

**DİYARBAKIR İLİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN AİLE, ÇOCUK,
ŞİDDET VE GÖÇ KAVRAMINI TEMEL ALAN
ÇALIŞMALARA YÖNELİK TEMATİK İÇERİK ANALİZİ**

"SONUÇ RAPORU"

Adem SOLAK

Editör

Yazarlar

Prof. Dr. Salih ÇEPNİ

Prof. Dr. Enver SARI

Doç. Dr. Şükrü ADA

Yrd. Doç. Dr. Mehmet S. ÖNDER

Dr. Mustafa DAMAR

Dr. Ömer BİLEN

Uzm. Öner SOLAK

Uzm. Sevinç KAÇAR

Uzm. Rabia Özen UYAR

Uzm. Ümmühan ORMANCI

ÖNSÖZ

ÖZET

Ortak

1. GİRİŞ

Diyarbakır ilinde aile, çocuk, göç ve şiddet kavramlarını ele alan bilimsel yayınlar ışığında ilin mevcut durumu betimlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın, bu bölümünde ele alınan ana kavramlar ve alt kavram aşağıdaki gibi özetlenebilir.

1.1. Aile

Doğan'a (2008) göre aile "aynı çatı altında yaşayan anne, baba ve çocuklardan oluşan, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı; o güne dek toplumda oluşturulmuş maddi ve manevi zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur" (Doğan, 2008). Diğer bir ifade ile aile, karı ve koca ile kurulan bir birliktir ve çocuklar bu birliğin tamamlayıcı öğeleridir (Doğan, 2007). Evlilik bağıyla birbirine bağlanmış, aynı mekanda yaşayan, aynı geliri paylaşan, oynadıkları çeşitli roller çerçevesinde birbirlerini etkileyen aile üyelerinden oluşmaktadır (Güler & Ulutak, 1992). Üyeleri arasında samimi, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu, ekonomik etkinliklerin az ya da çok var olduğu toplumsal bir

kurumdur (Ozankaya, 1991). Bu şekliyle aile toplumun temeli, çekirdeği ve işlevsel bir unsurdur (Kır, 2011).

Aile, yoğun ve sıkı insan ilişkileri ile oluşan en uzun süreli etkileşim ağı olması nedeniyle, toplumun en temel kurumlarından birini oluşturmaktadır (TBMM, 2016). Aile, toplumlarda kültürel kimliğin, insani değerlerin ve tarihi sürekliliğin koruyucusu ve aktarıcısı olan evrensel bir kurumdur (Demirkan, 2006). Bu niteliğiyle aile içinde var olduğu toplumun kültürel yapısına uygun bir kültür yaratıp kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan toplumsal bir birimdir (Güler & Ulutak, 1992). Aile, topluma hazırlanma sürecinin ilk kez ortaya çıktığı ve etkili biçimde gerçekleştiği bir kurumdur (Ozankaya, 1991). Kısaca çocuğun toplumsallaşmasında birincil öneme sahiptir (Kır, 2011). Toplumsallaşma süreci, doğumdan başlayarak tüm yaşam boyunca süren uzun bir dönemi kapsamaktadır. Bu süreç aracılığıyla birey, bir kişilik kazanmaktadır. Başka bir deyişle toplumsallaşma, belirli bir toplumun davranış kalıplarını kişiliğine mal ederek o topluma ait bir birey olma sürecini kapsamaktadır (Tezcan, 1985).

Aile, toplumsal, ekonomik, kültürel özellikleriyle küçük bir topluluktur (Doğan, 2007). Ailenin toplum içinde önemli işlevlere sahip olması, ona atfedilen değeri de arttırmaktadır. Ailenin sahip olduğu bu işlevlerin başında, çocukların yetiştirilmesi ve topluma kazandırılması gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında aile, en etkin eğitim kurumu olarak karşımıza çıkmaktadır (Özensel, 2004). Birey yaşamı öğrenirken edindiği ilk bilgileri ailesinden almaktadır. Bu doğrultuda bireyin öğrenme ortamını ilk olarak ailesi oluşturmaktadır (Çiftçi, 1991). Aile, bireyin tutum ve değerlerinin oluşumunda birincil etkileşimi sağlaması yönünden ayrı bir öneme sahiptir (Tezcan, 1985). Çocuğun kişilik gelişiminde ana-babanın dolayısıyla ailenin önemi açıktır. Aile, bireyin kişilik ve davranışlarının gelişiminde ekonomik, kültürel ve sosyal boyutlarıyla katkı sağlayan bir kurumdur (Kocayörük, 2010). Bireyin yetiştiği aile ortamı ve aile bireyleri ile olan ilişkileri, kişiliğinin gelişiminde oldukça önemli bir role sahiptir (Çiftçi, 1991). Buna göre; ebeveyn ve çocuk arasında kurulan sağlıklı ilişkilerin sağlıklı kişiliklerin ortaya çıkmasında rol oynadığı bilinmektedir (Büyükkaragöz, 1990). Bu kapsamda anne-babalar çocukların sadece temel fizyolojik ve psikolojik boyutlardaki gereksinimlerini karşılamakla kalmamalı, onların kişilik gelişimlerinde en temel rol sahibi olduklarını unutmamalıdır (Avşaroğlu, 2017). Aile ve çevre koşullarının bireyin zihinsel becerilerinin gelişiminde büyük bir etkisi vardır (Çiftçi, 1991). Çelenk'e (2003) göre; aile içi uyum, ailenin destekleyici yaklaşımı ve ailenin okuldaki farklı etkinliklere katılımı okul başarısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Buna göre; ailevi

sorunları olan öğrencilerin okul başarılarının, ailevi bir sorunu olmayan ve ailesinden destek gören öğrencilerin okul başarılarından daha düşük olduğu bilinmektedir (Dam, 2008).

Aile içi ilişkiler çocukların suç ve problem davranışlara yönelmesinde önem atfedilen durumlardan biridir. Çocukların suça yönelmesindeki nedenler incelendiğinde; bireysel ve çevresel kaynaklı nedenler olabileceği görülmektedir. Bireysel nedenler, çocukların işlediği suçların, oldukça küçük bir kısmını açıklayabilmekteyken, çevresel faktörler suça yönelmede başat rol oynamaktadır. Çevresel faktörlerin başında, çocuğun hayatını içinde geçirdiği aile, okul, iş, kent ve arkadaş çevresi gelmektedir. Bunlar arasından ailenin çocuk üzerindeki etkisi son derece önemli görülmektedir (Ereş, 2009).

Ailede yaşanan sorunların ruhsal sağlığı da etkilediği bilinmektedir. Buna göre; aile ve aile işlevselliğinin intihar davranışının nedenselliğinde önemli bir değişken olduğu bilinmektedir. Aile bütünlüğüne ilişkin faktörler intihar potansiyelinin en etkili yordayıcısı olarak görülmektedir. Rol kargaşası ile birlikte evlilik sorunları, aile bütünlüğünde bozulma ya da tehditleri özellikle kadınlarda intihar riskini arttırmaktadır. İntihar girişiminde bulunan grup, bulunmayan gruba göre aile işlevlerini oldukça bozuk algılamaktadır (Palabıyıkoglu, 1993). Bu kapsamda normal deneklerle intihar girişiminde bulunan deneklerin karşılaştırıldığı çalışmalar; intihar girişiminde bulunanlarda bozuk aile içi ilişkiler, ailelerde destek ve sevgi azlığı olduğunu göstermektedir (Palabıyıkoglu, Azizoğlu, Özayar, & Ercan, 1993).

Bireylerin hayatlarına yön veren ve toplumların devamlılığını sağlayan, değer yargılarının ve davranışların şekillenip kuşaktan kuşağa aktarıldığı bir kurum olarak aile, toplum bilim araştırmalarının önemli bir öznesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2014). Bir yandan sosyal yapıdan etkilenirken diğer yandan da yetiştirdiği bireyler aracılığıyla sosyal yapıyı etkileyen aileye ilişkin araştırmalar yalnızca aile yapısının değil aynı zamanda sosyal yapının da anlaşılması ve açıklanması bakımından önem kazanmaktadır (Erol, 1992). Bu doğrultuda gerçekleştirilen aile çalışmaları hem ailedeki hem de toplumdaki değişim ve dönüşümleri anlamaya, analiz etmeye ve açıklamaya önemli katkılar sağlamaktadır (Bayer, 2013).

Günümüze dek çeşitli formlar içerisine girerek yapısal ve biçimsel olarak değişim ve dönüşüm geçirmesine rağmen aile önemini korumaya devam etmektedir (Hallaç & Öz, 2014). Zaman içerisinde modernleşme, sanayileşme ve kentleşme süreçlerinin ortaya çıkardığı oluşumlar, başta insan ilişkileri ve kurumlar olmak üzere toplumu derinden etkilemiş, aile de bu etkilenmeden kendi payına düşeni almıştır (Şentürk, 2008). İnsanlık tarihinin

başlangıcından itibaren yapısı ve kapsamı zamana, içinde yaşanan toplumun kültürel yapısına göre değişerek varlığını sürdürmüş sosyal bir kurum olan ailede (Könezoğlu, 2006) zaman içerisinde gerçekleşen her türlü değişim ve dönüşümün izlerine rastlamak olası görülmektedir (Yaşar Ekici, 2014). Hatta aile bu değişim ve dönüşümden etkilenen kurumların başında gelmektedir (Demirkan, 2006).

Yaşanan değişimler sonucu gücünü ve bütünlüğünü kaybeden aile yapısı, toplumlarda telafisi mümkün olmayan sorunlara yol açmaktadır. Ailede artan sorunlara paralel olarak toplumda da sorunlar artmaktadır (Demirkan, 2006). Bu kapsamda Güneydoğu Anadolu Bölgesinin merkezinde yer alan Diyarbakır'da yıllardır yaşanan sorunlar kentin sosyokültürel, ekonomik vb. birçok toplumsal yapısına zarar vermiş, kent içinde yaşayan aileler şiddet, yoksulluk, boşanma, suç ve problem davranışlar gibi aile yapısını tehdit eden unsurlarla başa çıkmak zorunda kalmışlardır.

Bu doğrultuda gerçekleştirilecek olan araştırma ile Diyarbakır ilinde toplumsal, ekonomik ve kültürel alanda meydana gelen değişimlerden etkilenen ailenin kavram, yapı ve işlev olarak incelenip mevcut sorunlarına çözüm aranması, aile ile ilgili olası sorunlara karşı ülke genelinde önleyici politikalar geliştirilmesi oldukça önemli görülmektedir. Bununla birlikte Diyarbakır ilinde yapılan ve aile kavramını temel alan çalışmaların analiz edilmesi ile mevcut durumun belirlenmesi, sıklıkla ve nadiren çalışılan alanların ortaya konması, eksikliklerin tespit edilmesi ve ileride gerçekleştirilecek araştırmaların var olan gereksinimleri gidermeye yönelik yapılmasının alana katkı sağlayacağı ve araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.2. Çocuk

İnsan doğduğu andan öldüğü ana kadar geçen yaşam döngüsü içerisinde çeşitli evrelerden geçer. Şüphesi bu evrelerden belki de en önemlisi çocukluk dönemidir. Bu bağlamda çocuk ve çocukluk kavramının açıklanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Çocuk kavramının tam bir tanımından söz etmek mümkün olmamakla birlikte “reşit olmayan küçük yurttaş”, “gelişen insanoğlunun olgunlaşmamış hali” ya da “fiziksel, ruhsal ve toplumsal olarak gelişimini tamamlamış ve yaşamını idame edebilmek, yetişkin birey aşamasına geçebilmek için başkaları tarafından bakılma ve korunma gereksinimi olan birey” olarak ifade edildiği görülmektedir (Hoşoğlu, 2009; Kurtay, 2004; Önder, 2007; Özdemir 1989). Tıpkı çocuk kavramının da olduğu gibi çocukluk dönemi/yaşı kavramının da tam bir tanımından söz etmek mümkün değildir. Çünkü çocukluk dönemi belli bir yaş dönemi içerisinde ele alınamamaktadır. Bunun nedeninin ise çocukluk yaş sınırının farklı toplumlarda

farklı yaş dilimi içerisinde çocukluk kavramını ele alması ve toplumun din, gelenek ve hukuk maddelerinin belirleyici olmasıdır (Bilgin, 2008). Örneğin, çocukların tam fiili ehliyete sahip olabilmesi için 18 yaşını doldurması, çalışabilmesi için 15 yaşını doldurması, en erken evlenme yaşının 15 olması ancak bunun ebeveyn izniyle gerçekleştirilebilmesidir (Önder, 2007). Çocuk ve çocukluk dönemi kavramının içeriği belirsizlik ve çelişkilerle dolu olsa da çocuk ve çocukluk döneminin özel bir dönem olarak değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Çünkü henüz fiziksel, zihinsel ve duyuşsal gelişiminin tamamlayamayan bireyin/çocuğun başkaları tarafından koruyup kollanmaya ihtiyacı vardır (Bilgin, 2008; Özalpuk, 2006). Bu dönemde özellikle çocukların sevgi, şefkat, yuva ihtiyacı, kişilik gelişimi, dünya algısı gibi farklı açılardan gelişimin ailesi, sosyal çevresindeki kişiler ile olan etkileşimleriyle tamamlaması önemlidir (Yıldız, 2004). Ancak çocukların bazen gerek yakın çevreleri gerek, okul, arkadaş çevresi gibi sosyal ortamlarda “aklı ermez”, “çocukluk etme” gibi ifadelerle hak kaybına uğradıkları söylenebilir.

Çocuklar geçmişte olduğu (Sanayi devrimi ile çocukların ucuz iş gücü olarak görülmesi vb.) günümüzde de çocuklar çeşitli hak kayıplarına uğramaktadırlar. Günümüzde çocuklar cinsel istismar, aile içi şiddet, yaralanma, kaçırılma, suça zorlanma, ölümcül hastalıklara yakalanma, işçi olarak çalıştırılmaya kadar çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar (Okumuş, 2009). Bunlardan belki de en yaygın olanı çocuk emeğinin sömürüldüğü çocuk işçiliği/işçi durumudur (Kızmaz ve Bilgin, 2015). Sokak çocuğu kavramı da bu çocuk işçiliği grubunda yer aldığı söylenebilir.

Sokak çocuğu kavramı, zamanının büyük bir çoğunluğunu sokakta geçiren, sokaklarda amaçsızca/başiboş gezinen, genellikle geceleri de sokakta yaşayan, aileleri ile sınırlı ya da hiç ilişkisi olmayan çocukları ifade etmektedir. (Okumuş, 2009; Sayita, 2005; Schwind, 2005). Sokak çocukluğunun birçok nedenin olduğu söylenebilir. Bunlar ailelerin parçalanması, aile içi şiddet ya da enses yaşantılar, ailenin fakirlik düzende bulunması ve kendi kendileri geçindirmekte zorlanmaları, ailenin çocuğa ilgi göstermemesi, ailenin çeşitli nedenlerle başka ile göçmesi ve çocukların sosyal yaşama ayak uydurmaması, çocuğun ailesini geçindirmek için çalışmak istemesi ya da aile tarafından çalışmaya zorlanması, okul başarısı düşük olan çocukların okuldan kaçmak için bu yolu tercih etmesi gibi birçok neden sayılabilir (Bilgin, 2009; Erdoğan ve Oto 2004; Yıldız ve Duy, 2015). Bu durum sokakta yaşayan ve sokakta çalışan çocuk olgusunu gündeme getirdiği söylenebilir. Sokakta çalışan çocuk ailesini geçindirmek için okul dışı zamanlarda ya da eğer mevsim ise zamanının büyük çoğunluğunu aile bütçesine katkı sağlamak için sokakta geçiren çocuklardır ve bunların aileleri ile bağları

devam etmekte olup akşam eve dönen çocuklardır; sokakta yaşayan çocuk ise evden kaçmış, aile ile bağlarını koparmış ve tamamen sokakta yaşayan çocuklardır (Akyüz, 2000; Zeytinoğlu, 1989). Her iki grupta da yer alan sokak çocukları temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için henüz fiziksel, zihinsel ve duyuşsal gelişimlerini tamamlayamadan kendi gelişim süreçlerinin çok çok üstünde ağır işlerde çalışmaktadırlar (Aydın, Karaca Çiftçi ve Karataş, 2015; Sevinç, Davran, Özel ve Sevinç, 2014; Yıldız, 2006). Bu durum çocukların kendi istekleri ile yan kesicilik, zararlı madde kullanımı gibi olumsuz durumlara iterken, dahası kendi iradeleri dışında kalan şiddete maruz kalma, yaralanma, hırsızlık, erken yaşta cinsel ilişkiye girme, psikolojik sorunlarla uğraşma gibi çeşitli olumsuzluklar yaşamaktadırlar (Bilgin, 2008; Güneş-Kalaycı, 2004; Havlioğlu, 2011). Diyarbakır ili de sokak çocuğu durumunun çok sık görüldüğü illerden biridir.

Çocuk emeğinin/haklarının sömürüldüğü bir diğer durum ise mevsimlik tarım işçisi olgusudur. Mevsimlik tarım işçileri, sosyo-ekonomik imkanlar açısından toplumun gerisinde kalmış ve tarımda çalışmaları sonucunda aldıkları ücret, güvensiz iş koşulları, yetersiz barınma, sağlık koşulları nedeniyle birçok olumsuzluk yaşayan gruba oluşturmaktadır (Karaman, 2013). Bu aileler geçimlerini sağlamak için yılın ortalama 6-8 ayını evlerinden uzakta, sağlıksız çalışma şartları, baraka evleri alt yapı imkanları olmayan yaşam alanları gibi ortamlarda geçirmektedirler (Uysal, Sayılan, Yıldız, Türk, Türkmen ve Korkmaz, 2016). Dolayısıyla ailelerin okul çağındaki çocuklarını da çalıştıkları yerlere yanlarında götürdükleri söylenebilir. Bu durum çocukların eğitim hakları açısından kayba uğrama (okuma yazma bilmeme, okula devamsızlık, kendini okula ait hissetmeme vb.), çeşitli sağlık sorunları yaşamalarına (böcek ısırması, tarım ilacı zehirlenmesi, parazitler enfeksiyonlar vb.) ve toplumdan dışlanma (utangaç olma, uyum sorunu yaşama vb.) gibi sorunlara yol açmaktadır (Havlioğlu, 2011; Karaman 2013; Şimsek, Koruk ve Yentür-Doni, 2012; Pirinç, Akın ve Gökova, 2014; Uysal, Sayılan, Yıldız, Türk, Türkmen ve Korkmaz, 2016; Uzundere, 2015). Bu durumun çocukların gelişimi ve buna paralel olarak yetişkinlik yaşamlarında sorunlarla karşılaşmalarına neden olabileceği söylenebilir.

Bu bağlamda, Diyarbakır gerek geleneksel toplum yaşantısı gerek son zamanlarda Suriye, Irak gibi ülkelerde yaşanan savaş sonrası göç eden mülteciler neticesinde sokak çocuğu olgusu, mevsimlik tarım işçisi çocuk ve bu çocukların yaşadıkları sorunların sıkça görüldüğü bir il konumuna geldiği söylenebilir. Bu bağlamda alan yazınında Erdoğan (2012) sokak çocuklarının ruhsal sorunları üzerine çalışmalar yaparken, Bilgin (2012) sokak çocuklarının maruz kaldığı riskler üzerine çalışmalar yapmıştır. Uysal, Sayılan, Yıldız,

Türk, Türkmen ve Korkmaz (2016) mevsimlik tarım işçisi çocukların eğitim durumu, Uzundere (2015) mevsimlik tarım işçilerinin yaşam ve çalışma koşulları üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Ancak Diyarbakır ilinde çocuk kavramını ele alan çalışmaların incelenmesine ve analiz edilmesine ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen çocuk konusundaki çalışmalar tespit edilerek, bu çalışmalar genel ve içerik özellikleri açısından incelenmesinin alan yazın açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1.3. Şiddet

Şiddet insanlığın doğuşundan itibaren var olan bir durum olmakla birlikte şiddetin her bir türünün gittikçe yaygınlaştığı ifade edilebilir. Onbaş (2007)'ın belirttiği gibi günümüz insanı, dünyanın her yerinde şiddetin hızla tırmandığına ve kapsamının sürekli genişlediğine tanıklık etmektedir. Şiddetin bu denli artmasının altında birçok sebebin olduğu söylenebilir. Lala (2013) temel yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanmaması, aile içi olumsuzluklar, eğitimsizlik, işsizlik, madde bağımlılığı gibi birçok neden sosyal yaşamda şiddeti farklı şekillerde ortaya çıkardığını belirtmektedir. Bu duruma paralel olarak gün geçtikçe yaşam koşullarının zorlaşmasına paralel olarak şiddetin de arttığı söylenebilir. Unutulmaması gerek bir nokta da şiddetin gerisinde genellikle toplumsal değerler ve kültürel anlayışlar yattığıdır (Haskan Avcı & Yıldırım, 2014). Bu bağlamda şiddet konusunun önem kazandığı ve bu konuda yapılacak çalışmaların alan yazın açısından önemli olduğudur.

Şiddet (violence) kavramına baktığımızda; şiddet bir kişiye güç veya baskı uygulayarak; istediği bir şey yapmak ya da yaptırmak şeklinde tanımlanmaktadır (Kocacık, 2001). Başka bir ifadeyle şiddet, bir nesne ya da kişiye doğru yönlendirilmiş, o kişiyi tahrip edici, yıpratıcı bir eylemi, kimi zaman da eylemden kaçınmayı veya eylemsizliği içermektedir (Aküzüm & Oral, 2015). Şiddetin temelinde yer alan agresyon (saldırganlık) güdüsü olmakla birlikte şiddet değişik biçimlere bürünebilecek bir davranıştır (Kocacık & Çağlayandereli, 2009). Yani şiddet bireyin başka bireye, topluluğa, hayvana, bitkiye ve nesnelere karşı farklı farklı tavırlar uygulaması olarak ortaya çıkan bir davranış biçimidir (Arslan, 2015). Bu bağlamda şiddete ilişkin tanımlamaların ortak yanları dikkate alındığında, kaba kuvvet, fiziksel gücün kötü amaçla kullanımı ve şiddet uygulanan kimse veya kimselerin zarara uğratılması dikkat çeken noktalardır (Haskan & Yıldırım, 2012). Anlaşılacağı üzere şiddet, bireye bir güç veya baskı uygulayarak yapmak istemediği bir şeyi yaptırmaya veya o duruma zorlamak olarak ifade edilebilir.

Şiddet; kişinin kendine yönelik (özkıyım, bedene zarar verici self mutilasyon uygulamaları) ya da dışarıya yönelik (canlı veya cansız; amaçlı veya amaçsız) olmak üzere

iki temel görünümde değerlendirilebilmektedir (Güleç, Topaloğlu, Ünsal & Altıntaş, 2012). Yani kişi kendine bir şiddet uygulayabileceği gibi, başka kişiye de uygulaması söz konusudur. Şiddetin bir başka sınıflaması ise şu şekildedir; fiziksel şiddet, sözel şiddet, psikolojik (duygusal) şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet (Lala, 2013).

Şiddet türlerine baktığımızda en çok karşılaşılan şiddet türünün fiziksel şiddet olduğu söylenebilir. Fiziksel şiddet; insanların bedensel bütünlüğüne karşı, dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir edimdir (Onbaş, 2007). Ülkemizde en çok karşılaşılan fiziksel şiddetin aile içi şiddet olduğu söylenebilir. Çünkü Türkiye’de de yüzyıllar boyunca, erkeğin eşini dövmesi, erkeğin hakkı hatta görevi olarak kabul edilmiştir (Kandemir, 2007). Bu duruna paralel olarak aile içi şiddet olumsuz bir durum olarak algılanmamakta ve aktarılmaktadır. Aile içi şiddet kuşaktan kuşağa geçmekte ve yalnızca şiddet gören kişiyi değil, tanık olan kişilerin psikolojik durumlarını, özellikle çocukların psiko-sosyal gelişimini etkilemektedir (Vahip & Doğanavşargil, 2006). Bu bağlamda şiddetin olumsuz etkisi sadece şiddet gören kişilerde değil, yakınlarında da oluşmaktadır. Aile içi şiddete baktığımızda; çoğunluğu kadın olmak üzere eşler, çocuklar, kardeşler, yaşlılar, bakıma gereksinimi olan özürllüler şiddete en fazla hedef olmaktadır (Erbek, Eradamlar, Beştepe, Akar & Alpkan, 2004). Bunun yanında fiziksel şiddetin son zamanlarda farklı kurum ve kuruluşlarda çalışan kişilere de uygulandığı söylenebilir. Özellikle son zamanlarda doktorlar başta olmak üzere sağlık personeli, öğretmenler, öğrenciler gibi farklı kişilere fiziksel şiddet uygulandığı söylenebilir.

Ülkemizde sıklıkla rastlanılan bir diğer şiddet türünün ise psikolojik şiddet (mobbing) olduğu söylenebilir. Psikolojik şiddet yeni bir olgu değildir, ancak 1980’lerin ilk yıllarına kadar tanımlanmamış ve sistematik olarak araştırılmamıştır (Özen, 2007). Çünkü psikoloji şiddet gören kişilerin bu durumu ifade edememelerine paralel olarak şiddet türü anlaşılammakta ve araştırılmamaktadır. Ayrıca mobbinge maruz kalanların psikolojik şiddet mağdurlarının ayırt edici özellikleri olmadığından ve tüm çalışanlar psikolojik şiddete uğrayabildiğinden (Ehi, 2011) bu kişilerin anlaşılması kolay olmayan bir durumdur. Bir diğer şiddet türü ise cinsel şiddettir. Cinsel şiddette; cinsel konularda rahatsız edici ifade, dokunuş veya sarkıntılıkları ile karşı tarafı rahatsız etmek söz konusudur. Maddi kazancın birey üzerinde yaptırım, kontrol etme aracı olarak kullanıldığı ekonomik şiddet, kişilerin çalışma ve gelir sağlama özgürlüklerinin ellerinden alınması, gelirlerine el konulması gibi eylemleri içeren ve insan yaşamını önemli ölçüde etkileyen bir şiddet türüdür (Lala, 2013). Bu duruma; çalışan eşlerin çalışmayan eşlere para ile bir baskı uygulaması, üniversitelerde veya okullarda ders dağılımlarının yapılma sürecindeki yaşanan olaylar gibi örnekler verilebilir.

Ülkemizde özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgesindeki şiddet olaylarının artmasına paralel olarak şiddet kavramına odaklanılması gerektiği düşünülmektedir. Özellikle terör olaylarına paralel olarak şiddet olaylarının artması ve Diyarbakır ilinde yaşanan şiddet olaylarının fazla olmasına paralel olarak Diyarbakır'daki şiddet konusunda yapılan çalışmaların incelenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir. Kandemir(2007)'in belirttiği gibi şiddet konusunda çalışmaların geçmiş yıllarda çok kısıtlı olduğu, ancak 1980'li yılların sonlarında hız kazandığı görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde; Kocacık (2001) şiddet olgusu üzerine teorik bir çalışma yaparken, Page ve İnce (2008) ise aile içi şiddet konusunda derleme çalışmaları yapmışlardır. Ayrıca alan yazında şiddet konusunda yapılan meta analiz çalışmaları bulunmaktadır. Donat Bacıoğlu (2014) çalışmasında; 2002-2012 yılları arasında yapılmış tez ve makalelerde çocuk ve ergenlerde şiddet ve saldırgan davranışların azaltılmasında bir yöntem olarak kullanılan önleme ve müdahale programlarının etkili olup olmadığı meta analiz çalışmasıyla belirlemeyi hedeflemiştir. Bunun yanında öğretmenlerin gördükleri mobbinge (Aytaç, 2015; Kış, 2016) yönelik meta analiz çalışmaları bulunurken, Tekin (2016) üniversitelerdeki mobbing kavramını ele alan yüksek lisans tezlerini incelemiştir. Bunun yanında Gökulu ve Hosta (2013)basında kadına yönelik şiddet haberleri ile Keser Özcan ve Bilgin (2011)ise sağlık çalışanlarına yönelik şiddetle ilgili yayınlanmış çalışmaları analiz etmişlerdir. Bu bağlamda alan yazında şiddet konusundaki çalışmaların meta analiz ve tematik analizlerine ilişkin çalışmalar olduğu söylenebilir. Ancak bu çalışmaların çok sınırlı olduğu açıktır. Ayrıca şiddet konusunda; sadece belli bir ilin durumunu tespit etmek için sadece o ili temel alan bir tematik analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Yani bir ile özgü sonuçların elde edildiği ve bölgeye özel mesajlar verebilecek bir yapıda bir tematik analiz çalışmasının olmadığı söylenebilir. Bu bağlamda şiddet konusunda alan yazında; genel sonuç ve doğrulardan, belli bir ili temel alan sonuç ve doğrulara yönelmesi ve ilin doğasını/ yapısını yansıtan gerçek verilere ihtiyaç olduğu ifade edilebilir. Bu yolla ile özgü sonuçlar ve çözüm önerileri sunulabilecek ve gerçekçi uygulamalar için net bilgilere ulaşılabilecektir. Bu bağlamda Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen şiddet konusundaki çalışmalar tespit edilerek, bu çalışmalar genel ve içerik özellikleri açısından incelenmesinin alan yazın açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4. Göç

İnsani bir eylem olan göç, insanlığın başlangıcından bu yana süregelen ve insanoğlu var oldukça devam edecek olan bir vakıdır (Ökten, 2010).Türkiye'de 1950 yılından sonra kentlerde gelişen teknoloji ve sanayileşme hareketleri şehirlerde işgücü eksikliğine neden

olurken, kırsal yerleşmelerdeki hızlı nüfus artışı ve tarımda makineleşme kırsal alanlarda iş gücü fazlalığına yol açmıştır (Gürbüz, 2007). Bu duruma paralel olarak da göç olayları başlamıştır. Ülkemizde yaşanan göçün yönü genellikle sosyo-ekonomik nedenlerle Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden, sanayileşmiş ve kişi başına gelir düzeyi yüksek batı bölgelerindeki illere doğrudur (Bülbül & Köse, 2010). Bu bağlamda göç kavramının üzerinde durulması gereken bir kavram olduğu söylenebilir.

Göçün tanımına baktığımızda göç; nüfusun birey, aile, grup ya da topluluklar biçiminde yaşadığı yeri, doğal veya doğal olmayan etkenlere dayalı olarak yer değiştirmesidir (Acar, 2006). Başka bir ifadeyle göç; bireyin ekonomik, toplumsal ve kişisel nedenlerle kendi irade ve isteği ile yaşadığı yeri değiştirmesi, gittiği yerde yeni bir yaşam alanı yaratması ve uzun süre yaşamını orada sürdürmesi olarak tanımlanmaktadır (Aker, 2006). Göç; kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını ya da bir kısmını geçirmek üzere bir yerden başka bir yere yerleşerek yaptıkları coğrafi yer değiştirme hareketidir (Can, 2011; Gökdemir Arcan, 2012). Bu duruma paralel olarak göçü; iç göç, dış göç, zorunlu göç ve gönüllü göç olmak üzere dört ana başlık altında toplamak mümkündür (Erkan & Aydın, 2010). Benzer olarak Can (2011) göç olgusunu, genel olarak iç ve dış göç olarak tanımlanmaktadır. Göç ülkelerin büyüklüğü, ekonomik kalkınmışlık düzeyi ve yerleşme tarihlerine bağlı olarak kırlardan şehirlere doğru, kırlardan kırlara doğru, şehirlerden kırlara doğru, şehirlerden şehirlere doğru başlıca dört gruba ayrılmaktadır (Üçdopruk, 2013).

Savaş, tabii afet, sürgün gibi nedenlerle insanların yaşadıkları yerlerden ayrılmak zorunda kalmaları veya buna mecbur bırakılmaları sebebiyle meydana gelen göç zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2014). Zorunlu göç, bireylerin iradesi dışında çeşitli kuvvetlerin etkisi ve zorlaması sonucunda gerçekleşmektedir (Erkan & Aydın, 2010). Sorunlu yıllar itibariyle, bölgede yoğun olarak yaşanan yerinden edilme/zorunlu göç; toplumsal çözülüşle birlikte, barınma, yerleşim, konut, sağlık, eğitim ve insan hakkı ihlallerini beraberinde getirmiştir (Sami, 2009). Bu bağlamda zorunlu göçün gönüllü göçe oranla daha zor bir süreç olduğu söylenebilir. Çünkü gönüllü göçte bireyin kendi isteği ile bir yerden bir yere gitmesi söz konusudur. Bir diğer tür olan iç göç ise; ülke içerisinde yerleşim birimleri arasında sürekli yerleşmek amacıyla yapılan yer değiştirmelerdir (Ekinci, 2008). Türkiye’de az gelişmiş bölgelerden iş olanaklarının daha geniş olduğu sanayi ve ticaret merkezleriyle iklim koşullarının daha elverişli olduğu turizm merkezlerine doğru yoğun bir gönüllü iç göçün yaşandığı söylenebilir (Kırmızı, 2007). Bunun yanında mevsimlik tarım işçiliği de iç göçe örnektir. Mevsimlik tarım işçileri genellikle tüm aile fertleri, erkekleri, araç gereçleriyle birlikte çalışmak üzere iş arayacakları yöreye intikal etmektedir (Benek & Ökten, 2011). Gezici

ve geçici mevsimlik işçilik yapanlar genellikle yılın 3-8 ay arasında sürekli yaşadıkları yerleri terk edip tarımsal işlerde çalıştıkları yöreye yerleşmekte iş olduğu süre içinde işe en yakın alanlarda geçici olarak kurdukları çadırlarda yaşamaktadırlar (Karaman, 2013). Bu duruma paralel olarak kişilerin belli bir süreliğine bir yerden başka bir yere göç etmeleri söz konusu olmaktadır. Göç çeşitlerinden bir diğeri olan dış göç ise; bireyin ülke sınırlarının dışında her hangi bir ülkeye göç etmesidir. Yapılan çalışma kapsamında Diyarbakır'a veya Diyarbakır'dan yapılan göçlerin birçoğunun iç ve zorunlu göç olduğu söylenebilir.

Dünyada ve ülkemizde yaşanan göçlere baktığımızda; siyasi, ekonomik, sosyal gibi farklı sebepli olaylara paralel olarak göç olaylarının yaşandığı söylenebilir. Benzer olarak Özen (2009) ve Toroğlu (2007) göçün sosyal, doğal, ekonomik, siyasi, ekolojik ve bireysel sebeplerden kaynaklandığını belirtmektedir. Yani nüfus hareketleri diğeri bir deyimle göçler, ekonomik ve sosyal sistem içinde verilen kararları ve kişilerin kendi kişisel beklentileri sonucu oluşmaktadır (Yılmaz, 2008). Göçün sebepleri kısaca sıralanacak olursak özellikle görsel medyanın gelişimi ile kentin çekiciliği ön plana çıkmış, kırdaki yaşamın zorluğu ve ülkemizde gerçekleşmesi beklenen tarımsal sanayinin kurulması kırdan kente göçü hızlandırmaktadır (Kırmızı, 2007). Bunun yanında sağlık sorunları, tarımda yaşanan sorunlar, insan gücüne olan ihtiyacın azalması gibi sebeplerle göç olayları yaşanmaktadır. Yani ekonomik, siyasal ve kültürel boyutta yaşamın sürdürüldüğü bir ortamdan yine yaşamın daha iyi koşullarda sürdürebileceğinin kurgulandığı bir başka ortama hareket etmeyi tanımlayan bir yer değiştirme eylemi karşımıza çıkmaktadır (Göktürk, 2001). Son 20 yılın toplumsal görünüm dokusunu belirleyen terör ve silahlı çatışma ortamı; ekonomik ve toplumsal yapıyı altüst etmekle kalmamış, aynı zamanda insanlar arasında var olan geleneksel sosyal bağları yok ederek, herkesin farklı kentlere savrulmalarını meşru bir hale getirmiştir (Sami, 2009). Tüm bu sebeplerden dolayı ülkemizde özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde göç olaylarının sıklıkla yaşandığı ifade edilebilir.

Göç sebeplerinin farklılaşmasına rağmen göçün yıllar boyunca devam ettiği ve hem göç alan hem de göç eden kişiler üzerinde birçok olumlu ve olumsuz etkisinin olduğu söylenebilir. Çünkü göç, ilk bakışta basit bir yer değiştirme süreci gibi görünse de, nedenleri ve sonuçları toplum ve bireyler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Bülbül & Köse, 2010). Sosyal ve ekonomik bir olay olarak göç, göç eden bireylerin yaşamını etkilediği gibi, bireylerin ayrıldıkları ve içine girdikleri topluluklarda da sosyal, kültürel ve ekonomik bir takım değişikliklere neden olmaktadır (Bahar & Bingöl, 2010). Yaşanan yoğun göç sonrasında, kent merkezinde başta sağlık, eğitim, konut ve istihdam olmak üzere çok boyutlu sorunların erkeklerden daha fazla kadın ve çocukları etkilediği söylenebilir (Ekinci, 2008).

Ülkemizde yaşanan terör olayları ve savaşlara paralel olarak ülkeler arası göç olaylarının da artması, illerdeki nüfus dengelerinin de değişmesine neden olmuştur. Çünkü 21. yüzyılın başında bir ülkeden başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalan mültecilerin sayısı yaklaşık 10 milyon civarındayken, buldukları ülkede savaşlar nedeniyle yer değiştirmeye zorlanan insanların sayısı ise 25 milyona ulaşmıştır (Gökdemir Arcan, 2012). Bu duruma paralel olarak göç eden kişi sayısında büyük bir artış meydana gelmiş, göçe paralel olarak sağlık, yerleşim, eğitim gibi birçok alanda sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Yapılan bu çalışmada Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen göç konusundaki çalışmaların incelenmesi temel amaçtır. Bu çalışma kapsamında Diyarbakır ilimiz araştırma konusu olarak seçilip bu alanda yürütülen tüm çalışmaların bir tematik analizi yapılmıştır. Diyarbakır, hem yakın çevresinde yaşanan savaş ve terör olayları ilin iş imkânlarındaki değişikliğe paralel olarak il göç almaya ve vermeye uygun bir konumdur. Bu bağlamda bu ilde yapılan çalışmaların incelenmesinin; hem alan yazın açısından hem de o bölgede kuruluşlara akademik veriler sağlaması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde; Coşkun (2008) çalışmasında iç göçler açısından Erzurum ilinin analizini sunarken, Çelik (2005) ise çalışmasında iç göçlerin teorik bir analizini gerçekleştirmiştir. Bunun yanında Yakar (2012) çalışmasında Türkiye’de 1995-2000 dönemindeki iç göçlerin ilçelere göre mekânsal deseninin (dağılımının) ortaya çıkarılması amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ancak göç konusunda bir şehre yönelik yapılan çalışmaların incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen göç konusundaki çalışmalar tespit edilerek, bu çalışmalar genel ve içerik özellikleri açısından incelenmesinin alan yazın açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1.5. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın temel amacı, Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen aile, çocuk, göç ve şiddet kavramlarını temel alan çalışmaların (tez ve makale) kapsamlı bir şekilde incelenmesidir. Bu kapsamda araştırmada, Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen aile, çocuk, göç ve şiddet konularındaki çalışmalar tespit edilerek, bu çalışmalar genel ve içerik özellikleri açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen aile, çocuk, şiddet ve göç kavramlarını temel alan akademik çalışmaların genel özellikleri nasıldır?

- a) Çalışmaların türüne (makale veya tez) göre dağılımı nasıldır?
- b) Çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı nasıldır?
- c) Çalışmaların yayın yerlerine göre dağılımı nasıldır?
- d) Çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?
- e) Çalışmaların yazar cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?
- f) Çalışma yazarlarının yer aldığı kurumlara göre dağılımı nasıldır?

2. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen aile, çocuk, şiddet ve göç kavramını temel alan akademik çalışmaların içerik bilgileri nasıldır?

- a) Çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı nasıldır?
- b) Çalışmaların amaçlarına göre dağılımları nasıldır?
- c) Çalışmaların yöntemlerine göre (nitel, nicel, karma vb.) dağılımı nasıldır?
- d) Çalışmaların örneklem büyüklüğüne (1-10, 11-30 kişi vb.) ve grubuna (aile, hane, anne, baba, vb.) göre dağılımları nasıldır?
- e) Çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
- f) Çalışmaların sonuçlarına göre dağılımları nasıldır?
- g) Çalışmaların önerilerine göre dağılımları nasıldır?

2. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma yöntemi, veri toplama süreci ve veri analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma ile Diyarbakır ilinde aile, çocuk, göç ve şiddet odaklı gerçekleştirilen çalışmalara ait bir tematik içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Tematik matrisi kullanarak

gerçekleştirilen bu analiz; her çalışmanın tanımlanmasını, genel trendlerin belirginleştirilmesini, benzerlik ve farklılıkların açıklanarak her çalışmanın benzersiz özelliklerinin açıkça gösterilmesini sağlamaktadır (Calik, Ayas & Ebenezer, 2005; Kurnaz & Calik, 2009). Bu bağlamda tematik analiz, meta analizden bazı yönleriyle ayrılmaktadır. Meta analiz bir konu, tema ya da çalışma alanı hakkındaki benzer çalışmaların belirli ölçütler altında gruplanıp, bu çalışmalara ait nicel bulguların birleştirilerek yorumlanmasıdır (Dinçer, 2014). Ancak tematik içerik analizi çalışmaları belli bir alanda yapılmış araştırmaların nitel bir anlayışla ele alınıp, benzerlik ve farklılıkların karşılaştırmalı olarak ortaya konmasını içermektedir (Çalık & Sözbilir, 2014).Yapılan bu araştırmada; Diyarbakır ilinde yapılan aile, çocuk, göç ve şiddet kavramlarına odaklanan çalışmalardaki genel eğilimler belirlenerek çalışmaların nitel bir bakış açısıyla ayrıntılı incelenmesi amaçlandığından tematik içerik analizinin kullanılması uygun görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen aile, çocuk, göç ve şiddet kavramlarını temel alan tez ve makaleler incelenmiştir. İncelenecek tezlerin belirlenmesinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi veri tabanı (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) kullanılmıştır. Tezler taranırken gelişmiş tarama kısmına anahtar kelimeler yazılmış ve tezin tüm bölümlerine arama yapılması sağlanmıştır. Anahtar kelime olarak ilk olarak “Diyarbakır”, ikinci olarak “aile” - “çocuk” – “göç” – “şiddet” kavramları seçilerek gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda aile, çocuk, göç ve şiddet kelimelerinin İngilizceleleri (“family”/ “parent”, “children”/ “child”, “migration”/ “immigration” – “violence”) kullanılarak da taramalar tekrarlanmıştır.

Bu kapsamda aile konusunda 175, çocuk konusunda 191, göç konusunda 186, şiddet konusunda 84 teze ulaşılmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan ön değerlendirme ile araştırma kapsamına alınacak ve araştırma kapsamı dışında bırakılacak tezler belirlenmiştir. Bu tezlerden ziraat, mimarlık, veterinerlik, biyoloji, diş hekimliği gibi alanlarda yapılan çalışmalar ve ailenin sosyo-ekonomik düzey, çocuk sayısı vb. bir değişken olarak yer aldığı, kısaca çalışmada odaklanılan kavram olmaktan ziyade taranan kavramların sadece alt değişkenlerden biri olduğu çalışmalar araştırmanın temel amacını kapsamadığından kapsam dışı bırakılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın amacına uygun olarak aile kavramına odaklanan 28, çocuk kavramına odaklanan 58, göç kavramına odaklanan 29 ve şiddet kavramına odaklanan 12 tez değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma kapsamında incelenecek makalelerin belirlenmesinde Uludağ Üniversitesi e-kütüphane veri tabanı (<http://ekutuphane.uludag.edu.tr/>) kullanılmıştır. Araştırma kapsamında başlık ve özet metinde “Diyarbakır” ve “aile” - “family” - “parent”, “çocuk” - “children” - “child”, “göç”- “migration” - “immigration”, şiddet”- “violence”, anahtar kelimelerini içeren çalışmalar taranmıştır. Bu kapsamda aile konusunda 828, çocuk konusunda 957, göç konusunda, 459 ve şiddet konusunda 397 çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırmacılar bir araya gelerek bu çalışmalarını ön değerlendirmeden geçirmiş ve yapılan incelemeler sonucunda araştırmanın amacına uygun olmayan, tekrar eden ilgisiz çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar kapsam dışı bırakıldığında aile konusunda 33, çocuk konusunda 38, göç konusunda 11 ve şiddet konusunda dokuz makaleye odaklanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın amacına uygun olarak filtrelenmiş tez ve makaleler araştırma kapsamına alınıp detaylı incelenmeye başlanmıştır. Araştırma kapsamında değerlendirmeye alınan çalışma sayıları Tablo 2.1’de gösterilmektedir.

Tablo 2.1.

Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen aile, çocuk, göç ve şiddet kavramlarını temel alan tez ve makale sayıları

	Makale	Tez	Kongre	Toplam
Aile	33	28	-	61
Çocuk	38	58	3	99
Göç	11	29	-	40
Şiddet	9	12	-	21
Toplam	91	127	3	221

*Analiz edilen makaleler kaynakça kısmında * işareti ile belirtilmiştir.

2.3. Veri Analizi

Araştırma kapsamında ulaşılan 221 makale ve tezin analizinde Tematik Analiz Matrisi kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın amacı doğrultusunda literatürde yer alan çalışmalardan yararlanılarak Ormancı, Çepni, Devci ve Aydın (2015) tarafından oluşturulan tematik analiz matrisinden yararlanılmıştır. Matriste genel ve içerik özellikleri olmak üzere iki bölüm yer almakta olup yapılan çalışmada matriste değişikliğe gidilmiştir. Matrisin son hali Tablo 2.2’de yer almaktadır. Matrisin birinci boyutu; incelenen çalışmaların kimliği hakkında genel bilgiyi (türü, yayım yılı, yayım yeri, yazar sayısı, cinsiyeti, yazarların üniversiteleri)

kapsamaktadır. İkinci boyut ise içerik (konu/tema, amaç, yöntem, örneklem/çalışma grubu büyüklüğü ve grubu, veri toplama araçları, araştırma sonuçları ve önerileri) bilgisini içermektedir. Bu matris kullanılarak taranan tüm çalışmalar analiz edilmiş ve her bir kavrama ilişkin analizlere Ek 1, 2, 3 ve 4' te yer verilmiştir.

Tablo 2.2.

Çalışmada kullanılan tematik analiz matrisi

Tema	Alt tema	Açıklama
Genel Özellikler	Çalışmanın Türü	Yayının nerede yayınlandığı
	Yayın yılı	Yayının hangi yıl basıldığı
	Yayın yeri	Yayının hangi grubunda yer aldığı(makale, tez)
	Yazar sayısı	Yayında kaç yazarın yer aldığı
	Yazar cinsiyeti	Yayındaki yazarların cinsiyetlerinin ne olduğu
	Yazar üniversitesi	Yayında yer alan yazarların üniversiteleri/kurumları
İçerik Özellikleri	Konu/ Tema	Bağımlı-bağımsız değişkeni veya teması
	Amaç	Yayının temel amacı
	Yöntemi	Nitel (durum çalışması, eylem araştırması gibi), nicel (tarama, deneysel gibi) ve karma yöntem gibi
	Örneklem	Yayında hangi grupla ve kaç kişiyle (0-10, 11-30, 31-100, 101-200, 201 ve üzeri) çalışıldığı
	Veri toplama araçları	Yayında kullanılan veri toplama araçları (görüşme, gözlem, anket, test gibi)
	Sonuç	Yayından elde edilen en önemli sonuçlar
	Öneri	Yayında ifade edilen en temel öneriler

Çalışmaların analiz edilme sürecinde bazı kaynaklar kısıtlı olduğu için ulaşılmamış ve bu durum rubrikte belirtilmiştir. Ayrıca bazı çalışmaların bazı bölümlerinde ise yöntem belirtilmemiştir. Bu nokta araştırmacılar tarafından yöntem belirtilmeye çalışılmış olup bu durum analiz rubriğinde ifade edilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen aile, çocuk, göç ve şiddet kavramlarını temel alan akademik çalışmaların kimliği hakkındaki genel bilgileri betimsel olarak analiz edilirken, çalışmaların içerik bilgileri betimsel veya içerik analizine tabi tutulmuştur. Betimsel analizde kodlar belirlenmiş olup

frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. İçerik analizinde ise, kodlar ve gerekli olduğunda kategoriler belirlenmiş, ardından frekans ve yüzde hesaplamaları gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde Diyarbakır ilinde gerçekleşen göç, şiddet, aile ve çocuk kavramını ele alan araştırmalara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Aile Kavramına İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen ve aile kavramını temel alan bilimsel yayınların genel ve içerik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1.1. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen aile kavramını temel alan akademik çalışmaların genel özellikleri nasıldır?

Çalışmanın genel özelliklerine ilişkin bulgularda; çalışmanın türü, yayın yeri, yayın yılı, yazar sayısı, yazarların görev yaptığı kurum ve yazarların cinsiyeti hakkındaki veriler yer almaktadır.

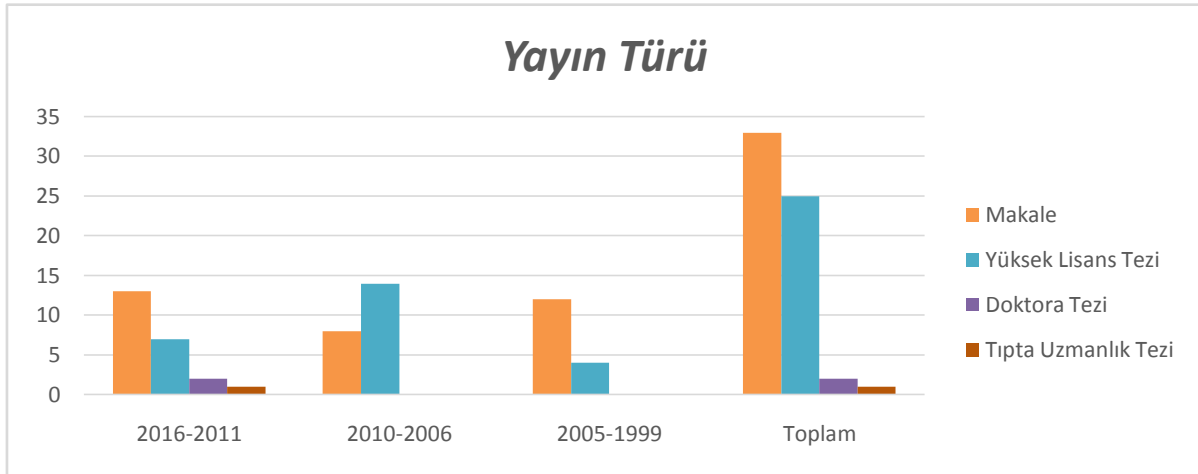
a) Çalışmaların yayın türüne (makale/tez) göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların beşer yıllık süre dilimlerinde yayın türüne göre dağılımı Tablo 3.1.1 ve Şekil 3.1.1’de gösterilmektedir.

Tablo 3.1.1.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-1999 yılları		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Yayın türü								
Makale	13	56.52	8	36.36	12	75.00	33	54.10
Yüksek lisans tezi	7	30.43	14	63.64	4	25.00	25	40.98
Doktora tezi	2	8.70	-	-	-	-	2	3.28
Tıpta Uzmanlık Tezi	1	4.35	-	-	-	-	1	1.64
Toplam	23	100.00	22	100.00	16	100.00	61	100.00

Şekil 3.1.1. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı

Tablo 3.1.1 ve Şekil 3.1.1'e göre; araştırma kapsamında incelemeye alınan bilimsel yayınların %37.70'i 2016-2011 yılları arasında, %36.07'si 2010-2006 yılları arasında, %26.23'ü ise 2005-1999 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. 1999 ve 2016 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmaların yarısından fazlasını ($f=33$, %54.10) makaleler, %40.98'ini yüksek lisans tezleri, %3.28'ini doktora tezleri oluşturmaktadır. Bununla birlikte 2016-2011 yılları arasında bir adet (%1.64) tıpta uzmanlık tezi yayımlanmıştır.

b) Çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı nasıldır?

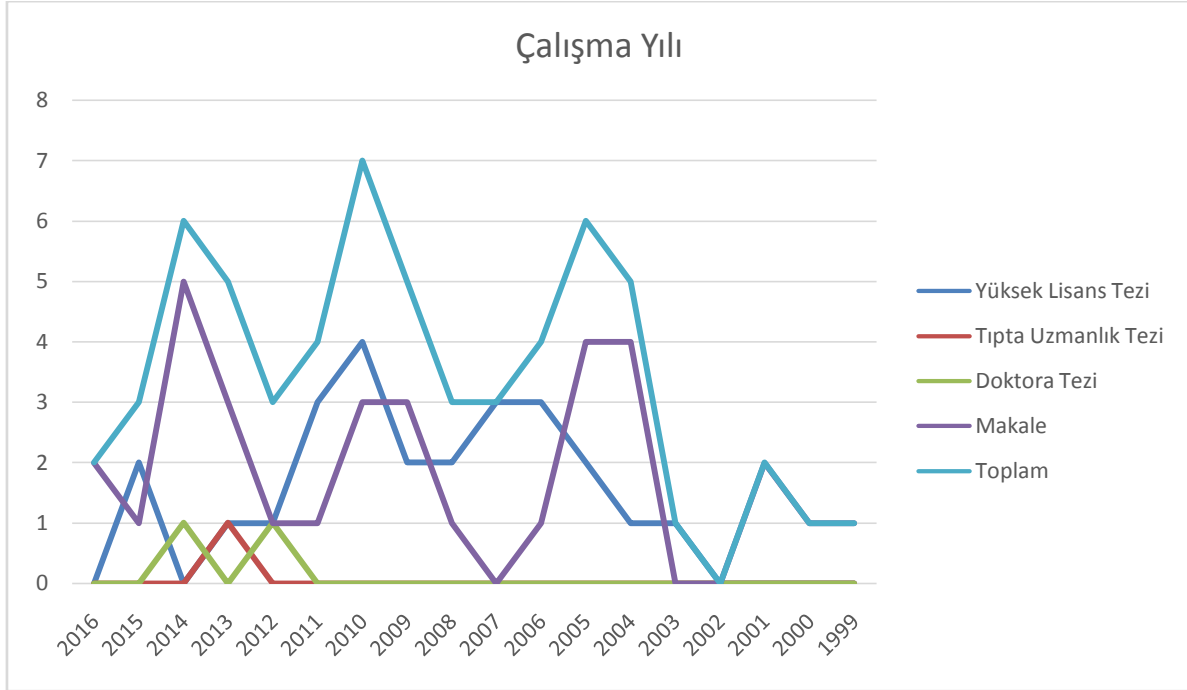
Tablo 3.1.2 ve Şekil 3.1.2'de Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların 1999-2016 yılları arasındaki dağılımları frekans ve yüzde değerleri olarak gösterilmiştir.

Tablo 3.1.2.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı

Yayın yılı	Yüksek lisans tezi		Tıpta uzmanlık tezi		Doktora tezi		Makale		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
2016	-	-	-	-	-	-	2	6.06	2	3.28
2015	2	8.00	-	-	-	-	1	3.03	3	4.92
2014	-	-	-	-	1	50.00	5	15.15	6	9.84
2013	1	4.00	1	100.00	-	-	3	9.09	5	8.20
2012	1	4.00	-	-	1	50.00	1	3.03	3	4.92
2011	3	12.00	-	-	-	-	1	3.03	4	6.55
2010	4	16.00	-	-	-	-	3	9.09	7	11.48
2009	2	8.00	-	-	-	-	3	9.09	5	8.20
2008	2	8.00	-	-	-	-	1	3.03	3	4.92
2007	3	12.00	-	-	-	-	-	-	3	4.92
2006	3	12.00	-	-	-	-	1	3.03	4	6.55
2005	2	8.00	-	-	-	-	4	12.12	6	9.84

2004	1	4.00	-	-	-	-	4	12.12	5	8.20
2003	1	4.00	-	-	-	-	-	-	1	1.64
2002	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001	-	-	-	-	-	-	2	6.06	2	3.28
2000	-	-	-	-	-	-	1	3.03	1	1.64
1999	-	-	-	-	-	-	1	3.03	1	1.64
Toplam	25	100.00	1	100.00	2	100.00	33	100.00	61	100.00

Şekil 3.1.2. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı

Tablo 3.1.2 ve Şekil 3.1.2 incelendiğinde; çalışma grubundaki 61 bilimsel yayının 2'si (%3.28) 2016 yılında, 3'ü (%4.92) 2015 yılında, 6'sı (%9.84) 2014 yılında, 5'i (%8.20) 2013, 3'ü (%4.92) 2012 yılında, 4'ü (%6.55) 2011 yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların %11.48'i 2010 yılında yayımlanmıştır. 2003, 2000 ve 1999 yıllarında ise birer adet bilimsel çalışmaya rastlanmaktadır.

c) Çalışmaların yayım yerlerine göre dağılımı nasıldır?

Araştırma kapsamında incelenen bilimsel çalışmaların yayım yerlerine göre dağılımı Tablo 3.1.3, Şekil 3.1.3 ve Şekil 3.1.4'te gösterilmektedir.

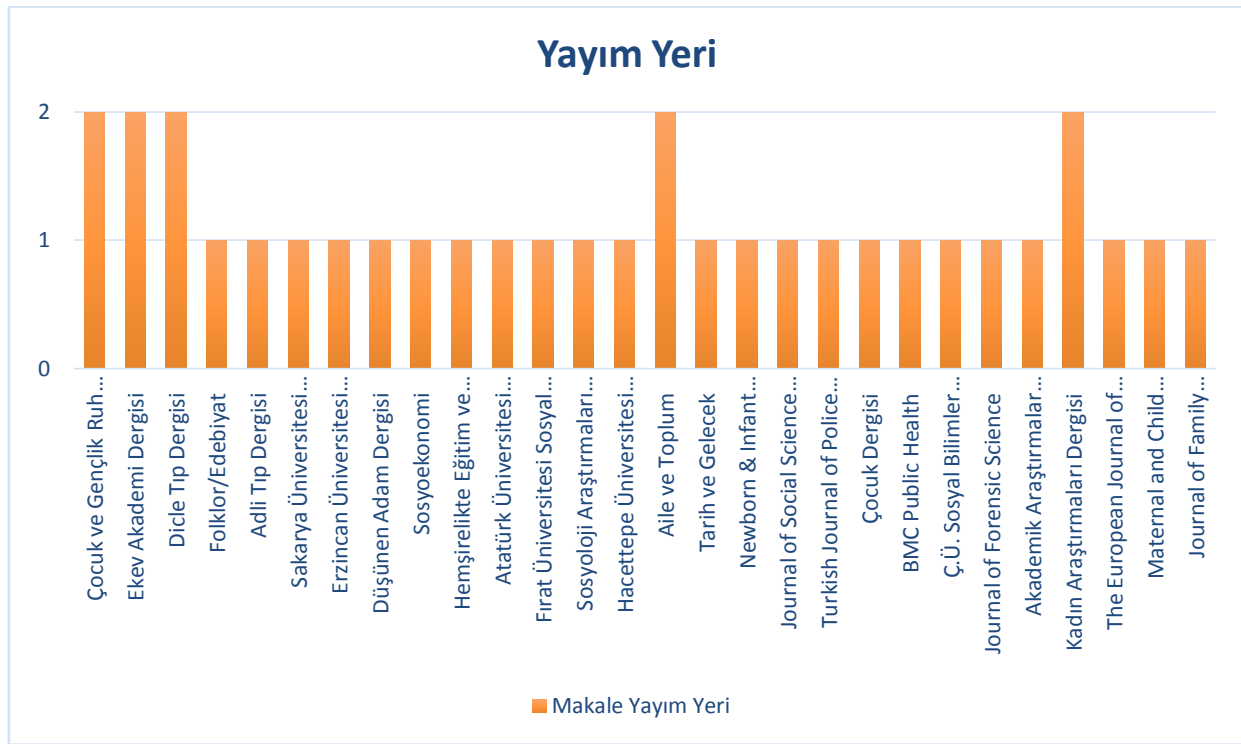
Tablo 3.1.3.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yayım yerlerine göre dağılım

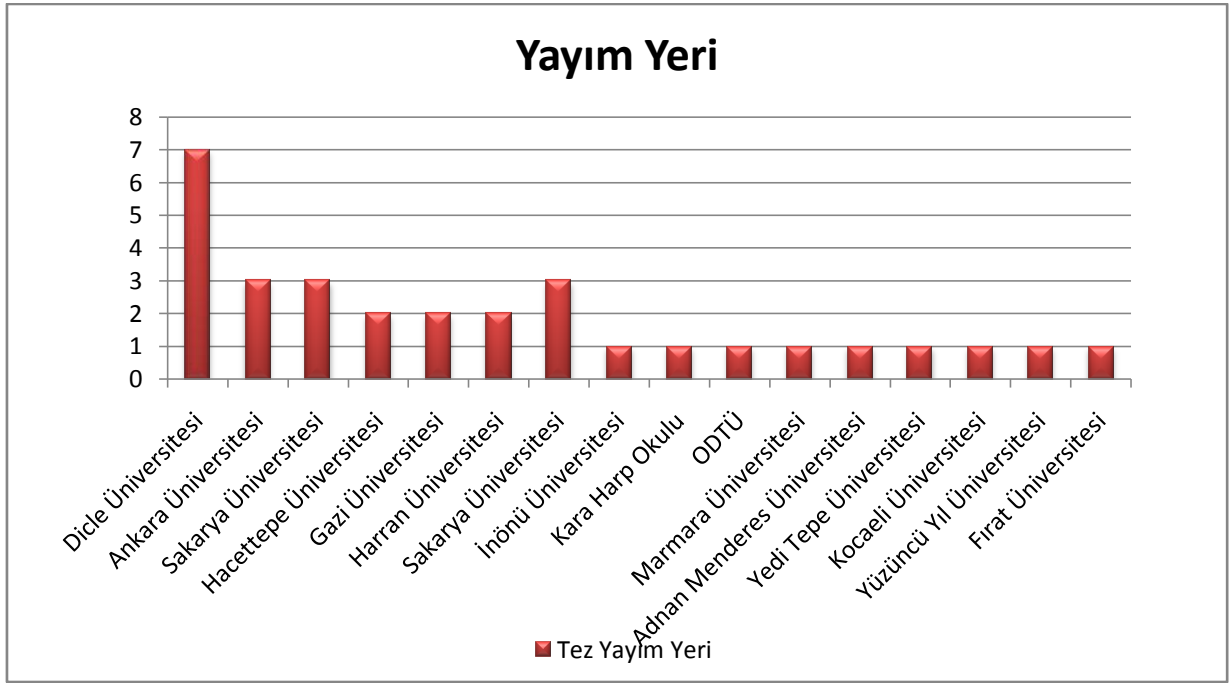
Yıl aralığı	2016-2011	2010-2006	2005-1999	Toplam
-------------	-----------	-----------	-----------	--------

	Yayım yeri	yılları		yılları		yılları		f	%	
		f	%	f	%	f	%			
Makale	TR Dizin	Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi	-	-	1	4.54	1	6.25	2	3.28
		Ekev Akademi Dergisi	-	-	1	4.54	1	6.25	2	3.28
		Dicle Tıp Dergisi	-	-	-	-	2	12.50	2	3.28
		Folklor/Edebiyat	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Adli Tıp Dergisi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Düşünen Adam Dergisi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Sosyoekonomi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63
		Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Sosyoloji Araştırmaları Dergisi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63
		Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63
Diğer	Aile ve Toplum	-	-	-	-	2	12.50	2	3.28	
	Kadın Araştırmaları Dergisi	-	-	-	-	2	12.50	2	3.28	
	Tarih ve Gelecek	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63	
	Journal of Social Science Education	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63	
	Turkish Journal of Police Studies	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63	
	Çocuk Dergisi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63	
	Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63	
	Journal of Forensic Science Akademik Araştırmalar Dergisi	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63	
	Maternal and Child Health Journal	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63	
	Journal of Family Planning and Reproductive Health Care	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63	
SCI/SSCI	Newborn & Infant Nursing Reviews	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63	
	BMC Public Health	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63	
	The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63	
	Dicle Üniversitesi	1		4	18.18	1	6.25	6	9.84	
	Ankara Üniversitesi	-	-	2	9.09	1	6.25	3	4.92	
Tez	Yüks.lisans	Gazi Üniversitesi	1	4.34	1	4.54	-	-	2	3.28
		Harran Üniversitesi	1	4.34	1	4.54	-	-	2	3.28
		Sakarya Üniversitesi	2	8.69	-	-	-	-	2	3.28
		İnönü Üniversitesi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		Kara Harp Okulu	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
		ODTU	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63

	Marmara Üniversitesi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63
	Adnan Menderes Üniversitesi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63
	Yedi Tepe Üniversitesi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63
	Kocaeli Üniversitesi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63
	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-	-	1	4.54	-	-	1	1.63
	Hacettepe Üniversitesi	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63
	Fırat Üniversitesi	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63
Dokt.	Hacettepe Üniversitesi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
	Sakarya Üniversitesi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
Tıpta Uzm.	Dicle Üniversitesi	1	4.34	-	-	-	-	1	1.63
Toplam		23	100.0	22	100.0	16	100.0	61	100.0

Şekil 3.1.3. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan makalelerin yayım yerlerine göre dağılım

Şekil 3.1.4. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan tezlerin yayım yerlerine göre dağılım

Tablo 3.1.3, Şekil 3.1.3 ve Şekil 3.1.4'e göre; araştırma kapsamında incelenen çalışmaların %9.84'ü Dicle Üniversitesinde, %4.92'si Ankara Üniversitesinde, %3.28'i Gazi Üniversitesi, yine %3.28'i Harran Üniversitesi ve yine %3.28'i Sakarya Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların %27.87 sıklıkla TR dizinde taranan dergilerde yayımlandığı tespit edilmiştir. İncelenen makalelerden sadece ikisi SSCI kapsamında taranmaktadır.

d) Çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?

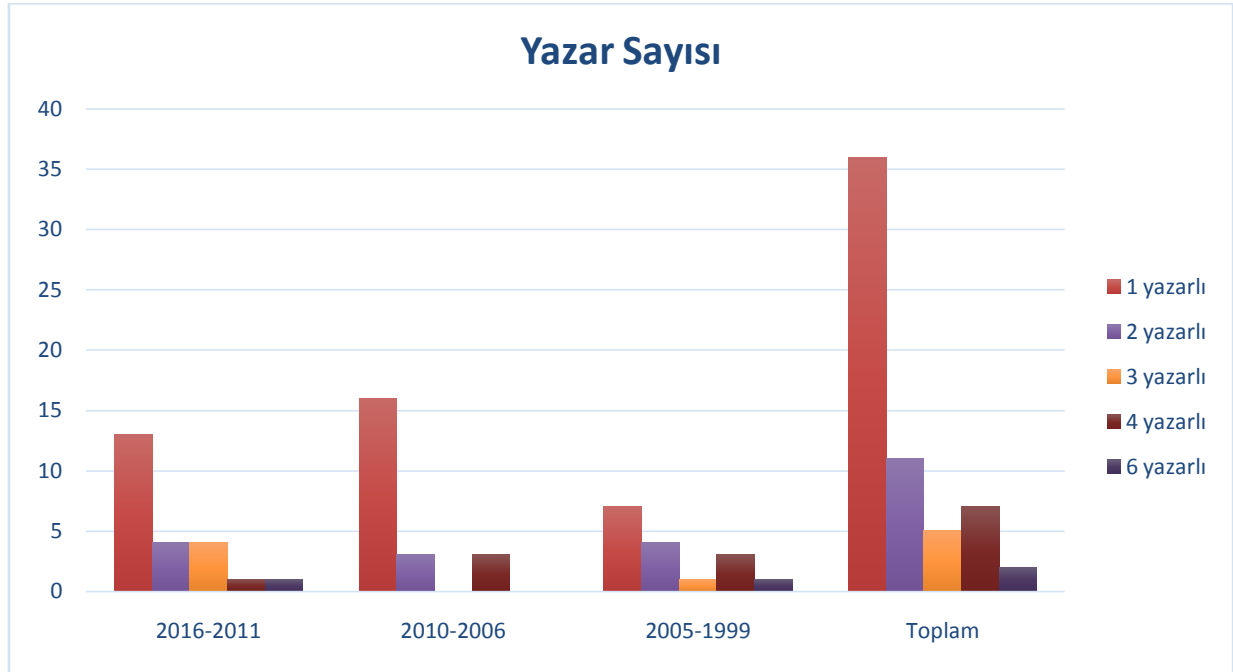
Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen ve aile kavramını temel alan çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımları frekans ve yüzde değerleri olarak Tablo 3.1.4 ve Şekil 3.1.5'te sunulmaktadır.

Tablo 3.1.4

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yazar sayısına göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-1999 yılları		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
1	13	56.52	16	72.73	7	43.75	36	59.01
2	4	17.39	3	13.64	4	25.00	11	18.03

3	4	17.39	-	-	1	6.25	5	8.20
4	1	4.35	3	13.64	3	18.75	7	11.48
6	1	4.35	-	-	1	6.25	2	3.28
Toplam	23	100.00	22	100.00	16	100.00	61	100.00

Şekil 3.1.5. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yazar sayısına göre dağılımı

Tablo 3.1.4 ve Şekil 3.1.5'e göre; araştırma kapsamında incelenen çalışmaların %59.01'inin tek yazarlı, %18.03'ünün iki yazarlı, %8.20'sinin üç yazarlı, %11.48'inin dört yazarlı ve %3.28'inin altı yazarlı olduğu belirlenmiştir.

e) Çalışma yazarlarının cinsiyetlerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 3.1.5 ve Şekil 3.1.6'da Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan bilimsel yayın yazarlarının cinsiyetine göre dağılımları yüzde ve frekans değerleri olarak gösterilmektedir.

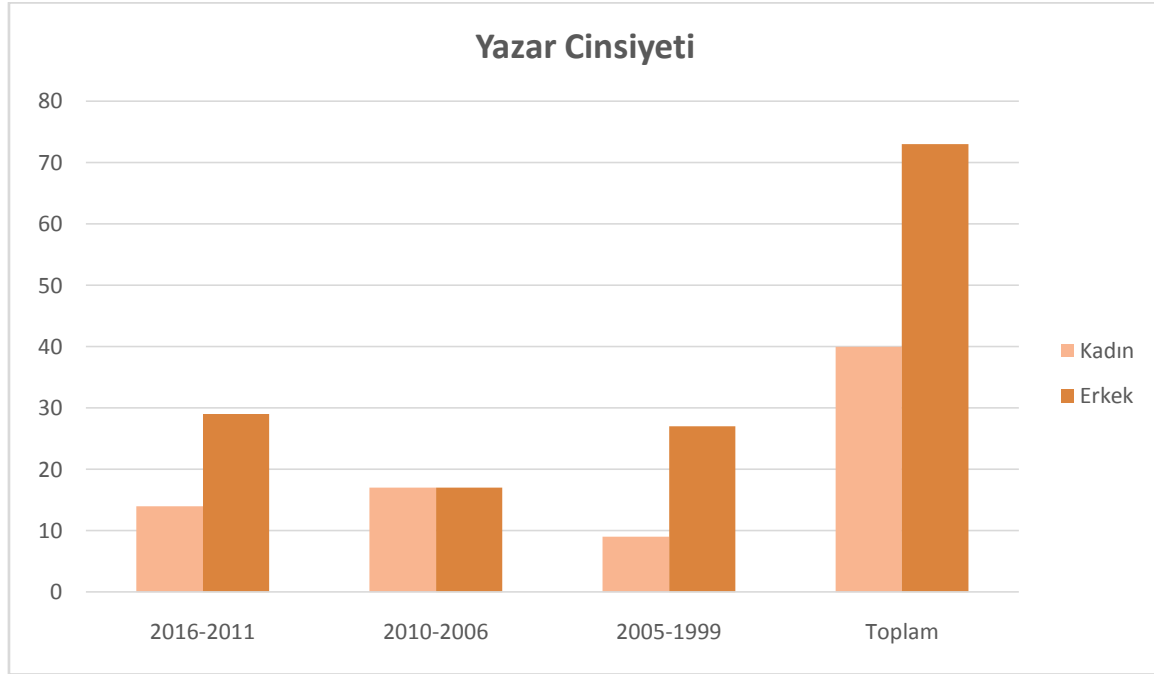
Tablo 3.1.5.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yazar cinsiyetine göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-1999 yılları		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Cinsiyet								

Kadın	14	32.56	17	50.00	9	25.00	40	35.40
Erkek	29	67.44	17	50.00	27	75.00	73	64.60
Toplam	43	100.00	34	50.00	36	100.00	113	100.00

*Bazı çalışmalarda birden fazla yazar bulunduğu için toplam sayı değişmiştir.

Şekil 3.1.6. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yazar cinsiyetine göre dağılımı

Tablo 3.1.5 ve Şekil 3.1.6'ya göre;araştırma kapsamında incelenen makale ve tez yazarlarının %35.40'ı kadın, %64.60'ı ise erkektir. 2005-1999 yılları arasında gerçekleştirilen çalışma yazarlarının %75'i erkek iken bu oran 2010-2006 yılları arasında eşitlenmiş 2016-2011 yılları arasında ise %67.44'e yükselmiştir. Çalışmalardaki kadın yazar sayısı ise 2005-1999 yılları arasında %25 iken bu oran 2010-2006 yılları arasında iki katına çıkarak hızlı bir yükseliş göstermiştir. Son beş yıllık süreçte ise bu oran %32.56'ya gerilemiştir.

f) Çalışma yazarlarının görev yaptığı kurumlara göre dağılımı nasıldır?

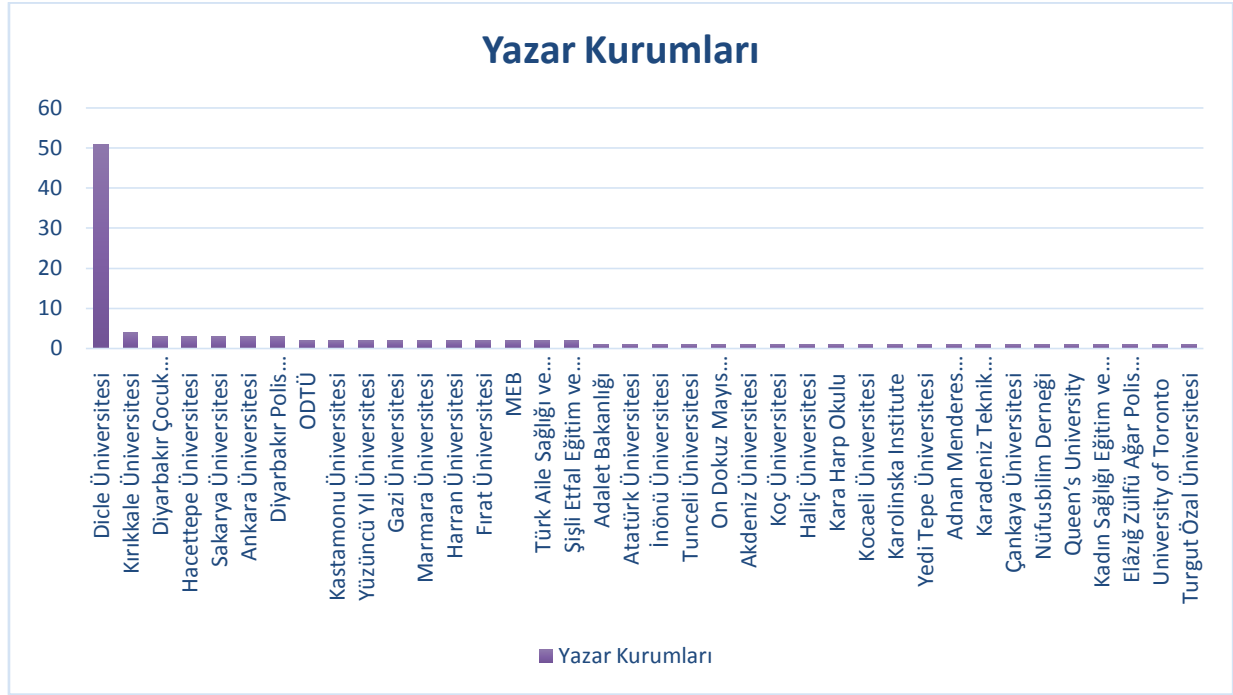
Çalışma grubunu oluşturan bilimsel yayın yazarlarının çalıştıkları kurumlara göre dağılımı Tablo 3.1.6 ve Şekil 3.1.7'de gösterilmektedir.

Tablo 3.1.6.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışma yazarlarının görev yaptığı kurumlara göre dağılımı

Yıl aralığı Görev yapılan kurum	2016-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-1999 yılları		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Dicle Üniversitesi	14	32.55	10	29.41	27	75.00	51	45.13
Kırıkkale Üniversitesi	-	-	4	11.76	-	-	4	3.54
Diyarbakır Çocuk Hastalıkları Hastanesi	-	-	2	5.88	1	2.78	3	2.65
Hacettepe Üniversitesi	1	2.33	-	-	2	-	3	2.65
Sakarya Üniversitesi	3	6.98	-	-	-	-	3	2.65
Ankara Üniversitesi	-	-	2	5.88	1	2.78	3	2.65
Diyarbakır Polis Müdürlüğü	3	6.98	-	-	-	-	3	2.65
ODTÜ	-	-	2	5.88	-	-	2	1.78
Kastamonu Üniversitesi	2	4.65	-	-	-	-	2	1.78
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	2.33	1	2.94	-	-	2	1.78
Gazi Üniversitesi	1	2.33	1	2.94	-	-	2	1.78
Marmara Üniversitesi	1	2.33	1	2.94	-	-	2	1.78
Harran Üniversitesi	1	2.33	1	2.94	-	-	2	1.78
Fırat Üniversitesi	1	2.33	-	-	1	2.78	2	1.78
MEB	1	2.33	-	-	1	2.78	2	1.78
Türk Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı	2	4.65	-	-	-	-	2	1.78
Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi	-	-	2	5.88	-	-	2	1.78
Adalet Bakanlığı	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
Atatürk Üniversitesi	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
İnönü Üniversitesi	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
Tunceli Üniversitesi	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
On Dokuz Mayıs Üniversitesi	3	6.98	-	-	-	-	3	0.88
Akdeniz Üniversitesi	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
Koç Üniversitesi	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
Haliç Üniversitesi	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
Kara Harp Okulu	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
Kocaeli Üniversitesi	-	-	1	2.94	-	-	1	0.88
Karolinska Institute	-	-	1	2.94	-	-	1	0.88
Yedi Tepe Üniversitesi	-	-	1	2.94	-	-	1	0.88
Adnan Menderes Üniversitesi	-	-	1	2.94	-	-	1	0.88
Karadeniz Teknik Üniversitesi	-	-	1	2.94	-	-	1	0.88
Çankaya Üniversitesi	-	-	1	2.94	-	-	1	0.88
Nüfusbilim Derneği	-	-	1	2.94	-	-	1	0.88
Queen's University	-	-	1	2.94	-	-	1	0.88
Kadın Sağlığı Eğitim ve Uygulama Merkezi	-	-	-	-	1	2.78	1	0.88
Elâzığ Zülfü Açar Polis Meslek Yüksek Okulu	-	-	-	-	1	2.78	1	0.88
University of Toronto	-	-	-	-	1	2.78	1	0.88
Turgut Özal Üniversitesi	1	2.33	-	-	-	-	1	0.88
Toplam	43	100.00	34	100.00	36	100.00	113	100.00

*Bazı çalışmalarda birden fazla yazar bulunduğu için toplam sayı değişmiştir.

Şekil 3.1.7. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışma yazarlarının görev yaptıkları kurumlara göre dağılımı

Tablo 3.1.6 ve Şekil 3.1.7 incelendiğinde; araştırmamın çalışma grubunu oluşturan makale ve tez yazarlarının %45.13'ünün Dicle Üniversitesinde, %3.54'ünün Kırıkkale Üniversitesinde, %2.65'inin Diyarbakır Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Diyarbakır Polis Müdürlüğü, Hacettepe, Sakarya ve Ankara Üniversitelerinde görev yaptıkları görülmektedir.

3.1.2. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen ve aile kavramını temel alan akademik çalışmaların içerik bilgileri nasıldır?

Çalışmanın içerik bilgilerine ilişkin bulgularda; çalışmanın konu/tema, amaç, yöntemi, örneklem büyüklüğü, örneklem grubu, veri toplama araçları, sonuç ve önerileri hakkındaki veriler yer almaktadır.

a) Çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 3.1.7 ve Şekil 3.1.8'de araştırma kapsamında incelenen çalışmaların konu/temalarına göre dağılımları yüzde ve frekans değerleri olarak gösterilmektedir.

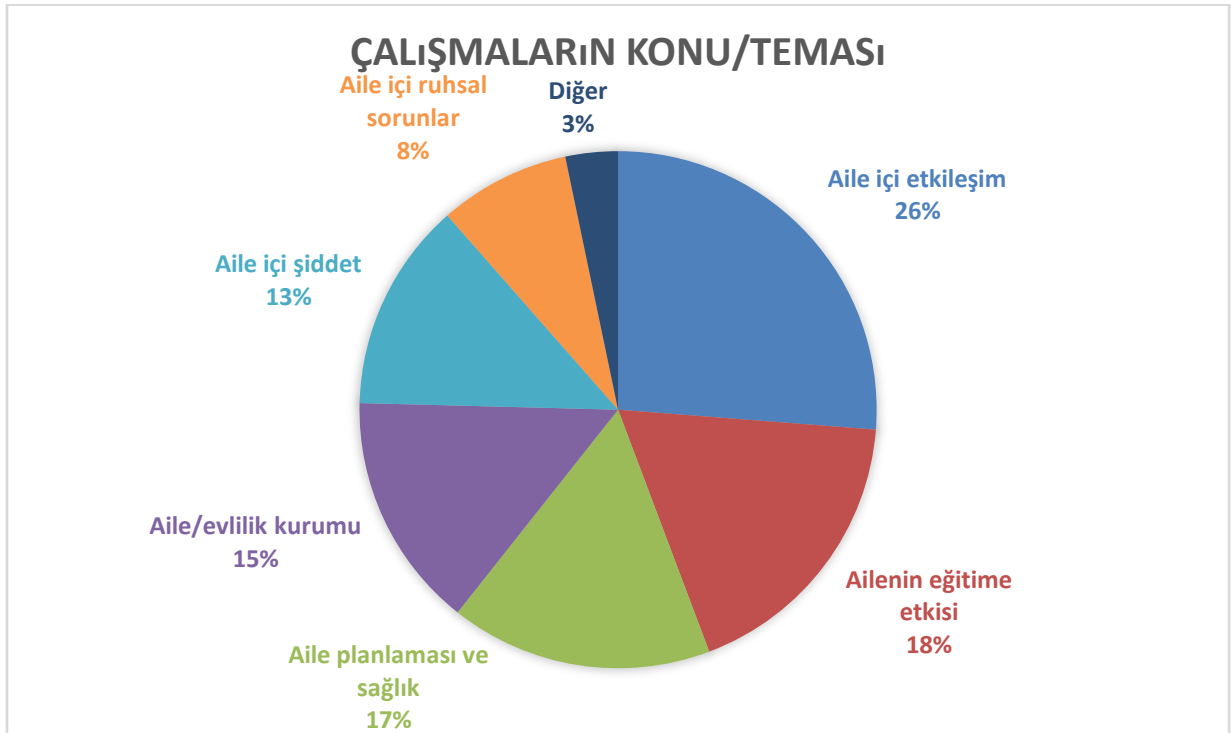
Tablo 3.1.7.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011 yılları	2010-2006 yılları	2005-1999 yılları	Toplam	Toplam
-------------	-------------------	-------------------	-------------------	--------	--------

Konu/Tema		f		%		f		%		f		%	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Aile içi etkileşim	Suç ve problem davranışlar	1	4.35	-	-	2	12.50	3	4.92				
	Ebeveyn kabul reddi	-	-	-	-	2	12.50	2	3.28				
	Kadının aile içindeki statüsü	-	-	2	9.09	-	-	2	3.28				
	İş-aile çatışması	2	8.70	-	-	-	-	2	3.28				
	Evlilik doyumu	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63				
	Anne baba tutumu ve akran zorbalığı ilişkisi	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63	16	26.23		
	Anne baba tutumları ile aile algısı ilişkisi	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63				
	Anne baba tutumları öğrenilmiş çaresizlik	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63				
	Aile içi karar verme	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63				
	Aile içi etkileşim düzeyi	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63				
	Cinsiyet kalıp yargıları	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63				
	Ailenin eğitime etkisi	Akademik başarı	1	4.35	1	4.55	-	-	2	3.28			
Okul-aile işbirliği		1	4.35	-	-	1	6.25	2	3.28				
MTİ aile çocuklarının eğitime erişimi		1	4.35	-	-	-	-	1	1.63				
Din kültürü ve ahlak bilgisi ders tutumu		1	4.35	-	-	-	-	1	1.63				
Öğrt. prog./ders beklentisi		1	4.35	-	-	-	-	1	1.63	11	18.03		
Okul tercihi		-	-	1	4.55	-	-	1	1.63				
Yoksulluk ve eğitim		-	-	1	4.55	-	-	1	1.63				
Din eğitimi		1	4.35	-	-	-	-	1	1.63				
Çocuklarına öğretmek istedikleri değerler		1	4.35	-	-	-	-	1	1.63				
Aile planlaması ve sağlık	Doğum kontrol yöntemi kullanımı	-	-	-	-	2	12.50	2	3.28				
	Güvenli annelik uygulamaları	2	8.70	-	-	-	-	2	3.28				
	Yeni doğan bakımı	-	-	2	9.09	-	-	2	3.28				
	Aile planlaması danışmanlığı	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63	10	16.39		
	Doğurganlık özellikleri	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63				
	Kadın sağlığı eğitimi	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63				
	Sosyokültürel faktörlere göre aile planlaması yöntemleri	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63				
	Aile kurumuna bakış açısı	1	4.35	1	4.55	-	-	2	3.28				
Aile/evlilik kurumu	Erken yaşta evlilik	-	-	1	4.55	1	6.25	2	3.28	9	14.75		
	Ailenin oluşumu ve yapısı	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63				
	Aile yapısı ve	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63				

	eğitimin halkın kaderine etkisi										
	Babalık rolü algısı	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63		
	Ebeveyn yoksunluğu	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63		
	Evlilik türleri	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63		
	Aile içi şiddet yaygınlığı	2	8.70	-	-	-	-	2	3.28		
	Şiddeti etkileyen faktörler	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63		
	Şuç ve şiddet mağduru kadınların özellikleri	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63	8	13.11
	Ensest	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63		
	Töre cinayetleri	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63		
	Kadınların maruz kaldığı şiddetin tanımlanması	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63		
	Cinsel istismar	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63		
	Anksiyete düzeyleri	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63		
	Umutsuzluk ve duygu durum dalgalanması	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63		
	Algılanan sosyal destek ve stresle başa çıkma	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63	5	8.20
	Göç ve ruhsal sorunlar	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63		
	Kadın intiharları	-	-	-	-	1	6.25	1	1.63		
	Diğer										
	Değişen kadın ve din ilişkisi	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63	2	3.28
	Kitle iletişim araçları	-	-	1	4.55	-	-	1	1.63		
Toplam		23	100.00	22	100.00	16	100.00	61	100.00	61	100.00

Şekil 3.1.8. *Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı*

Tablo 3.1.7 ve Şekil 3.1.8 incelendiğinde; çalışma kapsamında incelenen makale ve tez konularının %26 sıklıkla aile içi etkileşim, %18 sıklıkla ailenin eğitime etkisi, %17 sıklıkla aile planlaması ve sağlık, %15 sıklıkla aile/evlilik kurumu, %13 sıklıkla aile içi şiddet, %8 sıklıkla aile içi ruhsal sorunlar olmak üzere altı başlık altında toplandığı görülmektedir. Aile içi etkileşime yönelik çalışmaları %4.92 ile suç ve problem davranışlar, %3.28 ile ebeveyn kabul reddi, kadının aile içerisindeki statüsü ve yine %3.28 ile iş-aile çatışması oluşturmaktadır. Ailenin eğitime etkisi konusunda yapılan çalışmaların %3.28 ile akademik başarı ve okul aile işbirliği kavramlarına odaklandığı belirlenmiştir. Aile planlaması ve sağlık kavramına yönelik çalışmaların %3.28 ile doğum kontrol yöntem kullanımı, güvenli annelik uygulamaları ve yeni doğan bakımına dönük olduğu tespit edilmiştir.

b) Çalışmaların amaçlarına göre dağılımları nasıldır?

Çalışma grubunu oluşturan bilimsel yayınların amaçlarına göre dağılımı Tablo 3.1.8 ve Şekil 3.1.9’da gösterilmektedir.

Tablo 3.1.8.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı

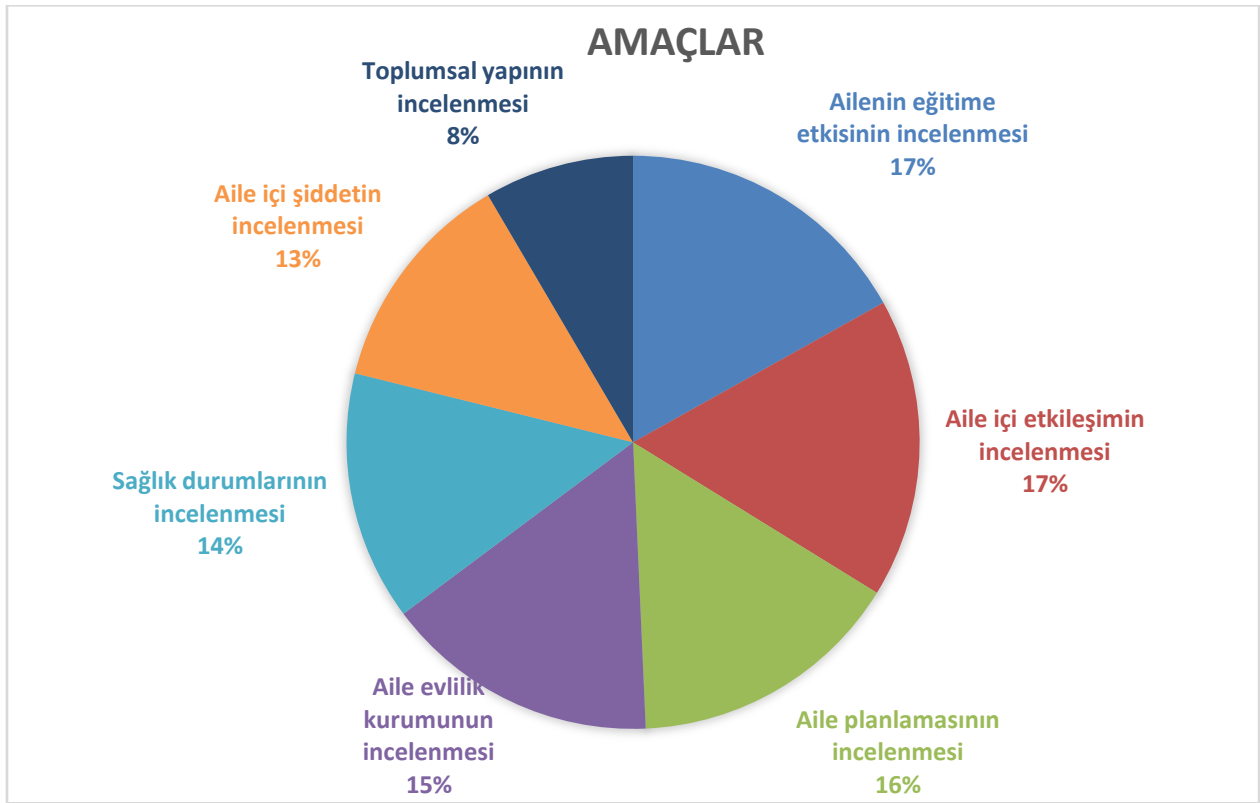
Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Ailenin Eğitime Etkisinin İncelenmesi	Ailenin rolü	Ebeveynlerin çocuklarına öğretmek istedikleri değerleri belirlemek	1	1.38		
		Çocuğun din eğitimi, dini tutum ve davranışlarında anne babanın etkisini belirlemek	1	1.38		
		Güzel sanatlar liselerini seçen öğrencilerin bu seçimlerinde ailenin ve sosyal çevrenin etkilerini belirlemek	1	1.38		
		Mevsimlik tarım işçisi ailelerin temel eğitim çağındaki çocuklarının eğitime erişim, okula devam hakları bakımından nasıl etkilendiklerini belirlenmek	1	1.38		
	Öğretim programı/ ders beklentisi	Velilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerine yönelik tutumlarını belirlemek	1	1.38	12	16.67
		Velilerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek	1	1.38		
		Çeşitli değişkenlere göre velilerin, çocuklarının beden eğitimi dersine katılımından beklentilerini belirlemek	1	1.38		
	Akademik başarı	Matematik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin öğrenci görüşlerini bazı değişkenlere göre incelemek	1	1.38		
		Aileye ilişkin çeşitli değişkenler ve lise türünün öğrencilerin akademik başarılarındaki varyasyon üzerindeki ortak ve göreceli etkilerini incelemek	1	1.38		
	Okul aile işbirliği		Veli bağışlarını engelleyen nedenlere ilişkin veli, öğretmen, yönetici görüşlerini ortaya koymak	1	1.38	

	Veli bağışlarını engelleyen nedenlere ilişkin öneri geliştirmek	1	1.38			
	Okul veli işbirliği konusunda okul yöneticilerinin görüş ve algılarını belirlemek	1	1.38			
Aile içi etkileşimin incelenmesi	Farklı sosyo-kültürel düzeylere sahip annelerin çocuklarına karşı olan kabul ve red davranışlarını incelemek	2	2.78			
	Çocukların sosyal çevreleri ile suça sürüklenmeleri ve problemleri davranışlara yönelmeleri arasındaki ilişkiyi incelemek	1	1.38			
	Aileye ilişkin çeşitli değişkenlerin akran zorbalığı gösterme ve akran zorbalığına maruz kalmalarını yordama güçlerini belirlemek	1	1.38			
	Ana-baba tutumlarının öğrencilerin öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ile ilişkilerini tespit etmek	1	1.38			
	Aileye ilişkin faktörlerin okul öncesi dönem çocukların cinsiyet kalıp yargılarına etkisini belirlemek	1	1.38	12	16.67	
	Anne-baba tutumları ile çocukların anne-babalarına yönelik algılarını yansıtır düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek	1	1.38			
	Aileden uzak kalmanın etkileri	1	1.38			
	Ebeveyn yoksunluğu yaşayan çocukların toplumsal bütünleşme problemlerini incelemek	1	1.38			
	Aileden uzak kalma olgusunun çocukların aile kavramına bakış açılarını ortaya çıkarmak	1	1.38			
	İş-aile çatışması	1	1.38			
	Muhasebe meslek mensuplarının iş-aile çatışması düzeylerini ortaya koymak	1	1.38			
	Çeşitli değişkenlerin polislerin iş ve aile çatışması üzerindeki etkisini incelemek	1	1.38			
Aile planlamasının incelenmesi	Kadın sağlığı	3	4.17			
		Hastanede yatan çocuğu bulunan annelerin aile planlaması eğitimi için önemli bir grup olduğunun vurgulanması	1	1.38		
	Yeni doğan bakımı	2	2.78	11	15.28	
		Yeni doğan kliniğine yatan bebeklerin annelerinin, anne sütü ve emzirme hakkındaki bilgi düzeylerini	1	1.38		
		Yeni doğan kliniğine yatan bebeklerin annelerinin, anne sütü ve emzirme hakkındaki bilgi düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemek	1	1.38		
Doğum kontrol yön.	Doğum kontrol yöntemi kullanımını etkileyen faktörleri incelemek	2	2.78			
	Aile planlaması danışmanlığının doğum kontrol hapı kullanımını kazandırmaya etkisini belirlemek	1	1.38			
	Aile planlaması yöntemlerinin sosyo kültürel faktörler ile ilişkisini incelemek	1	1.38			
Aile/evlilik kurumunun incelenmesi	Ailenin yapısı	1	1.38			
		XVIII. yüzyılda ailenin oluşum ve dağılım sürecinde yaşadıkları olayları incelemek	1	1.38		
		XVIII. yüzyılda ailenin demografik yapısı hakkında genel bilgileri incelemek	1	1.38		
		Babaların ebeveyn rolü algısını incelemek	1	1.38	11	15.28
	Kadının aile içindeki statüsü	Göç sürecinde kadının aile içindeki statüsünde yaşanan olası değişikliği incelemek	1	1.38		
		Çeşitli değişkenlerin ailede eşlerin ürün ve hizmet satın alımına etkisini belirlemek	1	1.38		
Evlilik	Polislerin evlilik doyumu ile mesleki tükenmişlikleri	1	1.38			

	doymu	arasındaki ilişkiyi incelemek Çeşitli değişkenlere göre polislerin evlilik doyumlarını incelemek	1	1.38		
	Kültüre özgü evlilik türleri	Levirat ve sororat tipi evliliklerin sosyo-kültürel nedenleri ve sonuçlarını araştırmak Kadınlarda erken yaş evliliği sıklığını belirlemek Kadınlarda erken yaş evliliğinin ortaya çıkmasını etkileyen sosyal etkenleri belirlemek Kadınların erken evlilik ve kültüre özgü evlilik gelenekleri hakkındaki görüş ve deneyimlerini incelemek	1 1 1 1	1.38 1.38 1.38 1.38		
Sağlık durumlarının incelenmesi	Aile içi ruhsal sorunlar	Fenilketonürlü çocukların ebeveynlerinin umutsuzluk ve duygu durum dalgalanmalarını belirlemek Annelere verilen planlı eğitimin annelerin anksiyete düzeyine etkisini belirlemek Riskli gebeliği olan kadınların algıladıkları sosyal destek ile stresle baş etme düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek Riskli gebeliği olan kadınların stresle baş etmelerine yönelik hemşirelik hizmeti önerileri geliştirmek Umutsuzluk ve duygu durum dalgalanmalarını belirleyip gerekli önerilerde bulunmak Yerinden edilen anneler ve yerinden edilmeden sonra doğan çocuklarında yaygın karşılaşılan ruhsal sorunlarını araştırmak Kadın intiharlarında kullanılan yöntem ve demografik verileri araştırmak Suç işlemiş çocukların suç işleme davranışı sonrası aile değerlendirmeleri ve psikopatolojik bulguları arasında ilişkileri karşılaştırmak Suça yönlendirilmiş ve yönlendirilmemiş çocukların aile ilişkileri ile saldırganlık davranışlarını karşılaştırmak	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	1.38 1.38 1.38 1.38 1.38 1.38 1.38 1.38 1.38 1.38	10	13.89
	MTİ aileler	Mevsimlik tarım işçisi ailelerin temel eğitim çağındaki çocuklarının sağlık ve gelişim hakları bakımından nasıl etkilendiklerini belirlenmek	1	1.38		
	Yaygınlığı	Sağlık çalışanlarının aile içi şiddete maruz kalma durumlarını incelemek Farklı ekonomik düzeyi temsil eden üç ilçede şiddetin yaygınlığı açısından ortaya çıkan farklılıkları belirlemek Suç ve şiddete maruz kalan kadınların özelliklerini belirlemek	1 1 1	1.38 1.38 1.38		
	Şiddet ve nedenleri	Şiddet mağduru kadınların yaşamlarındaki sosyo-kültürel faktörlerin neler olduğunu belirlemek Şiddete kaynaklık edebilecek nedenleri araştırmak ve ortaya çıkarmak Kadının maruz kaldığı çok yönlü şiddeti tanımlamak ve tartışmak	1 1 1	1.38 1.38 1.38	9	12.50
	Cinsel şiddet	Ensesti uzmanların bakış açılarıyla anlamaya ve anlatmaya çalışmak Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgesi arasındaki cinsel istismar mağdurlarının özelliklerini karşılaştırmak	1 1	1.38 1.38		
	Töre	Töre cinayetlerini derinlemesine incelemek	1	1.38		

cinayetleri					
Toplumsal yapının incelenmesi	Mevsimlik tarım işçisi ailelerin yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik çözüm önerileri sunmak	1	1.38		
	Ülke içerisinde yerinden edilen aile çocuklarının yoksulluk deneyimlerini incelenmek	1	1.38		
	Halkın aile, ekonomi, siyaset ve din kurumlarına ilişkin görüşlerini tespit etmek	1	1.38		
	Yaşam koşulları Aile yapısının ve eğitimin bölgede yaşayan halkın kaderi üzerinde ne derece etkili olduğunu ortaya koymak	1	1.38	6	8.33
	Zorunlu göç, şehirleşme, sosyal değişme gibi dinamiklerin dinsel hayattaki yansımalarını kadın cinsi özelinde incelemek	1	1.38		
	Kırsal alanda yaşamlarını sürdüren kadınların birbirleriyle olan ilişkilerini incelemek	1	1.38		
Diğer	Ortaöğretim kurumlarındaki öğrenci ve ailelerinin kitle iletişim araçları ile olan ilişkisini belirlemek	1	1.38	1	1.38
Toplam		72	100.00	72	100.00

*Bazı çalışmalarda birden fazla amaç bulunduğu için toplam sayı değişmiştir.

Şekil 3.1.9. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı

Tablo 3.1.8 ve Şekil 3.1.9'a göre; çalışmaların %17 sıklıkla ailenin eğitime etkisinin incelenmesi, %17 aile içi etkileşimin incelenmesi, %16 sıklıkla aile planlamasının incelenmesi, %15 sıklıkla aile/evlilik kurumunun incelenmesi, %14 sıklıkla sağlık

durumlarının incelenmesi, %13 sıklıkla aile içi şiddetin incelenmesi ve %8 sıklıkla toplumsal yapının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ailenin eğitime etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmaların; aile rolünün önemi, öğretim programı/ders beklentisi, akademik başarı, okul aile işbirliği kavramlarına odaklandığı belirlenmiştir. Aile içi etkileşimi inceleyen çalışmaların aile içi olumsuz etkileşim, aileden uzak kalmanın etkileri, iş-aile çatışması başlıklarını içerdiği tespit edilmiştir. Aile planlamasının incelenmesine dönük çalışmaların kadın sağlığı, yeni doğan bakımı ve doğum kontrol yöntemleri çerçevesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aile/evlilik kurumunu inceleyen çalışmaların ise aile yapısı, kadının aile içerisindeki statüsü, evlilik doyumu ve kültüre özgü evlilikleri içerdiği belirlenmiştir.

c) Çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

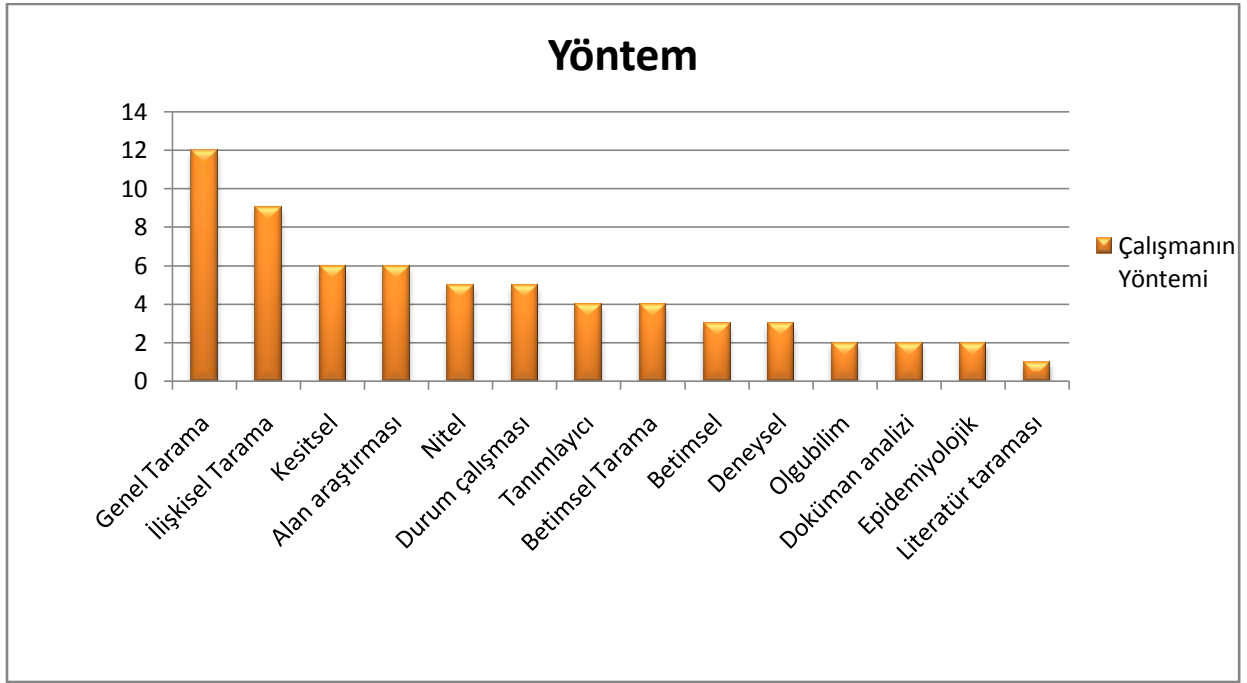
Tablo 3.1.9 ve Şekil 3.1.10'da araştırma kapsamında incelenen çalışmaların yöntemlerine göre dağılımları yüzde ve frekans değerleri olarak gösterilmektedir.

Tablo 3.1.9.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-1999		Toplam	
	yılları		yılları		yılları			
Yöntem	f	%	f	%	f	%	f	%
Genel Tarama	3	12.00	5	21.74	4	25.00	12	18.75
İlişkisel Tarama	4	16.00	3	13.04	2	12.50	9	14.06
Kesitsel	2	8.00	1	4.35	3	18.75	6	9.38
Alan araştırması	2	8.00	2	8.70	2	12.50	6	9.38
Nitel	3	12.00	2	8.70	-	-	5	7.81
Durum çalışması	-	-	4	17.39	1	6.25	5	7.81
Tanımlayıcı	3	12.00	1	4.35	-	-	4	6.25
Betimsel Tarama	3	12.00	-	-	1	6.25	4	6.25
Betimsel	-	-	1	4.35	2	12.50	3	4.69
Deneyssel	2	8.00	1	4.35	-	-	3	4.69
Olgubilim	1	4.00	1	4.35	-	-	2	3.13
Doküman analizi	1	4.00	-	-	1	6.25	2	3.13
Epidemiyolojik	1	4.00	1	4.35	-	-	2	3.13
Literatür taraması	-	-	1	4.35	-	-	1	1.56
Toplam	25	100.00	23	100.00	16	100.00	64	100.00

*Bazı çalışmalarda birden fazla yöntem belirtildiği için toplam sayı değişmiştir.

Şekil 3.1.10. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı

Tablo 3.1.9 ve Şekil 3.1.10'a göre; araştırma kapsamında incelenen makale ve tezlerin %18.75 sıklıkla genel tarama, %14.06 sıklıkla ilişkisel tarama, %9.38 sıklıkla kesitsel ve yine %9.38 sıklıkla alan araştırması yöntemlerini temel aldığı belirlenmiştir. Bunları %7.81 ile nitel ve durum çalışması, %6.25 ile tanımlayıcı ve betimsel tarama, %4.69 ile betimsel ve deneysel araştırma yöntemleri takip etmektedir.

d) Çalışmaların örneklem büyüklüklerine göre dağılımları nasıldır?

Çalışma grubunu oluşturan makale ve tezlerin örneklem büyüklüklerine göre dağılımı Tablo 3.1.10 ve Şekil 3.1.11'de sunulmaktadır.

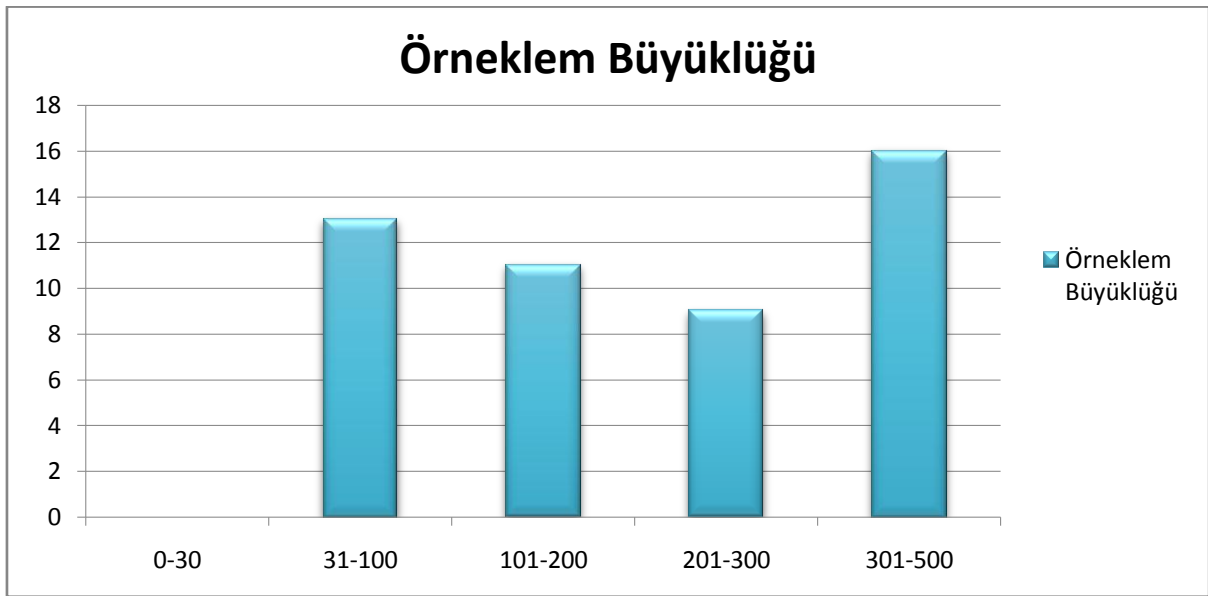
Tablo 3.1.10.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüklerine göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-1999 yılları		Toplam	
Örneklem büyüklüğü	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
0-30	-	-	-	-	-	-	-	-

31-100	2	8.70	6	27.27	5	31.25	13	21.31
101-200	3	13.04	4	18.18	4	25.00	11	18.03
201-300	5	21.74	2	9.09	2	12.50	9	14.75
301-500	8	34.78	5	22.73	3	18.75	16	26.23
500 ve üzeri	4	17.39	5	22.73	2	12.50	11	18.03
Belirtilmeyen	1	4.35	-	-	-	-	1	1.63
Toplam	23	100.00	22	100.00	16	100.00	61	100.00

*Belirtilmeyen ifadesi örneklem büyüklüğünden bahsedilmeyen çalışmaları kapsamaktadır.

Şekil 3.1.11. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüklerine göre dağılımı

Tablo 3.1.10 ve Şekil 3.1.11 incelendiğinde; araştırmanın çalışma grubunda yer alan çalışmaların %26.23 sıklıkla 301-500 kişi, %21.31 sıklıkla 31-100 ve %18.03 sıklıkla 101-200 ve yine %18.03 sıklıkla 500 ve üzerinde kişiyle gerçekleştirildiği görülmektedir. 2011-2016 yıllarındaki çalışmaların örneklem büyüklükleri incelendiğinde %23.53 sıklıkla 201-300, %20.59 ile 301-500 kişilik gruplar ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte araştırma kapsamında 0-30 kişilik örneklem ile çalışılmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

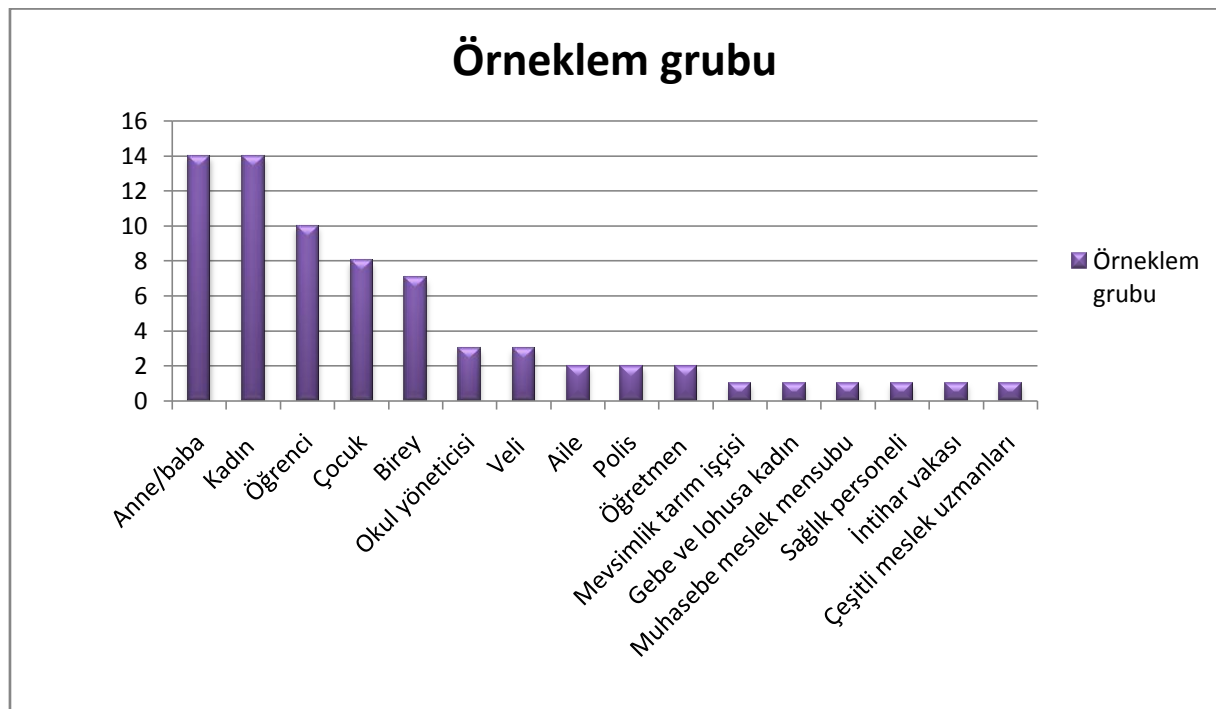
e) Çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımları nasıldır?

Çalışma grubunu oluşturan makale ve tezlerin örneklem grubuna göre dağılımı Tablo 3.1.11 ve Şekil 3.1.12'de gösterilmektedir.

Tablo 3.1.11.*Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı*

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-1999		Toplam	
	yılları		yılları		yılları			
Örneklem grubu	f	%	f	%	f	%	f	%
Anne/baba	3	11.11	8	27.59	3	18.75	14	19.44
Kadın	3	11.11	4	13.79	7	43.75	14	19.44
Öğrenci	2	7.41	8	27.59	-	-	10	13.89
Çocuk	2	7.41	3	10.34	3	18.75	8	11.11
Birey	2	7.41	4	13.79	1	6.25	7	9.72
Okul yöneticisi	2	7.41	-	-	1	6.25	3	4.17
Veli	3	11.11	-	-	-	-	3	4.17
Aile	1	3.70	1	3.45	-	-	2	2.78
Polis	2	7.41	-	-	-	-	2	2.78
Öğretmen	2	7.41	-	-	-	-	2	2.78
Mevsimlik tarım işçisi	1	3.70	-	-	-	-	1	1.38
Gebe ve lohusa kadın	1	3.70	-	-	-	-	1	1.38
Muhasebe meslek mensubu	1	3.70	-	-	-	-	1	1.38
Sağlık personeli	1	3.70	-	-	-	-	1	1.38
İntihar vakası	-	-	-	-	1	6.25	1	1.38
Çeşitli meslek uzmanları	-	-	1	3.45	-	-	1	1.38
Belirtilmeyen	1	3.70	-	-	-	-	1	1.38
Toplam	27	100.00	29	100.00	16	100.00	72	100.00

*Belirtilmeyen ifadesi örneklem grubundan bahsedilmeyen çalışmayı kapsamaktadır.

Şekil 3.1.12. *Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı*

Tablo 3.1.11 ve Şekil 3.1.12'ye göre; araştırma kapsamında incelenen çalışmaların %19.44 sıklıkla anne/baba, yine %19.44 sıklıkla kadın, %13.89 sıklıkla öğrenci ve %11.11 sıklıkla çocuklar ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir. 2005-1999 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalarda %43.75 sıklıkla kadınlar ile 2010-2006 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmalarda %27.59 sıklıkla anne/babalar ve öğrenciler ile, 2016-2011 yılları arasındaki çalışmalarda ise en fazla %11.11 sıklıkla anne/baba, kadın ve veliler ile çalışıldığı belirlenmiştir.

f) Çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

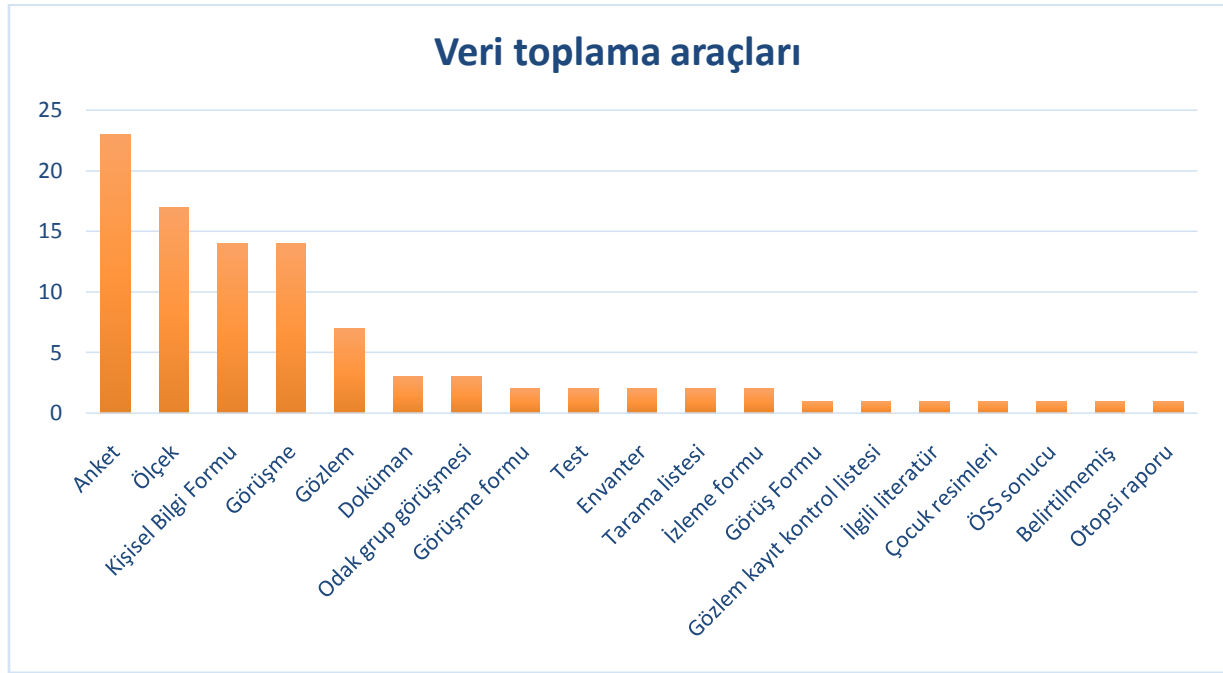
Tablo 3.1.12 ve Şekil 3.1.13'te araştırma kapsamında incelenen çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımları yüzde ve frekans değerleri olarak gösterilmektedir.

Tablo 3.1.12.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

Yıl aralığı Veri Toplama Araçları	2016-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-1999 yılları		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Anket	7	21.88	9	20.93	7	30.43	23	23.47
Ölçek	8	25.00	5	11.63	4	17.39	17	17.35
Kişisel Bilgi Formu	7	21.88	5	11.63	2	8.70	14	14.29
Görüşme	1	3.13	10	23.25	3	13.04	14	14.29
Gözlem	2	6.25	4	9.30	1	4.35	7	7.14
Doküman	2	6.25	1	2.33	-	-	3	3.06
Odak grup görüşmesi	1	3.13	2	4.65	-	-	3	3.06
Görüşme formu	2	6.25	-	-	-	-	2	2.04
Test	-	-	2	4.65	-	-	2	2.04
Envanter	-	-	2	4.65	-	-	2	2.04
Tarama listesi	-	-	-	-	2	8.70	2	2.04
İzleme formu	-	-	-	-	2	8.70	2	2.04
Görüş Formu	1	3.13	-	-	-	-	1	1.02
Gözlem kayıt kontrol listesi	1	3.13	-	-	-	-	1	1.02
İlgili literatür	-	-	1	2.33	-	-	1	1.02
Çocuk resimleri	-	-	1	2.33	-	-	1	1.02
ÖSS sonucu	-	-	1	2.33	-	-	1	1.02
Belirtilmemiş	-	-	-	-	1	4.35	1	1.02
Otopsi raporu	-	-	-	-	1	4.35	1	1.02
Toplam	32	100.00	43	100.00	23	100.00	98	100.00

*Belirtilmeyen ifadesi veri toplama aracından bahsedilmeyen çalışmaları kapsamaktadır.

Şekil 3.1.13. Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

Tablo 3.1.12 ve Şekil 3.1.13 incelendiğinde; çalışmalarda %23.47 sıklıkla anket, %17.35 sıklıkla ölçek, %14.29 sıklıkla kişisel bilgi formu ve yine 14.29 sıklıkla görüşme veri toplama araçları kullanılmıştır. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının yıllara göre dağılımına bakıldığında; 1999 yılından 2016 yılına ölçek ve kişisel bilgi formu kullanımının arttığı belirlenmiştir.

g) Çalışmaların sonuçlarına göre dağılımları nasıldır?

Çalışma grubunu oluşturan bilimsel çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı Tablo 3.1.13 ve Şekil 3.1.14'te sunulmaktadır.

Tablo 3.1.13.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Aile içi şiddet	Yaygınlığı	Sağlık çalışanlarının kendilerinin de aile içi şiddete maruz kalabildiği	1	.78		
		Kadınların çok yönlü aile içi şiddete -fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik- maruz kaldığı	1	.78		
		Aile içi şiddet döngüsünün küçük yaştan itibaren başladığı ve tüm hayat boyunca devam ettiği	1	.78	24	18.75
		Düşük ve yüksek ekonomik düzeydeki ilçeler arasında aile içi şiddet bakımından bir farklılaşma olmadığı	1	.78		
		Aile içinde şiddete daha çok evli genç kadınların	1	.78		

	maruz kaldığı ve bu şiddetin büyük oranda evliliğin ilk yıllarında yaşandığı		
	Görücü usulü ile evlenenlerde şiddet oranının birbirini tanıyarak evlenenlere göre daha yüksek olduğu	1	.78
	Mesleksiz ve çalışmayan kadınların aile içi şiddete daha fazla uğradığı	1	.78
Cinsel istismar/ Ensest	Türkiye’de bölgeler arasında cinsel istismarın sosyodemografik ve istismara ait özelliklerinin bir kısmının farklılaştığı	1	.78
	Cinsel istismara uğrayan çocuğun, annesinin ve babasının eğitim yılı anlamlı oranda düşük iken kardeş sayısı ortalamasının anlamlı oranda yüksek olduğu	1	.78
	Cinsel istismar mağduru erkek oranının anlamlı derecede yüksek olduğu	1	.78
	Cinsel istismarın anne babanın sağ ve beraber olduğu aile yapısında anlamlı oranda yüksek olduğu	1	.78
	Ensest saldırganları başta baba olmak üzere, dede, ağabey, amca, dayı ve kuzen gibi genellikle mağdurdan yaşça büyük erkek akrabalar olduğu	1	.78
	Her türden aile yapısında ensest görülebildiği	1	.78
	Ensestin ortaya çıkmasının önünde başlıca engellerin çocuğun kendini ifade etmesinin zorlukları, saldırganın duygusal ve fiziksel tehdit içeren tutumu, toplumun namus anlayışının yarattığı baskı ve toplumun ve kurumların bireyden önce ailenin bütünlüğünü korumaktan yana tutumları olduğu	1	.78
Nedenleri	Kadınlara yönelik şiddetin sebepleri incelendiğinde, ekonomik nedenlerden kaynaklanan sıkıntıların önemli bir etkisi olduğu	2	1.56
	Aile içi şiddette en çok öne çıkan sosyo-kültürel faktörlerin, erken yaşta evlilik, akraba evliliği, zorla evlendirilme ve eğitim hakkının engellenmesi olduğu	1	.78
	Geleneksel din anlayışının şiddeti meşrulaştırdığı ve kadınların şiddete karşı tavrı almalarını engellediği	1	.78
	Kadınların aile içi şiddet karşısındaki çaresizliklerinde çocuklarını babasız bırakmak istememesinin büyük bir rolü olduğu	1	.78
Sonuçları	Küçük yaştan itibaren şiddete maruz kalmanın şiddetin öğrenilmesini doğrudan etkileyen bir faktör olduğu	1	.78
	Ekonomik düzey düştükçe şiddet mağduru kadınların erken yaşta evlilik oranının arttığı	1	.78
	Aile içi şiddete maruz kalan kadınların gelecekleri ile ilgili umutsuz olduğu	1	.78
Töre cinayetleri	Daha çok erkeklerin söz sahibi olduğu bölgede şeref sahibi olma ailenin tüm üyelerine mal edilirken kadınların aile şerefine pasif birer göstergeleri olduğu	1	.78
	Namusun, özellikle kadının cinsel saflığını vurgulayan bir tona sahip olduğu ve kadın aleyhine bir takım uygulamaların da temelini oluşturduğu	1	.78

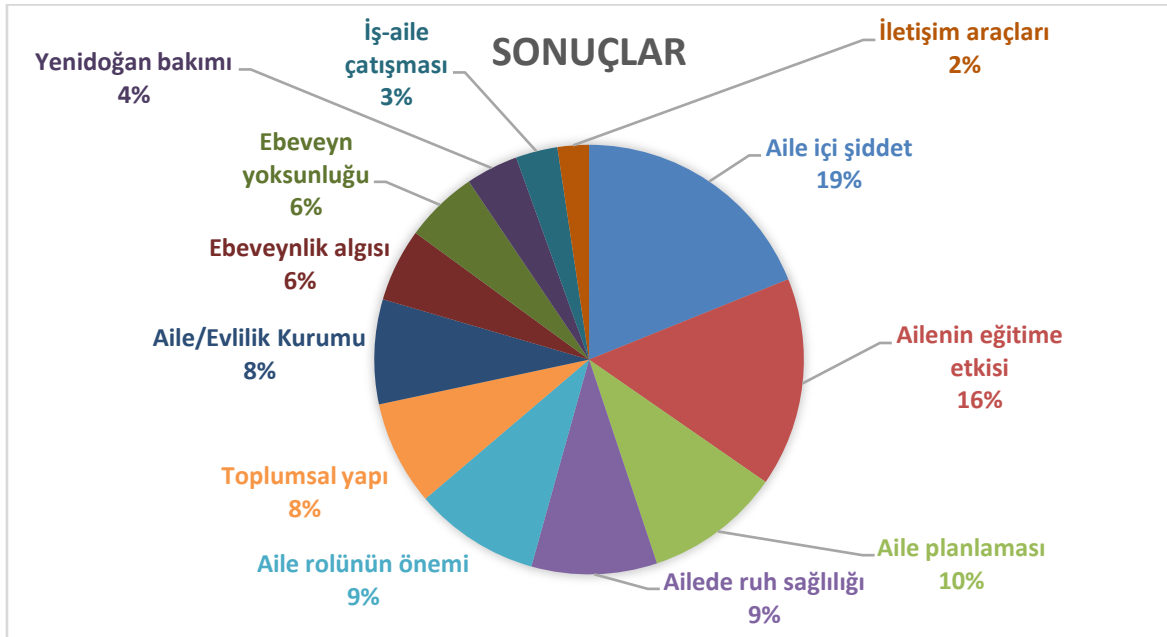
Ailenin eğitime etkisi	Aile içi eğitim	Ebeveynlerin, aile içinde çocuklarına ilk öncelik olarak dürüstlük değerini öğretmeye çalıştığı	1	.78		
		Ailelerin çocuklarına öğretmeye çalıştıkları diğer değerlerin, sırasıyla, aile birliği, saygı, sorumluluk, sevgi, çalışkanlık, vatanseverlik, sağlık ve hoşgörü olduğu	1	.78		
		Ebeveynlerin çocuklarına değerleri öğretmek için özel bir çaba harcamadığı, çocuklarının günlük hayat içerisinde öğrenmesini istediği	1	.78		
		Din eğitiminde aile fertlerinden anne-babanın ailenin diğer bireylerine göre çocuklarda daha sürekli ve kalıcı yönde etkisi bulunduğu	1	.78		
		Aile içerisinde gerçekleştirilen dini etkileşimin çocuğun dini kişilik geliştirmesinde etkili olduğu	1	.78		
	Öğretim programı/ders beklentisi	Velilerin din öğretimine karşı genel tutum düzeylerinin olumlu ve yüksek iken İDKAB derslerinin uygulanmasına yönelik tutum düzeylerinin düştüğü	1	.78		
		Velilerin öğrenim düzeyi yükseldikçe İDKAB dersine karşı genel tutumun olumsuzlaştığı	1	.78		
		Dini bilgi düzeyi yükseldikçe İDKAB dersleri öğretiminin uygulanmasına karşı tutum düzeylerinin düştüğü	1	.78		
		Velilerin, çocuklarının beden eğitimi derslerine katılımından beklentilerinin genel anlamda olumlu olduğu	1	.78		
		Sanayileşme ve kentleşmenin yoğun olduğu bölgedeki veliler beden eğitimi dersinin eğitimin her aşamasında olması gerektiğini düşünürken; kentleşmenin ve sanayileşmenin daha az olduğu Diyarbakır ilindeki velilerin bu konuda “karasız” ile “katılıyorum” seçeneği arasında kaldığı	1	.78	20	15.63
	Akademik başarıyı artırma	Annenin ve babanın eğitim durumunun yükselmesiyle çocuğunun matematik başarısına olan katkısı arttığı	1	.78		
		Aile sosyo-ekonomik durumunun öğrencinin okul başarısı üzerindeki etkisini arttığı	1	.78		
		Sosyo-ekonomik düzey arttıkça, öğrencilerin sınav başarı ortalamasının arttığı, ailelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi düştükçe sözel başarı, sayısal başarı ve ortaöğretim başarı ortalamasının düştüğü	1	.78		
	Okul aile işbirliği	Velilerin okula bağlılıkta bulunma konusunda olumsuz tutum ve davranışların bulunduğu	1	.78		
	Okul yöneticilerinin, okulun ve okuldaki etkinliklerin velilere tanıtılması konusunda ilgili belirli bir programları bulunmadığı, bu alandaki etkinliklerin rastlantılara dayalı olarak gerçekleştiği	1	.78			
	Yöneticilerin mesleki deneyimleri ve hayat tecrübeleri arttıkça, velilerin bilgilendirilmesi konusuna daha çok önem verdiği	1	.78			
Okul tercihi	Annenin eğitim seviyesi yükseldikçe çocuklarının eğitim göreceği okul tercihinde daha seçici davrandığı	1	.78			
	Öğrencilerin aile ve sosyal çevrelerinin dışında kendi istekleriyle güzel sanatlar liselerini seçtiği	1	.78			

	MTİ ailelerin eğitime erişimi	Zorunlu eğitim çağındaki MTİ ailelerinin çocuklarının eğitimden mahrum kalarak mağduriyet yaşadığı	1	.78		
		Ailelerin yoksulluk ve çaresizlik nedeniyle çocuklarının eğitim alması yerine MTİ olarak çalıştırmayı tercih ettikleri	1	.78		
Aile planlaması	Danışmanlık hizmetlerinin etkililiği	Güvenli annelik uygulamalarının öz bakım ve sağlık hizmeti beceri ve bilgisini arttırdığı	2	1.56		
		Kürtaj sonrası danışmanlığının doğum kontrol hapı kullanımını artırmak için etkili bir yöntem olduğu	1	.78		
		Kürtaj sonrası dönem, kadınları gebeliği önleyici öneriler ile tanıştırmak için en doğru zaman olduğu	1	.78		
		Hastanede çocuğu yatan annelerin aile planlaması eğitim ve hizmetlerine gereksinim duyduğu	1	.78		
		Eğitimle modern doğum kontrol yöntemi kullanan kadın sayısının arttığı	1	.78		
		Eğitimle riskli gebeliğin azaldığı	1	.78		
		Eğitimle doğurganlık hızının düştüğü	1	.78		
	Etkileyen faktörler	Kavram yanılgısı ya da yanlış inançlar, evin gelirin katkıda bulunmak için dışarıda çalışan 14 yaşından küçük çocuğa sahip olmak, beklenen ve gerçekte olan erkek çocuk sayısı arasındaki fark, dini karışıklık, eşiyile aile planlaması konusunda tartışabiliyor olması ve daha önce ölen toplam çocuk sayısı olduğu	2	1.56	13	10.16
		Kadınların aile planlaması kullanım sıklıkları eğitim durumlarıyla oldukça yakından ilgili olduğu	1	.78		
		Aile planlaması çalışmalarında sosyal ve kültürel faktörlerin etkili olduğu	1	.78		
	Aile planlamasına etki eden sosyo kültürel faktörlerden en önemlisinin kadının aile içerisindeki konumu ile ilgili değer ve anlayışlar olduğu	1	.78			
Ailede ruh sağlığı	Olumsuz etkileyen faktörler	Annelerin deneyimsiz olmasının ve ilk kez bir bebeğin bakım sorumluluğunu almasının kaygı düzeylerini artırdığı	1	.78		
		Hasta çocuğa sahip ebeveynlerin umutsuzluk ve duygu dışavurum ölçek puanlarının hasta çocuğu olmayan annelere göre daha yüksek olduğu	1	.78		
		Kronik hastalığa sahip çocuğu olan ebeveynlerin zaman ilerledikçe daha çok umutsuzluğa kapıldığı ve dışı vurulan duygularının daha çok arttığı	1	.78		
		Öğrenim düzeyi ve aylık gelir düzeyi düşük olan, gebeliği planlı olmayan, akraba evliliği yapmış olan, eşiyile kendi isteği ile evlenmemiş olan, multipar gebeliğe sahip ve gebeliğinde stresli yaşam olayı ile karşılaşan gebelerin algıladıkları sosyal destek ve stresle başı çıkma ölçek alt puan ortalamalarının anlamlı düzeyde düşük olduğu	1	.78	12	9.38
		Yerinden edilme ikinci kuşakların da ruh sağlıklarını olumsuz olarak etkileyen bir olgu olduğu	1	.78		
		Aile değerlendirme ve demografik özelliklerin olumsuzluk gösterdiği durumlarda psikopatolojik sorunların arttığı	1	.78		
		Riskli gebelerin algıladıkları sosyal destek puan	1	.78		

		ortalamaları ile stresle başa çıkma puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu				
Aile rolünün önemi	İntihar vakaları	Kadın intihar oranları erkeklerden daha yüksek olduğu	1	.78	12	9.38
		Kadın intiharının yarısından fazlasının 20 yaşın altındaki kişilerde gerçekleştiği	1	.78		
		Kadınlar için en yaygın intihar yönteminin kendini asma olduğu	1	.78		
		Başlıca intihar nedeninin ailevi sorunlar olduğu	1	.78		
	Destek çalışmaları	Annelere verilen planlı eğitimin, annelerin anksiyete düzeyini azalttığı	1	.78		
	Suç/problemler davranışlar	Suç işlemiş çocukların aile yapılarının sağlıklı olduğu	2	1.56		
		Çocukların suça sürüklenmesinde ailenin başat rol oynadığı	1	.78		
		Suç işlemiş çocukların aile değerlendirmelerinde ailelerine ilişkin problem çözme, duygusal tepki verme, gereken ilgiyi gösterme, aile içi iletişim, aile içi roller gibi hususlarda sorunlar yaşadığı	1	.78		
		Suça yönlendirilmiş çocuklarla, suça yönlendirilmemiş çocukların saldırganlık ve aile ilişkileri açısından gruplara göre anlamlı farklılıklar olduğu	1	.78		
		Suça yönlendirilmiş çocuklar, suça yönlendirilmemiş çocuklara göre daha saldırgan davranışlar gösterme eğiliminde olduğu	1	.78		
Çocukların problemlerini davranışlar göstermesinde aile, akranlar ve okulda zarar görmesi rol oynadığı		1	.78			
Öğrenilmiş çaresizlik	Çocukta öğrenilmiş çaresizlik oluşmasında annenin çocuklarına yönelik otoriter davranışları, babanın ve öğretmenin otoriter davranışlarına göre daha etkili bir faktör olduğu	1	.78			
	Üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik görülme oranının azaldığı	1	.78			
	Akran zorbalığı	Öğrencilerin akran zorbalığı göstermelerinin, yaş, cinsiyet, anne baba tutumları ve arkadaş ilişkileri tarafından farklı düzeylerde yordandığı	1	.78		
Otoriter ve koruyucu tutum değişkeninin akran zorbalığı göstermeyi pozitif yönde; demokratik tutum değişkeninin akran zorbalığı göstermeyi negatif yönde yordadığı		1	.78			
İnsan yetiştirme	İnsan yetiştirme sürecinde ailenin ve eğitim sisteminin rolünün son derece önemli olduğu	1	.78			
Toplum yapısı	Yaşam koşulları	Bölgenin eğitim seviyesi son derece düşük olduğu için bölge halkının eğitim gerektirmeyen işleri daha fazla tercih ettiği	1	.78	10	7.81
		Anne ve babaların eğitim düzeyinin düşük olduğu	1	.78		
	Ülke içerisinde yerinden edilme ve yoksulluğun çocukların yukarı doğru sosyal hareketlilik sağlamalarına ket vurduğu	1	.78			
	Halkın aile kurumuna ilişkin tutumlarında, yaş düştükçe, eğitim ve gelir seviyesi yükseldikçe diğer gruplara nazaran daha liberal ve modern değerlere; yaş ilerledikçe, eğitim ve gelir seviyesi düştükçe, muhafazakâr ve geleneksel değerlere vurgunun arttığı	1	.78			

	Toplumsal cinsiyet rolleri	Erkek baskın satın alma kararlarının hakim olduğu	1	.78				
		Kadının ve erkeğin eşit olarak yaşamlarını sürdürmediği	1	.78				
		Kent yaşamına katılmada cinsler arası eşitsizliğin derinleştiği	1	.78				
		Çocuğun annesinin cinsiyet rolü ve yaşadığı ile göre cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının anlamlı farklılaştığı	1	.78				
		Annesi androjen olan çocukların belirsiz cinsiyet rolüne sahip annelerin çocuklarına göre daha kalıp yargılı olduğu	1	.78				
		Kadınların, sosyal ve politik dönüşümün güçlü birer sembolü olurken geleneksel sürekliliğin de en belirgin taşıyıcısı olduğu	1	.78				
Aile/Evlilik Kurumu	Erken yaş evlilik	Kızlar ilk adet dönemlerinden hemen sonra evlenebildiği	1	.78				
		Ailelerin kızlarını, bazen kızlarının rızası bile olmadan,erken evlendirmelerinin temel nedeninin ailenin namusunu korumak olduğu	1	.78				
		Erken yaş evliliklerin Diyarbakır ilinde önemli ve yaygın bir sorun olduğu	1	.78				
		Erken yaş evliliği yapan kadınlarda ortalama çocuk ölüm sayısı, ortama düşük sayısı ve ortalama gebelik sayıları daha yüksek olduğu	1	.78				
		Erken yaş evliliğini kadının eğitim düzeyi ve yaşadığı ailenin geleneksel yapısının etkilediği	1	.78				
	Evlilik doyumu	Polislerin evlilik doyumu arttıkça mesleki tükenmişliklerinin azaldığı	1	.78			10	7.81
		Polislerin evlilik doyum düzeylerinin cinsiyet, evlilik süresi ve çocuk sayısı açısından anlamlı farklılıklar göstermediği, algılanan ekonomik düzey açısından ise anlamlı farklılıklar gösterdiği	1	.78				
	Kültüre özgü evlilik	Kültüre özgü evlilik geleneklerinin beşik kertmesi, akraba evliliği ve berdel olduğu	1	.78				
		Levirat ve sorarat tipi evliliklerin aile baskısı ile yapıldığı, evliliği yapanların gelir düzeylerinin düşük olduğu, son evliliklerinden dolayı rol çatışması yaşadıkları ve evliliklerinden tatmin olmadıkları	1	.78				
	Kadın rolleri	Kadınların evlilik yoluyla katıldıkları ailede rollerinin belli aralıklarla değiştiği	1	.78				
Ebeveyn kabul/red davranışları	Annenin çocuğuna karşı olan davranışlarının bulunduğu sosyo-kültürel düzeye bağlı olduğu	1	.78					
	Annelerin eğitim düzeyi düştükçe çocuklarını red davranışlarının arttığı, eğitim düzeyi yükseldikçe red davranışlarının azaldığı	1	.78					
	Ailenin aylık gelir düzeyi arttıkça annelerin red davranışlarının azaldığı, gelir düzeyi azaldıkça red davranışlarının arttığı	1	.78	7	5.47			
Ebeveynlik algısı	Çocukların aile algısı	Anne-baba tutumlarının, çocukların çizim yoluyla yansıttıkları algıları ilişkilendirilebileceği	1	.78				
	Ev kadınlığı rolünü reddetme boyutu yüksek annelerin çocuklarının annelerini daha çok saldırgan grupta yer alan bir hayvanla temsil ettiği	1	.78					
	Birbirlerine uzak olarak çizilmiş anne-babaların,	1	.78					

		düşük demokratik tutum, yüksek kadınlık rolü red ve aşırı geçimsiz statüde daha fazla yer aldığı				
	Babalık rolü algısı	Babaların babalık rolü algı düzeyi, eğitim geçmişleri, aile gelirleri, eşlerinin profesyonel ve eğitim geçmişleri ile ilişkili olarak arttığı	1	.78		
Ebeveyn yoksunluğu	Ebeveynde n uzak kalmanın etkileri	Ailesinden uzak kalan öğrencilerinin aileye, özellikle de anne-babaya duydukları özlem ve duygusal gereksinimin resimlerine yansıdığı	1	.78		
		Ailesinden uzak kalan öğrencilerin aile kavramını en belirgin biçimde mutlu, neşeli, aydınlık, sıcak bir atmosfer içinde gösterdiği	1	.78		
		Ailesinden uzak kalan öğrenciler aile bireyleri özellikle de anne-baba ve çocuğun kendisi arasında mekânsal mesafenin az olduğu kompozisyonlar oluşturduğu	1	.78	7	5.47
		Ebeveyn yoksunluğu çeken çocukların/gençlerin daha sonraki yaşamlarına ilişkin öngörülerinin, toplumsal bütünleşmelerini etkileyebilecek düzeyde olduğu	1	.78		
		YİBO'larda eğitim alan öğrencilerin aile desteklerinin son derece düşük seviyelerde kaldığı	1	.78		
		YİBO çocuklarının beceri edinimi ve problemlerinin çözümünde öğretmenlerinin etkili rol aldığı	1	.78		
Yeni doğan bakımı	Anne sütü ve emzirme	Doğum yapılan yer, ailenin yaşadığı yerleşim yeri, bebeğin yaşı, evde yaşayan kişi sayısı annenin emzirme bilgi düzeyi üzerinde etkili olduğu	2	1.56		
		Anne sütü bilgi düzeyinin; annenin eğitimsiz olması, çalışmaması, gebelik takibinin olmaması ve emzirme ile ilgili bilgiye ulaşamaması gibi faktörlerden negatif olarak etkilendiği	1	.78		
		Şehir merkezinde yaşayan annelerin kırsal kesimde yaşayan annelere göre anne sütü ve emzirme konusundaki bilgilere ulaşmada daha geniş olanaklara sahip olduğu	1	.78	5	3.90
	Yaşanan zorluklar	Annelerin deneyimsiz olmasının ve ilk kez bir bebeğin bakım sorumluluğunu almasının, yenidoğan bakımında daha fazla güçlük yaşamalarına neden olduğu	1	.78		
İş-aile çatışması	Nedenleri	İşten kaynaklanan sorunların aileyi etkileyebileceğinden gizli bir çatışma yaşandığı	1	.78		
		24 saat telefonla ulaşılabilen rütbeli polislerin, sabah 8 akşam 5 arası çalışanlara göre daha çok iş ve aile çatışması yaşadığı	1	.78	4	3.13
		Amir desteğinin hem rütbeli hem de rütbesiz polislerin iş aile çatışmasında önemli olduğu	1	.78		
	Yaygınlığı	Muhasebe mensuplarının genel olarak iş-aile ve aile-iş arasında bir çatışma yaşamadığı	1	.78		
İletişim araçları	Kitle iletişim aracı	Öğrencilerin ailelerine göre daha çeşitli kitle iletişim araçları ile ilişkili olduğu	1	.78		
		Ailelerin en çok zaman ayırdıkları kitle iletişim aracının televizyon olduğu	1	.78	3	2.34
		Öğrenci ve ailelerin, toplumu ve bireyi en olumsuz etkilediğini düşündükleri kitle iletişim aracının internet, en olumlu etkileyenin ise kitap olduğu	1	.78		
	Belirtilmemiş		1	.78	1	.78

Şekil 3.1.14. Diyarbakir ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

Tablo 3.1.13 ve Şekil 3.1.14'e göre; araştırma sonuçları %19 sıklıkla aile içi şiddet, %16 sıklıkla ailenin eğitime etkisi, %10 sıklıkla aile planlaması, %9 sıklıkla ailede ruh sağlığı, yine %9 sıklıkla aile rolünün önemi, %8 sıklıkla toplumsal yapı, yine %8 sıklıkla aile/evlilik kurumu, %6 sıklıkla ebeveynlik algısı, yine %6 sıklıkla ebeveyn yoksunluğu, %4 sıklıkla yeni doğan bakımı, %2 sıklıkla iş-aile çatışmasına yöneliktir. İncelenen çalışmaların; suç işlemiş çocukların aile yapılarının sağlıklı olmadığı, kadınlara yönelik şiddette ekonomik nedenlerden kaynaklanan sıkıntıların önemli bir etken olduğu, annenin emzirme bilgi düzeyinin doğum yapılan yer, ailenin yaşadığı yerleşim yeri, bebeğin yaşı, evde yaşayan kişi sayısı vb. değişkenlerden etkilendiği, güvenli annelik uygulamalarının öz bakım ve sağlık hizmeti beceri ve bilgisini arttırdığı, kavram yanlışlığı ya da yanlış inançlar, evin gelirine katkıda bulunmak için dışarıda çalışan 14 yaşından küçük çocuğa sahip olmak, beklenen ve gerçekte olan erkek çocuk sayısı arasındaki fark, dini karşıtlık, eşiyile aile planlaması konusunda tartışabiliyor olması ve daha önce ölen toplam çocuk sayısı olduğu vb. gibi faktörlerin aile planlamasını etkilediği sonuçlarına ulaştığı belirlenmiştir.

h) Çalışmaların önerilerine göre dağılımları nasıldır?

Tablo 3.1.14 ve Şekil 3.1.15'te araştırma kapsamında incelenen çalışmaların önerilerine göre dağılımları yüzde ve frekans değerleri olarak sunulmaktadır.

Tablo 3.1.14.

Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı

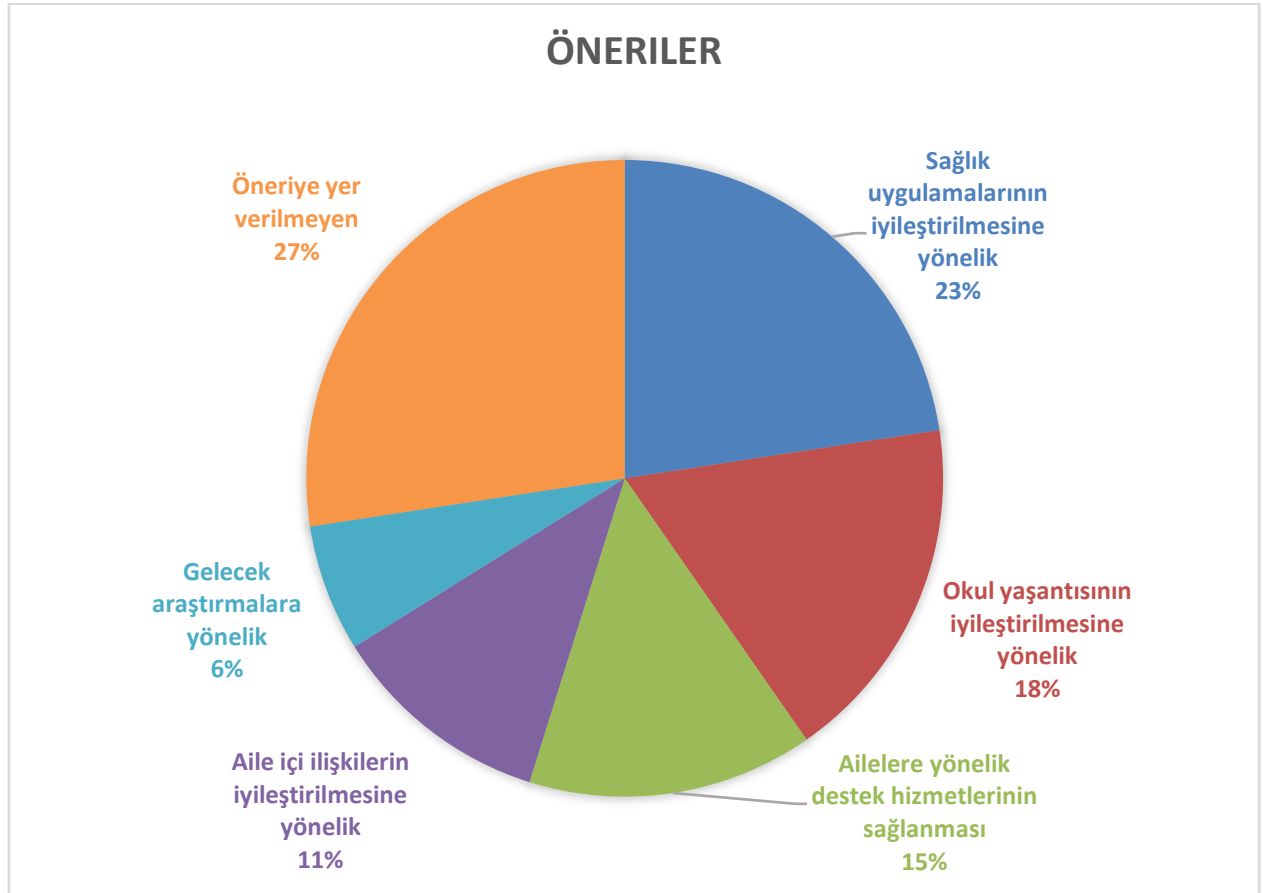
Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Sağlık uygulamalarının iyileştirilmesine yönelik	Danışmanlık hizmetlerinin sağlanması	Yenidoğan bakımıyla ilgili yenidoğan hemşireleri tarafından annelere eğitim verilmesi	1	1.53	14	21.54
		Gebenin eşi başta olmak üzere ailesine gebelikte kadının desteğe olan ihtiyaçları konusunda bilgi verilmesi	1	1.53		
		Sağlık çalışanlarına kişisel iletişim becerilerini arttırıcı derslerin de verilmesi	1	1.53		
		Anne sütü ile beslenme oranlarının artırılmasına yönelik çalışmaların hedef kitlesinde eğitim düzeyi düşük, çalışmayan annelerin yer alması	1	1.53		
		Kürtaj sonrası aile planlaması danışmanlığının, kürtaj hizmetlerinin ayrılmaz bir parçasının olması	1	1.53		
		Doğum ve çocuk hastanelerindeki tüm annelere taburcu olmadan önce anne sütü ve emzirme yöntemi konusunda eğitim ve danışmanlık hizmeti verilmesi	1	1.53		
		Erken yaşta evlilik yapmış kadınlara öncelikli sağlık hizmeti sunulması için planlamalar yapılması	1	1.53		
		Ruhsal sağlık desteğinin sağlanması	Kronik hastalığı olan çocukların ebeveynlerine psikolojik destek sağlanması	1		
	Sağlık çalışanlarının gebenin fiziksel bakımının yanı sıra psikososyal bakımıyla da ilgilenmesi		1	1.53		
	Ruh sağlığı uygulamalarının yerinden edilmeyi yasayanlar ve ikinci kuşak çocuklarını içerecek şekilde düzenlenmesi		1	1.53		
	Sağlıklı bir kişilik gelişimi açısından çocuklar sorunları ile baş etme açısından desteklenmesi		1	1.53		
	Kapsayıcı sağlık hizmetlerinin artırılması	Sağlık hizmeti alma oranını artırmak, direnci ortadan kaldırmak ve uygun sağlık davranışları oluşturmak içinsivil toplum örgütleri, toplum liderleri, belediyeler ve sağlık müdürlerinin işbirliği yapması	1	1.53		
		Sağlık hizmeti kullanımının yeterli olmadığı bölgelerde toplum tabanlı hizmet modellerinden yararlanılması	1	1.53		
		Aile planlaması programlarının sağlık hizmet kaynaklarının yetersiz olduğu, bölgelerde de yürütülmesi	1	1.53		
Okul yaşantısının iyileştirilmesine yönelik	Öğretim programları/ derslere ilişkin	İDKAB derslerinin programları tekrar gözden geçirilerek derslerin işleniş ile ilgili olarak iyileştirme yapılması	1	1.53	11	16.92
		Beden Eğitimi dersinin çocuklarına kazandıracığı özellikler açısından, velilere bilinçlendirme çalışmalarının yapılması	1	1.53		
		Aileler ve öğretmenlerin matematik dersinin diğer dersler gibi başarılılabilecek bir ders olduğunu vurgulaması	1	1.53		
		Öğrencilerin ilgi alanlarına göre eğitim almasına okul, aile ve yakın çevresinin destek vermesi	1	1.53		
	Okul-aile işbirliğinin	Okullara yapılan bağışların toplanması ve kullanılmasında velilerin ve toplumun güveninin	1	1.53		

Aile destek hizmetlerinin sağlanması	sağlanması	sağlanması					
		Çeşitli adlar altında sık sık para toplanmaması, bağışların gönüllük esasına dayandırılması	1	1.53			
		Okul yöneticileri okul-veli ilişkileri konusuna sistemli bir yaklaşım göstermesi	1	1.53			
		Akran zorbalığına ilişkin geliştirilecek olan müdahale ve önleme programlarına özellikle ailelerin dahil edilmesi	1	1.53			
	Güçlendirme	Evlerde anne babaların, ailelerinden uzakta eğitim almak zorunda kalan çocuklar için de öğretmenlerin çocukların sevgi ihtiyacını karşılaması	1	1.53			
		Hem aile kurumu hem de eğitim kurumunun yapısal ve işlevsel olarak güçlendirilmesi	1	1.53			
	Aile destek hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik	Aile bilinçlendirme çalışmaları	Olumlu aile iletişimi ve demokratik anne-baba tutumlarının çocuğun gelişimindeki önemine ilişkin aileleri bilinçlendirme çalışmalarının yapılması	1	1.53		
			Aile içi negatif faktörleri olumluya çevirmek için devletin, ailelere yönelik hem ekonomik hem de eğitici ve bilgilendirici faaliyetleri sürekli ve süratli bir şekilde devreye sokması	1	1.53		
			Annelerin çocuklara karşı olan reddedici tutumları değerlendirilip risk altındaki çocukların annelerine, anne-çocuk ilişkilerine yönelik psikolojik destek hizmeti sağlanması	1	1.53		
			Kurumların anne-babalara, çocuklarını sağlıklı yetiştirmeleri ve eğitmeleri konusunda rehberlik hizmetleri vermesi	1	1.53	9	13.85
Ailelere, aile bütünlüğünün korunması ve çocuğun aileden uzaklaştırılmasını önlemek için her türlü hizmet ve desteğin verilmesi			1	1.53			
Risk altında bulunan çocukların annelerine yönelik eğitim merkezlerinin açılması			1	1.53			
Kadının desteklenmesi			Kadının toplumdaki konumunu yükseltmeyi amaçlayan sivil toplum kuruluşlarının ve sosyal hizmet birimlerini eğitim odaklı projelerinin üzerinde önemle durulması	1	1.53		
			Sivil toplum örgütlerine destek arttırılarak köylerdeki kadınlara ulaşılmaya çalışılması	1	1.53		
Ekonomik desteğin sağlanması	GAP kapsamında daha çok insanın istihdam olacağı sahalar açarak MTİ ailelerin göç etmelerinin önüne geçilmesi	1	1.53				
Aile içi ilişkilerin iyileştirilmesine yönelik	Evlilik kurumu	Hizmet içi destek kurslarında aile içi ilişkiler, etkili sorun çözme becerileri, eşler arası iletişim gibi konulara yer verilmesi	1	1.53			
		Evlilik uyumu ya da doyumu geliştirme programlarında iş yaşamıyla ilgili çalışmalara yer verilmesi	1	1.53			
		Birim şefleri tarafından vardiya çalışmalarının polis memurları arasında adil ve eşit olarak dağıtılıp dağıtılmadığı denetlenmesi ve bunun için objektif kriterler oluşturulması	1	1.53	7	10.77	
		Halk sağlığı ve aile planlaması çalışanlarının, erken evliliğin olumsuz sonuçları hakkında farkındalık yaratması	1	1.53			

Gelecek araştırmalara yönelik	Aile içi Şiddetin önlenmesi	Aile içinde yaşanan sorunların, Şiddete dönüşmeden, aile danışma merkezlerinde uzman kişiler tarafından çözüme kavuşturulması	1	1.53			
		Ensesti önlemeye ilişkin tüm çocukları korumaya yönelik sistemin geliştirilmesi	1	1.53			
		Cinsel istismarın önlenmesinde öncelikli hedefler; çocuk işçiliğinin önlenmesi, okuryazarlık oranlarının arttırılması ve aile planlaması uygulamalarının yaygınlaştırılması	1	1.53			
		Araştırmaların arttırılması	1., 2., 3. Sınıf öğrencilerinin yatılı olarak YİBO'larda eğitim almasını sorgulayan bilimsel çalışmaların yapılması	1	1.53		
			Cinsiyetçi kalıp yargılara ilişkin araştırmalarda bölgesel farklılıklara bakılması, ülkeler arası çalışmalar yapılması	1	1.53	4	6.15
			Yetiştirme yurdundan ayrılan çocukların, topluma yabancılaşmamaları için, problemlerinin tespit edilip, çözümler üretilmesi	1	1.53		
		Örneklemin arttırılması	Örneklem büyüklüğünün arttırılması	1	1.53		
Öneriye yer verilmeyen			17	26.15	17	26.15	
Belirtilmeyen			3	4.62	3	4.62	
Toplam			65	100.00	65	100.00	

*Bazı çalışmalarda birden fazla öneri yer aldığı için toplam sayı değişmiştir.

*Belirtilmeyen ifadesi tam metine ulaşılamayan çalışmalara aittir.

Şekil 3.1.15.Diyarbakır ilinde aile kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

Tablo 3.1.14 ve Şekil 3.1.15'e göre; araştırma kapsamında incelenen çalışmalarda % 23 sıklıkla sağlık uygulamalarının iyileştirilmesine yönelik, %18 sıklıkla okul yaşantısının iyileştirilmesine yönelik, %15 sıklıkla ailelere yönelik destek hizmetlerinin sağlanmasına yönelik, %11 sıklıkla aile içi ilişkilerin iyileştirilmesine yönelik, %6 sıklıkla gelecek araştırmalara yönelik başlıkları altında öneriler verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışmalarda %27 sıklıkla herhangi bir öneriye yer verilmediği tespit edilmiştir.

3.2. Çocuk Kavramına İlişkin Bulgular

3.2. Çocuk Kavramına İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında; Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen ve “Çocuk” kavramını temel alan akademik çalışmaların genel ve içerik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen çocuk kavramını temel alan akademik çalışmaların genel özellikleri nasıldır?

Çalışmanın genel özelliklerine ilişkin bulgularda; çalışmanın türü, yayım yılı, yayım evi, yazar sayısı, yazarın cinsiyeti ve yazarın yer aldığı kurum hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

a) Çalışmanın türüne (makale, tez ve konferans) göre dağılımı nasıldır?

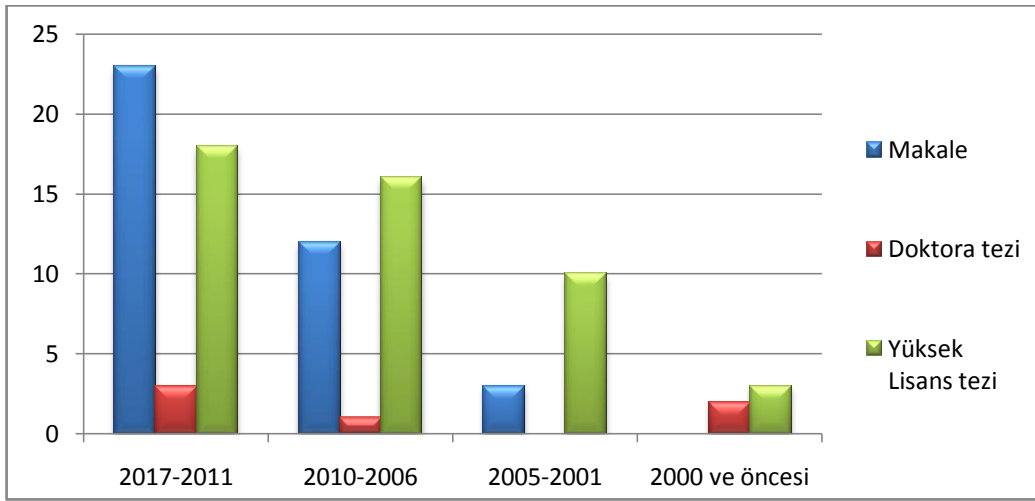
Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yayım türüne göre dağılımı Tablo 3.2.1'de ve Şekil 3.2.1'de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.1.Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yayım türüne göre dağılımı

Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Makale	23	23.2	12	12.1	3	3.0	-	-	38	38.4
Doktora tezi	3	3.0	1	1.0	-	-	2	2.0	6	6.1
Yüksek lisans tezi	18	18.2	16	16.2	10	10.1	3	3.0	47	47.5
Tıpta uzmanlık tezi	2	2.0	2	2.0	-	-	1	1.0	5	5.1
Kongre	3	3.0	-	-	-	-	-	-	3	3.0

Toplam	49	49.5	31	31.3	13	13.1	6	6.1	99	100
---------------	----	------	----	------	----	------	---	-----	----	-----

Tablo 3.2.1 ve Şekil 3.2.1’de görüldüğü gibi çocuk kavramını temel alan çalışmaların %47,5’inin yüksek lisans, %38,4’ünün bilimsel makaleler, %6,1’i doktora tezi, %5,1’i tıpta uzmanlık tezi ve geri kalan kısmı ise kongre bildirileri oluşturmaktadır. 2017-2011 yılları arasında üç doktora tezi, iki tıpta uzmanlık tezi, on sekiz yüksek lisans tezi ve yirmi üç makale yayınlanmışken; 2010-2006 yılları arasında bir doktora tezi, iki tıpta uzmanlık tezi, on iki bilimsel makale, on altı yüksek lisans tezi yayınlanmıştır. 2005-2001 yılları arasında ise sadece on yüksek lisans tezi ve üç makale yayınlanırken; 2000 ve önceki yıllarda iki doktora tezi, üç yüksek lisans tezi ve bir tıpta uzmanlık tezi gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.2.1. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı

a) Çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı nasıldır?

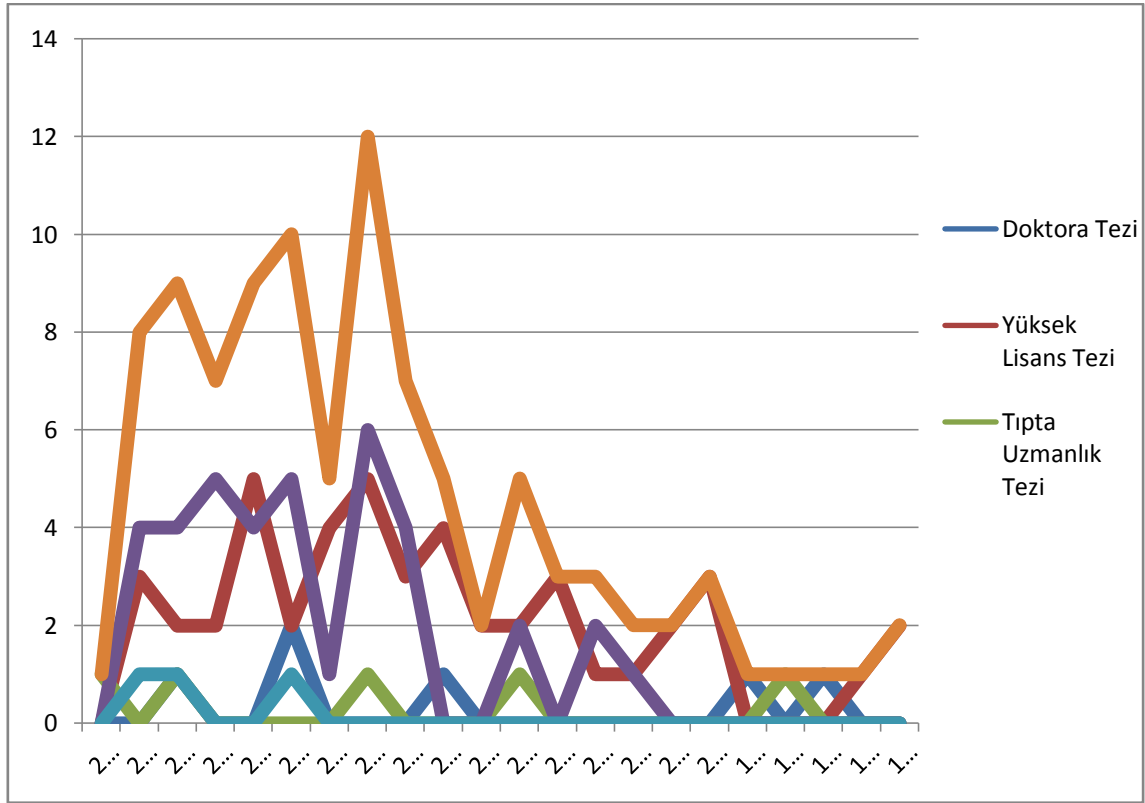
Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı Tablo 3.2.2. ve Şekil 3.2.2’de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.2. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı

Yayın yılı	Doktora tezi		Yüksek lisans tezi		Tıpta uzmanlık tezi		Makale		Kongre		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2017	-	-	-	-	1	1.0	-	--	-	-	1	1.0
2016	-	-	3	3.0	-	-	4	4.0	1	1.0	8	8.1
2015	1	1.0	2	2.0	1	1.0	4	4.0	1	1.0	9	9.1
2014	-	-	2	2.0	-	-	5	5.1	-	-	7	7.1

2013	-	-	5	5.1	-	-	4	4.0	-	-	9	9.1
2012	2	2.0	2	2.0	-	-	5	5.1	1	1.0	10	10.1
2011	-	-	4	4.0	-	-	1	1.0	-	-	5	5.1
2010	-	-	5	5.1	1	1.0	6	6.1	-	-	12	12.1
2009	-	-	3	3.0	-	-	4	4.0	-	-	7	7.1
2008	1	1.0	4	4.0	-	-	-	-	-	-	5	5.1
2007	-	-	2	2.0	-	-	-	-	-	-	2	2.0
2006	-	-	2	2.0	1	1.0	2	2.0	-	-	5	5.1
2005	-	-	3	3.0	-	-	-	-	-	-	3	3.0
2004	-	-	1	1.0	-	-	2	2.0	-	-	3	3.0
2003	-	-	1	1.0	-	-	1	1.0	-	-	2	2.0
2002	-	-	2	2.0	-	-	-	-	-	-	2	2.0
2001	-	-	3	3.0	-	-	-	-	-	-	3	3.0
1998	1	1.0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.0
1996	-	-	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0
1993	1	1.0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1.0
1992	-	-	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
1989	-	-	2	2.0	-	-	-	-	-	-	2	2.0
Toplam	6	6.1	47	47.5	5	5.1	38	38.4	3	3.0	99	100

Tablo 3.4.2'den anlaşıldığı üzere 2017 yılında %1,0 sıklıkla, 2016 yılında %8,1 sıklıkla, 2015 yılında %9,1 sıklıkla, 2014 yılında %7,1 sıklıkla, 2013 yılında %9,1 sıklıkla ve 2012 yıllarında %10,1 sıklıkla çalışma gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte 2011 yılında %5,1 sıklıkla, 2010 yılında %12,1 sıklıkla, 2009 yılında %7,1 sıklıkla, 2008 ve 2006 yıllarında %5,1 sıklıkla, 2005, 2004 ve 2001 yıllarında %3,0'şar sıklıkla, 2007, 2003 ve 2002 yıllarında %2,0 sıklıkla, 1998, 1996, 1993 ve 1992 yıllarında %1,0 sıklıkla çalışma yapılmıştır. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını ele alan çalışma sayısında 2010 yılı ve sonrasında artış olduğu görülmektedir. Dahası, Diyarbakır ilinde çocuk konusundaki ilk çalışma 1989 yılında gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.3.2. Diyarbakir ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı

c) Çalışmaların yayın yerlerine göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakir ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yayım yerine göre dağılımı Tablo 3.2.3'te ile Şekil 3.2.3 ve Şekil 3.2.4'te yer almaktadır.

Tablo 3.2.3. Diyarbakir ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yerlere göre dağılımı

Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Tez Doktora	Gazi Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0	2	2.0		
	Dicle Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	1.0	1	1.0		
	Fırat Üniversitesi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0	6	6.1
	Hacettepe Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		

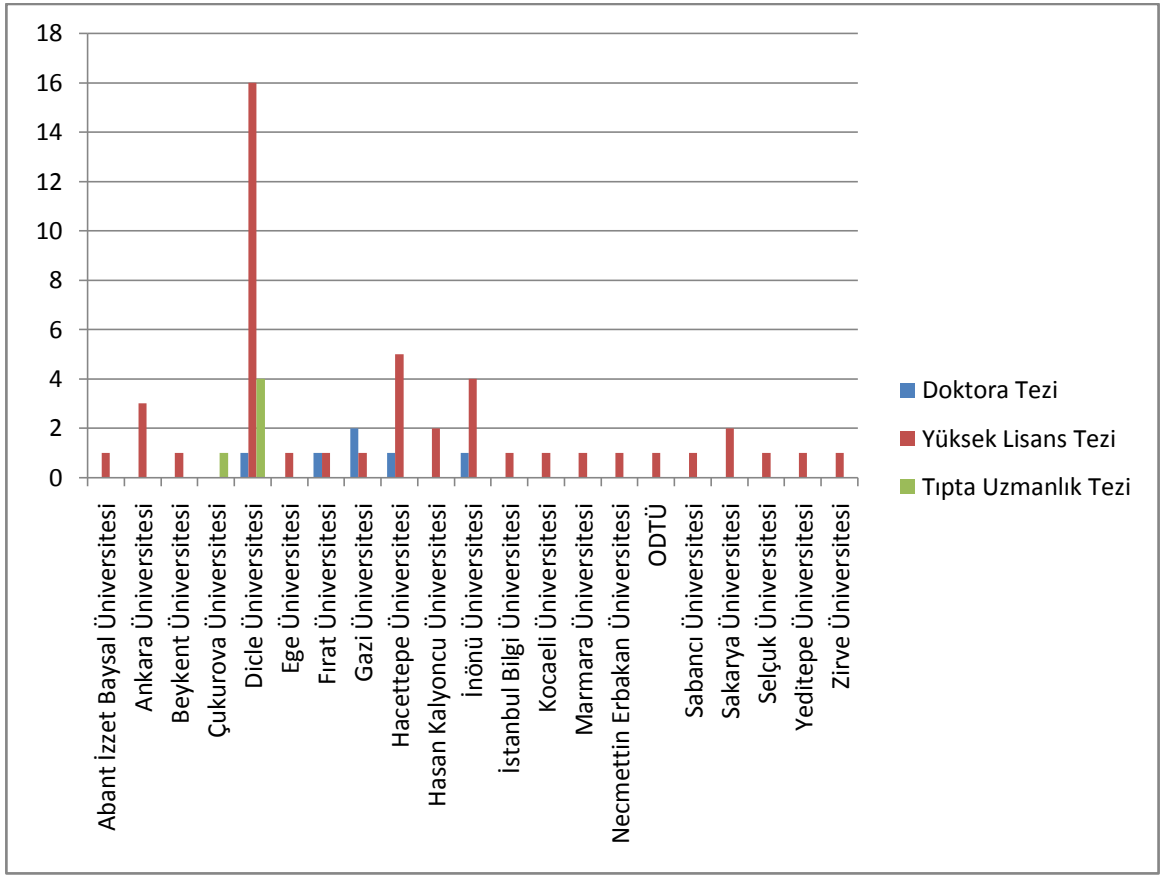
	İnönü Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Dicle Üniversitesi	4	4.0	6	6.1	5	5.1	1	1.0	16	16.2		
	Hacettepe Üniversitesi	3	3.0	-	-	1	1.0	1	1.0	5	5.1		
	İnönü Üniversitesi	1	1.0	3	3.0	-	-	-	-	4	4.0		
	Ankara Üniversitesi	-	-	1	1.0	1	1.0	1	1.0	3	3.0		
	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2	2.0	-	-	-	-	-	-	2	2.0		
	Sakarya Üniversitesi	1	1.0	-	-	1	1.0	-	-	2	2.0		
	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Beykent Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
Yüksek lisans	Ege Üniversitesi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Fırat Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0	47	47.5
	Gazi Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Kocaeli Üniversitesi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Marmara Üniversitesi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	ODTÜ	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Sabancı Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Selçuk Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.0	-	-	1	1.0		
	Yeditepe Üniversitesi	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Zirve Üniversitesi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Dicle Üniversitesi	2	2.0	1	1.0	-	-	1	1.0	4	4.0		
	Tıpta uzmanlık	Çukurova Üniversitesi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0	5
İ K A S S C İ	Educational	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0	7	7.1

	Sciences: Theory & Practice												
	Injury- International Journal Of The Care Of The Injured	-	-	-	-	1	1.0	-	-	1	1.0		
	International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Journal of Forensic and Legal Medicine	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Parasitology Research	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Patterns of Prejudice	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	The American Journal of Forensic Medicine and Pathology	-	-	-	-	1	1.0	-	-	1	1.0		
	Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	1	1.0	3	3.0	-	-	-	-	4	4.0		
	Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Elementary Education Online	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
TR dizin												17	17.2
	Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Mikrobiyoloji Bülteni	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Sakarya University	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		

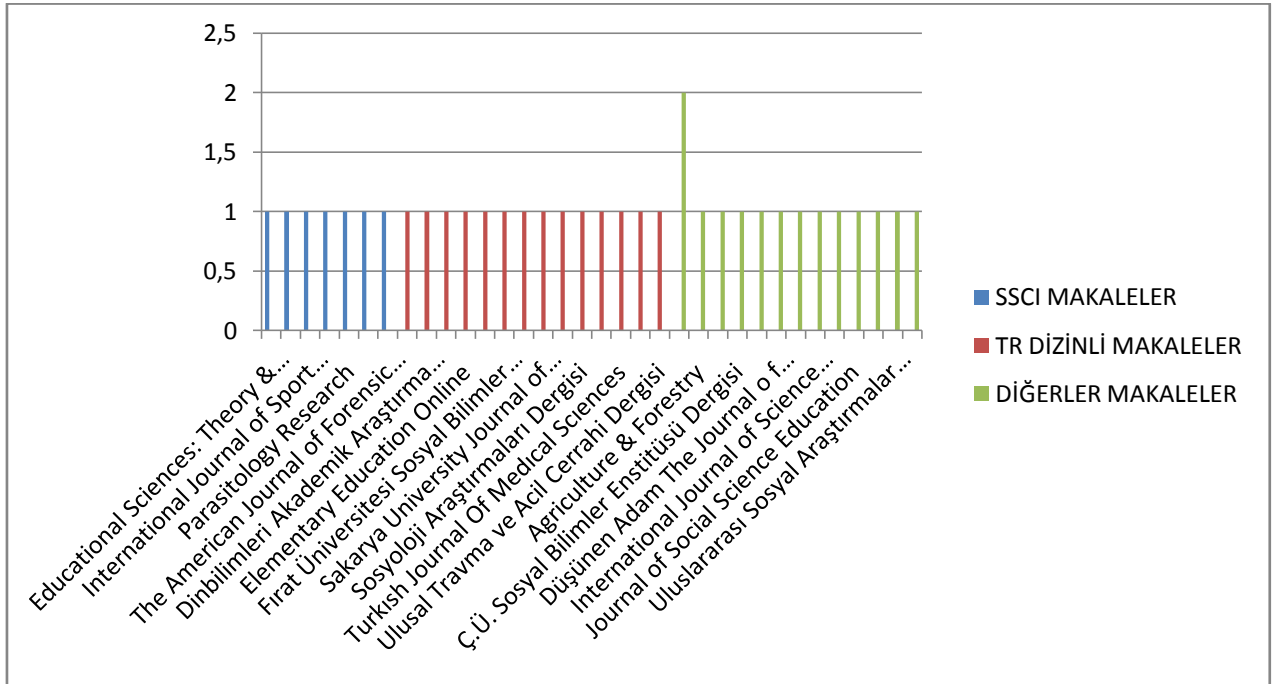
	Journal of Education												
	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Sosyoloji Araştırmaları Dergisi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Toplum ve Sosyal Hizmet	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Turkish Journal Of Medical Sciences	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Turkish Journal of Urology	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Dergisi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	Düzce Tıp Dergisi	-	-	2	2.0	-	-	-	-	2	2.0		
	Agriculture & Forestry	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Akademik araştırmalar dergisi	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1.0		
	Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
Diğerleri	Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0	14	14.1
	Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	European Journal of General Medicine	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0		
	International Journal of Science Culture and Sport	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		

	Journal of Medical Updates	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Journal of Social Science Education	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Muş Alparslan Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
	ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0		
Kongre	Jo24th European Congress of Psychiatry	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0	3	3.0
	Procedia - Social and Behavioral Sciences	2	2.0	-	-	-	-	-	-	2	2.0		
Toplam		49	49.5	31	31.3	13	13.1	6	6.1	99	100	99	100

Tablo 3.2.3. ve Şekil 3.2.3. ile Şekil 3.2.4'te görüldüğü gibi Diyarbakır ilinde çocuk kavramını ele alan 6 doktora tezi Gazi Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi tarafından yayınlanmıştır. Analizler sonucunda yüksek lisans tezlerinin %16.2'sinin, Dicle Üniversitesi, %5.1'inin Hacettepe Üniversitesi, %4.0'mın İnönü Üniversitesi, %3.0'mın Ankara Üniversitesi ve %2.0'mın Hasan Kalyoncu Üniversitesi gibi üniversiteler tarafından yayınlandığı görülmektedir. Çocuk kavramını ele alan tıpta uzmanlık tezlerinin ise biri Çukurova Üniversitesi ve diğer ikisi Dicle Üniversitesi tarafından yayınlanmıştır. Çalışmaların %7.1'inin SSCI olduğu ve bunların %1.0'şar sıklıkla Educational Sciences: Theory & Practice, njury-International Journal Of The Care Of The Injured, International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism ve Journal of Forensic and Legal Medicine dergilerinde yayınladığı; geri kalan çalışmaların %17.2 sıklıkla TR dizinli hakemli dergilerde ve %14.1 sıklıkla diğer dergilerde yayımlandığı bulunmuştur.

Şekil 3.2.3.Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan tezlerin yayımlandığı yerlere göre dağılımı

Şekil 3.2.4.Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan makalelerin yayımlandığı yerlere göre dağılımı

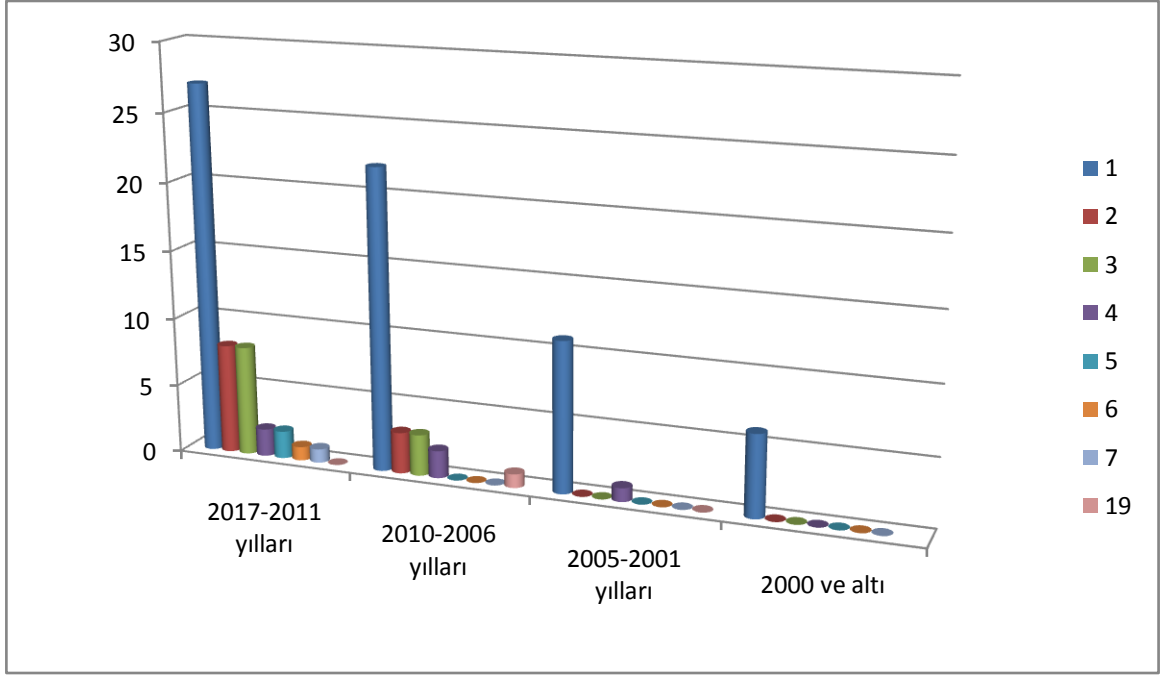
b) Çalışmaların yazar sayısına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazar sayısına göre dağılımı Tablo 3.2.4. ve Şekil 3.2.5.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.4.*Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazar sayısına göre dağılımı*

Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yazar sayısı										
1	27	27.7	22	22.2	11	11.1	6	6.1	66	66.7
2	8	8.1	3	3.0	-	-	-	-	11	11.1
3	8	8.1	3	3.0	-	-	-	-	11	11.1
4	2	2.0	2	2.0	2	2.0	-	-	6	6.1
5	2	2.0	-	-	-	-	-	-	2	2.0
6	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
7	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
19	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0
Toplam	49	49.5	31	31.3	13	13.1	6	6.1	99	100

Tablo 3.2.4. ve Şekil 3.2.5.'de görüldüğü gibi çalışmaların %66.7'sinin bir yazarlı, %11.1'lerinin iki ce üç yazarlı ve %6.1'inde dört yazarlı olduğu belirlenmiştir. Yazar sayısının yıllara göre farklılık göstermekle birlikte 2005 sonrasında yazar sayısında artış olduğu ve 5, 6, 7 veya 19 yazarın yer aldığı çalışmaların olduğu görülmektedir.

Şekil 3.2.5.Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazar sayısına göre dağılımı

e) Çalışmaların yazarın cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?

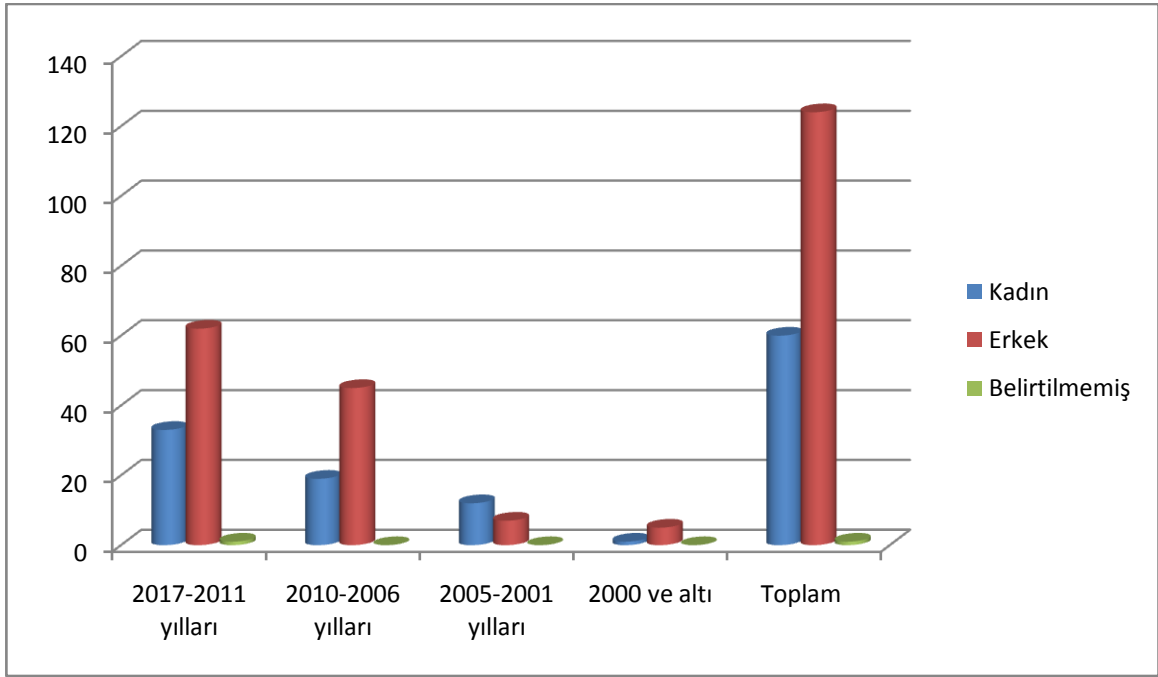
Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazarın cinsiyetine göre dağılımı Tablo 3.2.5. ve Şekil 3.2.6.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.5.Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazarın cinsiyetine göre dağılımı

Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	62	33.5	45	24.3	12	6.5	5	2.7	124	67.0
Kadın	33	17.8	19	10.3	7	3.8	1	0.5	60	32.4
Belirtilmemiş	1	0.5	-	-	-	-	-	-	1	0.5
Toplam	96	51.9	64	34.6	19	10.3	6	3.2	185	100

*Çalışmalarda yazar sayısı farklılaştığından dolayı toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.2.5 ve Şekil 3.2.6.'e göre çalışmaların %32.4 sıklıkla kadın ve %67.0 sıklıkla ise erkek araştırmacılar tarafından çalışıldığı görülmektedir. Araştırmacılarının cinsiyetlerinin yıllara göre değişim göstermekte olup kadın araştırmacı sayısının 2001 yılı ve sonrasında artış göstermesi dikkat çekicidir.

Şekil 3.2.6. *Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazarın cinsiyetine göre dağılımı*

f) Çalışmaların yazarlarının yer aldığı kurumlara göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazarın yer aldığı kurumlara göre dağılımı Tablo 3.2.6. ve Şekil 3.2.7.'de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.6. *Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazarlarının yer aldığı kuruma göre dağılımı*

Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Dicle Üniversitesi	29	16.2	15	8.4	13	7.3	3	1.7	60	33.5
Ankara Üniversitesi	8	4.5	1	0.6	1	0.6	1	0.6	11	6.1
İnönü Üniversitesi	4	2.2	3	1.7	-	-	-	-	7	3.9
Hacettepe Üniversitesi	4	2.2	-	-	1	0.6	1	0.6	6	3.4
Fırat üniversitesi	3	1.7	2	1.1	-	-	-	-	5	2.8
Muş Alparslan Üniversitesi	5	2.8	-	-	-	-	-	-	5	2.8
Düzce Üniversitesi	-	-	4	2.2	-	-	-	-	4	2.2

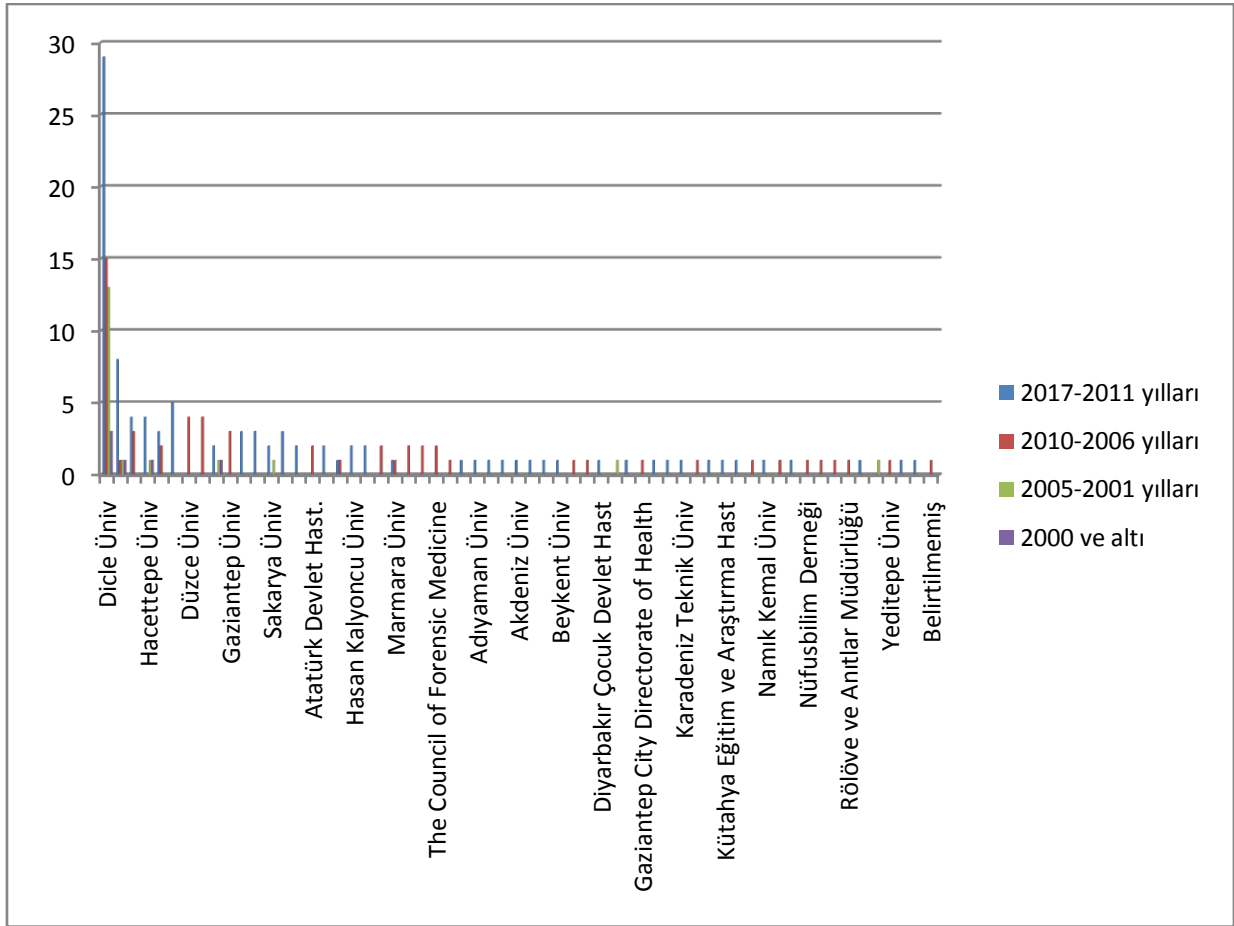
Ege Üniversitesi	-	-	4	2.2	-	-	-	-	4	2.2
Gazi Üniversitesi	2	1.1	-	-	1	0.6	1	0.6	4	2.2
Gaziantep Üniversitesi	-	-	3	1.7	-	-	-	-	3	1.7
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3	1.7	-	-	-	-	-	-	3	1.7
Sabancı Üniversitesi	3	1.7	-	-	-	-	-	-	3	1.7
Sakarya Üniversitesi	2	1.1	-	-	1	0.6	-	-	3	1.7
Yıldız Teknik Üniversitesi	3	1.7	-	-	-	-	-	-	3	1.7
Anadolu Üniversitesi	2	1.1	-	-	-	-	-	-	2	1.1
Atatürk Devlet Hastanesi	-	-	2	1.1	-	-	-	-	2	1.1
Diyarbakır Eğitim ve Araştırma Hastanesi	2	1.1	-	-	-	-	-	-	2	1.1
Harran üniversitesi	1	0.6	1	0.6	-	-	-	-	2	1.1
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2	1.1	-	-	-	-	-	-	2	1.1
Kastamonu Üniversitesi	2	1.1	-	-	-	-	-	-	2	1.1
Kırıkkale Üniversitesi	-	-	2	1.1	-	-	-	-	2	1.1
Marmara Üniversitesi	1	0.6	1	0.6	-	-	-	-	2	1.1
MEB Öğretmen	-	-	2	1.1	-	-	-	-	2	1.1
ODTÜ	-	-	2	1.1	-	-	-	-	2	1.1
The Council of Forensic Medicine	-	-	2	1.1	-	-	-	-	2	1.1
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Adalet Bakanlığı	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Adıyaman Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Adıyaman Anatolian Vocational High School for Health	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6

Adli Tıp Kurumu	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Akdeniz Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Ankara Otizm Spor Eğitmeni	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Bartın Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Beykent üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Çankaya Üniversitesi	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Çukurova Üniversitesi	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Diyarbakır Çocuk Devlet Hastanesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Elazığ Zülfü Açar Polis Meslek Yüksek Okulu	-	-	-	-	1	0.6	-	-	1	0.6
Ergani Devlet Hastanesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Gaziantep City Directorate of Health	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
İzmir Menemen Devlet Hastanesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Kocaeli Üniversitesi	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
KTO Karatay Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Kütahya Eğitim ve Araştırma Hastanesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Mazhar Osman Eğitim ve Araştırma Hastanesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Mustafa Kemal Üniversitesi	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Namık Kemal Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Naval Medical	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6

Research Center										
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Nüfusbilim Derneği	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Pamukkale Üniversitesi	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Queen's University	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Diyarbakır	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Sabahattin Zaim Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Selçuk Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.6	-	-	1	0.6
Yeditepe Üniversitesi	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Zirve Üniversitesi	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Belirtilmemiş	-	-	1	0.6	-	-	-	-	1	0.6
Toplam	97	54.2	57	31.8	19	10.6	6	3.4	179	100

*Çalışmalarda yazar sayısı farklılaştığından dolayı toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.2.6 ve Şekil 3.2.7'e göre çalışmaların % 33.5 sıklıkla Dicle Üniversitesi, %6.1 sıklıkla Ankara Üniversitesi, %3.9 sıklıkla İnönü Üniversitesi, %3.4 sıklıkla Hacettepe Üniversitesi ve %2.8'er sıklıkla Fırat Üniversitesi ve Muş Alparslan Üniversitesi'ndeki yazarlar tarafından yazıldığı görülmektedir. Yıllar bazında yazarların bağlı olduğu kurumların sayısı ve türü değişiklik göstermektedir. Ancak Diyarbakır ilinde çocuk kavramı 2000 ve önceki yıllarda Dicle Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi akademisyenleri tarafından araştırılırken, 2006 ve sonrasında Türkiye'nin farklı üniversitesindeki ve farklı kuruluşlarındaki (Diyarbakır Eğitim ve Araştırma Hastanesi, M.E.B öğretmeni, Adalet Bakanlığı, Devlet Hastanesi, Ankara Otizm Spor, Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü vb.) yazarlar ile uluslararası üniversitelerdeki (Queen's University vb.) yazarlar tarafından çalışılmıştır.

Şekil 3.2.7. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yazarlarının yer aldığı kuruma göre dağılımı

3.2.2. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen çocuk kavramını temel alan akademik çalışmaların içerik özellikleri nasıldır?

Çalışmanın içerik özelliklerine ilişkin bulgularda; çalışmaların konu, amaç, yöntem, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, sonuç ve önerileri hakkındaki bilgiler yer almaktadır.

a) Çalışmaların konularına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların konularına göre dağılımı Tablo 3.2.7 ve Şekil 3.2.8’de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.7.Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına türüne göre dağılımı

			Yıl aralığı											
			2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam		Toplam	
Çalışmanın Konusu /Teması														
Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
		Çocuklardaki bazı hastalıklar (efüzyonlu otitis media enürezis nokturna prevelansini vb.) ve ailelerinin tedavi yöntemleri hakkındaki düşünceleri	5	4.6	-	-	1	0.9	-	-	6	5.6		
		Farklı il ve ilçelerdeki ilkököl çocuklarının boy-ağırlık ölçümleri	-	-	1	0.9	1	0.9	2	1.9	4			
		Farklı il ve ilçelerdeki ilkököl çocuklarının beslenme özellikleri	-	-	1	0.9	1	0.9	-	-	2	1.9		
		Yanık yaralanmalarına bağlı çocuk ölümleri ve nedenleri	-	-	2	1.9	-	-	-	-	2	1.9		
		Farklı il ve ilçelerdeki ilkököl çocuklarının baş çevresi ölçümleri	-	-	-	-	-	-	1	0.9	1	0.9		
Sağlık	Fiziksel sağlık	Elektrik yaralanmaları ve buna bağlı ölümler	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	36	33.3
		Çocukların aşuya devamsızlık nedenleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Diyarbakır'da yaşayan gençlerin vücut yağ yüzdesi	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Çocuklardaki tandır yangı durumu ve nedenleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Okul çağındaki çocukların sigara içme alışkanlıkları	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Çocuklarda, vücut kitle indeksi ile kilolu olma ve obezite sıklığını arasındaki ilişki	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Düz çatılı evler ve buna bağlı yaralanmalar	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9		
	Ruhsal	Cinsel istismar mağduru çocuklar ve istismara ilişkin verileri	1	0.9	1	0.9	-	-	-	-	2	1.9		

sağlık		Aile içinde yaşanan ensest ilişkiler	1	0.9	1	0.9	-	-	-	-	2	1.9		
		Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeyleri	1	0.9	1	0.9	-	-	-	-	2	1.9		
		Bireylerin bağlanma stilleri ve erken dönem uyumsuzluk şemaları	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Evlilik uyumu ile çeşitli değişkenler (ilişkiye dair inanç, çatışma çözümü vb.) arasındaki ilişki	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Kadın cinayetleri ve nedenleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Öğrencilerinde görülen şiddetin nedenleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Sosyal hizmet kurumlarında çalışanların iş memnuniyetleri, tükenmişlik ve depresyon düzeyleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Çocuk ve ergen intihar vakaları	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9		
		Yetimhanede kalan öksüz ve yetimlerin toplumla bütünleme sorunları-	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9		
		Annelerin çocuklarına karşı olan kabul ve red davranışlarını (aile tutumu)	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9		
Eğitim	Engelli çocukların eğitimi	Zihinsel engelli öğrencilerin okuma yazma becerileri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Görme ve işitsel engelli çocuklara yönelik ağız-diş sağlığı eğitimi ve eğitim sonrası bilgi ve tutumları	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Kişilerarası iletişim becerilerine yönelik psiko eğitim programının engelli öğrencilerin empati ve iletişim becerileri üzerine etkisi	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	35	32.4
		Otizmlili çocuğa sahip ebeveynlerin stres ve stresle başa çıkma düzeyleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Engelli çocukların özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde mekânsal açıdan yaşadıkları sorunları analiz	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		

etmek

Değerler eğitimi	Öğrencilerin görsel sanat eğitimi alma durumları ve temel değer düzeyleri arasındaki ilişki	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
	Değerler eğitiminde drama yöntemi	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
	Öğrencilerin değerlere ilişkin farkındalıkları	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
	Ailelerin çocuklarına öğretmeye çalıştıkları değerler	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
	Okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
	Çocuğun din eğitiminde anne-babanın etkisi	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
	Aile hayatı ve ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumu ile çocukların davranış problemleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
	Okul öncesi çocuklarının cinsiyete ilişkin kalıp yargıları	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
Yatılı bölge okulları	Okulların mevcut durumunu, okul yönetici, öğretmen vb. kişilerin görüşleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
	Çocukların aileleri, öğretmenleri ve akranlarıyla olan etkileşimleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
	Öğrenim gören öğrencilerin resimlerine yansıyan aile özellikleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
Öğretmen görüşleri	Öğretmenlerin özel okulluluk olgusuna ilişkin görüşleri	-	-	2	1.9	-	-	-	-	2	1.9
	Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunları	1	0.9	1	0.9	-	-	-	-	2	1.9
	Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi programına ilişkin görüşleri	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9
	Liselerdeki karma ve ayrık eğitimin mevcut durumu	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
	Çocuklara dil (İngilizce) öğretiminde şarkı kullanımı	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9

		Öğretmen görüşleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		İlkokul çocuklarının resimleri ve resimlerine ilişkin yazılılarıyla yaşadıkları çevreyi ilişkin algıları ve olası sorunları	2	1.9	-	-	-	-	-	-	2	1.9		
		Ailelerin, çocuklarının beden eğitimi dersine katılımından beklentileri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
	Öğrenme çıktıları	Okul öncesi eğitimin ilköğretimdeki başarı üzerine etkileri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Okul öncesi eğitiminin öğrencilerin okula uyum ve Türkçe dil becerilerin etkisi	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Şehirleşmenin çocukların okuma-anlama becerisine etkileri	-	-	-	-	-	-	1	0.9	1	0.9		
		Nüfusun okur yazarlık ve okullaşma oranı	-	-	-	-	-	-	1	0.9	1	0.9		
		Zorunlu sekiz yıllık kesintisiz eğitimin mevcut durumu ve sorunları	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9		
	Diğerleri	Güneydoğu Anadolu projesi (GAP) ve bölgeye etkileri	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9		
		Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitim araç-gereçlerinin mevcut durumu ve nitelikleri	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9		
		Modern çocukluk paradigması	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Sokakta çalışan ve çalışmayan çocukların benlik saygısı, yaşam doyumları ve depresyon düzeyleri	1	0.9	1	0.9	-	-	-	-	2	1.9		
	Ruhsal sağlıkları	Sokakta çalışan ve çalışmayan çocukların depresyon belirtileri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Suç işlemiş çocukların suç işleme davranışı sonrası sürecindeki aile değerlendirmeleri ve psikopatolojik bulguları	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9	18	16.7
	çocuk işçiliği	Sokakta çalışan çocukların genel profili	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
	Sosyal boyutu	Sokak çocukluğunun sosyal boyut neden ve sonuçları	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Sokakta çalışan çocuk olgusu	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		

	Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların sosyo- kültürel durumları ve gelecek beklentileri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9	
	Müzik eğitiminin sokakta çalışan çocuklar üzerindeki etkileri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	
	Sokakta yaşayan çocukların yaşadıkları deneyimler ve yaşam koşulları	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9	
	Çocuk işçiliğinin nedenleri, sorunları ve çözümleri	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9	
	Ev hırsızlık suçu işleyenlerin profilleri ve kriminal eğilimleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	
Suç ve suça karışma durumlar ¹	Suçta (Yankesicilik ve kapkaç olaylarına) karışma nedenleri ve sosyolojik özellikleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9	
	Sokakta çalışan ya da yaşayan çocukların karşılaştığı risk ve tehlikeler	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	
	Sokakta çalışan veya yaşan çocukların suça eğilimleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9	
	Sosyal çevrenin etkileri ile çocukların suç ve problemleri davranışları arasındaki ilişki	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	
Diğerleri	Çocuk ve gençlik merkezlerinin (sokak çocukları rehabilitasyon merkezlerini) ergonomik yapısı	-	-	1	0.9	1	0.9	-	-	2	1.9	
Mevsimsel tarım işçisi	Çocuklarının eğitim haklarına erişim durumları	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9	2	1.9	
	Çocukların temel eğitim sorunları ve nedenleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	
	Çocukların temel eğitim sorunlarına ilişkin çözümler	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	
	Çocukların sosyal beceri yeterlilikleri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	
	Kadınların çalışma koşulları ve sorunları	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9	
	Çalışma ve yaşam durumu	Tarımda kadın ve çocuk işçiliği	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
	Kadınların yaşam koşulları ve sorunları	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9	
Çocukların yaşam ve sağlık koşulları	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		

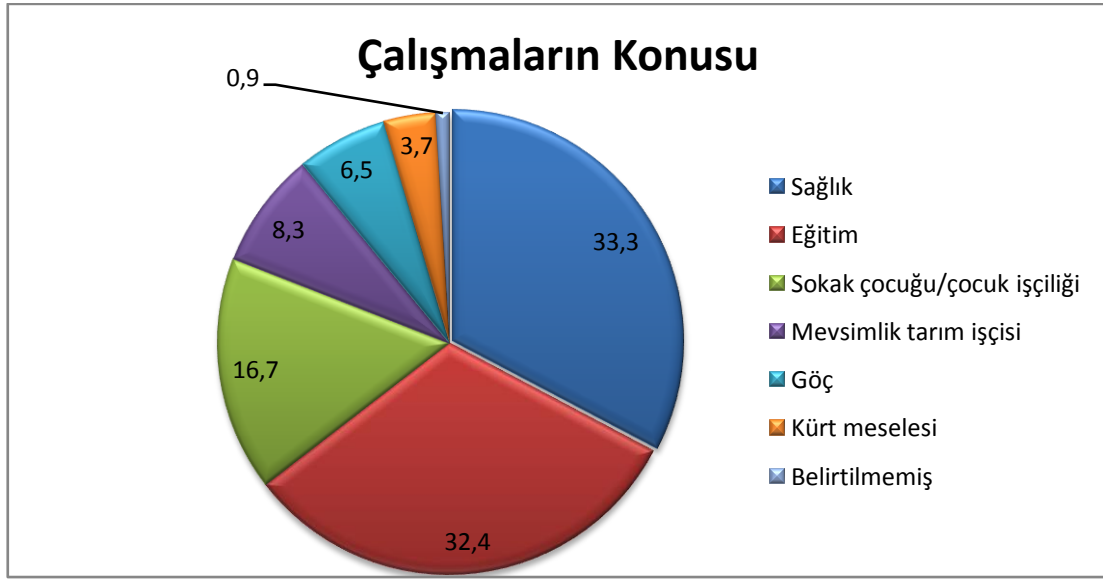
9 8.3

		Mülteci kamplarındaki çocukların psikiyatrik durumları	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Savaş mağduru çocuk ve genç mültecilerde travma sonrası stres bozukluğu	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkileri	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
Göç	Göçün etkileri	Göç etme durum ve zamanı ile insanların sağlıkla ilgili bilgi ve tutumları arasındaki ilişki	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9	7	6.5
		Yerinden edilen ailelerin çocuklarının yolluğu nasıl deneyimledikleri	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Yerinden edilen ailelerin ve çocuklarının travmatik stres ve depresyon sorunları	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Göçe maruz kalan çocukların kendilerini dışa vurumları ile resimleri arasındaki ilişki	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9		
		Kürt çocukların ve gençlerin Türkiye’de Kürt sorununu açıklaması ve barışa ilişkin hayalleriyle çatışmaya ilişkin algıları	2	1.9	-	-	-	-	-	-	2	1.9		
Kürt meselesi	Genç Kürtler	Yurtsever Gençlik Devrimci Hareketi üyelerinin bu hareketlilik içinde yer alma durumları	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9	4	3.7
		Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamında yargılanan çocukların kimlik oluşumlarını ve siyasallaşmalarını sağlayan temel siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik motivasyon kaynaklarını	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9		
		Belirtilmemiş	-	-	-	-	-	-	1	0.9	1	0.9	1	0.9
		Toplam	52	48.1	33	30.6	16	14.8	7	6.5	108	100	108	100

*Çalışmalarda birden fazla konu/tema yer aldığından dolayı toplam sayısı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışma tam metine ulaşılamayan bir çalışmaya aittir.

Tablo 3.2.7 ve Şekil 3.2.8’de görüldüğü gibi; incelenen çalışmaların %33.3 sıklıkla sağlık; %32.4 sıklıkla eğitim; %16.7 sıklıkla sokak çocuğu/çocuk işçiliği; %8.3 sıklıkla mevsimlik tarım işçiliği; %6.5 sıklıkla göç ve %3.7 sıklıkla Kürt meselesi/Genç Kürtler konularını ele almışlardır. Elde edilen bulgularda sağlık teması altında fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları; eğitim teması altında engelli çocukların eğitimi, değerler eğitimi, yatılı bölge okulları, öğretmen görüşleri ile öğrenme çıktıları; sokak çocuğu/çocuk işçiliği teması altında çocukların ruhsal sağlık sorunları, sokak çocuğu olgusunun sosyal boyutu ve çocukların suç ve suça karışma durumları kategorileri yer aldığı belirlenmiştir.

Şekil 3.2.8. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına türüne göre dağılımı

a) Çalışmaların amaçlarına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı Tablo 3.2.8 ve Şekil 3.2.9’de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.8.Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı

TEMALAR	KATEGORİLER	KODLAR	f	%	f	%
		Engelli öğrencilerin okuma yazma beceri düzeylerini belirlemek	1	0.9		
		Ağız-diş sağlığı eğitimi sonrası okul çağındaki görme ve işitme engelli çocukların ağız-diş sağlığı bilgi ve tutumlarını araştırmak	1	0.9		
	Engelli çocukların eğitimi	Kişilerarası iletişim becerilerine yönelik psiko eğitim programının engelli öğrencilerin empati ve iletişim becerileri üzerine etkisini araştırmak	1	0.9		
		Spor okullarına devam eden otizmli çocuğa sahip ebeveynlerin stres ve stresle başa çıkma düzeylerini araştırmak	1	0.9		
		Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde engelli çocukların mekan içinde yaşadıkları sorunları analiz etmek	1	0.9		
		Farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin görsel sanat eğitimi alma durumları ve temel değer düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmak	1	0.9		
Eğitim		Drama yönteminin öğrencilerin değerlere ilişkin farkındalıklarını arttırmadaki etkisini araştırmak	1	0.9	35	32.4
	Değerler eğitimi	Ailelerin çocuklarına öğretmeye çalıştıkları değerleri belirlemek	1	0.9		
		Okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendirilmek	1	0.9		
		Çocuğun din eğitiminde anne-babanın etkisini belirlemek	1	0.9		
		Ailelerin anne-baba tutumları ile çocuklarının anne-babaya algıları arasındaki ilişkiyi araştırmak	1	0.9		
		Okul öncesi çocuklarının cinsiyete ilişkin kalıp yargılarını farklı değişkenler açısından incelemek	1	0.9		
		Okulların mevcut durumunu, okul yönetici, öğretmen vb. kişilerin görüşlerine göre değerlendirmek	1	0.9		
Yatılı bölge okulları		Okullarda öğrenim gören çocukların aileleri, öğretmenleri ve akranlarıyla olan etkileşimlerini araştırmak	1	0.9		
		Öğrenim gören öğrencilerin aile özelliklerini çizdikleri resimler üzerinden analiz etmek	1	0.9		
	Öğretmen görüşleri	Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi programına ilişkin görüşlerini incelemek	2	1.9		

		Öğretmenlerin özel okulluk olgusuna ilişkin görüşlerini belirlemek	2	1.9		
		Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarını, nedenlerini ve çözümlerine ilişkin görüşlerini belirlemek	2	1.9		
		Liselerdeki karma ve ayırık eğitimin mevcut durumunu öğrenci ve öğretmen görüşleri üzerinden değerlendirmek	1	0.9		
		İngilizce öğretmenlerinin çocuklara İngilizce öğretiminde şarkı kullanımına ilişkin görüşlerini öğrenmek	1	0.9		
	Öğrenme çıktıları	İlkokul çocuklarının resimleri ve resimlerine ilişkin yazılılarıyla yaşadıkları çevreyi ilişkin algılarını ve olası sorunlarını belirlemek	2	1.9		
		Farklı bölgelerde yaşayan velilerin çocuklarının beden eğitimi dersine katılımından beklentilerini araştırmak	1	0.9		
		Okul öncesi eğitimin ilköğretimdeki başarı üzerindeki etkilerini belirlemek	1	0.9		
		Şehirleşmenin çocukların okuma-anlama becerisine etkileri üzerine etkisini araştırmak	1	0.9		
		Okul öncesi eğitiminin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerileri üzerindeki etkisini incelemek	1	0.9		
	Diğerleri	Nüfusun eğitimde fırsat ve eşitlik durumunu araştırmak	2	1.9		
		Zorunlu sekiz yıllık kesintisiz eğitimin ilk uygulandığı ve problemlerini belirlemek	1	0.9		
		Güneydoğu Anadolu projesi (GAP) ve bölgeye etkilerini belirlemek	1	0.9		
		Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitim araç-gereçlerinin mevcut durumunu ve niteliklerini araştırmak	1	0.9		
		Modern çocukluk paradigmasının eleştirel yaklaşımla ele alınması ve toplumsal gösterilere katılan çocuklar üzerinden paradigmayı değerlendirilmek	1	0.9		
Sağlık	Fiziksel sağlık	Güneydoğu Anadolu Bölgesinde paraziter enfeksiyon (efüzyonlu otitis media enürezis nokturna prevelansını vb.) hastalıklarını ve ailelerinin tedavi yöntemleri hakkındaki düşüncelerini belirlemek	4	3.7	33	30.6
		Farklı il ve ilçelerdeki ilkokul çocuklarının boy-ağırlık ölçümleri ve karşılaştırmak	3	2.8		
		Okul çağı çocukların beslenme alışkanlıklarını ve durumlarını araştırmak	2	1.9		

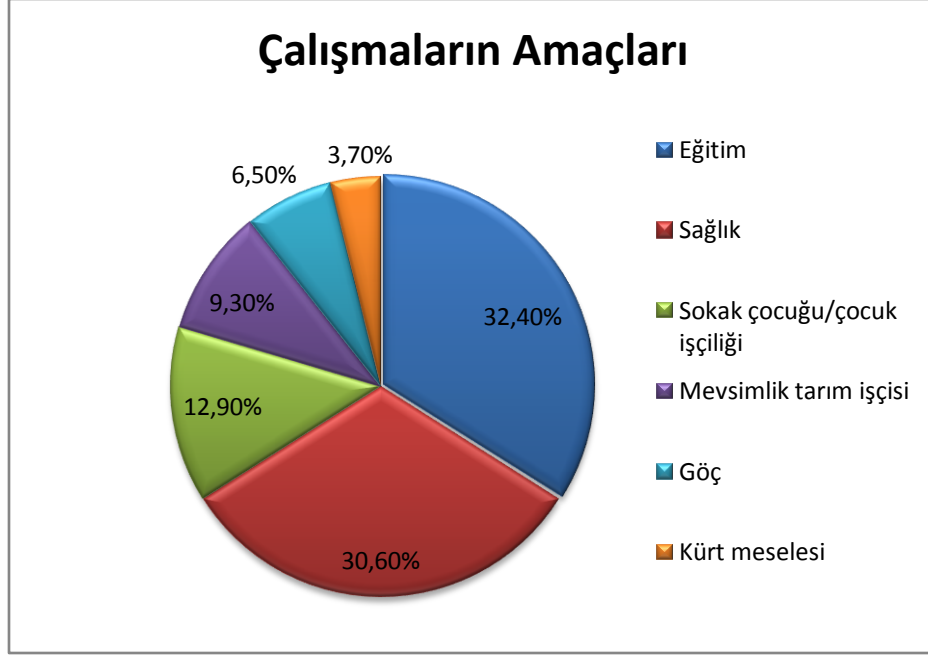
	Diyarbakır'da yaşayan gençlerin vücut yağ yüzdesini belirlemek	2	1.9
	Elektrik akımına bağlı meydana gelen ölüm olgularının incelenmek	1	0.9
	Farklı iki semtteki okul çağı çocuklarında anti-hev pozitifliğinin karşılaştırmak	1	0.9
	Diyarbakır'da yaşayan 6-18 yaşlarındaki çocuklardaki Tip 1 Diyabet yaygınlığını tanımlamak ve coğrafi ve sosyodemografik özellikleri araştırmak	1	0.9
	Çocukların aşıya devamsızlık nedenlerini araştırmak	1	0.9
	İstanbul ilinin Esenyurt ilçesinin ve Diyarbakır ilinin Kulp ilçesinin birer mahallelerinde selofan-bant tekniği kullanılarak <i>Enterobius vermicularis</i> yaygınlığını belirlenmek	1	0.9
	Evin çatısından düşme sonucunda yaralanan kişilerin durumunu incelemek	1	0.9
	Diyarbakır çevresinde meydana gelen tandır yanığı durumu ve nedenlerini araştırmak	1	0.9
	Okul çağındaki çocukların anne-baba alışkanlıklarını bazı değişkenler (ev koşulları, anne-baba özellikleri vb.) açısından belirlemek	1	0.9
	Okullarındaki çocuklarda, vücut kitle indeksi ile kilolu olma ve obezite sıklığını arasındaki ilişkiyi belirlemek	1	0.9
	Yanık yaralanmalarına bağlı çocuk ölümlerini araştırmak	1	0.9
	Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeylerini incelemek	2	1.9
	Kadın cinayeti vakalarının analiz etmek ve karşılaştırılmak	1	0.9
	Cinsel istismar mağduru çocukların sosyo-demografik ve istismara ait verilerini karşılaştırılmak	1	0.9
Ruhsal sağlık	Evlilik uyumu ile çeşitli değişkenler (ilişkiye dair inanç, çatışma çözümü vb.) arasındaki ilişkiyi araştırmak	1	0.9
	Aile içinde yaşanan ensest ilişkileri araştırmak	1	0.9
	Öksüz ve yetimlerin toplumsal bütünleşme problemlerini belirlemek	1	0.9
	Öğrencilerde görülen şiddetin nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini belirlemek	1	0.9
	Farklı sosyokültürel düzeylere sahip annelerin çocuklarına karşı olan kabul ve red davranışlarını	1	0.9

	incelenmek				
	Diyarbakır'daki çocuk ve ergen intihar vakalarının durumunu ve nedenlerini araştırmak	1	0.9		
	Bireylerin bağlanma stilleri ile erken dönem uyumsuzluk şemaları arasındaki ilişkiyi araştırmak	1	0.9		
	Sosyal hizmet kurumlarında çalışanların iş memnuniyetleri, tükenmişlik ve depresyon düzeylerini araştırmak	1	0.9		
	Sokakta çalışan ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile sokakta çalışmayan alt gelir düzeyine sahip ve sokakta çalışmayan üst gelir düzeyine sahip ilköğretim ikinci kademe öğrencilerini benlik saygısı, yaşam doyumu ve depresyon düzeyleri açısından karşılaştırmak	1	0.9		
	Ruhsal sağlıkları				
	Suç işlemiş çocukların suç işleme davranışı sonrası sürecindeki aile değerlendirmeleri ve psikopatolojik bulguları arasında ilişkileri karşılaştırmak	1	0.9		
	Sokakta çalışan çocukların depresif belirti düzeylerini ortaya koymak ve bu belirtileri sokakta çalışmayan çocukların depresif belirti düzeyleri ile karşılaştırmak	1	0.9		
	Sokakta çalışan çocuk olgusunu farklı değişkenler (yaşam koşulları, sosyal boyutları vb.) açısından araştırmak	4	3.7		
Sokak çocuğu/ çocuk işçiliği	Sosyal boyutu				
	Çocuk işçiliği nedenlerini, sorunlarını ve çözümlerini araştırmak	2	1.9		
	Sokakta yaşayan ve çalışan çocukların sosyo- kültürel durumlarını ve gelecek beklentilerini incelemek	1	0.9	14	12.9
	Müzik eğitiminin sokakta çalışan çocuklar üzerindeki etkilerini belirlemek	1	0.9		
	Suç ve suçta karışma durumları				
	Yankesicilik ve kapkaç olaylarına karışan 18 yaş altı kişileri sosyolojik açıdan analiz etmek	1	0.9		
	Ev hırsızlık suçunu işleyen kişilerin profillerini oluşturmak ve kriminal eğilimlerini ortaya koymak	1	0.9		
	Sokakta çalışan ya da yaşayan çocukların karşılaştığı risk ve tehlikeleri araştırmak	1	0.9		
	Sokakta çalışma veya sokağı mesken edinmenin bireyi suça eğilimli kılan yapısını araştırmak	1	0.9		
	Sosyal çevrenin etkileri ile çocukların suç ve problemleri davranışları ile ilişkisini belirlemek	1	0.9		
	Diğerleri				
	Çocuk ve gençlik merkezlerini (sokak çocukları rehabilitasyon merkezlerini) ergonomik açıdan değerlendirmek	2	1.9		

Mevsimlik tarım işçisi	Eğitim durumu	Çocuklarının eğitim durumunu belirlemek	3	2.8	10	9.3
		Çocuklarının temel eğitim sorunlarını araştırmak	2	1.9		
		Çocukların sosyal beceri yeterliliklerini incelemek	1	0.9		
	Çalışma ve yaşam durumu	Ailelerin çalışma koşullarını ve sorunlarını araştırmak	2	1.9		
		Tarımda kadın ve çocuk işçiliğini araştırmak	1	0.9		
		Ailelerin yaşam koşullarını ve sorunlarını araştırmak	1	0.9		
Göç	Göç ve göçün çocuklar üzerindeki etkileri	Diyarbakır, Cizre ve Silopi illerinde bulunan mülteci kamplarındaki çocukların psikiyatrik durumlarını belirlemek	1	0.9	7	6.5
		Yerinden edilen ailelerin ve çocuklarının travmatik stres ve depresyon sorunlarını araştırmak	1	0.9		
		Göçe maruz kalan çocukların kendilerini dışa vurumlarını resimleri üzerinden analiz etmek	1	0.9		
		Göç etme durum ve zamanı ile insanların sağlıkla ilgili bilgi ve tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmak	1	0.9		
		Yerinden edilen ailelerin çocuklarının yolluğu nasıl deneyimlediklerini incelemek	1	0.9		
		Suriye ve Iraktan gelen savaş mağduru çocuk ve genç mültecilerde travma sonrası stres bozukluğunu araştırmak	1	0.9		
		Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkilerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini araştırmak	1	0.9		
Kürt meselesi	Genç Kürtler	Kürt çocukların ve gençlerin Türkiye’de Kürt sorununu açıklaması ve barışa ilişkin hayalleriyle çatışmaya ilişkin algılarını araştırmak	2	1.9	4	3.7
		Yurtsever Gençlik Devrimci Hareketi üyelerinin, neden bu hareket içerisinde yer aldıkları ve neye hizmet ettiklerini ortaya koymak	1	0.9		
		Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamında yargılanan çocukların kendi anlatımlarından yola çıkarak kimlik oluşumlarını ve siyasallaşmalarını sağlayan temel siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik motivasyon kaynaklarını analiz etmek	1	0.9		
Toplam			108	100	108	100

*Bazı çalışmalarda birden fazla amaç yer aldığı için toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.2.8 ve Şekil 3.2.9’de göre Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmalar %32.4sıklıkla eğitim, %30.6 sıklıkla sağlık, %12.9 sıklıkla sokak çocuğu/çocuk işçiliği, %9.3 sıklıkla mevsimlik tarım işçisi aile ve çocukları, %6.5 sıklıkla göç ve %3.7 sıklıkla Kürt meselesini araştırmayı amaçlamışlardır. Analizlere göre eğitim teması kapsamında yer alan çalışmaların 5’inin engelli çocukların eğitimi, 7’sinin değerler eğitimi, 3’ünün yatılı bölge okulları, 8’inin çeşitli değişkenlere ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi, 6’sının öğrenme çıktıları ve geri kalanın eğitimle ilgili diğer konuları; sağlık teması kapsamındaki çalışmaların 21’inin fiziksel sağlık konularını ve geri kalanının ruhsal sağlık konularını; sokak çocuğu/çocuk işçiliği teması kapsamındaki çalışmaların 2’sinin çocukların ruhsal sağlık durumlarını, 8’inin sokak çocukluğu/çocuk işçiliği olgusunun çocuklar üzerindeki sosyal boyutunu, 5’inin çocukların suç ve suça karışma durumlarını ve geri kalanının ise diğer konuları; mevsimlik tarım işçisi teması kapsamındaki çalışmaların 6’sının çocukların eğitim durumlarını ve geri kalanının ise işçilerin çalışma ve yaşam koşullarını; göç teması kapsamında yer alan çalışmaların tamamının göç ve göçün çocuklar üzerindeki etkileri konusunu ve Kürt meselesi teması kapsamındaki çalışmaların tamamının Genç Kürtler ve onların katıldıkları toplumsal gösterileri ele aldığı belirlenmiştir.

Şekil 3.2.9. *Diyarbakir ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı*

a) Çalışmaların yöntemlerine göre (nitel, nicel, karma vb.) göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakir ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı Tablo 3.2.9 ve Şekil 3.2.10’da gösterilmektedir.

Tablo 3.2.9. *Diyarbakir ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı*

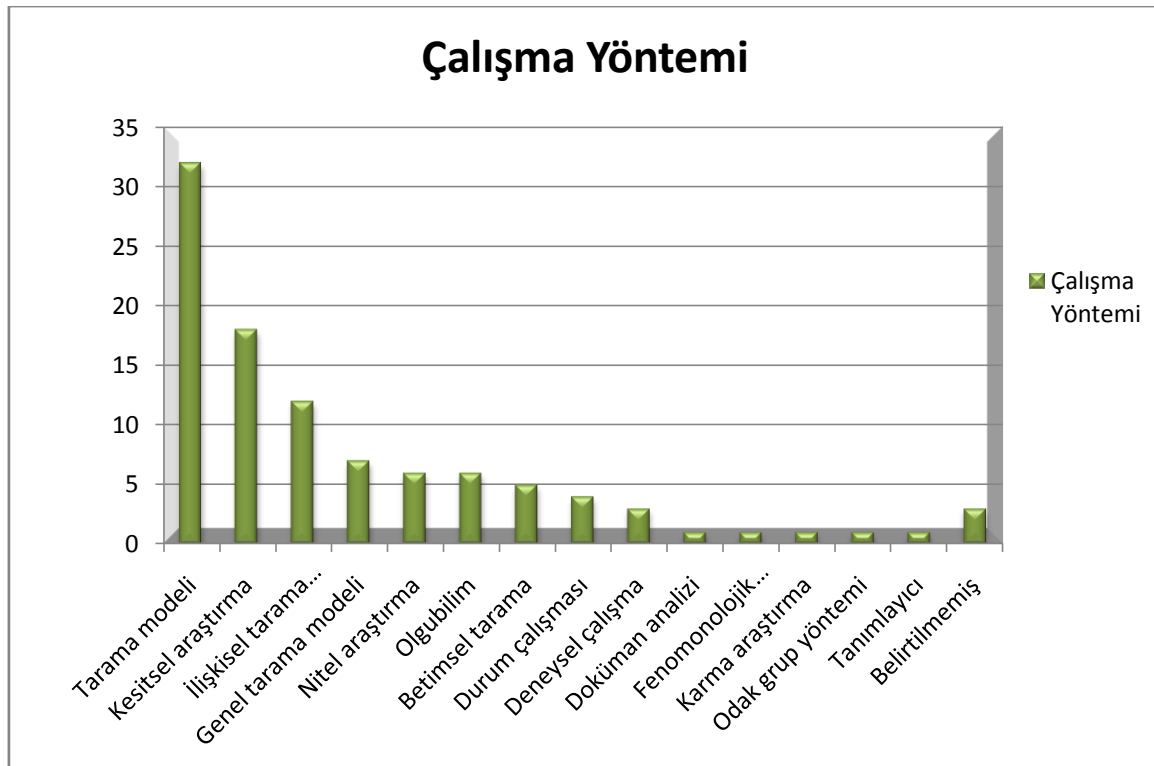
Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarama modeli	14	13.9	12	11.9	4	4.0	2	2.0	32	31.7
Kesitsel araştırma	6	5.9	7	6.9	2	2.0	3	3.0	18	17.8
İlişkisel tarama modeli	8	7.9	1	1.0	2	2.0	1	1.0	12	11.9
Genel tarama modeli	4	4.0	1	1.0	2	2.0	-	-	7	6.9
Nitel araştırma	4	4.0	2	2.0	-	-	-	-	6	5.9
Olgubilim	3	3.0	2	2.0	1	1.0	-	-	6	5.9
Betimsel tarama	2	2.0	3	3.0	-	-	-	-	5	5.0
Durum çalışması	2	2.0	2	2.0	-	-	-	-	4	4.0
Deneysel çalışma	3	3.0	-	-	-	-	-	-	3	3.0
Doküman analizi	-	-	-	-	-	-	1	1.0	1	1.0

Fenomonolojik araştırma	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
Karma araştırma	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
Odak grup yöntemi	1	1.0	-	-	-	-	-	-	1	1.0
Tanımlayıcı	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	1.0
Belirtilmemiş	1	1.0	-	-	2	2.0	-	-	3	3.0
Toplam									101	100

*Bir çalışmada iki yöntem belirtildiği için toplam sayısı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar, tam metine ulaşılamayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.2.9 ve Şekil 3.2.10'da görüldüğü üzere; Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların %31.7'sinin tarama modelini, %17.8'inin kesitsel araştırma yöntemini, %11.9'unun ilişkisel tarama modeli kullandığı görülmektedir. Dahası, çocuk kavramını 2000 yılı ve öncesinde ele alan çalışmaların 2'sinin tarama modelini, 3'ünün kesitsel araştırma modelini ve 1'erinin ilişkisel tarama modeli ve doküman analizi yöntemine dayalı olarak gerçekleştirilirken ilerleyen yıllarda araştırma yönteminin çeşitlendiği belirlenmiştir. Özellikle de çalışmaların 2011 ve sonrası yıllarda %4.0'şarının genel tarama modeli ve nitel araştırmayı, %3.0'şarının olgubilim ve deneysel çalışma yöntemlerini, %2.0'şarının betimsel tarama ve durum çalışması, %1.0'şarının ise fenomonolojik araştırma, karma araştırma gibi modellere yöneldikleri görülmektedir.

Şekil 3.2.10.*Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı*

- a) Çalışmaların örneklem büyüklüğüne (1-10, 11-30 kişi vb.) ve grubuna (aile, hane, anne, baba vb.) göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı Tablo 3.2.10 ve Şekil 3.2.11’de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.10.*Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı*

Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0-30	15	12.7	4	3.4	-	-	-	-	19	16.1
31-100	16	13.6	10	8.5	2	1.7	1	0.8	29	24.6
101-200	7	5.9	3	2.5	2	1.7	-	-	12	10.2
201-300	9	7.6	5	4.2	1	0.8	1	0.8	16	13.6
301-500	3	2.5	3	2.5	-	-	1	0.8	7	5.9
500 ve üzeri	10	8.5	12	10.2	2	1.7	2	1.7	26	22.0
Belirtilmemiş	3	2.5	-	-	5	4.2	1	0.8	9	7.6
Toplam									118	100

* Belirtilmemiş olan çalışmalar; ya çalışmada bilgi verilmeyen, ya teorik çalışmalar ya da tam metine ulaşılamayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.2.10 ve Şekil 3.2.11’de görüldüğü gibi, çalışmaların %24.6’sının 31 ile 100 kişiye, %22.0’inin ise 500 ve üzeri kişiye, %16.1’inin 0 ile 30 kişiye, %13.6’sının 201 ile 300 kişiye kadar değişen örneklemle gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda, 2017 ile 2011 yılları arasındaki çalışmalarda %12.7’sinin 0 ile 30 kişiye ve %13.6’sının 31 ile 100 kişiye; 2010 ile 2006 yılları arasındaki çalışmalarda %10.2’sinin 500 ve üzeri kişiye ve %8.5’inin 31 ile 100 kişiye; 2005 ile 2001 yılları arasındaki çalışmalarda %1.7’sinin 31 ile 100 kişiye, 101 ile 200 kişiye ve 500 ve üzeri kişiye varan örneklem büyüklüğüyle çalışılmıştır.

Şekil 3.2.11. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı Tablo 3.2.11’de ve Şekil 3.2.12’de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.11. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı

Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Örneklem türü										
İlköğretim – Lise öğrencisi	17	13.3	8	6.3	3	2.3	4	3.1	32	25.0
Öğretmen	14	10.9	6	4.7	2	1.7	-	-	22	17.2
Sokakta çalışan çocuk	3	2.3	6	4.7	1	0.9	-	-	10	7.8
Ebeveyn/aile	5	3.9	3	2.3	1	0.9	-	-	9	7.0
Okul öncesi öğrenci	4	3.1	3	2.3	-	-	-	-	7	5.5
Suçta karışmış/mahkum çocuk	3	2.3	2	1.7	1	0.9	-	-	6	4.7
Eğitim yöneticisi	4	3.1	1	0.9	-	-	-	-	5	3.9
Kişi	3	2.3	2	1.7	-	-	-	-	5	3.9

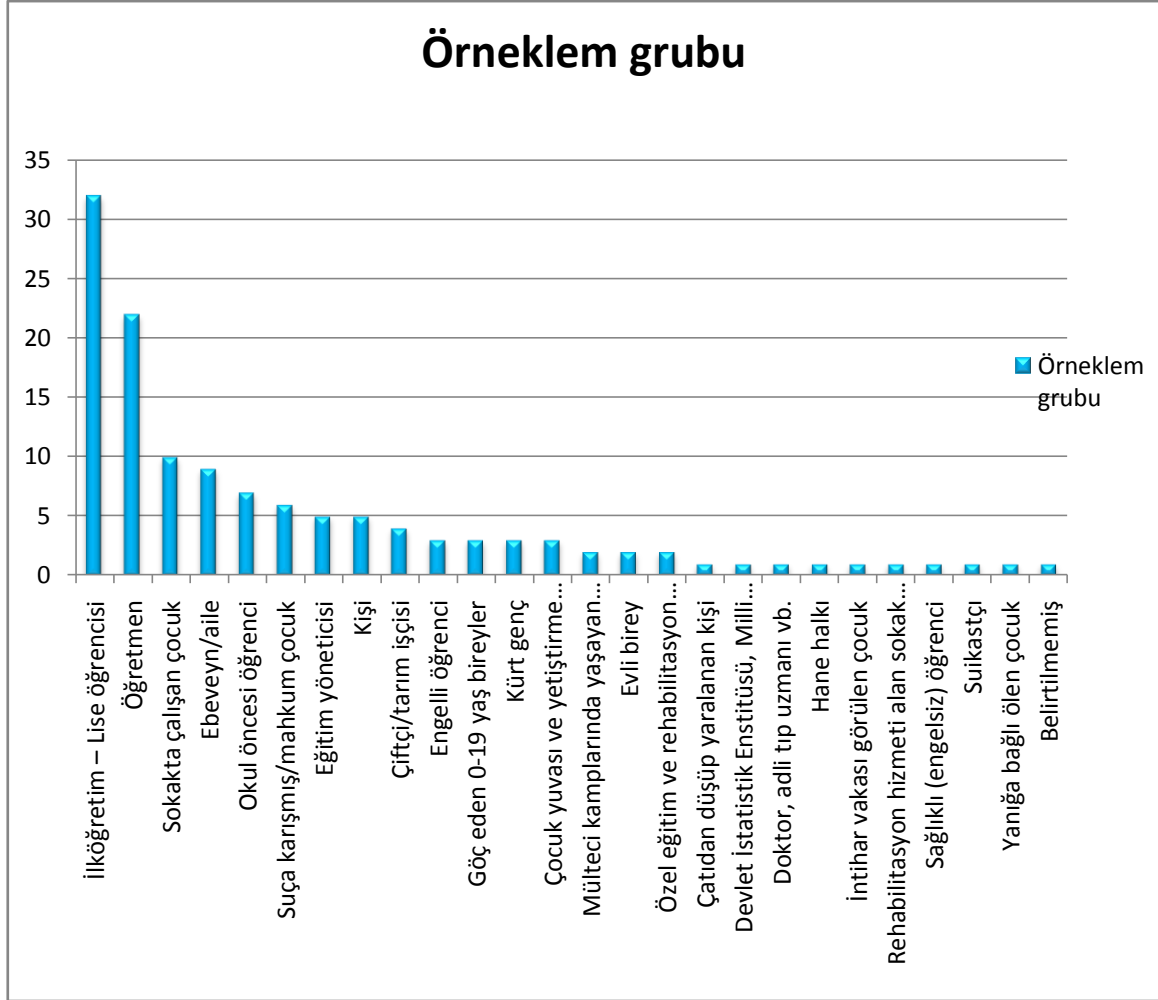
Çiftçi/tarım işçisi	2	1.7	-	-	1	0.9	1	0.9	4	3.1
Engelli öğrenci	3	2.3	-	-	-	-	-	-	3	2.3
Göç eden 0-19 yaş bireyler	1	0.9	2	1.7	-	-	-	-	3	2.3
Kürt genç	3	2.3	-	-	-	-	-	-	3	2.3
Çocuk yuvası ve yetiştirme merkezinde / sosyal hizmetler kurumunda çalışan personel	2	1.7	1	0.9	-	-	-	-	3	2.3
Mülteci kamplarında yaşayan çocuk/aileler	2	1.7	-	-	-	-	-	-	2	1.7
Evli birey	1	0.9	1	0.9	-	-	-	-	2	1.7
Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi/Çocuk ve gençlik merkezi	1	0.9	-	-	1	0.9	-	-	2	1.7
Çatıdan düşüp yaralanan kişi	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9
Devlet İstatistik Enstitüsü, Milli Eğitim Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Verileri	-	-	-	-	-	-	1	0.9	1	0.9
Doktor, adli tıp uzmanı vb.	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
Hane halkı	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
İntihar vakası görülen çocuk	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9
Rehabilitasyon hizmeti alan sokak çocuğu	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
Sağlıklı (engelsiz) öğrenci	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
Suikastçı	1	0.9	-	-	-	-	-	-	1	0.9
Yanığa bağlı ölen çocuk	-	-	1	0.9	-	-	-	-	1	0.9
Belirtilmemiş	-	-	-	-	1	0.9	-	-	1	0.9
Toplam	70	54.7	39	30.5	13	10.2	6	4.7	128	100

*Bir çalışmada iki farklı grupta çalışıldığından toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar; ya teorik çalışmalar ya da tam metine ulaşamayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.2.11’de ve Şekil 3.2.12’de görüldüğü gibi 2000 ve öncesi yıllar arasındaki çalışmaların örneklem türü sayısı (%4.7) ile 2005 ve 2001 yılları arasındaki çalışmaların örneklem türü sayısı (%10.2) arasında iki katı aşan; 2005 ve 2001 yılları arasındaki çalışmaların örneklem türü sayısı (%10.2) ile 2010 ve 2006 yılları arasındaki çalışmaların örneklem türleri sayısı (%30.5) arasında üç kat; 2010 ve 2006 yılları arasındaki çalışmaların örneklem türleri sayısı (%30.5) ile 2017 ve 2011 yılları arasındaki çalışmaların örneklem türleri sayısı (%54.7) arasında iki kata yaklaşan artış olmuştur. Analizler sonucunda,

çalışmaların %25.0'nin ilköğretim ve lise öğrencileri, %17.2'sinin öğretmenler, %7.8'inin sokakta çalışan çocuk, %7.0'nin ebeveyn/aile, %5.5'inin suça karışmış/mahkum çocuk, %3.9'sarının eğitim yöneticileri ve diğer kişiler gibi örneklem grupları üzerinde çalışmışlardır.

Şekil 3.2.12. *Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı*

a) Çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı Tablo 3.2.12'de ve Şekil 3.2.13'de gösterilmektedir.

Tablo 3.2.12. *Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı*

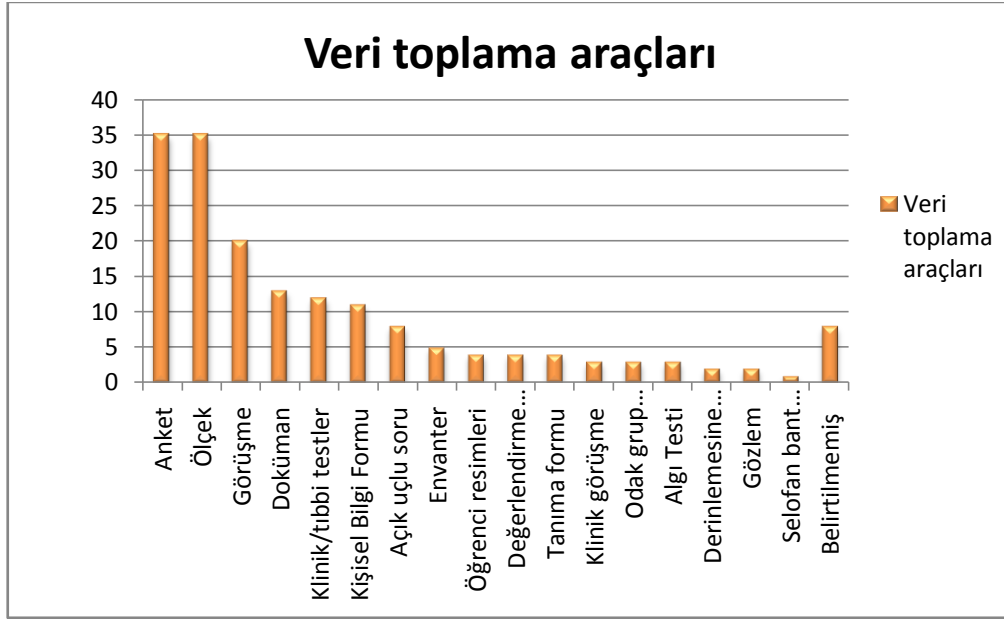
Yıl aralığı	2017-2011 yılları		2010-2006 yılları		2005-2001 yılları		2000 ve altı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Veri toplama aracı										
Anket	15	8.7	15	8.7	4	2.3	1	0.6	35	20.2
Ölçek	21	12.1	10	5.8	4	2.3	-	-	35	20.2
Görüşme	9	5.2	11	6.4	-	-	-	-	20	11.6
Doküman	4	2.3	4	2.3	3	1.7	2	1.2	13	7.5
Klinik/tıbbi testler	7	4.0	2	1.2	2	1.2	1	0.6	12	6.9
Kişisel Bilgi Formu	7	4.0	3	1.7	1	0.6	-	-	11	6.4
Açık uçlu soru	5	2.9	3	1.7	-	-	-	-	8	4.6
Envanter	4	2.3	1	0.6	-	-	-	-	5	2.9
Öğrenci resimleri	2	1.2	2	1.2	-	-	-	-	4	2.3
Değerlendirme Formu	2	1.2	-	-	1	0.6	1	0.6	4	2.3
Tanıma formu	3	1.7	-	-	1	0.6	-	-	4	2.3
Klinik görüşme	1	0.6	1	0.6	1	0.6	-	-	3	1.7
Odak grup görüşmesi	2	1.2	1	0.6	-	-	-	-	3	1.7
Algı Testi	1	0.6	1	0.6	-	-	1	0.6	3	1.7
Derinlemesine görüşme	2	1.2	-	-	-	-	-	-	2	1.2
Gözlem	2	1.2	-	-	-	-	-	-	2	1.2
Selofan bant tekniği	1	0.6	-	-	-	-	-	-	1	0.6
Belirtilmemiş	1	0.6	1	0.6	5	2.9	1	0.6	8	4.6
Toplam	89	51.4	55	31.8	22	12.7	7	4.0	173	100

*Bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanıldığında toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar, ya tam metine ulaşamayan ya da literatür çalışmalarına aittir.

Tablo 3.2.12’de ve Şekil 3.2.13’de görüldüğü gibi çalışmaların %20.2’sinde anket ve ölçek, %11.6’sında görüşme, %7.5’inde doküman analizi, %6.9’unda klinik/tıbbi testler gibi veri toplama araçlarının kullanılmıştır. Analizler sonucunda veri toplama araçlarının yıllar arasında değişim gösterdiği ve 2017 ile 2011 yılları arasında %8.7 sıklıkla anket ve %12.1 sıklıkla ölçek, 2010 ile 2006 yılları arasında %8.7 sıklıkla anket ve %5.8 sıklıkla görüşme, 2005 ve 2001 yılları arasında %2.3’er sıklıkla anket ve görüşme gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı belirlenmiştir. Dahası, 2017 ile 2011 yılları arasında %2.9’unun açık

uçlu sorular, %2.3'ünün envanter, %1.2'sinin değerlendirme formu; 2010 ile 2006 yılları arasında %2.3'ünün doküman, %1.7'sinin açık uçlu soru gibi veri toplama araçları diğer sık kullanılan veri kaynaklarıdır.

Şekil 3.2.13. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

a) Çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımına Tablo 3.2.13'te ve Şekil 3.2.14'te yer verilmiştir.

Tablo 3.1.13. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Mevsimlik tarım işçisi		Çocuklarının okula devamsızlık yaptığı ya da eğitimlerini tamamlamadan bıraktıkları	4	1.2	60	17.0
		Çocukların eğitim haklarına erişimin engellendiği	4	1.2		
Eğitim		Ailelerin çocukların eğitimi konusunda ilgisiz oldukları	3	0.9		
		Çocukların akademik başarısının düşük olduğu	3	0.9		
		Çocukların öğrenme güçlüğü çektiği	2	0.6		
		Çocukların ihmal ve istismara maruz kaldıkları	2	0.6		
		Çocukların şiddete başvurdukları ve saldırgan davranışlar sergiledikleri	2	0.6		

	Çocukların sosyal beceri yeterliliklerinin yeterince gelişmediği	2	0.6		
	Ailelerin eğitimin ekonomik yaşama katkı sağlamayacağına inandıkları	2	0.6		
	Erkek çocukların kızlara nazaran eğitim haklarından daha fazla yararlandıkları	2	0.6		
	Eğitimi telafi etmeye dönük çabaların yetersiz olduğu	2	0.6		
	Yıllık 30 bin-70 bin çocuğun zorunlu eğitimden uzak kaldığı	1	0.3		
	Çocukların eğitimine katılmalarını düzenlemelerin olmasına rağmen hala eğitim sorunlarının yaşandığı	1	0.3		
Çalışma	Ailelerin çocukları ekonomik kazanç kaynağı olarak gördüğü	3	0.9		
	İşçilerin günde 8-9 saat çalıştıkları	2	0.6		
	Kadınların çocuk bakımına ve diğer ev içi sorumluluklarına sahip oldukları için daha dezavantajlı oldukları	2	0.6		
	Kadınların nitelsiz işçiler olarak nitelendirildiği	2	0.6		
	Çalışanların İş Kanunu kapsamına aşınmadıkları için hak kaybına uğradıkları	2	0.6		
	Çocukların maddi imkansızlıkları bahane göstererek çocuk işçiliği tercih ettikleri	2	0.6		
	Kadınlar sebze üretiminin satışı dışındaki tarımın diğer tüm aşamalarına büyük oranda katıldığı	1	0.3		
	Çocuk işçiliği yasaklayıcı düzenlemelerin varolmasına rağmen etkin şekilde yerine getirilmediği	1	0.3		
	Tarım sektöründe daha çok kadınların çalıştığı ancak kadınların ekonomik kazançlarının daha az olduğu	1	0.3		
Yaşam	Kalabalık aileler şeklinde yaşadıkları	4	1.2		
	Yıllık ortalama gelirlerinin yoksulluk sınırın çok altında olduğu	4	1.2		
	Ailelerin 6-7 ay boyunca evlerinden uzakta yaşadıkları	3	0.9		
	Ailelerin temel ihtiyaçlarını (barınma, sağlık vb.) karşımada sorun yaşadıkları	2	0.6		
	Ailelerin çeşitli sağlık sorunları yaşadıkları	1	0.3		
Eğitim	Okula devam eden zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin genel olarak okumayı ve yazmayı geç de olsa öğrenebildikleri	1	0.3		
	Okula devam eden ve zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin sesleri, heceleri, kelimeleri vb. doğru ilerledikçe okuma ve yazma becerilerinin azaldığı	1	0.3		
	Ağız-dış sağlı eğitimi sonrasında engelsiz ve engelli (görme, işitme) öğrencilerin ağız-dış sağlığı bilgi ve tutumlarının olumlu yönde geliştiği	1	0.3	78	22.2
	Kişiler arası iletişim becerilerine yönelik psikoeğitim programının engelli çocukların empati düzeylerini ve iletişim becerilerini olumlu yönde geliştirdiği	1	0.3		
	Erken yaşlarda çocuklarının otizimli olduğunu farkına varan ailelerin diğer ailelere nazaran bilişsel ve duyuşsal olarak daha fazla stresli oldukları	1	0.3		

	Çocuklarının otizimli olduğunu erken yaşlarda fark eden ve kabullenen ailelerin diğer ailelere oranla stresle baş etmede daha başarılı oldukları	1	0.3
	Otizimli çocukların özel eğitime devam etme süreleri ile ailelerinin stres düzeyleri arasında ilişki olduğu	1	0.3
	Drama yöntemiyle işlenen değerler eğitimin öğrencilerin değerlere ilişkin farkındalığını anlamlı düzeyde arttırdığı	1	0.3
	Ailelerin çocuklarına dürüstlük, aile birliği, saygı, sorumluluk, vatanseverlik vb. kavramları öğretmeye çalıştıkları	1	0.3
	Ebeveynlerin anne-baba tutumları ile çocukların anne-baba algıları arasında anlamlı ilişki olduğu	1	0.3
	Çocukların anne-baba algıları ile aileyi resmediş şekilleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu	1	0.3
	Okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin öğretmen inisiyatifine bırakıldığı ve yetersiz olduğu	1	0.3
	Okul öncesi eğitimde değerler eğitimi vermede öğretmenlerin bazı güçlüklerle (ailenin yeterli bilince sahip olmaması, kitle iletişim araçlarının olumsuz etkileri vb.) güçlüklerle karşılaştıkları	1	0.3
	Öğretmenlerin okul öncesi eğitimde değerler eğitimi drama, gözlem gibi etkinlikler ölçmeye çalıştıkları	1	0.3
	Anne-babanın dine yönelik tutum ve değerleri (oruç tutma, dini sohbetlere katılma vb.) ile çocuğun din eğitimi arasında olumlu yönde ilişki olduğu	1	0.3
	Okul öncesi çocuklarının cinsiyete ilişkin kalıp yargıları ile demografik özellikler arasında anlamlı fark olmadığı	1	0.3
	Okul öncesi çocukların annelerinin cinsiyet rolü ve yaşadıkları şehir ile cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarında anlamlı farklılık olduğu	1	0.3
	Görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin okudukları lise türü ile temel değer düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu	1	0.3
	YİBO'da öğrenim gören öğrencilerin aileye duyduğu özlem ve duygusal gereksinimlerinin farklı görsel öğelerle resimlerine yansıdığı	1	0.3
	YİBO'da öğrenim gören çocukların aile kavramını aile birliğine, mutlu, neşeli, mekânsal mesafenin az olduğu imgelerle resmettikleri	1	0.3
	YİBO'da öğrenim gören çocukların öğretmenleriyle olan etkileşimlerinin aile kıyasla daha fazla olduğu	1	0.3
Yatılı Bölge Okulları	YİBO'da öğrenim gören çocukların öğretmenleriyle etkileşimleri sonucunda bazı olumlu alışkanlıklar (kitap okuma, ödev yapma vb.) kazandıkları	1	0.3
	Öğretmen, öğrenci, veli ve okul yöneticilerine göre YİBO'ların kuruluş amaçlarını gerçekleştirdiği	1	0.3
	Öğretmen, öğrenci, veli ve okul yöneticilerin YİBO'lardan memnun oldukları	1	0.3
	Öğretmen ve okul yöneticileri göre YİBO'ların bazı eksikliklerinin (deneyimsiz öğretmenlerin atanması vb.) olduğu	1	0.3
Öğretmen görüşleri	Öğretmenlerin mesleki kıdem, eğitim durumları ve cinsiyet değişkenleri ile sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olmadığı	2	0.6

	Öğretmenler sınıfta en çok izin istemeden konuşma, öğrencilerin birbirlerini gereksiz yere şikayet etmesi ve birbirleriyle ders dışı konuşmaları disiplin sorunuyla karşılaştıkları	2	0.6
	Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının en çok ailelerin çocuklarının eğitime olan ilgisizliği, aile içi problemler ve ailelerin çocuklarına karşı olumsuz tutum ve davranışlarından kaynaklandığını belirttikleri	2	0.6
	Öğretmenlerin eğitim durumları ile sınıf disiplin sorunlarına ürettikleri çözüm yollarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı	2	0.6
	Öğretmenlerin branşları ve mesleki kıdemleri ile sınıf disiplin sorunlarına ürettikleri çözüm yollarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu	2	0.6
	Özel okulculuk olgusunun toplumsal açıdan teknolojik ve vizyoner öğretmenlerin güdülediği nitelik arayışı olduğu	2	0.6
	Özel okulculuk olgusunun eğitimciler açısından ekonomik ve sosyal fayda arayışı olduğu	2	0.6
	Özel okulculuk olgusunun eğitimciler açısından kendilerini rahat ifade edebildikleri özgür ortamlar sunduğu	2	0.6
	Özel okulculuk olgusunun veliler açısından çocuk bakıcılığı görevini yerine getirdiği	2	0.6
	Özel okulculuk olgusunun veliler açısından nitelikli eğitim/öğretim sağlayan kurumlar olduğu	2	0.6
	Özel okul yöneticilerin eğitimde nitelikten daha nicelik boyutuna daha çok yer verdikleri	2	0.6
	İngilizce öğretmenlerinin dil öğretilmede şarkı etkinliğini kullandıkları	1	0.3
	Öğretmenlerin dil öğretiminde şarkı etkinliğinin öğrencilerin dil başarı seviyesini arttırdığını belirttikleri	1	0.3
	İngilizce öğretmenlerinin dil öğretiminde şarkı kullanımına ilişkin görüşleri ile bazı değişkenler (mesleki deneyim, çalışılan kurum türü vb.) arasında anlamlı farklılık olduğu	1	0.3
	Öğretmenlere göre karma eğitime kıyasla ayrık eğitimin öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde geliştirdiği	1	0.3
	Öğretmenlere göre ayrık eğitime kıyasla karma eğitimin öğrencilerin sosyal hayat beceri ve yeterliliklerini geliştirmede daha etkili olduğu	1	0.3
	Öğrencilere göre karma eğitimi onların toplum tarafından tasvip edilmeyen hareketler sergilemelerine neden olduğu ve muhafazakar ailelerin kızlarını okula göndermek istemediği	1	0.3
	Öğretmenlerin okul öncesi eğitimi programını uygularken araç-gereç, rehberlik yetersizliği gibi güçlüklerle karşılaştıkları	1	0.3
	Öğretmenlerin okul öncesi eğitimi programını uygularken günlük ve yıllık plan hazırlamada zorlandıkları	1	0.3
	Okul öncesi eğitimi alan çocuklarının, almayanlara nazaran akademik başarı, beceri gibi yeterlilikler açısından daha iyi düzeyde olduğu	2	0.6
Öğrenme çıktıları	Öğrencilerin feni "popülasyon, araştırma ortamı, icat ve yaşam ortamı" kavramlarıyla tanımlarken doğayı "çevre, yaşam alanı ve çevre değişimi" kavramlarıyla ifade ettikleri	1	0.3
	Şehirleşme (sosyo-ekonomik düzey) ile çocukların okuma-anlama başarıları arasında pozitif yönde ilişki olduğu	1	0.3

	Çocuğun okuma-anlama başarısı ile bazı değişkenler (anne-baba eğitimi, halk dilini kullanma vb.) arasında pozitif yönde ilişki olduğu	1	0.3		
	Çocukların çevresindeki olaylardan etkilendiğini ve yaşadıkları bölgenin coğrafi özelliklerini resimlerine yansıttıkları	1	0.3		
	İl merkezine yerleşmeden önce kırsal kesimde yaşayan çocukların resimlerinde kırsalla kenti birleştirdikleri	1	0.3		
	Okul öncesi eğitimi alan ilköğretim birinci sınıf çocuklarının okula uyum düzeylerinin, okul öncesi eğitimi almayan çocuklara göre daha iyi olduğu	1	0.3		
	Farklı sosyal, kültürel ve ekonomik bölgelerde yaşayan öğrencilerin fen ve doğayı ortak kavramlarla algıladıkları	1	0.3		
	Velilerin, çocuklarının beden eğitimi derslerine katılımından beklentileri genel anlamda olumlu olduğu	1	0.3		
	Velilerin yaşadıkları bölgelerin gelişmişlik düzeyi ile beden eğitimi derslerinden beklentileri arasında ilişki olduğu	1	0.3		
	Türkiye’de eğitim düzeyinin oldukça düşük olduğu	1	0.3		
	Fırsat ve olanak eşitsizliğinin bölgesel-yöresel, iller, kentsel-kırsal ve kız-erkek eğitimin her tür ve düzeyinde giderek derinleştiği	1	0.3		
	Kalkınma planlarında, eğitimde karşılaşılan güçlüklerin dikkate alınmadığı ve eğitim hedeflerinin gerçekçi olmadığı	1	0.3		
	GAP bölgesinde kadınların statüsünün yükseltilmesine ilişkin çeşitli alanlarda eğitim, gelir getirici faaliyetlerin uygulandığı	1	0.3		
	GAP bölgesinde sağlık ve yaşam kalitesini yükseltmek amaçlı bir dizi projelerin yürütüldüğü	1	0.3		
Diğer	Anaokulu ve sınıflarında kullanılan araç-gereçlerin zihinsel ve psiko-motor gelişimi desteklemeye yönelik olduğu	1	0.3		
	Anaokulu ve sınıflarında kullanılan araç-gereçlerin nitelik ve nicelik olarak yetersiz düzeyde olduğu	1	0.3		
	Anaokulu ve sınıflarında kullanılan araç-gereçlerin daha çok velilerin desteğiyle sağlandığı	1	0.3		
	Zorunlu sekiz yıllık kesintisiz eğitimin uygulanmasında öğrenme-öğretmen fiziki alt yapı yetersizliklerinin olduğu	1	0.3		
	Zorunlu sekiz yıllık kesintisiz eğitimin uygulanmasında öğretmen niteliklerinde yetersizlikler olduğu	1	0.3		
	Modern çocukluk paradigmasının tüm çocukları kapsamadığı	1	0.3		
	Çocukların toplumsal gösterilere katılımının engellenmesinin, onları şiddet ortamından uzaklaştırma anlamında gerekli olduğu	1	0.3		
Sağlık	Karşılaşılan sağlık sorunlarının/ölümlerin (elektrik çarpması, tandır yanığı, paraziter enfeksiyon vb.) genellikle çocuklar ve gençlerde görüldüğü	5	1.4		
Fiziksel Sağlık	Karşılaşılan sağlık sorunun ciddiyeti ile (çatıdan düşme, elektrik çarpması vb.) ölümlerle sonuçlanması arasında olumlu ilişki olduğu	5	1.4	76	21.6
	Bazı hastalıkların (tandır yanığı vb.) daha çok ev kazaları sonucu meydana geldiği	3	0.9		
	Bazı hastalıkların (elektrik çarpması, haşlanma vb.) daha çok yaz	3	0.9		

aylarında görüldüğü		
Sağlık sorunları yaşamalarında demografik özelliklerin (ebeveynlerin eğitim düzeyi, gelir seviyesi, kalabalık aile vb.) etkili olduğu	3	0.9
Çocuklarda bazı hastalıkların (diyabet, yatak ıslatma vb.) görülme sıklıkları ile şehirlerin ve ilçelerinin gelişmişlik düzeyleri arasında olumlu yönde ilişki olduğu	2	0.6
Paraziter enfeksiyonların kırsal kesimde kentsel alanlardan daha sık oranda ortaya çıktığı	2	0.6
Çocuklarda paraziter enfeksiyonlar görülme durumu ile yaş, cinsiyet vb. arasında ilişki olduğu	2	0.6
İklim, çevresel şartlar, göç vb. durumların paraziter enfeksiyon hastalıklarını arttırdığı	1	0.3
Paraziter enfeksiyonlar taşıyıcı ya da hastasının önemli kısmının Suriye'den gelen çocuklar olduğu	1	0.3
Paraziter enfeksiyon hastalığı görülen çocukların kalabalık ailelerin fertleri olduğu ve düşük gelir seviyesinde yer aldıkları	2	0.6
Paraziter enfeksiyon hastalıklarının kız ve erkek çocuklarda eşit oranda görüldüğü	1	0.3
Ailede paraziter enfeksiyon hikayesi/geçmişinin olduğu	2	0.6
Ailelerin paraziter enfeksiyon hastalıklarını tedavisiz geçen bir durum olarak gördüğü	1	0.3
Ailelerin sağlık sorunu ve tedavisi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları	1	0.3
Kişilerin sağlık hizmetlerinden faydalanmamalarında sağlık fırsat ve haklarını bilmemeleri yer aldığı	1	0.3
Çocukların düzensiz ve yetersiz beslendiği	1	0.3
Çocuklarda fiziksel büyüme ve gelişim geriliği görüldüğü	1	0.3
Çocukların vücut kitle indeksi ile kilolu olma ve obezite sıklığı arasında cinsiyet açısından fark olmadığı	1	0.3
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan çocukların obezite durumlarının ihmal edilemeyecek düzeyde olduğu	1	0.3
Çocukların fiziksel büyüme ve gelişimleri ile demografik özellikleri (yaş, cinsiyet vb.) arasında anlamlı bir ilişki olduğu	2	0.6
Çocukların fiziksel gelişim özellikleri (beslenme alışkanlığı, boy, kilo vb.) ile bazı değişkenler (ailenin eğitim düzeyi, kalabalık aile, beslenme algısı, yaşanılan yer vb.) arasında pozitif ilişki olduğu	3	0.9
Çocukların fiziksel gelişim özellikleri ile cinsiyet, yaş vb. arasında anlamlı farklılık olmadığı	1	0.3
Erkek ergenlere nazaran kızlarda vücut yağ yüzdesinin yaşa bağlı olarak arttığı	1	0.3
Öğrencilerin sigaraya başlamasına genelde arkadaşları ve akrabaları neden olduğu,	1	0.3
Sigara içme ile bazı değişkenler arasında (ebeveyn eğitim seviyesi, çocuk sayısı, oda sayısı vb.) arasında ilişki olduğu	1	0.3

	Sigara içme oranı hem erkek hem de kız çocuklarında yaş ve okul sınıfındaki artışla birlikte arttığı,,	1	0.3
	Ağırlık ile baş ölçüleri arasındaki ilişkinin boy uzunluğu ile baş ölçüleri arasındaki ilişkilerden daha belirgin ve daha kuvvetli olduğunu	1	0.3
	Antropometrik ölçülerin yaşla orantılı bir şekilde artmakta olduğu	1	0.3
	Bireylerin bağlanma stilleri ile uyumsuzluk şemaları arasında pozitif yönde korelasyonun olduğu	1	0.3
	Güvensiz bağlanma (kaygı vb.) ile uyumsuzluk şeması arasında aynı yönde anlamlı ilişki olduğu	1	0.3
	Antalya'ya kıyasla Diyarbakır grubunda erkek cinsel istismar mağdur oranı anlamlı derecede yüksek olduğu	1	0.3
	İstismarcıya yakınlık açısından gruplar arasında fark saptanmadığı	1	0.3
	Türkiye'de bölgeler arasında cinsel istismarın sosyodemografik ve istismara ait özelliklerinin bir kısmının farklı olduğu	1	0.3
	Kız çocukların ve ergenler intihar mağdurları arasında baskın hale geldiği	1	0.3
	İntihar aracının en sık ateşli silah, asma ve atma olduğu	1	0.3
	İntihar nedeninin çocukların psikiyatrik bozukluklar, aile çatışmaları veya romantik hayal kırıklığı yaşıyor olmaları olduğu	1	0.3
	İntihar vakasının genellikle 5-19 yaş çocuklarda görüldüğü	1	0.3
	Yönetici ve öğretmen görüşlerinde, öğrencilerde görülen şiddetin nedenlerine, "Anne-babanın çocuklarıyla yeterince ilgilenmemesi" ve "Çocuğun aile içi şiddete tanık olması" ve "Tekrarlanan şiddet davranışının çocuk için normalleşmesi" olduğu	1	0.3
Ruhsal sağlık	Aile içinde cinsel saldırı çoğunlukla çocukluk ve ergenlik yaşlarında başladığı	1	0.3
	Ensestlin ortaya çıkmasına toplumun namus anlayışının yarattığı baskı ve toplumun ve kurumların bireyden önce ailenin bütünlüğünü korumaktan yana tutumlarının engel olduğu	1	0.3
	Ensest mağdurları her yaşta kız ve erkek çocuk olabilirken, istismar genellikle dokunma, okşama gibi tacizlerle başladığı	1	0.3
	Evlilik uyumu ile çatışma çözümleri ve olumlu inançları arasında olumlu yönde ilişki olduğu	1	0.3
	Evlilik uyumu ile kişilerin özellikleri (dışadönüklük, gelişime açık olmak vb.) arasında olumlu yönde anlamlı ilişki olduğu	1	0.3
	Saldırgan kişi, çocuklar büyüdükçe, büyük çocuktan küçüğüne yönelerek cinsel istismarın uzun yıllar gizli kalmasını sağladığı	1	0.3
	Çalışanların iş memnuniyeti ile tükenmişlik ve depresyon düzeyleri arasında negatif doğrusal bir ilişki olduğu	1	0.3
	Batıda kadın namus cinayetleri yok denilecek kadar iken bu durumun doğu illerinde tam tersi olduğu ve Doğu illerinde mağdurların çocuk yaşta kadın cinayetine kurban gittikleri	1	0.3
	Evlilikten kaynaklı cinayetlerde şehirlerarasında anlamlı farklılık bulunmadığı,	1	0.3
	Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin cinsiyet,	2	0.6

	eğitim düzeyi, kendini algılama biçimi ve aldıkları maaşa göre empatik eğilim düzeylerinde anlamlı fark olduğu			
	Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin çalıştıkları kurum, yaş, medeni durum ve çocuk sahibi olup-olmamasına göre empatik eğilim düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığı	2	0.6	
	Çocuk ve gençlik merkezlerinin sokak çocuklarının gereksinimlerinin bir kısmını karşıladığı ve çocukların tasarımdan memnun olmadığı	2	0.6	
Sokakta çalışan çocuk	Sokakta çalışmaya başladıktan sonra çeşitli suçları işledikleri ve bağımlılık yapan maddeler kullandıkları	6	1.7	
	Çocukların ailelerinin, gelir ve eğitim düzeyi oldukça düşük	5	1.4	
	Çocukların şiddetin bir çok türüne maruz kaldıkları	5	1.4	
	Çok çocuklu ailelere sahip oldukları ve aileyle beraber kaldıkları	4	1.2	
	Çocukların kırsal alandan terör ve güvenlik nedeniyle göç etmiş aileler oldukları	4	1.2	
	Kazançlarını aileye verdikleri	4	1.2	
	Sokakta çalışmaya başladıktan sonra okul başarı ve devam durumlarının olumsuz etkilendiği	4	1.2	
	Çocukların ciddi sağlık sorunlarının olduğu/iş kazalarına maruz kaldıkları	4	1.2	
	Bazı çocukların sokakta sürekli kalan ve onların değişiyse “kötü alışkanlıkları” olan çocuklarla ilişkisi olduğu	4	1.2	
	Çocuklar bir yandan evin geçimiyle ilgili sorumluluk üstlenirken, bir yandan da temel eğitimlerini tamamlayabilmeye çalıştıkları,	3	0.9	
	Çocuklar aile baskısıyla çalışmak zorunda kaldıkları	3	0.9	
Çocuk işçi olgusu	Sokakta çalışan çocukların çoğunu 11-14 yaşları arasındaki erkek ve okula devam eden çocuklar olduğu	3	0.9	98 27.8
	Aile bağlarının zayıf ya da parçalanmış aile yapısında olduğu	2	0.6	
	Sokakta çalışan ve çalışmayan alt gelir düzeyindeki çocukların benlik saygısı ve yaşam doyumu düzeylerinin normalin altında olduğu	2	0.6	
	Gelir düzeyi yüksek grupta bulunan katılımcılar diğer katılımcılarla karşılaştırıldığında, benlik saygısı ve yaşam doyumu daha yüksek, depresif belirtileri ise daha düşük düzeyde olduğu,	2	0.6	
	Yaşam doyumu toplamı ve alt boyutları bağlamında sokakta çalışan çocuklar ile sokakta çalışmayan alt gelir düzeyine sahip çocuklar arasında anlamlı fark olmadığı	2	0.6	
	Depresyon düzeyi açısından sokakta çalışan çocuklar ile sokakta çalışmayan alt gelir düzeyine sahip çocuklar arasında anlamlı düzeyde fark olmadığı	2	0.6	
	Sokakta çalışan ve çalışmayan alt gelir düzeyindeki çocukların depresyon düzeylerinin normalin üstünde olduğu	2	0.6	
	Hem sokakta çalışan hem de alt gelir grubunda bulunan çocukların psikolojik bağlamda risk altında olduğunu	2	0.6	
	Hem sokakta çalışan hem de alt gelir grubunda bulunan çocukların psikolojik bağlamda risk altında olduğu,	2	0.6	

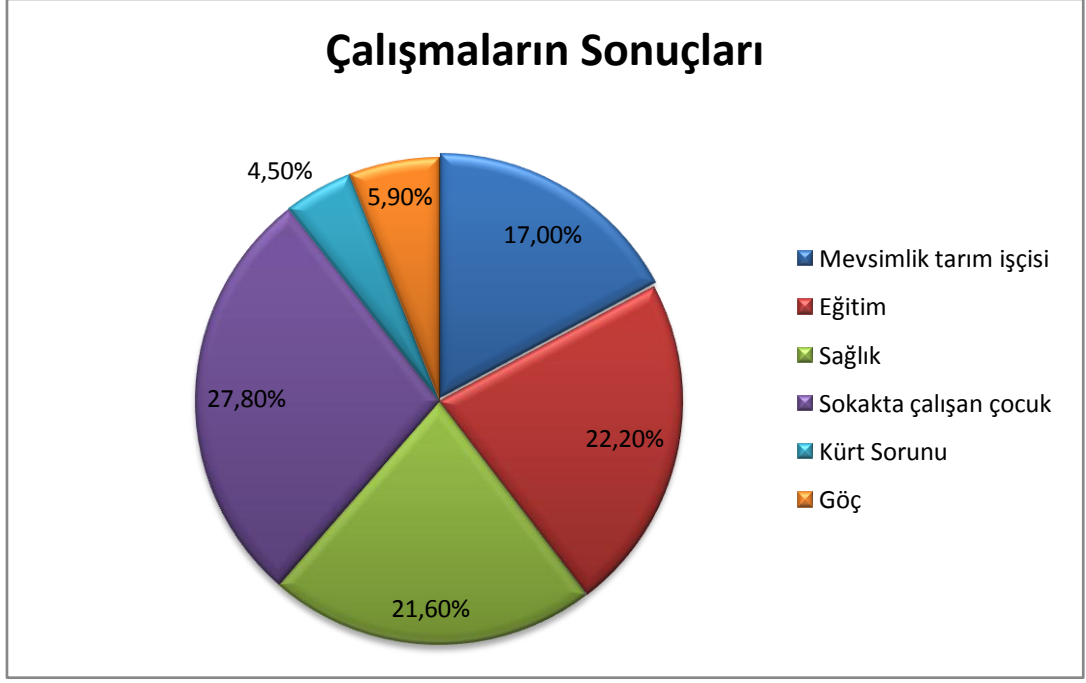
		Benlik saygısı ile yaşam doyumu toplamı ve alt boyutları arasında olumlu yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu	2	0.6		
		Benlik saygısı ile depresyon arasında ise olumsuz yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu	2	0.6		
		Yaşam doyumu toplamı ve alt boyutları ile depresyon arasında olumsuz yönde anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu	2	0.6		
		Kötü alışkanlıklar kazanan çocukların evden ve okuldan kaçma eğiliminde oldukları	2	0.6		
		Çocukların sokakta çalışma nedenleri olarak ailelerin sosyo-ekonomik durumunun kötü olması, ailenin eğitim seviyesinin düşük olması olduğunu,	1	0.3		
		Göç sırasında yaşanan travmatik olaylar psikopatoloji sıklığını arttırdığını	1	0.3		
		Göç etmiş ailelerin çocuklarının, fazla kardeşe sahip olan çocukların, anne-babalarının eğitim ve gelir düzeyleri düşük olan çocukların depresif belirti düzeylerinin yüksek olduğu	1	0.3		
		Sağlıksız aile ortamında yetişen çocuğun eğitimine önem verilmemekte,	1	0.3		
		Müzik eğitiminin sokakta çalışan çocukların okula ve okul yaşantısına yönelik olumlu davranışlar geliştirmesini sağladığı	1	0.3		
		Müzik eğitiminin sokakta çalışan çocukların hayata ilişkin (barış, doğa, güven vb.) pozitif düşünceler geliştirmelerini sağladığı	1	0.3		
		Bu çocuklar ekonomik sıkıntılar içindeki aileleri tarafından ekonomik kazanç unsuru olarak görüldüğü,	1	0.3		
		Çocukların evde fiziksel ve duygusal şiddete maruz kaldıkları	1	0.3		
		Çocukların çoğu kalabalık ve kirli mekanlarda haftanın 7 günü tam gün veya yarım gün çalıştıkları,	1	0.3		
		Sokakta çalışmayan çok küçük yaşlarda (5) başladıkları	1	0.3		
		Çocukların sokağa inme ve suça karışma nedenlerinin aile içi şiddet, arkadaş çevresi, sevgisizlik, değerlerde aşınma, öğretmenle çocuk arasındaki olumsuzluk vb. nedenler olduğu	4	1.2		
		Çocukların suça itilme nedenleri ile aile eğitim durumları arasında doğrudan ilişki olduğu ve ailelerinin eğitimlerinin düşük olduğu	3	0.9		
		Suça karışan çocukların daha çok göç eden ailelerin çocukları oldukları,	2	0.6		
	Suça karışan çocuk	Suç işlemiş çocuklarda bazı psikopatolojik (uyku ve yeme bozukluğu, öfke, duyarsızlık vb.) bulgulara rastlandığı	2	0.6		
		Suç işlemiş çocukların patolojik özellikleri ile aile yapıları arasında ilişki olduğu.	1	0.3		
		aile ekonomik düzeyi ile suça itilme arasında ters orantı olduğu	1	0.3		
		Suç ve problemli davranışlar arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu	1	0.3		
		Çocuğun sokakta kalma ve çalışma süresi uzadıkça suça sürüklenme eğilimi arttığı	1	0.3		
Kürt	Genç	Kürtlerin, Türkler tarafından toplumsal düzeyde kötü muameleye ilişkin algılamaları ve mağduriyetlerine ilişkin ifadeleri baskın bir tema	2	0.6	16	4.5

sorunu	Türkler	olduğu				
		Eğitimin anadilde olmamasından ve eğitimdeki milliyetçi pratiklerden memnun olmadığı anlaşılan çocukların, anadillerinde eğitim görmek istedikleri	2	0.6		
		Türk çoğunluğun tüm Kürtleri, özellikle de Diyarbakırlıları, onları doğrudan PKK ve eylemleriyle ilişkilendirdiğini	2	0.6		
		Siyasi dışlanmayı başta sokak gösterileri ve PKK tarafından benimsenen şiddet taktikleri bağlamında ele alındığını ifade ettikleri	1	0.3		
		Çatışma ve barış çerçevelerini büyük oranda yoksulluk, işsizlik ve bölgesel yetersiz gelişme gibi gündelik yaşamlarında yaşadıkları çelişkili, durumsal faktörler tarafından şekillendirildiğini ifade ettikleri	1	0.3		
		Genç Kürtlerin neredeyse tümü şiddeti barışa ulaşmanın yolu olarak vurgulamaları	1	0.3		
		YDG-H, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu Kürdistan ve kendi vatanları olarak kabul ettiği,	1	0.3		
		YDG-H üyelerinin geldikleri ailelerin oldukça yoksul ve geliri düşük aileler olduğu	1	0.3		
		YDG-H üyelerinin okuma-yazma oranlarındaki düşüşle birlikte, devlet okullarını sömürü sisteminin bir parçası olarak kabul ettikleri	1	0.3		
	YDG-H üyeliği	Hemen her YDG-H üyesinin ailesinden birinin PKK'da aktif görevde bulunduğu	1	0.3		
		YDG-H üyelerinin din ile aralarında ciddi mesafeler bulunduğu,	1	0.3		
		YDG-H üyelerinin, ideolojiyi her şeyin önüne koydukları	1	0.3		
		YDG-H üyeliği PKK'ya giden yolda en sağlam kaldırım taşı olarak kabul ettikleri	1	0.3		
Göç		Travmatik olaylara (savaş, rehine kalma vb.) maruz kalma ile travma sonrası stres bozukluğu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu	2	0.6		
		Travma sonrası stres bozukluğu durumunun en çok cinsel istismara maruz kalma, savaşa tanık olma, aile bireylerinden birinin ölümü durumunda yüksek seviyede olduğu	2	0.6		
	Göçün ruhsal sonuçları	Travma sonrası stres bozukluğu ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu	2	0.6		
		Göçe maruz kalan çocukların sanatsal gelişimlerinin yaşlarına göre geri oldukları	2	0.6		
		Göçe maruz kalan çocukların çevrelerinde görüp etkilendikleri kültürel ve sosyal yaşantıları, olayları, anılarını ve duygularını yansıttıklarını ancak anlatımda yeterli düzeyde olmadıkları	2	0.6	21	5.9
		Göç eden kızların erkeklere nazaran eğitime daha çok önem verdikleri	1	0.3		
	Göçün sosyal sonuçları	İzmir'e kıyasla Diyarbakır'da eğitime ve akademik başarıya yönelik inanç daha fazla olduğu	1	0.3		
		Ekonomik açıdan, Diyarbakır'daki göç mağdurları STK ve belediyeler tarafından desteklediği için Diyarbakır'a kıyasla İzmir'deki ailelerin ekonomik durumlarının daha kötü olduğu	1	0.3		
		Eğitime ve geleceğe yönelik kaygı açısından Diyarbakır bu durum toplumsal sorumluluk olarak ele alınırken, İzmir'de öğrencilerin	1	0.3		

bireysel kaygıları şeklinde geliştiği				
Mülteci kamplarında yaşayan çocuklarda çeşitli psikiyatrik belirtiler ve bozukluklar (uyum bozukluğu, travma sonrası stres, semptom uyku sorunu vb.) görüldüğü	1	0.3		
Her iki ilde de öğrencilerin teknoloji ve bilgiye, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlere yetersiz ya da sınırlı erişim hakkına sahip oldukları	1	0.3		
Diyarbakır ve İzmir'deki öğrenciler güvenli ortamlarda yaşamadıkları ve dolayısıyla şiddet, uyuşturucu kullanımı ve hırsızlıkla karşı karşıya kaldıkları	1	0.3		
İzmir ve Diyarbakır'daki öğrenciler, ekonomik ve mekansal dışlanma gibi çeşitli dışlanma türlerine maruz kaldıklarını ve özellikle İzmir'de kültürel dışlanma açısından, etnik köklerine dayalı ayrımcılığa maruz kalma kaldıkları	1	0.3		
Göç eden ailelerin devlete olan olumsuz bakış açıları, sosyo-ekonomik durumları, göç sonrası yaşadıkları travma, eğitim düzeyleri, Türkçe'yi bilmemeleri gibi değişkenlerin eğitime olan bakış açılarını olumsuz etkilediği	1	0.3		
Göç eden çocukların başka bir dilde eğitim görmeleri, göç sonrası aidiyet duygusunda yaşadıkları problemler eğitime olan bakış açılarını olumsuz etkilemekte	1	0.3		
Göç eden çocukların okul başarısızlığında ailenin okulu ciddiye almaması, öğrencilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması ve okulun devleti temsil ettiği düşüncesiyle öğretmene karşı ciddi bir rahatsızlık duyduğu	1	0.3		
Belirtilmemiş	3	0.9	3	0.9
Toplam	352	100	352	100

*Bazı çalışmalarda birden fazla sonuç yer aldığı için toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.2.13'te ve Şekil 3.2.14'te görüldüğü üzere; analiz edilen çalışmalarda %17.0 sıklıkla mevsimlik tarım işçisi, %22.2 sıklıkla eğitim, %21.6 sıklıkla sağlık, %27.8 sıklıkla sokakta çalışan çocuk, %4.5 sıklıkla Kürt sorunu ve %5.9 sıklıkla göçe ilişkin temaları içeren sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmalardan elde edilen veriler incelendiğinde mevsimlik tarım işçisi çocuklar ve aileleri temasında mevsimlik tarım işçilerinin eğitimi, beslenme/yaşam durumları, sağlık durumları, çalışma durumları ve işçilerin sorunlu davranışları; eğitimle ilgili genel sonuçlar temasında okullaşmadaki engeller, öğrenme çıktıları ve nedenleri; sağlık çalışmaları temasında çocukların fiziksel ve ruhsal sağlık gibi kategorilerin yer aldığı belirlenmiştir.

Şekil 3.1.14. *Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı*

a) Çalışmaların önerilerine göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı Tablo 3.2.14'te ve Şekil 3.2.15'te gösterilmektedir.

Tablo 3.2.14.Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı

Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Sokak çocuğu	Önleyici çalışmalar	Çocukların sokakta yaşaması ya da çalışmasını önleyici sosyal, siyasal ve ekonomik yasal düzenlemelerin yapılması ve önlemlerin alınması gerektiği	8	2.6		
		Çocukların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını tehlikeye düşürecek çevresel faktörlerin (terör vb.) tespit edilmesi ve gereken önlemlerin alınması gerektiği	6	1.9		
		Çocukların sokağa düşmelerindeki ana neden olan göçün önüne geçilmesi ve önlenmesi gerektiği	5	1.6		
		Kitle iletişim araçları ile toplumun sokak çocukları konusunda duyarlılığı artırılmalı	3	0.9		
İyileştirici çalışmalar		Çocuklar ve ailelerine rehberlik ve rehabilitasyon hizmetlerinin verilmesi gerektiği	9	2.9		
		Çocukların sokakta yaşaması ya da çalışması sorunun çözümü için STK, bakanlık vb. kurumların işbirlikli ve eşgüdümlü çalışması gerektiği	7	2.3		
		Bu çocukların ailelerinin, aile kavramı, aile planlamasının önemi, çocuk bakımı ve eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği	7	2.3		
		Çocukların eğitim hak ve fırsatlarına erişimi için mevcut durumu telafi edici ve iyileştirici düzenlemelerin yapılması gerektiği	6	1.9	75	24.7
		Çocukların bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik meslek edindirme vb. eğitimlerin verilmesi gerektiği	6	1.9		
		Aileleri tarafından suça, çalışmaya vb. zorlanan çocukların devlet koruması altına alınması gerektiği	4	1.3		
		Çocuk barınma evlerinde psikolog, doktor vb. uzmanın görevlendirilmesi gerektiği	3	0.9		
		Sokaktaki çocuk probleminin çözümü için bölgeler arası sosyal ve ekonomik gelişmişlik farkının ortadan kaldırılması gerektiği	1	0.3		
		Halka yardımlaşma ve sosyal dayanışma bilincinin yeniden kazandırılması ve sürdürülmesi gerektiği	1	0.3		
		Çocuk barınma evlerinin şehir merkezlerine kurulması gerektiği	1	0.3		
Çocuk evleri		Suç sonrası çocukların ilk karşılaştıkları kurumlarda psikolog, rehber vb. uzmanın görevlendirilmesi gerektiği	3	0.9		
		Çocuk barınma ve gençlik merkezlerinin sayısının artırılması gerektiği	2	0.7		
		Çocukların yatılı bölge okullarında istihdam edilmesinin gerektiği	1	0.3		

		Suçla karışmış çocukların ıslah edilmesine yönelik programların hazırlanması gerektiği	1	0.3		
		Çocuk ve gençlik merkezlerinin yeniden tasarlanması ve tasarım aşamasında kullanıcıların görüşlerinin alınması gerektiği	1	0.3		
Eğitim	Engelli çocukların eğitimi	Görme ve işitme engelli öğrencilerin engel türüne uygun olarak sağlıkla ilgili benzer eğitimlerin verilmesi	1	0.3		
		Otizmlili çocuğa sahip ailelerin tutumu, stresi vb. konulara ilişkin verilen sportif ve eğitimsel çalışmaların aile bireylerinin tümünü kapsayacak nitelikte olması gerektiği	1	0.3		
		Otizmlili çocukların eğitim programlarında aile içi iletişim ve etkileşimin çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerinin gerekli olduğu	1	0.3		
	Değerler eğitimi	Okul öncesinde değerler eğitiminde drama yönteminin kullanımına ilişkin öğretmenlerin teşvik edilmesi gerektiği	1	0.3		
		Okul öncesinde değerler eğitimi konusunun yeniden düzenlenmesi gerektiği	1	0.3		
		Okul öncesinde değerler eğitimi programının somut yaşantılar üzerinden verilmesi gerektiği	1	0.3		
		Okul öncesinde değerler eğitiminin aile yaşantısı içerisinde pekiştirilmesi gerektiği	1	0.3		
		Okullarda temel değerler ve öğrencilerin kişilik gelişimi konularına önem verilmesi gerektiği	1	0.3		
		Okul türü ayrımı bakılmaksızın tüm eğitim kurumlarında görsel sanatlar eğitiminin kalitesinin artırılması gerektiği	1	0.3	66	21.7
		Ailelere, çocuklara din eğitiminin verilmesi konusunda bilinçlendirme çalışmasının yapılması gerektiği	1	0.3		
		Ailelere din konusunda yetişkin eğitimi verilmesi gerektiği	1	0.3		
	Yatılı bölge okulları	Okullarda en az bir çocuk psikoloğunun ya da rehber öğretmenlerinin görev yapması gerektiği	3	0.9		
		Bu okullarda öğrenim gören çocukların aileleri ile okul-aile işbirliği sağlanması gerektiği	2	0.7		
		Öğrencilerin incelenmeli ve sanatsal gelişim geriliği ile resimde şiddet vb. vurgu yapan öğrenciler için çocuk psikoloğu, pedagog ve terapist gibi kişilerle işbirliği yapılması gerektiği	1	0.3		
		Bu okullarda tecrübeli öğretmenlere görev verilmesi gerektiği	1	0.3		
		Bu okullardaki okul yöneticilerin görevler yerlerinde sabit kalması gerektiği	1	0.3		
		Bu okullarında şehir merkezine kurulması gerektiği	1	0.3		

	Okulların sayısının ve öğrenci kabul sayısının artırılması gerektiği	1	0.3
Öğretmen görüşleri	Tüm eğitim kademelerinde öğrenme sürecinin takip edilmesi ve değerlendirilmesi gerektiği	4	1.3
	Öğretmen niteliğini arttırmaya yönelik eğitimlerin düzenlenmesi gerektiği	3	0.9
	Sınıf mevcudunun azaltılması, oturma düzenin çeşitlendirilmesi ve derste farklı öğrenme yöntemlerinin kullanılması gerektiği	2	0.7
	Uzmanların, çocuk gelişimi ve okulun önemi konusunda aileleri bilinçlendirici eğitimler vermesi gerektiği	2	0.7
	Uzmanların, öğretmenlere sınıf yönetimi konusunda eğitim vermesi gerektiği	2	0.7
	Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi gerektiği	2	0.7
	Velilerin özel okullar konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği	2	0.7
	Özel okul yöneticilerine eğitimde nitelik anlayışına yönelik eğitimlerin verilmesi gerektiği	2	0.7
	Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki koşullarının iyileştirilmesi gerektiği	2	0.7
	Karma ve ayrık liselerde aynı eğitim programının uygulanması gerektiği	1	0.3
	Öğrencilerin okuyacakları okul türünü kendilerinin belirlemesine imkan verilmesi	1	0.3
	Okul öncesi eğitimde öğretmenlere akademisyen desteğinin verilmesi gerektiği	1	0.3
Hem karma hem de ayrık eğitim veren liselerin yaygınlaştırılması gerektiği	1	0.3	
Öğrenme çıktıları	Tüm çocukların okul öncesi eğitim almalarının sağlanması gerektiği	2	0.7
	Beden eğitimi dersinin çocuklara kazandıracağı özellikler konusunda velileri bilinçlendirici eğitimlerin verilmesi gerektiği	1	0.3
	Çocukların okula uyum düzeylerinin okula başladığı andan itibaren izlenmesi, değerlendirilmesi ve sorunlarının çözülmesi gerektiği	1	0.3
	Okul öncesi eğitiminde sözel dil becerisinin Türkçe dil etkinlikleriyle desteklenmesi gerektiği	1	0.3
	Çocukların evde okuma-yazma çalışması yapması için ev ortamının yer ve zaman açısından düzenlenmesi gerektiği	1	0.3
	Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların gelişimsel özelliklerini iyi bilmesi gerektiği ve buna göre öğrenme sürecini şekillendirmeleri gerektiği	1	0.3

		Okul öncesi öğretmenlerinin değişen ve gelişen öğretim programını takip etmesi gerektiği	1	0.3		
		Öğretmenlere okul öncesi eğitim konusunda hizmet içi eğitimlerin verilmesi	1	0.3		
		Okul öncesi eğitimin çeşitli etkinlikler ile zenginleştirilmesi gerektiği	1	0.3		
		Türkçe programları kentsel gelişimdeki şehirleşmeyi destekleyecek şekilde düzenlenmesi gerektiği	1	0.3		
		Türkçe ders kitapları işitsel, bilişsel ve iletişime dayalı revize edilmesi gerektiği	1	0.3		
		Ders kitaplarının standart dilin öğretimini kolaylaştırıcı ve geliştirici nitelikte olması gerektiği	1	0.3		
Eğitim sisteminin değerlendirilmesi		Eğitim sistemine işlerlik kazandırılması ve çıraklık eğitim yaşının 15 yaşa çekilmesi gerektiği	1	0.3		
		Bölgesel ve yerel eğitim planlarının geliştirilmesi gerektiği	1	0.3		
		Eğitimde yaygın ve etkin bir yönlendirme sistemi kurulması ve işlerlik kazandırılması gerektiği	1	0.3		
		İç göçün durdurulması gerektiği	1	0.3		
Diğerleri		Modern çocukluk anlayışının dışında yer alan çocuklara ilişkin bilgi üretilmesi gerektiği	1	0.3		
		Çocuk haklarının korunması gerektiği	1	0.3		
		Güneydoğu Anadolu Projesi'nin yörenin toplumsal yapısına ve çevre/doğa koşullarına getireceği etkilerin değerlendirilmesi gerektiği	1	0.3		
Sağlık	Fiziksel sağlık	Ailelere, bölgede yaygın görülen hastalıkları/yaralanmaları önleyici ve tedavi edici sağlık eğitimlerinin verilmesi gerektiği	5	1.6		
		Kitle iletişim araçları kullanılarak bazı hastalıklar hakkında kamuoyunun bilinçlendirilmesi gerektiği	4	1.3		
		Ailelere elektrik çarpması, yanık vb. ev kazalarına bağlı sağlık sorunlarına ilişkin eğitimlerin verilmesi gerektiği	3	0.9		
		Aile ve çocukların beslenmesinin önemi ve sağlıklı beslenme konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği	2	0.7	64	21.1
		Çocuk ve ailelere sağlıklı beslenme alışkanlığının kazandırılması gerektiği	2	0.7		
		Çocuklara bağımlılık yapan zararlı maddeler konusunda eğitim verilmesi gerektiği	2	0.7		
		Paraziter enfeksiyon gibi hastalıkları önlemek amaçlı çocuklara hijyen, öz bakım vb. eğitimlerin verilmesi gerektiği	2	0.7		

	Okul çağındaki çocukların bazı sağlık sorunlarına yönelik düzenli aralıklarla sağlık taramasından geçirilmesi gerektiği	2	0.7
	Okul ve sağlık ocağı gibi kurumlarda, birincil basamak sağlık hizmetlerini sunabilecekleri ekipmanlara yer verilmesi gerektiği	2	0.7
	Bazı endemik hastalıkların göç gibi nedenlerle ülkemize taşındığı için göçün durdurulmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiği	1	0.3
	Sığınmacılar aracılığıyla ülkemize taşınan sağlık sorunlarının önlenmesi için mültecilerin sağlık kontrolü sonrası kamplara alınması gerektiği	1	0.3
	Bölgedeki akraba evliliğini önleyici çalışmaların yapılması gerektiği	1	0.3
	Ailelere ve sağlık çalışanlarına sağlık hak ve fırsatları konusunda eğitimlerin verilmesi gerektiği	1	0.3
Ruhsal sağlık	Yetişkinlere, ebeveyn-çocuk ilişkisinin önemine yönelik eğitimlerin verilmesi gerektiği	3	0.9
	Şiddet, cinayet, cinsel istismar vb. durumların önlenmesi için yerel ve ulusal kurumların işbirlikli ve eşgüdümlü çalışması gerektiği	3	0.9
	Kadına şiddeti önleyici politikaların düzenlenmesi gerektiği	2	0.7
	Çocuklarda intihar, şiddet vb. yönelimlere ilişkin erken tanı çalışmalarının yapılması gerektiği ve psikopatoloji tedavilerini yapılması gerektiği	2	0.7
	Çocuk yurtlarında nitelikli personellerin istihdam edilmesi gerektiği	2	0.7
	Çocuk yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeyini arttırmak amaçlı sosyal aktivitelere yer verilmesi gerektiği	2	0.7
	Çocuk yurtlarında çalışan personele çocuk gelişimi, psikolojisi, empatik beceri gibi konularda eğitimlerin verilmesi gerektiği	2	0.7
	Sosyal hizmetler kurumlarında çalışan personelin psiko-sosyal gereksinimlerinin geliştirilmesi için uygun yasal düzenlemelerin yapılması	1	0.3
	Okulların çocuklarda görülen şiddeti önlemek için aileleri bilinçlendirmesi gerektiği	1	0.3
	Okullarda rehberlik servislerinin daha aktif çalışmasının sağlanması gerektiği	1	0.3
	Okulların öğrencilere görülen şiddeti önlemek için aileler ile işbirliği yapması gerektiği	1	0.3

		Şiddeti önlemek için çocukların katılabilecekleri sosyal aktiviteler düzenlenmesi gerektiği	1	0.3		
		Çocukların televizyon karşısında geçirdiği zaman dilimi kontrol edilmesi gerektiği	1	0.3		
		Kitle iletişim araçlarında şiddet içerikli yayınlara yer verilmemesi gerektiği	1	0.3		
		Şiddet uygulama eğiliminde olan kişilere rehabilitasyon eğitimlerinin verilmesi gerektiği	1	0.3		
		İntihar vb. vakaları önlemek için öğretmen, veli, hekim vb. kişilere depresif bozukluğu tanımaya yönelik eğitimlerin verilmesi gerektiği	1	0.3		
		Çocukların ateşli silah vb. tehlikeli araçlara erişim ve taşımalarına yönelik engelleyici çalışmaların yapılması gerektiği	1	0.3		
		Mağdurların şiddet sonrası hizmetlere erişiminin kolaylaştırılması gerektiği	1	0.3		
		Şiddet olayını gerçekleştiren kişilere caydırıcı cezaların verilmesi gerektiği	1	0.3		
		Okul yöneticilerine ve öğretmenlere şiddet konusunda eğitim verilmesi gerektiği	1	0.3		
		Yerel yöneticilerin annelere, çocuk bakımı konusunda sosyal ve psikolojik destek sağlaması gerektiği	1	0.3		
		Yetiştirme yurtlarında yaş unsurunun dikkate alınması gerektiği	1	0.3		
		Yetiştirme yurtlarında kalan çocukların koruyucu aile uygulamasından yararlanabilmesi için kişilik testlerinin uygulanması ve analiz edilmesi gerektiği	1	0.3		
		Çocukların, yetiştirme yurduna geldikleri ilk andan itibaren yetenek ve eğilimlerinin belirlenmesi ve bu yönde eğitimlerin verilmesi gerektiği	1	0.3		
		Yetiştirme yurtlarında kalan çocuklara yönelik sosyal aktivitelerin düzenlenmesi gerektiği	1	0.3		
		Bireylere evlenmeden önce eş seçimi ve evlilik kararına ilişkin eğitimler verilmesi gerektiği	1	0.3		
		Ailelere aile ve evlilik danışmanlığı hizmetinin verilmesi gerektiği	1	0.3		
Mevsimlik tarım işçisi	Eğitim durumu	Çocukların temel eğitimle ilgili sorunlarına ilişkin önlemler ile yaşam koşullarının iyileştirilmesine ilişkin yasal düzenlemelerin bir arada düşünülmesi gerektiği	3	0.9		
		Öğrencilerin eğitim sisteminin içerisinde kalmasını sağlamak için MEB bünyesinde bir birim kurulmalı ve yerel çeşitli kurumlarla eşgüdümlü ve işbirlikli olarak çalışması gerektiği	3	0.9	28	9.2
		Ailelere ve çocuklara, eğitiminin önemini kavratmaya yönelik eğitimlerin verilmesi gerektiği	3	0.9		

		MİT çocuklarına yönelik sınıf ve program çalışmalarının yapılması gerektiği	2	0.7		
		Yatılı bölge okullarının MİT çocuklarına tahsil edilmesi	2	0.7		
		Mobil okul ve taşınabilir eğitim gibi alternatif çözümler üretilmesi gerektiği	1	0.3		
		Öğretmenlere MİT çocuklarına nasıl yaklaşacakları konusunda eğitim verilmesi	1	0.3		
		Çocukların eğitim hak ve fırsatlardan faydalanmasına ilişkin telafi edici düzenlemelerin yapılması ve sürdürülmesi	1	0.3		
		Çocuklara eğitime devam etmeleri şartıyla burs verilmesi	1	0.3		
		Eğitim paydaşlarının tümüne eğitim hakları ihlali eğitimi verilmesi ve sonrasında izlenmesi	1	0.3		
Çalışma ve yaşam durumu		Çocuk işçiliğinin önlenmesi ve ailelerin sosyo-ekonomik durumlarının iyileştirilmesine ilişkin sosyal politika önlemlerinin alınması gerektiği	3	0.9		
		Tarım işçilerine yönelik İş Kanunu ve Güvenliği gibi yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği	2	0.7		
		Ailelerin tarım dışında istihdam edilebilmelerine yönelik aile destek programlarının hazırlanması gerektiği	2	0.7		
		Tarımsal işverene sorumluluk yükleyecek ve denetimleri sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği	1	0.3		
		Ailelerin temel yaşam ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi gerektiği	1	0.3		
		Gezici/mobil sağlık araçları ile sağlık taramalarının yapılması gerektiği	1	0.3		
Göç	Önleyici çalışmalar	Mülteci kamplarına psikososyal destek birimlerinin kurulması ve çalışmaya başlaması gerektiği	3	0.9		
		Mülteci ve diğer göçmelerin yaşadıkları travmatik yaşantıları/göçü önleyici yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği	3	0.9		
		Göçmenlerin sağlık sorunlarını azaltmak ve önlemek için koruyucu sağlık politikalarının oluşturulması gerektiği	1	0.3	16	5.3
		Okul programlarına temel sağlık durumlarıyla ilgili derslerin eklenmesi gerektiği	1	0.3		
İyileştirme çabaları		Göç döneminin ilk gününden itibaren çocukların gözlemlenmesi ve tedavi etmenlerinin hayata geçirilmesi gerektiği	2	0.7		
		Göç ettikleri yerlere geri dönmek isteyen ailelere gerekli yardım ve desteğin sağlanması gerektiği	2	0.7		

		Sanat eğitimcileri göçmen çocukların gerçekçi ve yaratıcı olabilecekleri ortamlar/koşulları hazırlaması gerektiği	2	0.7		
		Göçmen kadınların sağlık konusunda (aile planlaması, çocuk bakımı, hastalık vb.) bilinçlendirilmesi gerektiği	1	0.3		
		Kitle iletişim araçlarıyla göçmenlerin sağlık konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği	1	0.3		
Kürt meselesi ve açılımı	Genç Kürtler	Kürt sorununa ilişkin atılacak adımlarda genç Kürtler ile siyasi parti ve liderlerinden bağımsız hareket edilmemesi gerektiği	2	0.7		
		Kürt meselesi ve Kürtlerin üye oldukları parti/hareketliliklere yönelik yerel ve ulusal tüm kamu kuruluşlarından yetkilerin yer aldığı akıl heyetler oluşturulması gerektiği	1	0.3		
		Siyasilerin ortak adım atarak Kürtlerin bağlı olduğu toplulukları illegal yapıların güçsüzleştirilmesi gerektiği	1	0.3	7	2.3
		Genç Kürtlere, sorunlarını daha barışçıl (şiddet içermeyen) ortamlarda duyurabilecekleri imkanlar yaratılması gerektiği	1	0.3		
		Kürt sorununun çözümü ve barış ortamının sağlanmasında Genç Kürtlerle birlikte hareket edilmesi gerektiği	1	0.3		
		Terörle Mücadele Kanunu kapsamında tutuklanan çocuklara, Kürt sorununun çözümünde siyasal anlamda söz hakkı verilmesi gerektiği	1	0.3		
Gelecekteki araştırmalar için	Eğitime ilişkin öneriler	Özel okullukluk olgusunun derinlemesine ve çok boyutlu olarak araştırılması gerektiği	2	0.7		
		Dil öğretiminde tercih edilen etkinlik/yöntem ve materyallere ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi	1	0.3		
		Dil öğretiminde şarkı kullanımının daha geniş örneklem üzerinde araştırılması gerektiği	1	0.3		
		Tarım işçiliğinde çalıştırılan çocukların eğitim haklarına erişimi ve sosyal beceri yeterliliklerinin derinlemesine araştırılması gerektiği	1	0.3		
		Tarım işçiliğinde çalıştırılan çocukların eğitim haklarına erişimi ve sosyal beceri yeterlilikleri konusunda farklı örneklem türlerinin görüşlerine başvurulması	1	0.3	27	8.9
		Okul öncesi eğitime yönelik deneysel ve boylamsal çalışmaların yapılması gerektiği	1	0.3		
		Otistik çocukların kardeşleriyle olan ilişkilerinin incelenmesi	1	0.3		
		Yatılı bölge okullarında farklı sınıf seviyelerinde okuyan öğrencilerin resimleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi gerektiği	1	0.3		

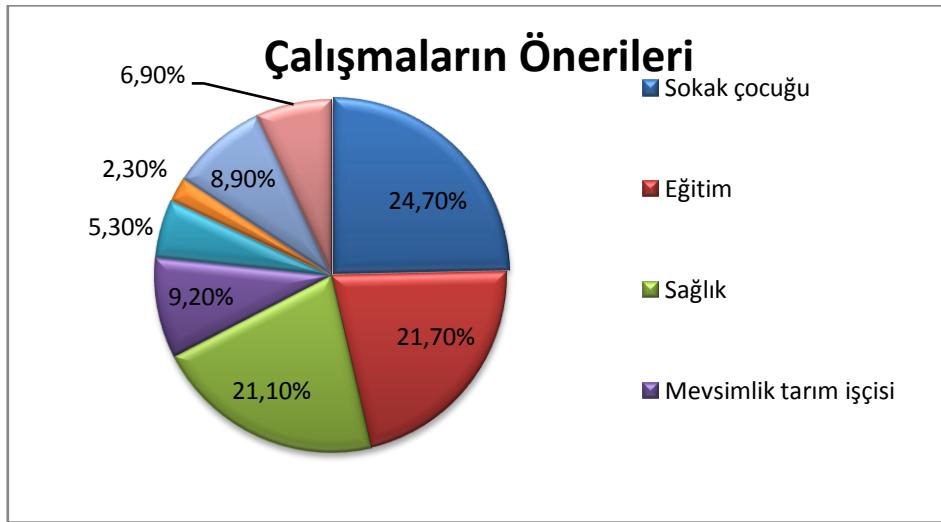
	Sınıfta karşılaşılan disiplin sorununun derinlemesine ve çok boyutlu olarak araştırılması gerektiği	1	0.3
Çocuk olgusuna ilişkin öneriler	Göçün çocuklar üzerindeki etkisinin sanatsal etkinlikler üzerinden araştırılması gerektiği	2	0.7
	Mülteci örneğine yönelik Kürtçe ve Arapça veri toplama araçlarının geliştirilmesi gerektiği	1	0.3
	Sosyal hizmetler kurumunda çalışan personelin tükenmişlik, depresyon vb. durumlarının farklı örneklem üzerinde araştırılması gerektiği	1	0.3
	Savaş gibi durumların ortaya çıkardığı travmatik yaşantıların mülteciler üzerindeki etkisinin derinlemesine ve çok boyutlu olarak araştırılması gerektiği	1	0.3
	Sokakta yaşayan veya çalışan çocukların ruhsal sağlık sorunları ve çözümü konusunun derinlemesine ve çok boyutlu olarak araştırılması gerektiği	1	0.3
	Sokak çocuğu olgusu derinlemesine ve çok boyutlu olarak araştırılması gerektiği	1	0.3
	Suçta karışmış bireyler için cezai motivasyon yaratma üzerine fırsatın varlığının etkisinin araştırılması gerektiği	1	0.3
	Yurtsever Gençlik Devrimci Hareketi üyelerinin mevcut durumunun ve sorunları ile çözümlerinin derinlemesine ve çok boyutlu olarak araştırılması gerektiği	1	0.3
	Çocukların kullandıkları dilin politik yüklü oluşunun derinlemesine ve çok boyutlu olarak araştırılması gerektiği	1	0.3
Çocukların toplumsal gösterilere katılımının farklı örneklem grupları (ebeveyn, öğretmen vb.) üzerinde araştırılması gerektiği	1	0.3	
Ruhsal sağlık sorunlarına ilişkin öneriler	Bireylerin bağlanma stilleri ile erken dönem uyumsuzluk şemalarının farklı örneklem üzerinde çalışılması gerektiği	1	0.3
	Anne-baba tutumları ile çocukların anne-baba algıları arasındaki ilişkinin çeşitli veri toplama araçları kullanılarak derinlemesine araştırılması gerektiği	1	0.3
	Çocukların cinsiyete ilişkin kalıp yargılarının ülkeler arası çalışmalar yapılarak sonuçlarının karşılaştırıldığı araştırmaların yapılması gerektiği	1	0.3
	Çocukların cinsiyete ilişkin kalıp yargılarının farklı örnekler üzerinde araştırılması gerektiği	1	0.3
	Annelerin çocuklarına karşı olan kabul ve red davranışlarının derinlemesine ve çok boyutlu olarak araştırılması gerektiği	1	0.3

Diyet faktörlerinin çocuklukta obezite üzerine etkilerinin derinlemesine araştırılması gerektiği		1	0.3		
Belirtilmemiş	Belirtilmemiş	21	6.9	21	6.9
Toplam		304	100	304	100

*Bazı çalışmalarda birden fazla öneri yer aldığı için toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar, ya tam metine ulaşılamayan ya da öneri bulunmayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.2.14'te ve Şekil 3.2.15'te görüldüğü üzere incelenen araştırmalarda %24.7 sıklıkla sokak çocuğu/çocuk işçiliği, %21.7 sıklıkla eğitim, %21.1 sıklıkla sağlık, %9.2 sıklıkla mevsimlik tarım işçiliği, %5.3 sıklıkla göç, %2.3 sıklıkla Kürt meselesi, %8.9 sıklıkla gelecek araştırmalara ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Sokak çocuğu/çocuk işçiliği temasında yer alan çalışmaların 22'si sokak çocuğu/çocuk işçiliğini önleyici, 45'i çocukların mevcut durumlarını iyileştirici ve geri kalan çalışmalar ise çocuk barınma ve ıslah evleri üzerine önerilerde bulunmuştur. Eğitim teması kapsamında yer alan çalışmaların 3'ü engelli çocukların eğitimi, 8'i değer eğitimi, 10'u yatılı bölge okulları, 25'i farklı değişkenlere ilişkin öğretmenlere ve onların görüşlerine ilişkin ve geri kalan çalışmalar ise öğrenme çıktıları ve eğitim sisteminin değerlendirilmesi ile ilgili önerilerde bulunmuşlardır.

Şekil 3.2.15. Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı

3.3. Şiddet Kavramına İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında; Diyarbakır ilinde gerçekleşen şiddet kavramını temel alan akademik çalışmaların genel ve içerik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.3.1. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen şiddet kavramını temel alan akademik çalışmaların genel özellikleri nasıldır?

Çalışmanın genel özelliklere ilişkin bulgularda; çalışmanın türü, yayım yılı, yayın yeri, yazar sayısı, yazarın cinsiyeti ve yazarın yer aldığı kurum hakkındaki veriler yer almaktadır.

a) Çalışmaların türüne (makale veya tez) göre dağılımı nasıldır?

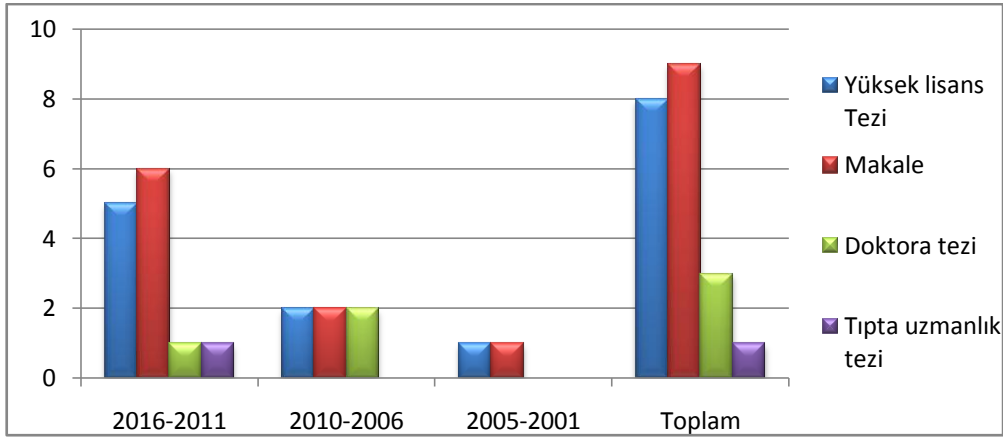
Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı Tablo 3.3.1’de ve Şekil 3.3.1’de gösterilmektedir.

Tablo 3.3.1.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Yüksek lisans tezi	5	23.8	2	9.5	1	4.8	8	38.1
Doktora tezi	1	4.8	2	9.5	-	-	3	14.3
Tıpta uzmanlık tezi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
Makale	6	28.6	2	9.5	1	4.8	9	42.9
Toplam	13	61.9	6	28.6	2	9.5	21	100.0

Tablo 3.3.1’de ve Şekil 3.3.1’de görüldüğü üzere şiddet konusunda incelenen çalışmaların sekizi yüksek lisans tezi, üçü doktora tezi, biri tıpta uzmanlık tezi ve dokuzu makale olarak basılmıştır. 2016-2011 yılları arasında beş yüksek lisans tezi, bir doktora tezi, bir tıpta uzmanlık tezi ve altı makale yayınlanırken, 2010-2006 yılları arasında ikişer tane yüksek lisans tezi, doktora tezi ve makale yayınlanmıştır. 2005-2001 yılları arasında ise sadece bir yüksek lisans tezi ve bir makale basılmıştır.

Şekil 3.3.1. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı

b) Çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı nasıldır?

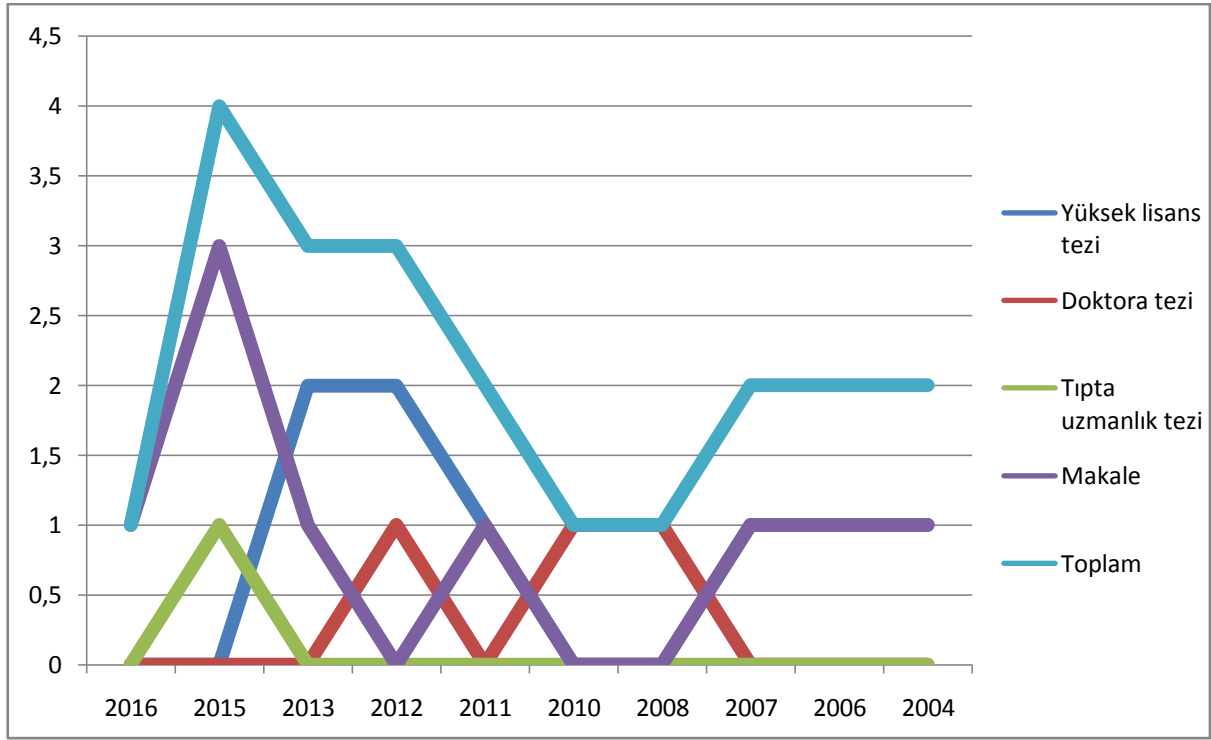
Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yayın yılına göre dağılımına Tablo 3.3.2’de ve Şekil 3.3.2’de yer verilmiştir.

Tablo 3.3.2.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı

Yayın yılı	Yüksek lisans tezi		Doktora tezi		Tıpta uzmanlık tezi		Makale		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2016	-	-	-	-	-	-	1	4.8	1	4.8
2015	-	-	-	-	1	4.8	3	14.3	4	19.1
2013	2	9.5	-	-	-	-	1	4.8	3	14.3
2012	2	9.5	1	4.8	-	-	-	-	3	14.3
2011	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8	2	9.5
2010	-	-	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
2008	-	-	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
2007	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8	2	9.5
2006	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8	2	9.5
2004	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8	2	9.5
Toplam	8	38.1	3	14.3	1	4.8	9	42.9	21	100.0

Tablo 3.3.2’den ve Şekil 3.3.2’den anlaşılacağı üzere 2016 yılında bir, 2015 yılında dört, 2013 ve 2012 yılında üçer, 2011 yılında iki çalışma yapılmıştır. Bununla birlikte 2010 ve 2008 yıllarında birer, 2007, 2006 ve 2004 yıllarında ise ikişer çalışma gerçekleştirilmiştir. Anlaşılacağı üzere Diyarbakır ilinde şiddet konusundaki ilk çalışma 2004 yılında gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.3.2. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı

c) Çalışmaların yayın yerlerine göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yayım yerine göre dağılımı Tablo 3.3.3'te ile Şekil 3.3.3 ve Şekil 3.3.4'te yer almaktadır.

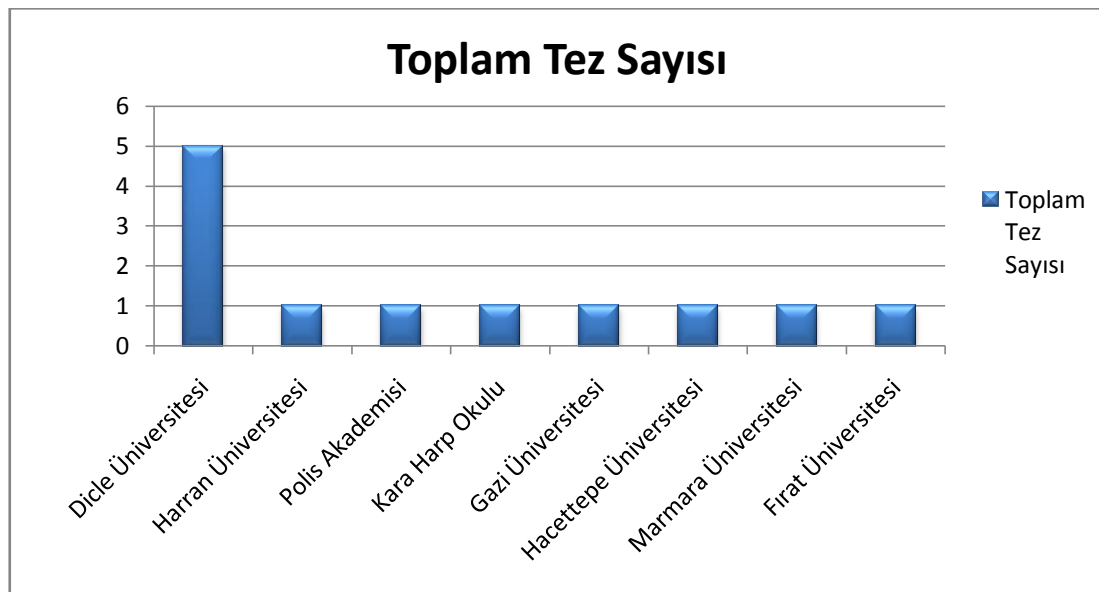
Tablo 3.3.3.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yerlere göre dağılımı

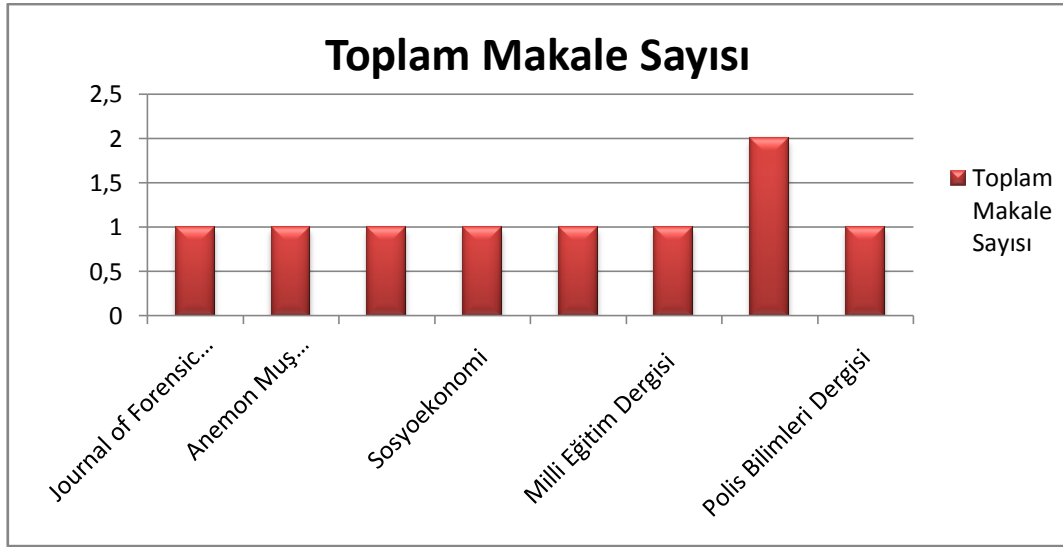
Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Yayın yeri									
Tez Yüksek Lisans Tezi	Dicle Üniversitesi	2	9.5	2	9.5	-	-	4	19.0
	Harran Üniversitesi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
	Polis Akademisi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
	Kara Harp Okulu	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
	Gazi Üniversitesi	-	-	-	-	1	4.8	1	4.8
Doktora Tezi	Hacettepe Üniversitesi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
	Marmara Üniversitesi	-	-	1	4.8	-	-	1	4.8

	Fırat Üniversitesi	-	-	1	4.8	-	-	1	4.8	
Tıpta Uz.	Dicle Üniversitesi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8	
SSCI	Journal of Forensic Sciences	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8	
Makale	Ulakbim	Anemon Muş Alparslan Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
		Bartın Üniversitesi İBBF Dergisi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
		Sosyoekonomi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
	TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni	-	-	1	4.8	-	-	1	4.8	
	Milli Eğitim Dergisi	-	-	1	4.8	-	-	1	4.8	
	Diğer	EKEV Akademi Dergisi	1	4.8	-	-	1	4.8	2	9.5
Polis Bilimleri Dergisi		1	4.8	-	-	-	-	1	4.8	
Toplam		13	61.9	6	28.6	2	9.5	21	100.0	

Tablo 3.3.3'te ile Şekil 3.3.3 ve Şekil 3.3.4'te görüldüğü gibi incelenen çalışmalardaki yüksek lisans tezlerinin dördü Dicle Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Doktora tezleri ise Hacettepe, Marmara ve Fırat Üniversitelerinde sürdürülmüştür. Bununla birlikte konu üzerine yapılan makaleler; Journal of Forensic Sciences, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, EKEV Akademi Dergisi gibi dergilerde yayınlanmıştır.

Şekil 3.3.3. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan tezlerin yayımlandığı yerlere göre dağılımı

Şekil 3.3.4. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan makalelerin yayımlandığı yerlere göre dağılımı

d) Çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?

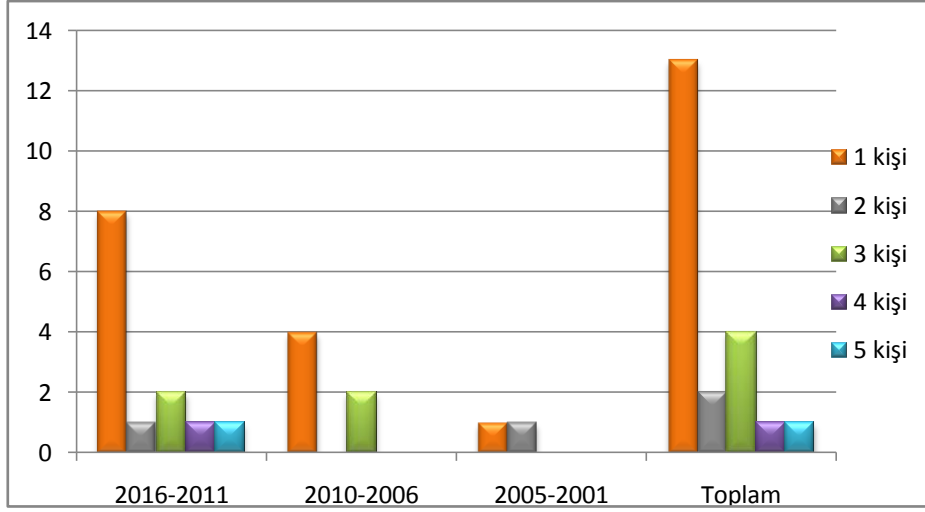
Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı Tablo 3.3.4'te ve Şekil 3.3.5'te gösterildiği gibidir.

Tablo 3.3.4.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam	
	Yazar sayısı	f	%	f	%	f	%	f
1 kişi	8	38.1	4	19.0	1	4.8	13	61.9
2 kişi	1	4.8	-	-	1	4.8	2	9.5
3 kişi	2	9.5	2	9.5	-	-	4	19.0
4 kişi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
5 kişi	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
Toplam	13	61.9	6	28.6	2	9.5	21	100.0

Tablo 3.3.4'te ve Şekil 3.3.5'te görüldüğü gibi analiz edilen çalışmaların %61.9'utek, %9.5'i iki, %19.0'u üç, %4.8'i dört ve %4.8'i beş yazarlıdır. 2016-2011 yılları arasında gerçekleştirilen çalışmaların %38.1'i tek ve %9.5' i üç yazarlıdır. 2010-2006 yıllarında gerçekleştirilen çalışmaların ise %19.0'u tek ve %9.5'i üç yazarlıdır.

Şekil 3.3.5. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı

e) Çalışmaların yazar cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazar cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 3.3.5'te ve Şekil 3.3.6'da gösterilmektedir.

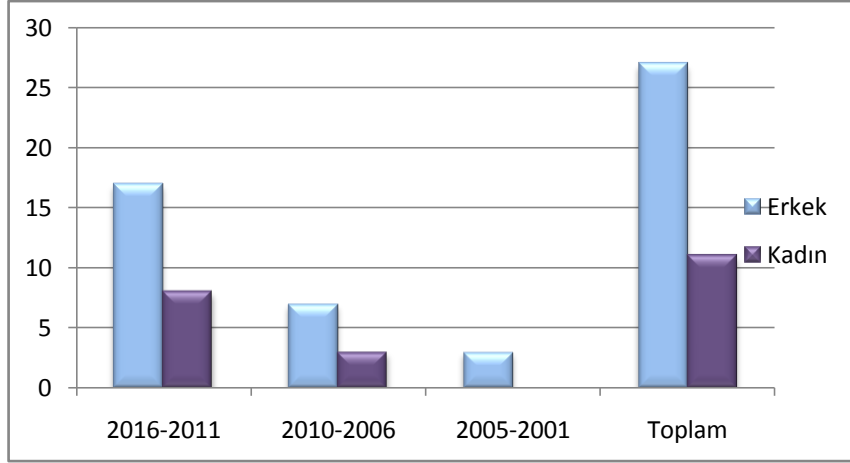
Tablo 3.3.5.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazar cinsiyetlerine göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	17	44.7	7	18.4	3	7.9	27	71.1
Kadın	8	21.1	3	7.9	-	-	11	28.9
Toplam	25	65.8	10	26.3	3	7.9	38	100.0

*Çalışmalarda yazar sayısı farklılaştığından dolayı toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.3.5'ten ve Şekil 3.3.6'dan anlaşılacağı üzere; incelenen çalışmalarda %71.1 sıklıkla erkek ve %28.9 sıklıkla kadın yazarlar yer almaktadır. 2016-2011 yılları arasındaki çalışmalar %44.7 sıklıkla erkek, 2010-2006 yılları arasındaki çalışmalar ise %18.4 sıklıkla erkek yazar/yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.3.6. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazar cinsiyetlerine göre dağılımı

f) Çalışma yazarlarının yer aldığı kurumlara göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazar kurumlarına göre dağılımı Tablo 3.3.6'da ve Şekil 3.3.7'de yer almaktadır.

Tablo 3.3.6.

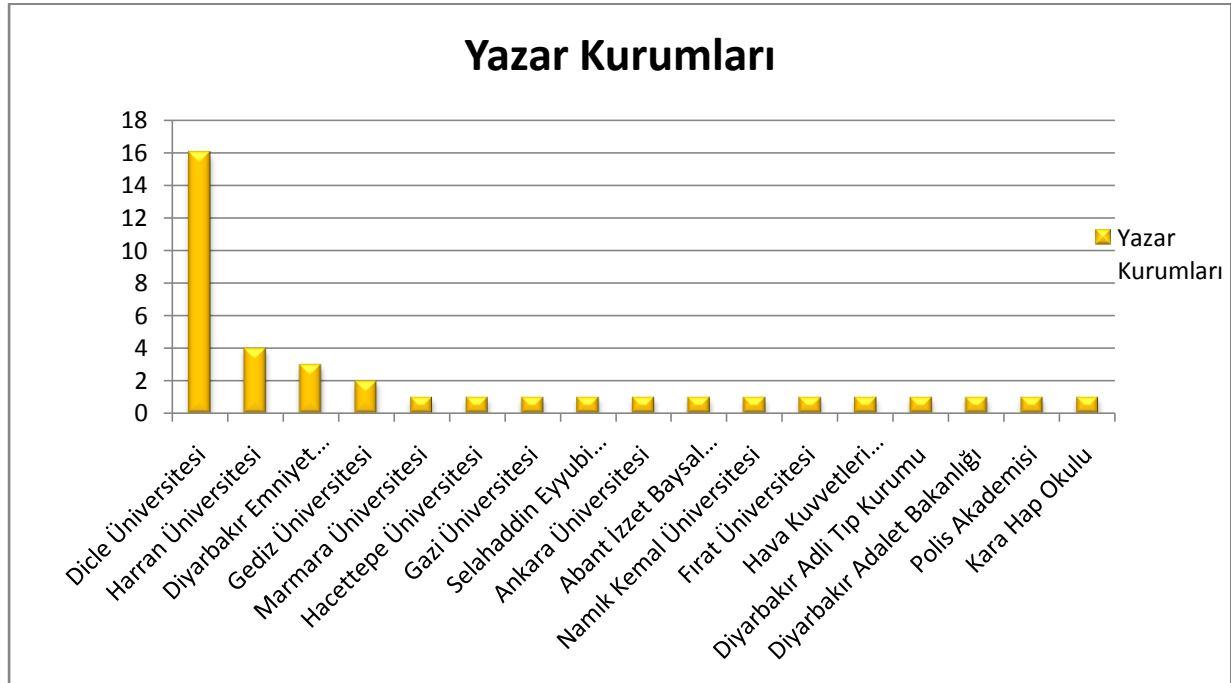
Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazarlarının yer aldığı kurumlara göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Dicle Üniversitesi	6	15.8	8	21.1	2	5.3	16	42.1
Harran Üniversitesi	4	10.5	-	-	-	-	4	10.5
Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü	3	7.9	-	-	-	-	3	7.9
Gediz Üniversitesi	2	5.3	-	-	-	-	2	5.3
Marmara Üniversitesi	-	-	1	2.6	-	-	1	2.6
Hacettepe Üniversitesi	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Gazi Üniversitesi	-	-	-	-	1	2.6	1	2.6
Selahaddin Eyyubi Üniversitesi	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Ankara Üniversitesi	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6

Namık Kemal Üniversitesi	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Fırat Üniversitesi	-	-	1	2.6	-	-	1	2.6
Hava Kuvvetleri Komutanlığı	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Diyarbakır Adli Tıp Kurumu	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Diyarbakır Adalet Bakanlığı	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Polis Akademisi	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Kara Hap Okulu	1	2.6	-	-	-	-	1	2.6
Toplam	25	65.8	10	26.3	3	7.9	38	100.0

*Çalışmalarda yazar sayısı farklılaştığından dolayı toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.3.6’da ve Şekil 3.3.7’de yer aldığı gibi; analiz edilen çalışmaların yazarlarının %42.1 sıklıkla Dicle Üniversitesi, %10.5 sıklıkla Harran Üniversitesi, %7.9 sıklıkla Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, %5.3 sıklıkla Gediz Üniversitesinde görev almaktadır. İncelenen çalışmalarda; 2016-2011 yılları arasında yazarlar %15.8 sıklıkla ve 2010-2006 yılları arasında %21.1 sıklıkla Dicle Üniversitesinde yer almaktadır.

Tablo 3.3.7. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yazarlarının yer aldığı kurumlara göre dağılımı

3.3.2. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen şiddet kavramını temel alan akademik çalışmaların içerik bilgileri nasıldır?

İçerik özelliklerine ilişkin bulgularda; çalışmanın konusu/teması, amacı, yöntemi, örnekleme/çalışma grubu, veri toplama araçları, sonucu ve önerisi hakkındaki veriler bulunmaktadır.

a) Çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların konularına göre dağılımı Tablo 3.3.7’de ve Şekil 3.3.8’de gösterildiği gibidir.

Tablo 3.3.7.

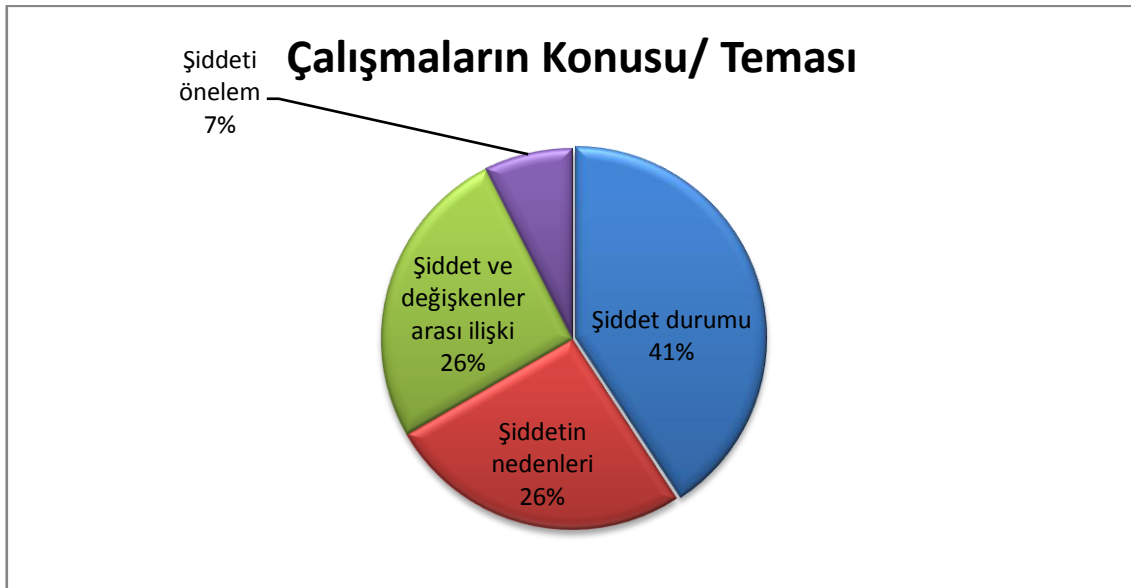
Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı

Yıl aralığı			2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam	
Çalışmanın Konusu / Teması			f	%	f	%	f	%	f	%
Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%	f	%	f	%
Şiddet durumu	Şiddet olayları ve katılım	Yasadışı toplumsal eylemlere katılım	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7
		Şiddetin yaygınlığı	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7
		Örgütün şiddet eylemleri	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7
		Şiddet olayları	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7
		Şiddete maruz kalma sıklığı	-	-	1	3.7	-	-	1	3.7
	Şiddete yönelik bakış açısı/ görüş	Saldırganlık türleri	-	-	-	-	1	3.7	1	3.7
		Şiddete yönelik bakış açısı	1	3.7	-	-	1	3.7	2	7.4
		Şiddete ilişkin görüş	-	-	1	3.7	-	-	1	3.7
		Aile içi şiddete maruz kalan kadınların bakış açısı	-	-	1	3.7	-	-	1	3.7
		Sanal şiddete ilişkin algı	-	-	1	3.7	-	-	1	3.7
Şiddetin nedenleri	Şiddetin nedenini belirleme	Şiddetin nedenlerinin tespiti	3	11.1	-	-	-	-	3	11.1
		Namus cinayetlerinin nedenleri	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7
		Saldırganlığa etki eden faktörler	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7
		Şiddet suçlarının analizi	-	-	1	3.7	-	-	1	3.7
		Şiddete kaynak olabilecek nedenler	-	-	-	-	1	3.7	1	3.7
Şiddet ve değişkenler arası ilişki	Şiddet ve sosyal çevre	Psikolojik şiddet ile sosyal destek arasındaki ilişki	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7
		Sosyal çevre ve suçla sürüklenme ile problemli davranışa yönelme arasındaki ilişki	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7
			11		40.7					
			7		25.9					
			7		25.9					

		Sokakta çalışan çocukların; yoksulluk, şiddet, suç gibi değişkenlerle ilişkisi	-	-	1	3.7	-	-	1	3.7		
	Şiddet ve ekonomi	Şiddetin yoğun olarak yaşandığı bölgede çözüm sürecinin ekonomik katkıları	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7		
		Terör ve şiddet olaylarının girişimciler üzerindeki etkileri	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7		
	Şiddet ve diğer	Törenin yaşadığı dönüşüm ile töre-din-cinayet ilişkisi	-	-	1	3.7	-	-	1	3.7		
		Mobing, tükenmişlik ve algılanan örgütsel bağlılık arasındaki ilişki	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7		
Şiddeti önleme	Şiddeti önleme önerileri	Namus cinayetlerini önleyici tedbirler	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7	2	7.4
		Şiddet olaylarını önlemeye yönelik çözüm önerileri	1	3.7	-	-	-	-	1	3.7		
Toplam			17	62.9	7	25.9	3	11.1	27	100.0	27	100.0

*Bazı çalışmalarda birden fazla konu belirtildiği için toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.3.7’de ve Şekil 3.3.8’de görüldüğü üzere; incelenen çalışmaların %40.7 sıklıkla şiddet durumu, %25.9 sıklıkla şiddetin nedenleri, %25.9 sıklıkla şiddet ve değişkenler arası ilişki, %7.4 sıklıkla şiddeti önleme ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Şiddet durumu teması altında; şiddet olayları ve katılım ile şiddete ilişkin bakış açısı/ görüş yer almaktadır. Şiddet ve değişkenler arası ilişki teması altında ise; şiddet ve sosyal çevre, şiddet ve ekonomi ile şiddet ve diğer kategorileri bulunmaktadır. Analiz edilen çalışmalarda %11.1 sıklıkla şiddetin nedenlerinin tespiti, %7.4 sıklıkla şiddete yönelik bakış açısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Şekil 3.3.8. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına göre dağılım

b) Çalışmaların amaçlarına göre dağılımları nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımına Tablo 3.3.8'de ve Şekil 3.3.9'da yer verilmiştir.

Tablo 3.3.8.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı

Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%	
Şiddete ilişkin görüş	Şiddete bakış açısı	Hastaların şiddete bakışını değerlendirmek	1	4.2	8	33.3	
		Kadının maruz kaldığı aile içi şiddete yönelik bakış açılarını saptamak	1	4.2			
		İnternet kafe kullanıcılarının bilgisayar oyunları ve internet sitelerinin içerdiği sanal şiddet öğelerine ilişkin algılarını belirlemek	1	4.2			
		Futbol antrenörlerinin futbolda şiddet olaylarına bakış açılarının analizini yapmak	1	4.2			
		Üniversite öğrencilerinin maruz kaldıkları şiddet sıklığı ve şiddet hakkındaki görüşlerinin irdelenmesi	1	4.2			
	Şiddet olaylarına ilişkin öneriler	Yönetici ve öğretmen görüşleri temelinde, okullardaki şiddet olaylarını önlemeye yönelik geliştirilecek çözüm önerilerini belirlemek	1	4.2			
		Kasten yaralama ve öldürme suçlarının önlenmesine yönelik halkla ilişkiler uygulamalarının değerlendirilmesi	1	4.2			
		Namus cinayetlerinin nedenlerinin ve önleyici tedbirlerin tartışılmasının bir analizini sunmak	1	4.2			
	Şiddet olaylarının sebepleri	Toplumdaki şiddet olayları	Toplumsal olaya ve kanunsuz eyleme katılan grupların katılımlarına ve saldırganlığına etki eden faktörlerin neler olduğu belirlemek	1			4.2
			Şiddete kaynaklık edebilecek sosyal, ekonomik, geleneksel ve dinsel nedenleri araştırmak	1			4.2
Aşiret tarzı kapalı toplum iletişim modelinin kasten yaralama ve öldürme suçlarına nedensel etkisinin tartışılması			1	4.2			
Okullardaki şiddet olayları		Yönetici ve öğretmen görüşleri temelinde okullarda görülen yaygın şiddet olayları ve nedenlerini belirlemek	1	4.2			
		Öğrencilerde görülen şiddetin nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini belirlemek	1	4.2			
Futboldaki şiddet olayları	Futbol şiddetine neden olan etmenleri ortaya koymak ve tartışmak	1	4.2				
Şiddet ve değişkenler	Şiddet ve ekonomi	Şiddete ilişkin, çözüm sürecinin 2009-2014 döneminde TRC 2 bölgesine (Diyarbakır) ekonomik	1	4.2	6	25.0	

arası ilişki	arası ilişki	katkılarını araştırmak				
		Terör ve şiddet olaylarının girişimciler üzerindeki etkilerini araştırmak	1	4.2		
	şiddet ve sosyal ilişki	Öğrencilerin psikolojik şiddet algıları ile aldıkları sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek	1	4.2		
		Çocukların sosyal çevrelerde zarar görmeleriyle suçla sürüklenmeleri ve problemlili davranışlara yönelmeleri arasındaki ilişkiyi incelemek	1	4.2		
	şiddet ve diğeri	Mobing, tükenmişlik ve algılanan örgütsel adalet arasındaki ilişkilerin bankacılık sektöründe incelenmesi	1	4.2		
	değişkenler arası ilişki	Sokaklarda çalışan çocukların; yoksulluk, şiddet, suç, eğitim ve göç gibi değişkenler ile olan ilişkisi saptanmaya çalışılmak	1	4.2		
	şiddet eylemleri/ türleri	Hizbullah'ın oluşumunu, gelişimini, faaliyetlerini, potansiyelini incelemek ve şiddet eylemlerini incelemek	1	4.2		
		Futbol antrenörlerinin saldırganlık türlerini tespit etmek	1	4.2		
şiddet durumunu belirleme		Diyarbakır merkezindeki üç ilçede şiddetin yaygınlığı açısından ortaya çıkan farklılıklar ve şiddet mağduru kadınların yaşamlarındaki sosyo-kültürel faktörlerin neler olduğunu incelemek	1	4.2	4	16.7
	şiddetin etkileri	Cinayete destek veren kültürün bütün yapısal unsurları, kurumlar arası ilişkileri, sahip olduğu bu gücü nereden aldığı, cinsiyete yüklediği anlamların anlamaya çalışılmak	1	4.2		
Toplam			24	100.0	24	100.0

*Bazı çalışmalarda birden fazla amaç belirtildiği için toplam sayı değişmiştir.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmalar %33.3 sıklıkla şiddet olaylarına ilişkin görüş,%25.0 sıklıkla şiddet olaylarını nedenleri, %25.0 sıklıkla şiddet ve değişkenler arası ilişki, %16.7 sıklıkla şiddet durumunu belirleme üzerinedir. şiddet olaylarına ilişkin görüş; şiddete bakış ve şiddet olaylarına ilişkin öneriler şeklinde iken, şiddet olaylarının sebepleri; toplumdaki, okullardaki ve futboldaki şiddet olayları şeklinde üçe ayrılmaktadır. şiddet ve değişkenler arası ilişki; şiddet ve ekonomi, şiddet ve sosyal ilişki, şiddet ve diğeri şeklinde iken, şiddet durumunu belirleme şiddet eylemleri/ türleri ve şiddetin etkileri şeklindedir. Analiz edilen makalelerde; %4.2 sıklıkla hastaların şiddete bakışını değerlendirmek, %4.2 sıklıkla yönetici ve öğretmen görüşleri temelinde okullardaki şiddet olaylarını önlemeye yönelik geliştirilecek çözüm önerilerini belirlemek, %4.2 sıklıkla toplumsal olaya ve kanunsuz eyleme katılan grupların katılımlarına ve saldırganlığına etki

eden faktörlerin neler olduğu belirlemek, %4.2 sıklıkla futbol antrenörlerinin saldırganlık türlerini tespit etmek amaçlanmaktadır.

Şekil 3.3.9. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı

c) Çalışmaların yöntemlerine göre (nitel, nicel, karma vb.) dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı Tablo 3.3.9'da ve Şekil 3.3.10'da gösterildiği gibidir.

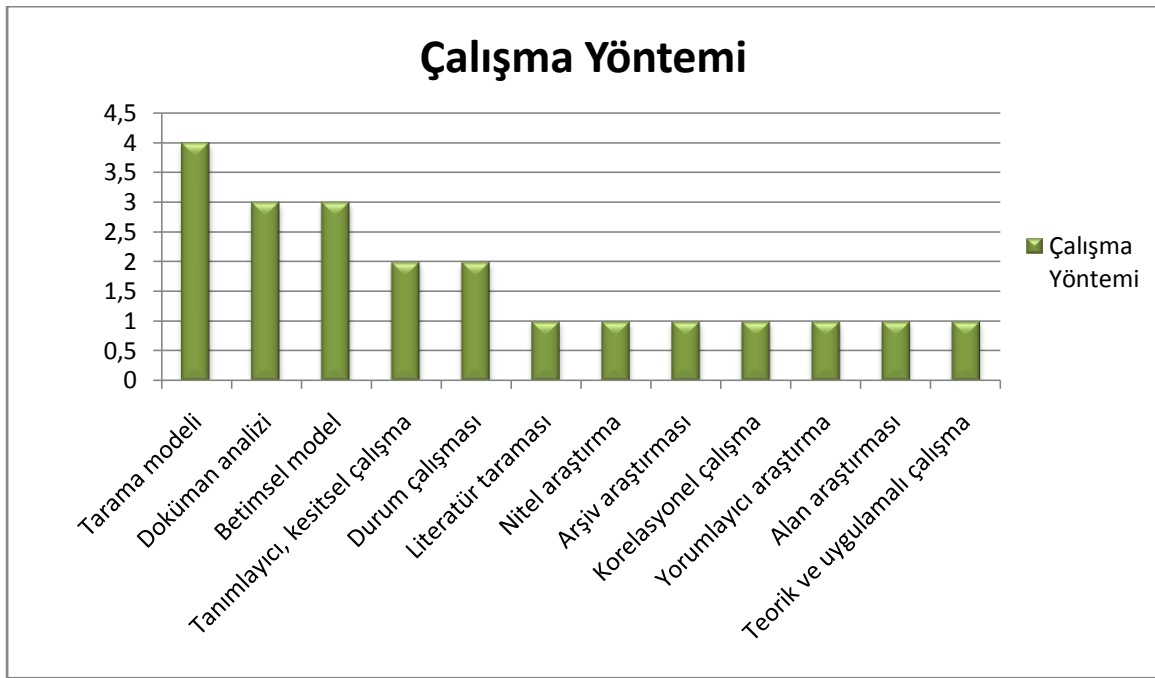
Tablo 3.3.9.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı

Yıl aralığı / Yöntem	2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarama modeli	3	14.3	-	-	1	4.8	4	19.0
Doküman analizi	2	9.5	1	4.8	-	-	3	14.3
Betimsel model	1	4.8	1	4.8	1	4.8	3	14.3
Tanımlayıcı, kesitsel çalışma	1	4.8	1	4.8	-	-	2	9.5
Durum çalışması	-	-	2	9.5	-	-	2	9.5
Literatür taraması	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
Nitel araştırma	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
Arşiv araştırması	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
Korelasyonel çalışma	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
Yorumlayıcı araştırma	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8
Alan araştırması	1	4.8	-	-	-	-	1	4.8

Teorik ve uygulamalı çalışma	-	-	1	4.8	-	-	1	4.8
Toplam	13	61.9	6	28.6	2	9.5	21	100.0

Tablo 3.3.9’da ve Şekil 3.3.10’da görüldüğü üzere, yapılan çalışmalarda %19.0 sıklıkla tarama modeli, %14.3 sıklıkla doküman analizi, %14.3 sıklıkla betimsel model kullanılmıştır. Bununla birlikte %9.5 sıklıkla tanımlayıcı, kesitsel çalışma ve %9.5 sıklıkla durum çalışmasının kullanıldığı söylenebilir. 2016-2011 yılları arasında en fazla tarama modeli ve doküman analizi tercih edilirken, 2010-2006 yılları arasında ise durum çalışmasının kullanıldığı söylenebilir.

Şekil 3.3.10. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı

d) Çalışmaların örneklem büyüklüğüne (1-10, 11-30 kişi vb.) ve grubuna (aile, hane, anne, baba, vb.) göre dağılımları nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı Tablo 3.3.10’da ve Şekil 3.3.11’de yer almaktadır.

Tablo 3.3.10.

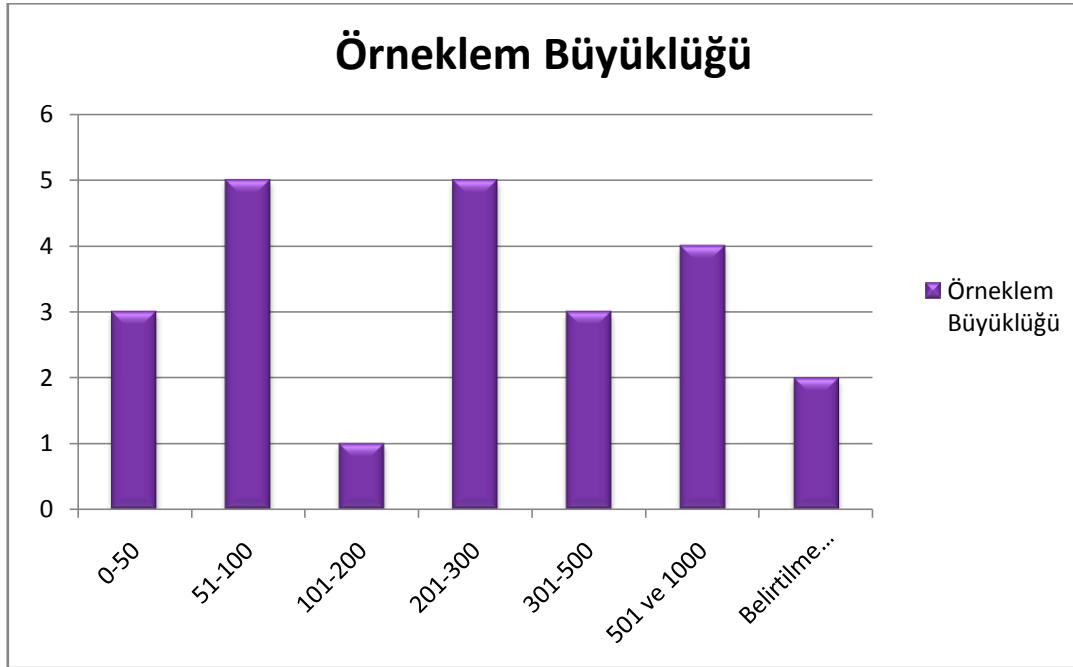
Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011	2010-2006	2005-2001	Toplam
-------------	-----------	-----------	-----------	--------

Örneklem büyüklüğü	f	%	f	%	f	%	f	%
0-50	1	4.3	2	8.7	-	-	3	13.0
51-100	4	17.4	1	4.3	-	-	5	21.7
101-200	-	-	-	-	1	4.3	1	4.3
201-300	4	17.4	1	4.3	-	-	5	21.7
301-500	1	4.3	1	4.3	1	4.3	3	13.0
501 ve 1000	3	13.0	1	4.3	-	-	4	17.4
Belirtilmemiş	2	8.7	-	-	-	-	2	8.7
Toplam	15	65.2	6	23.1	2	8.7	23	100.0

* Belirtilmemiş olan çalışma; teorik çalışmaya aittir, bazı çalışmalarda birden fazla grupta çalışıldığından sayı değişmiştir.

Tablo 3.3.10’da ve Şekil 3.3.11’de görüldüğü gibi analiz edilen çalışmaların; beşi 51-100 kişiyle veya 201-300 kişiyle, dördü 501-1000 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte çalışmaların üçü 0-50 kişiyle ve üçü de 301-500 kişiyle yürütülmüştür.

Şekil 3.3.11. Diyarbakir ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı

Diyarbakir ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların örneklem gruplarına göre dağılımı Tablo 3.3.11’de ve Şekil 3.3.12’de gösterilmiştir.

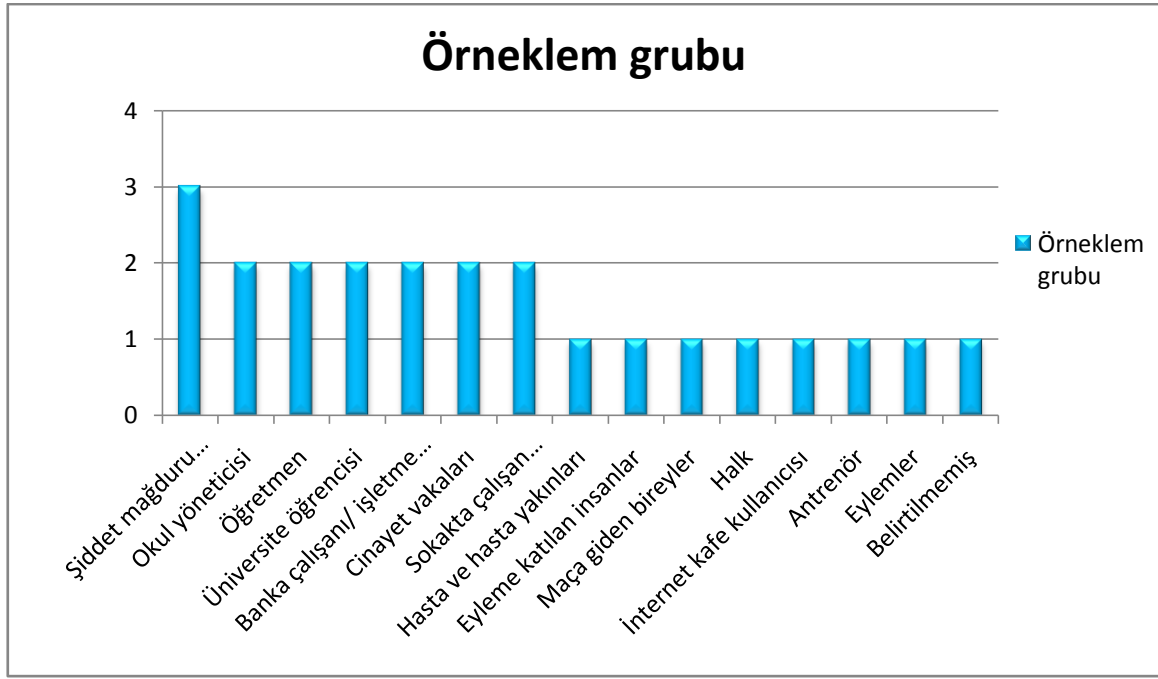
Tablo 3.3.11.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Örneklem grubu								
Şiddet mağduru kadın/birey	1	4.3	1	4.3	1	4.3	3	13.0
Okul yöneticisi	2	8.7	-	-	-	-	2	8.7
Öğretmen	2	8.7	-	-	-	-	2	8.7
Üniversite öğrencisi	1	4.3	1	4.3	-	-	2	8.7
Banka çalışanı/ işletme sahibi	2	8.7	-	-	-	-	2	8.7
Cinayet vakaları	1	4.3	1	4.3	-	-	2	8.7
Sokakta çalışan çocuklar/ Çocuklar	1	4.3	1	4.3	-	-	2	8.7
Hasta ve hasta yakınları	1	4.3	-	-	-	-	1	4.3
Eyleme katılan insanlar	1	4.3	-	-	-	-	1	4.3
Maça giden bireyler	1	4.3	-	-	-	-	1	4.3
Halk	-	-	1	4.3	-	-	1	4.3
İnternet kafe kullanıcısı	-	-	1	4.3	-	-	1	4.3
Antrenör	-	-	-	-	1	4.3	1	4.3
Eylemler	1	4.3	-	-	-	-	1	4.3
Belirtilmemiş	1	4.3	-	-	-	-	1	4.3
Toplam	15	65.2	6	23.1	2	8.7	23	100.0

*Bir çalışmada iki farklı gruba çalışıldığından toplam sayı değişmiştir, belirtilmemiş olan çalışma; teorik çalışmaya aittir.

Tablo 3.3.11'den ve Şekil 3.3.12'den anlaşılacağı üzere, analiz edilen çalışmalarda %13.0 sıklıkla şiddete maruz aklan kadın/ bireylerle, %8.7 sıklıkla okul yöneticileriyle, %8.7 sıklıkla öğretmenlerle, %8.7 sıklıkla üniversite öğrencileriyle çalışılmıştır.

Şekil 3.3.12. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı

e) Çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı Tablo 3.3.12’de ve Şekil 3.3.13’te gösterildiği gibidir.

Tablo 3.3.12.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

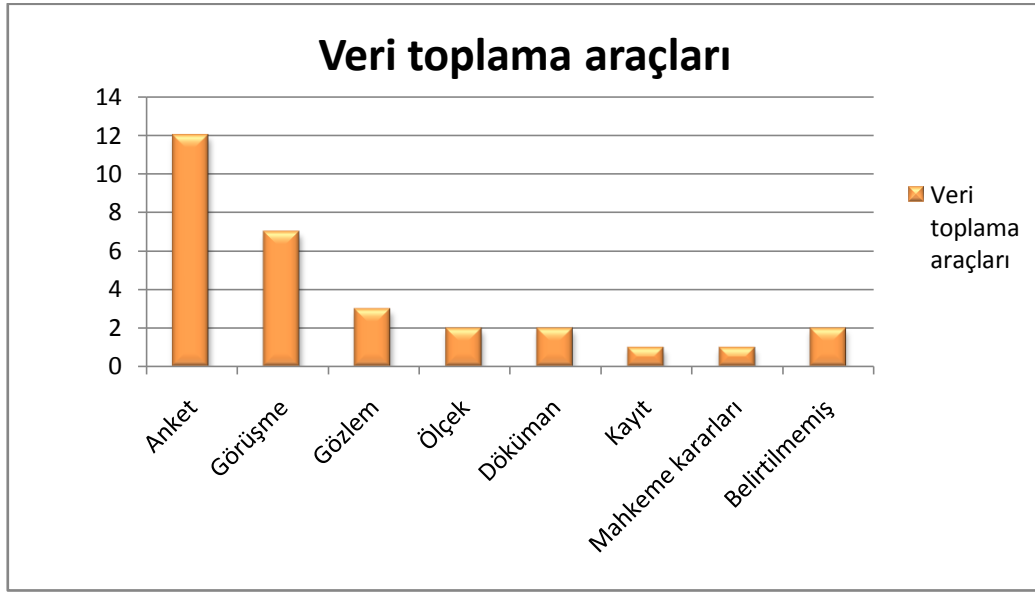
Yıl aralığı / Veri toplama aracı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Anket	6	20.0	4	13.3	2	6.7	12	40.0
Görüşme	4	13.3	3	10.0	-	-	7	23.3
Gözlem	1	3.3	2	6.7	-	-	3	10.0
Ölçek	2	6.7	-	-	-	-	2	6.7
Döküman	-	-	2	6.7	-	-	2	6.7
Kayıt	1	3.3	-	-	-	-	1	3.3

Mahkeme kararları	1	3.3	-	-	-	-	1	3.3
Belirtilmemiş	2	6.7	-	-	-	-	2	6.7
Toplam	17	56.7	11	36.7	2	6.7	30	100.0

*Bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanıldığında toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar, literatür çalışmalarına aittir.

Tablo 3.2.12.'de ve Şekil 3.3.13'te görüldüğü üzere yapılan çalışmalarda veri toplama aracı olarak; %40 sıklıkla anket, %23.3 sıklıkla görüşme, %10.0 sıklıkla gözlem, %6.7 sıklıkla ölçek ve %6.7 sıklıkla doküman kullanılmıştır.

Şekil 3.3.13. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

f) Çalışmaların sonuçlarına göre dağılımları nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımına Tablo 3.3.13'te ve Şekil 3.3.14'te yer verilmiştir.

Tablo 3.3.13.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Şiddet ve değişkenler	Genel sonuçlar	Katılımcıların büyük çoğunluğunun; terör ve şiddetin hata ve güven eksikliğini arttırdığını düşündüğü	1	2.0	12	24.5
		Erkeklerde sosyal destek algısı çok düşük iken, psikolojik şiddet algısı yüksek olup kadınlarda ise sosyal destek algısı yüksek iken, psikolojik şiddet algısı düşük olduğu	1	2.0		
		Katılımcıların büyük çoğunluğunun; terör ve şiddetin büyümeyi, satış hacmini ve nitelikli işgücüne erişimi engellediğini düşündüğü	1	2.0		
		2009-2014 döneminde TRC 2 bölgesinin çözüm sürecinden genel olarak	1	2.0		

	pozitif etkilendiği			
	İnternet kafe kullanıcılarının bilgisayar oyunları ve internet sitelerinin içerdiği sanal şiddet öğelerine ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu	1	2.0	
	Eğitim düzeyi düşüklüğü, köy kökenli olma ve erkek cinsiyet ile şiddet eğilimi ve şiddet onayı arasında anlamlı ilişki saptandığı	1	2.0	
Pozitif/ anlamlı ilişki	Mobing ile tükenmişlik arasında pozitif ilişki olduğu	1	2.0	
	Çocukların suça sürüklenmesi ile şiddet içeren problemlerli davranışlarda bulunma, şiddet içermeyen problemlerli davranışlarda bulunma ve madde kullanma arasında anlamlı ve güçlü ilişkiler bulunduğu	1	2.0	
	Suç ve problemlerli davranışlar arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu	1	2.0	
Negatif/ anlamlı olmayan ilişki	Mobing ile algılanan örgütsel adalet arasında ise negatif yönlü ilişkiler tespit edilirken, algılanan örgütsel adaletin tükenmişlik ile negatif doğrusal ilişki içerisinde olduğu	1	2.0	
	Öğrencilerin psikolojik şiddeti algılamaları ile sosyal destek algıları arasında düşük düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu	1	2.0	
	Ailede şiddete maruz kalmanın suça sürüklenme ile anlamlı bir ilişki bulunmadığı	1	2.0	
	Katılımcılardan her beş şiddet mağduru kadından en az birinin 5 veya daha fazla çocuk sahibi olduğu	1	2.0	
	Kız öğrenciler daha çok baba ve ağabeyi tarafından şiddete uğratılırken, erkek öğrenciler akranları ve diğer kişilerce şiddete sunuk bırakıldığı	1	2.0	
	Öğrencilerin daha çok yakın çevrelerinden şiddet gördüğü	1	2.0	
	Şiddetin genç evliler arasında daha yüksek olduğunu	1	2.0	
Şiddet görenlerin özelliklerine	Mesleksiz ve çalışmayan kadınların aile içi şiddete daha fazla uğradıkları	1	2.0	
	Geleneksel din anlayışının şiddeti meşrulaştırdığı ve kadınların şiddete karşı tavır almalarını engellediği	1	2.0	
Şiddet görme	Okul yöneticileri ve öğretmenlere göre okullarda en çok öğrenciden- öğrenciye yönelik şiddet olaylarının yaşandığı	1	2.0	11 22.5
	28 erkek, 5 kadın olmak üzere toplam 33 kişi şiddet yanlısı olarak belirlendiği	1	2.0	
	Toplumumuzdaki bazı gençlerin potansiyel suç işleyebilecek şiddet içinde oldukları	1	2.0	
Şiddet görme/ gösterme	Şiddet görme ve tanık olma oranlarının oldukça yüksek olduğu	1	2.0	
	Araştırmaya katılan kız öğrencilerin %6,2'si ve erkek öğrencilerin %7,9'u son 15 gün içinde fiziksel şiddete maruz kaldıkları	1	2.0	
	Anne ve babaların çocuklarıyla yeterince ilgilenmemesi ve çocukların aile içi şiddete tanık olması, okulda yaşanan şiddetin nedenleri arasında yer aldığı	1	2.0	
	Ailenin ihmalinin, erken yaşlarda çalışmaya başlama, sokakta yaşama ve madde kullanmanın suç ve problemlerli davranışlara yönelmeleriyle önemli ilişkilerinin olduğu	1	2.0	
Aile içi faktörler	Kadınların bu şiddet karşısındaki çaresizliklerinde çocuklarını babasız bırakmaya istememesinin büyük bir rolü olduğu	1	2.0	
	Diyarbakır'da işlenen şiddet suçlarının nedeninin büyük ölçüde aşiret tarzı kapalı toplum iletişiminden kaynaklandığı	1	2.0	
Şiddetin nedenleri/ çözümleri	Küçük çapta şiddet suçlarının aşiret yapısı nedeniyle büyük kayıplara neden olan suçlara dönüştüğü	1	2.0	11 22.5
	Okul yöneticileri ve öğretmenlere göre okullarda şiddete; en çok okula ilişkin faktörlerin neden olduğu	1	2.0	
	Antrenörlerin, futbolda saldırganlık ve şiddetin oluşumunda spor medyasının haberleri işleyiş tarzı ile fanatik seyircilerin yanlış yönlendirmesinin etkili olduğu	1	2.0	
	Kadınlara yönelik şiddetin sebepleri incelendiğinde, ekonomik nedenlerden kaynaklanan sıkıntıların önemli bir etkisi olduğu	1	2.0	
	Kendi içinde iletişim sorunu yaşayan bir kentte görev yapan polisin halkla ilişkilerde takip edeceği yöntemlerin önemli olduğu	1	2.0	
Şiddetin çözümleri	Şiddet olaylarının eğitimle önlenilebileceği	1	2.0	
	Hukuksal düzenlemeler, tel örgülerin kalkması gibi tedbirlerin	1	2.0	

		uygulamayı kolaylaştıracağı				
		Tüm suçluların erkek olduğu	1	2.0		
		Ekonomik bağımsızlık açısından erkek ve kadın kurbanlar arasında anlamlı bir fark olduğu	1	2.0		
	Suçlular/ Cinayetler	Doğrudan bir kan bağıışı veya evliliğe ilişkin ilişki (kayınbiraderi gibi) olan kurbanın cinsiyetiyle anlamlı bir ilişki içerdiği	1	2.0		
		Göçün hemen ardından gençlerde daha hızlı yaşanmaya başlayan değişim taleplerinin ortaya çıkardığı yeni durumlar geleneklerin daha sıkı korunduğu yıllarda namus cinayetlerinde bir artışa neden olduğu	1	2.0		
Suç teşkil edebilecek durumlar		Daha kalabalık grupların yer aldığı olaylar için polislin daha sıkı ve yoğun emniyet tedbiri aldığı ve doğal olarak bu olaylarda saldırganlığın daha fazla olduğu	1	2.0	9	18.4
	Kanunsuz eylem	Olaylara katılım için yapılan sokak davetinin katılımcı sayısını artırdığı	1	2.0		
		Yasaklamanın hem saldırganlığı hem de polisçe alınan emniyet tedbirlerini artırdığı	1	2.0		
		199 silahlı saldırı eylemi, 49 adam kaçırma eylemi, 9 bombalama eylemi, 5 dövme eylemi, 2 kundaklama eylemi olduğu	1	2.0		
		Örgütün 1992-1994 yılları içerisinde toplam 202 eylem yaptığı	1	2.0		
		Diyarbakır'da kadınların eğitim düzeyi düşük olsa bile kullandıkları ifadelerden aile içi şiddet konusunda bilgi seviyelerinin belli bir düzeyde olduğu ve yaşadığı şiddeti daha kolay anlatabildiği	1	2.0		
	Aile içi şiddet	Kadınların tek yönlü değil, çok yönlü aile içi şiddete yani fiziksel, psikolojik cinsel ve ekonomik şiddete maruz kaldıkları	1	2.0		
		Aile içi şiddete maruz kalan kadınların gelecekle ilgili çok da umutlu olmadıkları, şu anda içinde buldukları hayattan daha farklı bir hayata sahip olabileceklerini düşünemedikleri	1	2.0	6	12.2
		Maruz kaldıkları aile içi şiddetin, bir gün sona erebileceği düşüncesi bile onlara çok uzak geldiği	1	2.0		
	Çocuklar	Çocukların çoğunun sokakta çalışmaya başladıktan sonra okul başarılarının bu durumdan olumsuz etkilendiği veya şiddetin birçok türüne maruz kaldıkları	1	2.0		
		Bazı çocukların çalışmaya başladıktan sonra çeşitli suçları işledikleri ve bağımlılık yapıcı maddeler kullanmaya başladıkları	1	2.0		
Toplam			49	100.0	49	100.0

*Bazı çalışmalarda birden fazla sonuç yer aldığı için toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.3.13'te ve Şekil 3.3.14'te görüldüğü gibi; analiz edilen çalışmaların sonuçları %24.5 sıklıkla şiddet ve değişkenler, %22.5 sıklıkla şiddet görme, %22.5 sıklıkla şiddetin nedenleri/ çözümleri, %18.4 sıklıkla suç teşkil edebilecek durumlar ve %12.2 sıklıkla aile/ çocuk açısından şiddet şeklindedir. Şiddet ve değişkenler teması; genel sonuçlar, pozitif/ anlamlı ilişki ve negatif/ anlamlı olmayan ilişki şeklinde üç kategoriden oluşmaktadır. Şiddet görme; şiddet görenlerin özellikleri ve şiddet görme/ gösterme kategorilerinden oluşurken, şiddetin nedenleri/ çözümleri ise aile içi faktörler, dışsal faktörler ve şiddetin çözümleri şeklindedir. Suç teşkil edebilecek durumlar ise suçlular/ cinayetler ise kanunsuz eylem şeklinde iki kategori içermektedir. Yapılan çalışmalarda %2.0 sıklıkla katılımcıların büyük çoğunluğunun; terör ve şiddetin hata ve güven eksikliğini arttırdığını düşündüğü, %2.0 sıklıkla öğrencilerin daha çok yakın çevrelerinden şiddet gördüğü, %2.0 sıklıkla anne ve babaların çocuklarıyla yeterince ilgilenmemesi ve çocukların aile içi şiddete tanık olması,

okulda yaşanan şiddetin nedenleri arasında yer aldığı, %2.0 sıklıkla tüm suçluların erkek olduğu gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Şekil 3.3.14. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

g) Çalışmaların önerilerine göre dağılımları nasıldır?

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı Tablo 3.3.14'te ve Şekil 3.3.15'te gösterilmektedir.

Tablo 3.3.14.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı

Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Şiddeti önlemeye yönelik	Ortam oluşturma	Okullarda şiddet olaylarının önlenmesi veya azaltılması gerektiği	1	4.2	13	54.2
		Şiddete yönelik kadın destek sistemlerini güçlendirmede multidisipliner çalışılmalı	1	4.2		
		Emniyet güçlerinin dikkatli ve tedbirli olması gerektiği	1	4.2		
		Aile içi şiddeti önleyebilmesi için alınan önlemleri geliştirmesi gerektiği	1	4.2		
		Diyarbakır'daki bu kapalı toplum yapısının bir şekilde açılması gerektiği	1	4.2		
	Eğitim verme	Ailelere şiddetin önlenmesine katkı sunacak konularda aileler bilinçlendirilmeli ve eğitim düzeyleri artırılması gerektiği	2	8.3		

		Sanal şiddet konusunda üniversiteler düzeyde sürekli eğitim programları hazırlanmalı ve yürürlüğe konmalı	1	4.2		
	Sorumluluk alma	Sağlık çalışanları, eğitimciler, sivil toplum örgütleri şiddetin azaltılmasına yönelik sorumluluk almalı	1	4.2		
		Sivil toplum örgütleri, üniversiteler, medya ve devlet kurumları gibi yerler farkındalığı artırmaya yardımcı olmalı	1	4.2		
	Düzenlemeler	Yeni çocuk ve gençlik merkezlerinin açılması	1	4.2		
		Çocukların suça sürüklenmelerinin önlenmesi için şiddet, kötü muamele ve suça maruz kalmalarının nasıl önenebileceği ile ilgili düzenlemeler yapılması	1	4.2		
		Futbol içinde olan gruplar şiddete karşı etki bir mücadele ve fair play'de dayanıklılığı sağlayacak bir sistem oluşturulmalı	1	4.2		
Yapılacak çalışmalarla ilgili	Yeni çalışmalar	Yeni değişkenlerle (iş stresi, silah kullanımı, terör ve şiddetin ekonominin farklı kesimlerindeki etkisi gibi) benzer çalışmalar yapılması	3	12.5		
		Çalışmanın gelecek çalışmalara katkı sağlayacağı	2	8.3	8	33.3
	Benzer çalışmalar	Farklı örneklerle/ uzun süreli çalışmaların yapılması	2	8.3		
		Psikolojik şiddete ilişkin daha fazla çalışma yapılması	1	4.2		
Belirtilmemiş			3	12.5	3	12.5
Toplam			24	100.0	24	100.0

*Bazı çalışmalarda birden fazla öneri yer aldığı için toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar, ya tam metine ulaşılamayan ya da öneri bulunmayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.3.14'te ve Şekil 3.3.15'te görüldüğü üzere incelenen araştırmalarda %54.2 sıklıkla şiddeti önlemeye yönelik ve %33.3 sıklıkla ileride yapılacak çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar; ortam oluşturma, eğitim verme, sorumluluk alma ve düzenlemeler şeklinde sınıflandırılırken, yapılacak çalışmalara ilişkin öneriler; yeni çalışmalara ve benzer çalışmalara yöneliktir. Analiz edilen çalışmalarda; %4.2 sıklıkla okullarda şiddet olaylarının önlenmesi veya azaltılması gerektiği, %8.3 sıklıkla ailelere şiddetin önlenmesine katkı sunacak konularda aileler bilinçlendirilmesi ve eğitim düzeyleri artırılması gerektiği, %4.2 sıklıkla sağlık çalışanları, eğitimciler, sivil toplum örgütleri şiddetin azaltılmasına yönelik sorumluluk almalı gerektiği ifade edilmiştir. Bunun yanında %12.5 sıklıkla yeni değişkenlerle (iş stresi, silah kullanımı, terör ve şiddetin ekonominin farklı kesimlerindeki etkisi gibi) benzer çalışmalar yapılması, %8.3 sıklıkla çalışmanın gelecek çalışmalara katkı sağlayacağı ve %8.3 sıklıkla farklı örneklerle/ uzun süreli çalışmaların yapılması önerilerinde bulunulmuştur.

Şekil 3.3.15. Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı

3.4. Göç Kavramına İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında; Diyarbakır ilinde gerçekleşen göç kavramını temel alan akademik çalışmaların genel ve içerik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.4.1. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen göç kavramını temel alan akademik çalışmaların genel özellikleri nasıldır?

Çalışmanın genel özelliklere ilişkin bulgularda; çalışmanın türü, yayım yılı, yayım yeri, yazar sayısı, yazarın cinsiyeti ve yazarın yer aldığı kurum hakkındaki veriler yer almaktadır.

a) Çalışmaların türüne (makale veya tez) göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı Tablo 3.4.1’de ve Şekil 3.4.1’de gösterilmektedir.

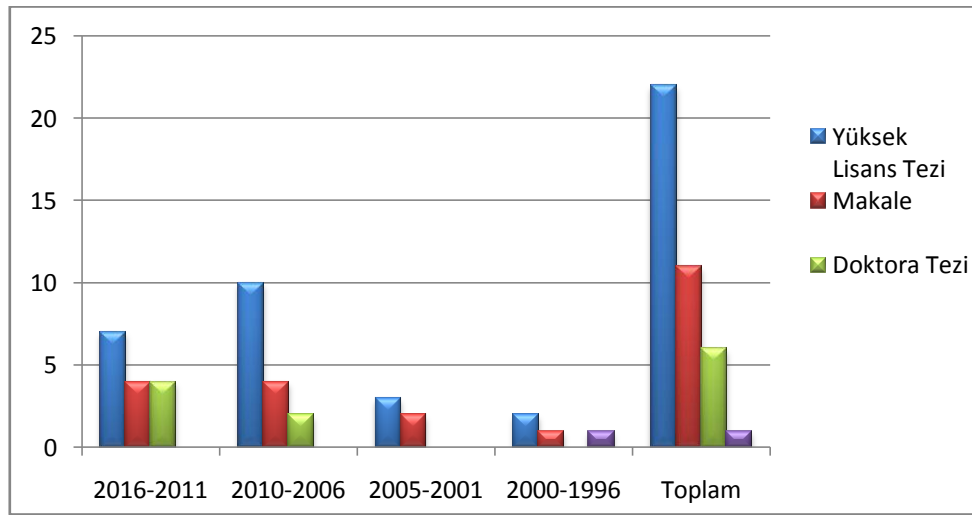
Tablo 3.4.1.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Yüksek lisans tezi	7	17.5	10	10.0	3	7.5	2	5.0	22	55.0

Doktora tezi	4	10.0	2	5.0	-	-	-	-	6	15.0
Tıpta uzmanlık tezi	-	-	-	-	-	-	1	2.5	1	2.5
Makale	4	10.0	4	10.0	2	5.0	1	2.5	11	27.5
Toplam	15	37.5	16	40.0	5	12.5	4	10.0	40	100.0

Tablo 3.4.1’de ve Şekil 3.4.1’de görüldüğü üzere, Diyarbakır ilinde göç kavramına ilişkin 22 yüksek lisans tezi, altı doktora tezi, bir tane tıpta uzmanlık tezi ve 11 makale gerçekleştirilmiştir. 2016-2011 yılları arasında 15, 2010-2006 yılları arasında 16 ve 2005-2001 yılları arasında beş ve 2000-1996 yılları arasında dört çalışma gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.4.1. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı

b) Çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayın yıllarına göre dağılımı Tablo 3.4.2’de ve Şekil 3.4.2’de gösterildiği gibidir.

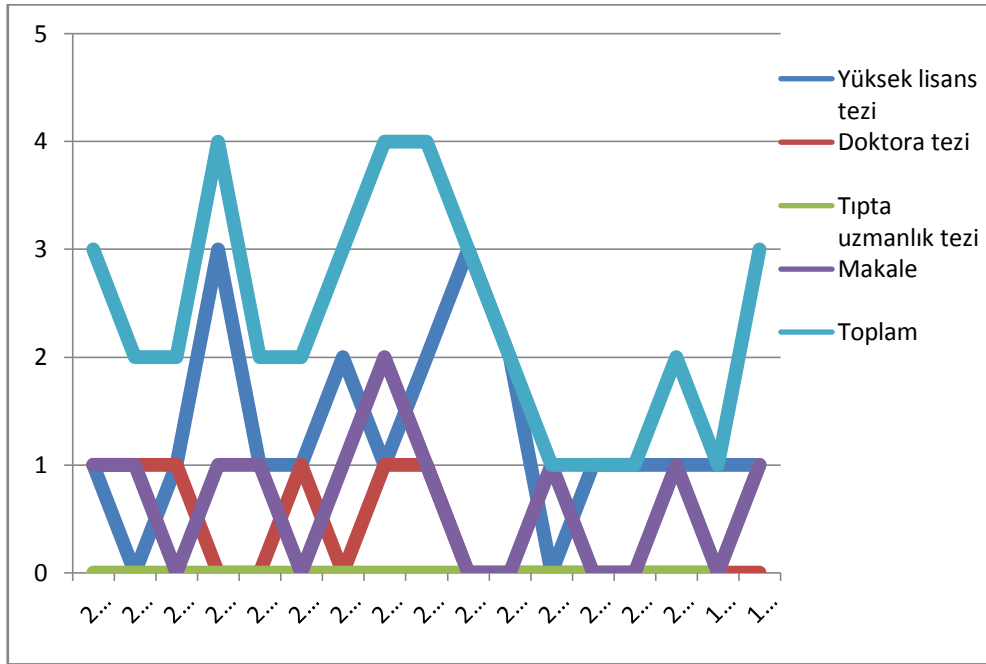
Tablo 3.4.2.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı

Yayın yılı	Yüksek lisans tezi		Doktora tezi		Tıpta uzm. tezi		Makale		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2016	1	2.5	1	2.5	-	-	1	2.5	3	7.5
2015	-	-	1	2.5	-	-	1	2.5	2	5.0
2014	1	2.5	1	2.5	-	-	-	-	2	5.0
2013	3	7.5	-	-	-	-	1	2.5	4	10.0

2012	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5	2	5.0
2011	1	2.5	1	2.5	-	-	-	-	2	5.0
2010	2	5.0	-	-	-	-	1	2.5	3	7.5
2009	1	2.5	1	2.5	-	-	2	5.0	4	10.0
2008	2	5.0	1	2.5	-	-	1	2.5	4	10.0
2007	3	7.5	-	-	-	-	-	-	3	7.5
2006	2	5.0	-	-	-	-	-	-	2	5.0
2005	-	-	-	-	-	-	1	2.5	1	2.5
2004	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
2002	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
2001	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5	2	5.0
1999	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
1998	1	2.5	-	-	1	2.5	1	2.5	3	7.5
Toplam	22	55.0	6	15.0	1	2.5	11	27.5	40	100.0

Tablo 3.4.2’de ve Şekil 3.4.2’de görüldüğü gibi 2013, 2009 ve 2008 yıllarında dörder çalışma gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında 2016, 2010, 2007 ve 1998 yıllarında üçer çalışma, 2015, 2014, 2012, 2011, 2006 ve 2001 yıllarında ikişer çalışma yapılmıştır. Diyarbakır ilinde göç konusunda ilk çalışma 1998 yılında gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.4.2. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yıllara göre dağılımı

c) Çalışmaların yayın yerlerine göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayın yerlerine göre dağılımı Tablo 3.4.3'te, Şekil 3.4.3'te ve Şekil 3.4.4'te yer almaktadır.

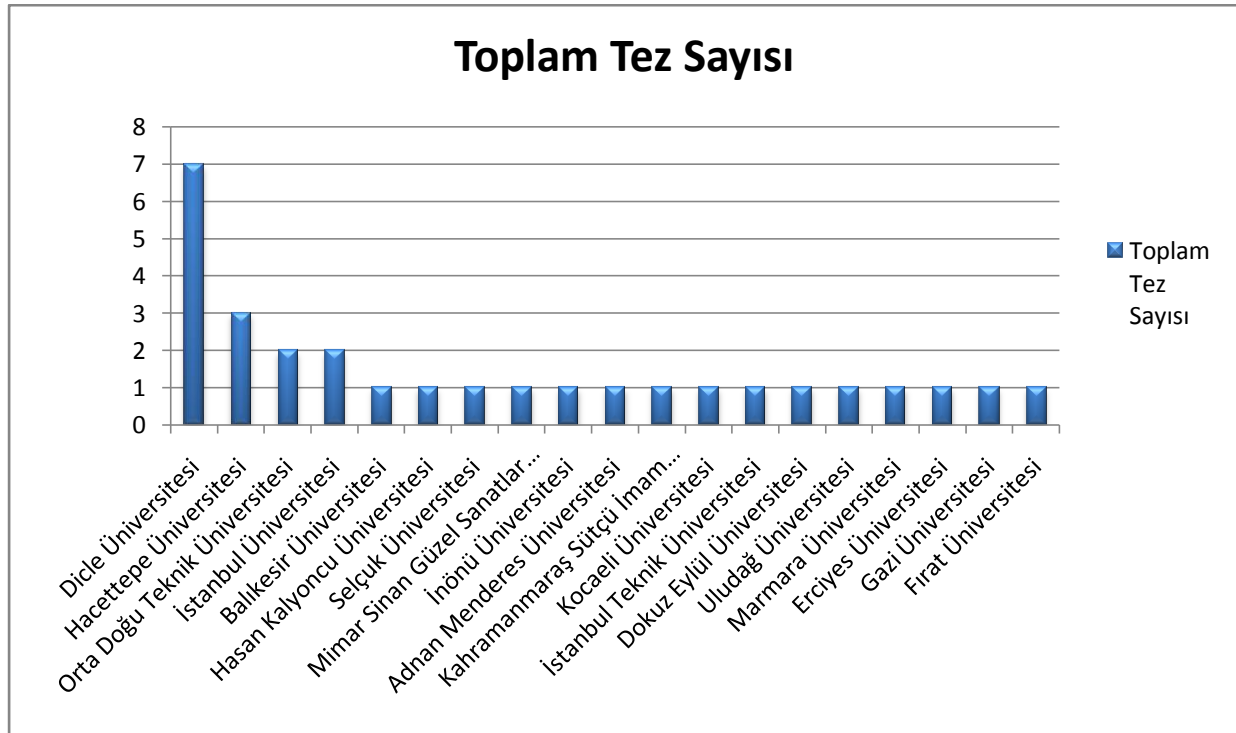
Tablo 3.4.3.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayımlandığı yerlere göre dağılımı

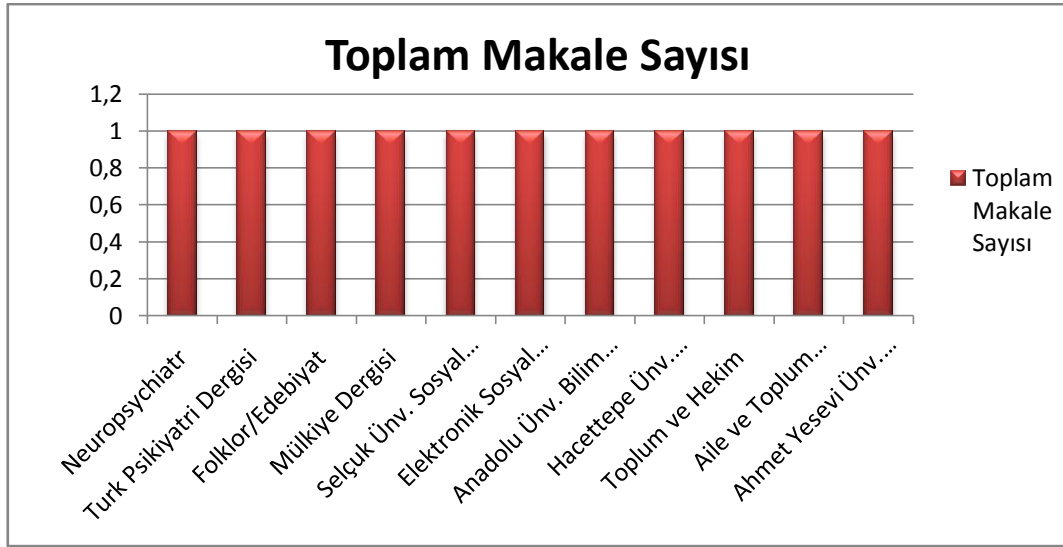
Yıl aralığı		2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam		
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Tez	Yüksek Lisans Tezi	Dicle Üniversitesi	1	2.5	3	7.5	1	2.5	1	2.5	6	15.0
		Hacettepe Üniversitesi	2	5.0	-	-	1	2.5	-	-	3	7.5
		Orta Doğu Teknik Üniversitesi	-	-	2	5.0	-	-	-	-	2	5.0
		Balıkesir Üniversitesi	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
		Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
		Selçuk Üniversitesi	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
		İstanbul Üniversitesi	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
		Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv.	-	-	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5
		İnönü Üniversitesi	-	-	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5
		Adnan Menderes Üniversitesi	-	-	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5
		Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.	-	-	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5
		Kocaeli Üniversitesi	-	-	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5
		İstanbul Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	1	2.5	-	-	1	2.5
		Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	2.5	1	2.5
		Doktora Tezi	Uludağ Üniversitesi	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1
Marmara Üniversitesi	1		2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5	
İstanbul Üniversitesi	1		2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5	
Erciyes Üniversitesi	1		2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5	
Gazi Üniversitesi	-		-	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5	
Fırat Üniversitesi	-		-	1	2.5	-	-	-	-	1	2.5	
Makale	SSCI	Dicle Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	2.5	1	2.5
		Neuropsychiatr	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
		Türk Psikiyatri Dergisi	-	-	-	-	-	-	1	2.5	1	2.5
k	hi	Folklor/Edebiyat	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5

	Mülkiye Dergisi	1	2.5	-	-	-	-	-	1	2.5	
	Selçuk Ün. Sosyal Bil. Enst. Drg	1	2.5	-	-	-	-	-	1	2.5	
	Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	-	-	1	2.5	-	-	-	1	2.5	
	Anadolu Ün. Bilim ve Teknoloji Dergisi	-	-	1	2.5	-	-	-	1	2.5	
	Hacettepe Ün. Edebiyat Fakültesi Dergisi	-	-	-	-	1	2.5	-	1	2.5	
	Toplum ve Hekim	-	-	-	-	1	2.5	-	1	2.5	
Diğer	Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi	-	-	1	2.5	-	-	-	1	2.5	
	Ahmet Yesevi Ün. Bilig Dergisi	-	-	-	-	1	2.5	-	1	2.5	
Toplam		15	37.5	16	40.0	5	12.5	4	10.0	40	100.0

Tablo 3.4.3'te, Şekil 3.4.3 ve 3.4.5'te görüldüğü üzere yüksek lisans tezlerinin altısı Dicle Üniversitesinde, üçü Hacettepe Üniversitesinde, ikisi Orta Doğu Teknik Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Doktora tezleri ise Uludağ Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi gibi farklı üniversitelerde yapılmıştır. Bunun yanında birer çalışma; Neuropsychiatr, Türk Psikiyatri Dergisi, Folklor/Edebiyat, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi gibi farklı dergilerde yayınlanmıştır.

Şekil 3.4.3. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan tezlerin yayımlandığı yerlere göre dağılımı

Şekil 3.4.4. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan makalelerin yayımlandığı yerlere göre dağılımı

d) Çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?

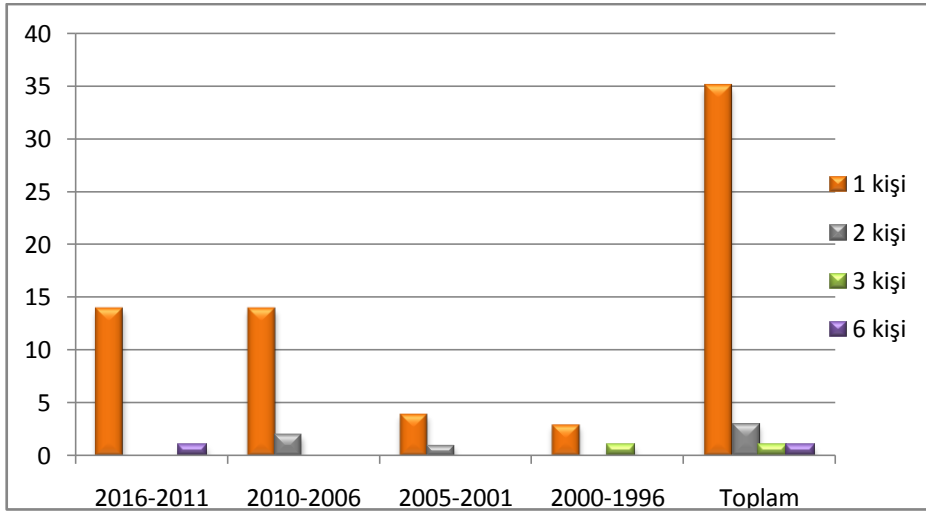
Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yayın yerlerine göre dağılımına Tablo 3.4.4'te ve Şekil 3.4.5'te yer verilmiştir.

Tablo 3.4.4.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı

Yıl aralığı / Yazar sayısı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1 kişi	14	35.0	14	35.0	4	10.0	3	7.5	35	87.5
2 kişi	-	-	2	5.0	1	2.5	-	-	3	7.5
3 kişi	-	-	-	-	-	-	1	2.5	1	2.5
6 kişi	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
Toplam	15	37.5	16	40.0	5	12.5	4	10.0	40	100.0

Tablo 3.4.4'ten ve Şekil 3.4.5'ten anlaşılacağı üzere, incelenen çalışmaların %87.5'i tek yazar, %7.5'i iki yazar, %2.5'i üç veya altı yazar tarafından gerçekleştirilmiştir. 2016-2011 yıllarında gerçekleştirilen çalışmaların %35.0'i, 2010-2006 yılları arasındaki çalışmaların ise %35.0'i ve 2005-2001 yıllarında gerçekleştirilen çalışmaların %10.0'u tek yazarlıdır.

Şekil 3.4.5. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı

e) Çalışmaların yazar cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yazar cinsiyetlerine göre dağılımına Tablo 3.4.5'te ve Şekil 3.4.6'da yer verilmiştir.

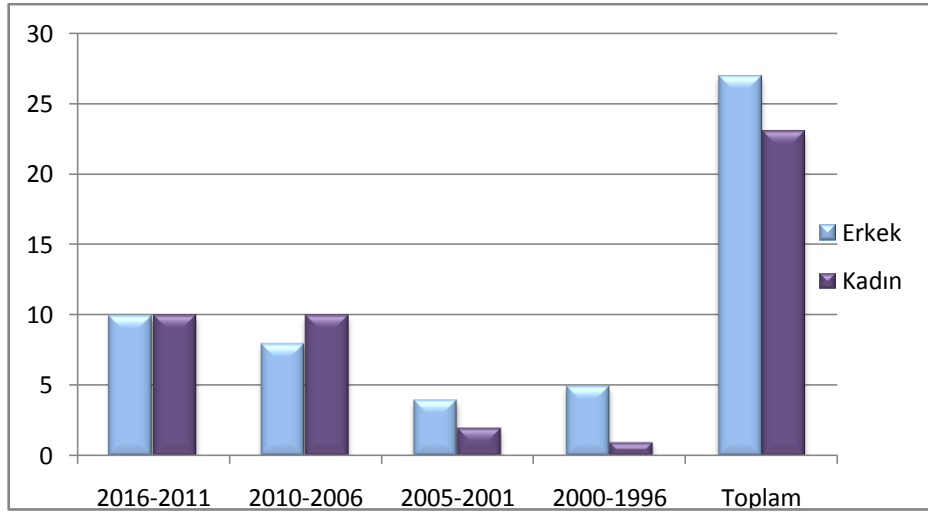
Tablo 3.4.5.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yazar cinsiyetlerine göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	10	20.0	8	16.0	4	8.0	5	10.0	27	54.0
Kadın	10	20.0	10	20.0	2	4.0	1	2.0	23	46.0
Toplam	20	40.0	18	36.0	6	12.0	6	12.0	50	100.0

*Çalışmalarda yazar sayısı farklılaştığından dolayı toplam sayı değişmiştir.

Tablo 3.4.5'te ve Şekil 3.4.6'da görüldüğü üzere çalışmaların %54.0'ü erkek ve %46.0'sı kadın yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. 2016-2011 yılları arasında yapılan çalışmalarda 10 kadın ve 10 erkek yazar yer alırken, 2010-2006 yılları arasındaki çalışmalarda 10 kadın ve sekiz erkek yazar yer almaktadır.

Şekil 3.4.6. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yazar cinsiyetlerine göre dağılımı

f) Çalışma yazarlarının yer aldığı kurumlara göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yazarlarının kurumlarına göre dağılımı Tablo 3.4.6'da ve Şekil 3.4.7'de yer almaktadır.

Tablo 3.4.6.

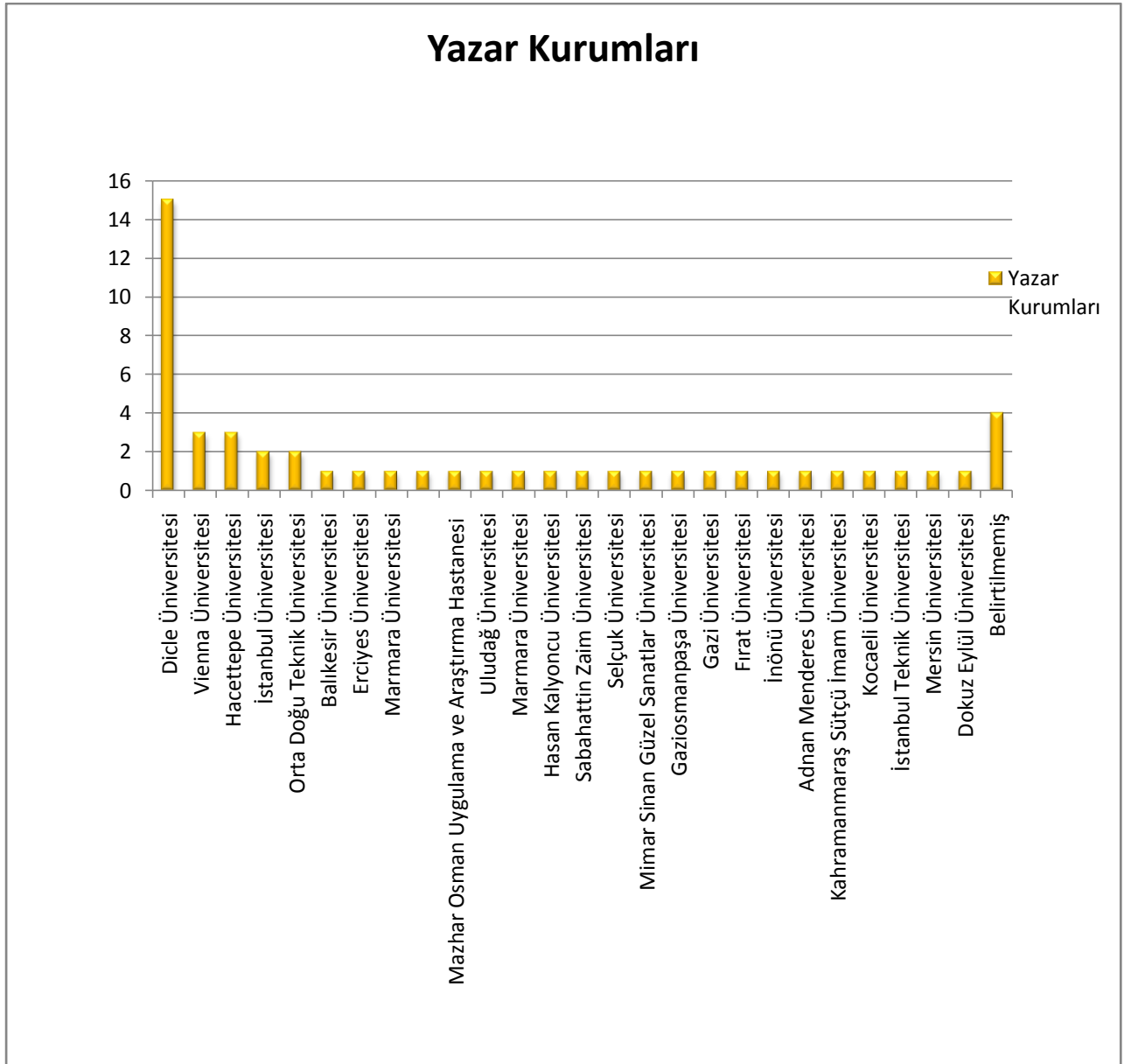
Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yazarlarının yer aldığı kurumlara göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kurum										
Dicle Üniversitesi	2	4.0	8	16.0	3	6.0	2	4.0	15	30.0
Vienna Üniversitesi	3	6.0	-	-	-	-	-	-	3	6.0
Hacettepe Üniversitesi	2	4.0	-	-	1	2.0	-	-	3	6.0
İstanbul Üniversitesi	2	4.0	-	-	-	-	-	-	2	4.0
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	-	-	2	4.0	-	-	-	-	2	4.0
Balıkesir Üniversitesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Erciyes Üniversitesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Marmara Üniversitesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0

Mazhar Osman Uygulama ve Araştırma Hastanesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Uludağ Üniversitesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Marmara Üniversitesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Sabahattin Zaim Üniversitesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Selçuk Üniversitesi	1	2.0	-	-	-	-	-	-	1	2.0
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0
Gazi Üniversitesi	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0
Fırat Üniversitesi	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0
İnönü Üniversitesi	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0
Adnan Menderes Üniversitesi	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0
Kocaeli Üniversitesi	-	-	1	2.0	-	-	-	-	1	2.0
İstanbul Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	1	2.0	-	-	1	2.0
Mersin Üniversitesi	-	-	-	-	1	2.0	-	-	1	2.0
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	2.0	1	2.0
Belirtilmemiş	1	2.0	-	-	-	-	3	6.0	4	8.0
Toplam	20	40.0	18	36.0	6	12.0	6	12.0	50	100.0

*Çalışmalarda yazar sayısı farklılaştığından dolayı toplam sayı değişmiş, bazı çalışmalarda yazarın kurumuna ulaşılammıştır.

Tablo 3.1.6'da ve Şekil 3.4.7'de yer aldığı gibi; incelenen çalışma yazarlarının %30.0'u Dicle Üniversitesi, %6.0'sı Vienna Üniversitesi, %6.0'sı Hacettepe Üniversitesi, %4.0'ü İstanbul Üniversitesi ve %4.0'ü Orta Doğu Teknik Üniversitesi personelleri/öğrencileri tarafından gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.4.7. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yazarlarının yer aldığı kurumlara göre dağılımı

3.4.2. Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen göç kavramını temel alan akademik çalışmaların içerik bilgileri nasıldır?

İçerik özelliklerine ilişkin bulgularda; çalışmanın konusu/teması, amacı, yöntemi, örnekleme/çalışma grubu, veri toplama araçları, sonucu ve önerisi hakkındaki veriler bulunmaktadır.

a) Çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı Tablo 3.4.7’de ve Şekil 3.4.8’de gösterildiği gibidir.

Tablo 3.4.7. *Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına göre dağılımı*

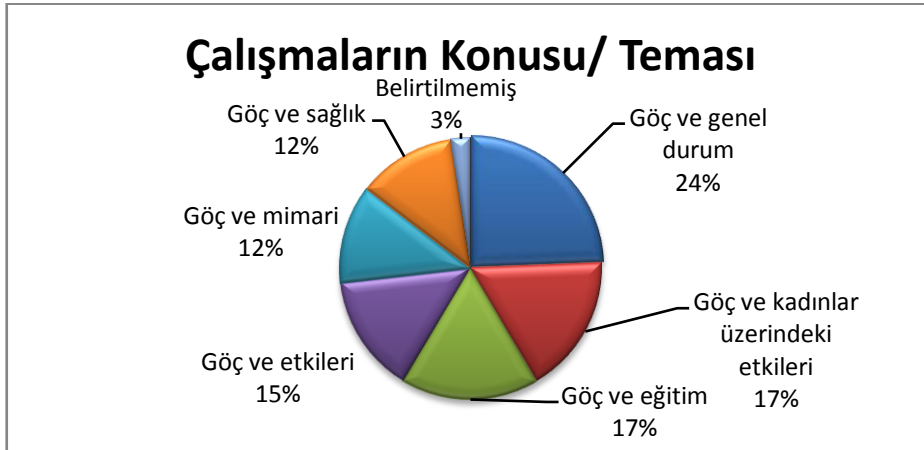
Yıl aralığı			2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
Çalışmanın Konusu /Teması												
Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Göç ve genel durum	Göçün nedenleri	Zorunlu göçün nedenleri	-	-	-	-	1	2.4	-	-	1	2.4
		Göçün sebepleri ve karşılaşılan sorunlar	-	-	-	-	1	2.4	-	-	1	2.4
		Muhacirlerin sebep olduğu sorunlar ve çözüm önerileri	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
	Deneyimler	Yerinden edinilen kişilerin deneyimleri	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
		Göç, konut, sosyal tabaka gibi boyutlar arasındaki ilişkileri belirleme	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
	Kavramlar	Zorunlu göç olgusunu inceleme	1	2.4	-	-	1	2.4	-	-	2	4.9
		Töre ve törenin etkisi	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
	İller ve göçler	Bölge içine ve bölge dışına göç eğilimleri	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
		İldeki nüfus artışı ve nedenleri	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
	Göç ve kadınlar üzerindeki etkileri	Dine etkileri	Zorunlu göç gibi dinamiklerin kadın açısından dinsel hayata ve değerlere etkileri	2	4.9	-	-	-	-	-	-	2
Kadının göç bağlamında yaşadığı dinsel dönüşüm			-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
Uyum süreci		Zorunlu göç eden kadınların kente uyum ve bütünleşme süreci	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
		Göçün kadının aile içindeki statüsüne etkisi	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
Yaşanan sorunlar		Göç eden kadınların dil üzerinden yaşadıkları sorunlar	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
		Göç eden kadınların yaşadığı sorunlar	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
Göç ve eğitim	Göç ve eğitim süreci	Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkilerinin neler olduğu	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
		Öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
		Mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitim hakkı ve sosyal becerileri	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
	Göç ve çocuk	Göç eden ailelerin çocuklarının lise eğitim deneyimleri	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
		Sokakta çalışan çocukların şiddet, göç gibi değişkenlerle olan ilişkisi	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
		Göçün çocuklar üzerindeki etkileri	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
		Köyden kente göç sonucu ortaya çıkan sorunların öğretmen gözünden incelenmesi	-	-	-	-	-	-	1	2.4	1	2.4
Göç ve etkileri	Değişim	Göçün toplumda sebep olduğu sosyokültürel değişim	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
		Kırsal göçün ekonomik ve sosyal etkileri	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
		Göçün toplumsal yapıya etkileri	-	-	-	-	1	2.4	-	-	1	2.4
	Uyum	Göç gibi dinamiklerin din ve değerlere etkisi	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
		Göç eden insanların kente uyum süreci	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4

	süreci	Göç edenlerin kentleşme süreci ve ekonomik durumları	-	-	-	-	1	2.4	-	-	1	2.4		
Göç ve mimari	Konut uygunluğu	Göç eden kişilerin konut açısından kente uyum süreci	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4		
		Göç edene kişiler için yapılan konutların uygunluğu	-	-	2	4.9	-	-	-	-	2	4.9	5	12.2
	Konutlar	Göçmenlerin bıraktığı eserleri inceleme	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4		
		Nüfus hareketliliği ve konut ihtiyacı	-	-	-	-	1	2.4	-	-	1	2.4		
Göç ve sağlık	Bireylere etkisi	Zorla göçün sebep olduğu psikiyatrik problem ve bozukluklar	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4		
		Zorunlu göçün stres bozukluğuna etkileri	-	-	-	-	-	-	2	4.9	2	4.9	5	12.2
	Çocuklara etkisi	Yerinden edinilen anne ve çocukların stres ve depresyon durumları	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4		
		Sokakta çalışan çocukların depresyon düzeyi	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4		
Belirtilmemiş			-	-	-	-	-	-	1	2.4	1	2.4	1	2.4
Toplam			15	36.6	16	39.0	6	14.6	4	9.8	41	100.0	41	100.0

*Çalışmalarda birden fazla konu/tema yer aldığından dolayı toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışma tam metine ulaşamayan çalışmaya aittir.

Tablo 3.4.7’de ve Şekil 3.4.8’de görüldüğü üzere; incelenen çalışmaların %24.4 sıklıkla göç ve genel durum, %17.1 sıklıkla göç ve kadınlar üzerindeki etkileri, %17.1 sıklıkla göç ve eğitim, %14.6 sıklıkla göç ve etkileri, %12.2 sıklıkla göç ve mimari, %12.2 sıklıkla göç ve sağlık ile ilgilidir. Göç ve genel durum teması altında; göçün nedenleri, deneyimler, kavramlar ile iller ve göçler yer alırken, göç ve kadınlar üzerindeki etkileri temasında dine etkileri, uyum süreci ve yaşanan sorunlar yer almaktadır. Göç ve eğitim temasında göç ve eğitim ile göç ve çocuk, göç ve etkileri temasında değişim ve uyum süreci, göç ve mimari temasında konut uygunluğu ve konutlar, göç ve sağlık temasında ise bireylere etkisi ve çocuklara etkisi kategorileri bulunmaktadır. Analiz edilen çalışmalarda %4.9 sıklıkla zorunlu göç olgusunu inceleme, %4.9 sıklıkla zorunlu göç gibi dinamiklerin kadın açısından dinsel hayata ve değerlere etkileri, %4.9 sıklıkla göç edene kişiler için yapılan konutların uygunluğu ve %4.9 sıklıkla zorunlu göçün stres bozukluğuna etkileri konuları çalışılmıştır.

Şekil 3.4.8. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların konu/temalarına göre dağılım

b) Çalışmaların amaçlarına göre dağılımları nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı Tablo 3.4.8’de ve Şekil 3.4.9’da gösterilmektedir.

Tablo 3.4.8.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı

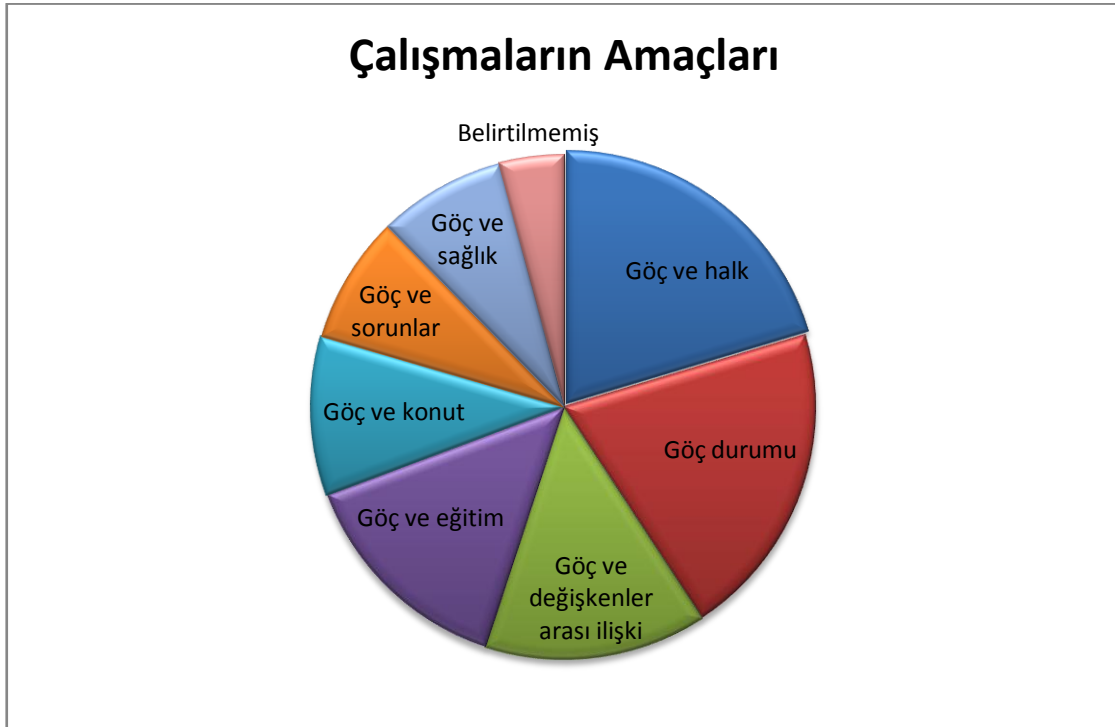
Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Göç ve halk	Göç ve halk arası ilişki	Kırdan kente gerçekleşen iç göçün kentin toplumsal yapısını hangi yönde etkilediğini ortaya koymak	1	2.0		
		Zorunlu göç sonrası, göç eden toplumdaki kişilerin ne kadar etkilendiğini saptamak	1	2.0		
		Göçün toplumda sebep olduğu düşünülen sosyokültürel değişimi incelemek	1	2.0		
		Göç sürecinde kadının aile içindeki statüsünde değişiklik olup olmadığı, eğer bir değişiklik varsa hangi yönde olduğunun ortaya konması	1	2.0		
	Göçün halka etkisi	Göçün yerli halk üzerindeki etkilerini incelemek	1	2.0		
		Göçmenler ve yerliler arasındaki farklılıkları ve çatışmaları incelemek	1	2.0	10	20.4
		Kent ve kadın göçmenler arasındaki iki yönlü ilişkinin karşılıklı dinamiklerini, uyum ve çelişkilerini ortaya koymak	1	2.0		
	Uyum süreci	Zorunlu göç sonucu yerleşen kadınların kente uyum ve bütünleşme süreçlerini analiz etmek	1	2.0		
		Göç eden insanların, kentte yaşadıkları uyum süreci araştırmak	1	2.0		
		Ülke içinde yerinden edilen kadınların ve gençlerin deneyimleri üzerinden yansıtmak	1	2.0		
Göç durumu	Göç eğilimleri	Diyarbakır şehir nüfusunun nasıl bir değişim gösterdiği ve bu değişimin nedenleri incelemek	2	4.1		
		Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinin, Türkiye’nin hangi bölgelerine ve hangi illerine yoğun olarak göç verdiğini incelemek	1	2.0		
		Güneydoğu Anadolu Projesi’nin bölgedeki göç hareketini nasıl ve hangi yönde etkilediğini incelemek	1	2.0		
		Bölge kapsamındaki illerin kendi aralarındaki göç eğilimini incelemek	1	2.0		
	Göç durumu	Diyarbakır’ın geçmişten günümüze değin yaşadığı nüfus hareketlerini araştırmak	1	2.0	10	20.4
		Türkiye’de Kürtlerin yoğunluklu olduğu kentlerdeki zorunlu göç olgusunu irdelemek	1	2.0		
	Göç olgusu	Zorunlu göç olgusunun Türkiye’de Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı kentlere nasıl bir kimlik kazandırdığını incelemek	1	2.0		
		Diyarbakır ve Mersin’e zorunlu göçü açıklamak	1	2.0		
		Göçebe olarak yaşamakta iken, 1980 yılından itibaren hızla yerleşik hayata geçmeye çalışan Beritan Aşireti incelenmesi	1	2.0		
	Göç ve değişkenler	Göç ve din	Zorunlu göç, şehirleşme, sosyal değişme gibi dinamiklerin dinsel hayattaki yansımalarını kadın cinsi özelinde incelemek	1	2.0	7

arası ilişki		Mecburi göç sürecinin kadınların değerler dünyasına ve dini hayatına ne şekillerde yansıdığını incelemek	1	2.0		
		Kadının göç bağlamında yaşadığı dinsel dönüşümün Diyarbakır ölçeğinde incelenmesi	1	2.0		
		Şehrin değerler sisteminde etkili olduğu düşünülen göçler, şehirleşme, dini gruplar ve teknik-teknolojik gelişmelerin değişimi nasıl etkilediği	1	2.0		
Göç ve sosyal/ekonomik ilişki		Kırsal göçün ekonomik ve sosyal etkilerini Diyarbakır ili merkezinde incelemek	1	2.0		
		Göç, konut, yerleşim, kent ve sosyal tabakalar arasındaki ilişkilerin hangi boyutlarda olduğunu belirlemek	1	2.0		
		Diyarbakır'a göç edenlerin kentleşme sürecini ve ekonomik durumlarını incelemek	1	2.0		
Göç ve eğitim	Göçün eğitime etkisi	Ortaokul öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıklarını çeşitli değişkenler (göç vb) açısından incelemek	1	2.0		
		Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkilerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini belirlemek	1	2.0		
		Mevsimlik gezici ve geçici tarım işçiliğinde çalıştırılan çocukların eğitim hakkına erişim durumları ve sosyal beceri yeterliliklerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi	1	2.0		
		Göçü yaşayan çocuklar ile göç etmemiş çocukların yapmış olduğu resimler kendilerini dışa vurma açısından incelemek	1	2.0	7	14.3
Göç ve çocuk		Yerinden edilen ailelerin liseye giden çocuklarının yoksulluğu nasıl deneyimlediklerini incelemek	1	2.0		
		Diyarbakır kent merkezinde sokaklarda çalışan çocukların; yoksulluk, eğitim, göç gibi değişkenler ile olan ilişkisi saptamak	1	2.0		
		İlköğretim okullarında köyden kente göç olgusuna bağlı olarak ortaya çıkan sorunları, öğretmen algı düzeylerine göre belirlemek	1	2.0		
Göç ve konut	Yaşanılan konutlar	Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi kapsamında inşa edilen konutların kullanım sonrası değerlendirmesi	2	4.1		
		Şehirlere göç eden grupların mimari konut projeleriyle kente entegreolma sürecini irdelemek	1	2.0		
		Göç sonucuna ortaya çıkan konut ihtiyacının karşılanması için çözüm yöntemlerini incelemek	1	2.0	5	10.2
	Kalan yapılar	Göçler sonucunda bölgeye yerleşen Türkmenleri ve onların bölgede bıraktıkları eserleri incelemek	1	2.0		
Göç ve sorunlar	Dil sorunları	İç göç ve/veya zorunlu göçe maruz kalan kadınların dil problemleri incelenmesi	1	2.0		
		Türkçe bilmeyen ya da Türkçeyi sonradan öğrenmiş Kürt kadınların evin dışında dil üzerinden yaşadıkları sorunların tartışılması	1	2.0		
		Genel sorunlar	Zorunlu göç eden kadınların yaşadıkları sorunları	1	2.0	4
		SivilToplum Kuruluşlarının konuya yaklaşımları ekseninde ele almak	1	2.0		
		Göç ve iskân çerçevesinde yaşanan sorunlar ve bunların çözüm yolları üzerinde durmak	1	2.0		
Göç ve sağlık	Göç ce ruhsal sorunlar	Mülteci çocukları ve ergenlerin psikiyatrik problemlerin ve bozuklukların değerlendirilmesi	1	2.0		
		Yerinden edilen annelerin ve çocuklarının yaygın karşılaşılan ruhsal sorunlarını araştırmak	1	2.0	4	8.2
		Zorunlu iç göç yaşamış bir grupta travma sonrası stres bozukluğu oranını saptamak	1	2.0		

	Sokakta çalışan çocukların depresif belirti düzeylerini ortaya koymak ve karşılaştırmak	1	2.0		
Belirtilmemiş		2	4.1	2	4.1
Toplam		49	100.0	49	100.0

* Belirtilmemiş olan çalışma tam metine ulaşamayan çalışmalara aittir.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmalar %20.4 sıklıkla göç ve halk, %20.4 sıklıkla göç durumu, %14.3 sıklıkla göç ve değişkenler, %14.3 sıklıkla göç ve eğitim, %10.2 sıklıkla göç ve konut, %8.2 sıklıkla göç ve sorunlar, %8.2 sıklıkla göç ve sağlık üzerine araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Göç ve halk temasında; göç ve halk arası ilişki, göçün halka etkisi ve uyum süreci yer alırken, göç durumunda göç eğilimleri ve göç olgusu bulunmaktadır. Göç ve değişkenler temasında göç ve din, göç ve sosyal/ ekonomik ilişki, göç ve eğitim temasında göçün eğitime etkisi ile göç ve çocuk kategorileri yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda %4.1 sıklıkla Diyarbakır şehir nüfusunun nasıl bir değişim gösterdiği ve bu değişimin nedenleri incelemek ve %4.1 sıklıkla Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi kapsamında inşa edilen konutların kullanım sonrası değerlendirmesi amaçlanmıştır.

Tablo 3.4.9. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına göre dağılımı

c) Çalışmaların yöntemlerine göre (nitel, nicel, karma vb.) dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı Tablo 3.4.9'da ve Şekil 3.4.10'da yer almaktadır.

Tablo 3.4.9.

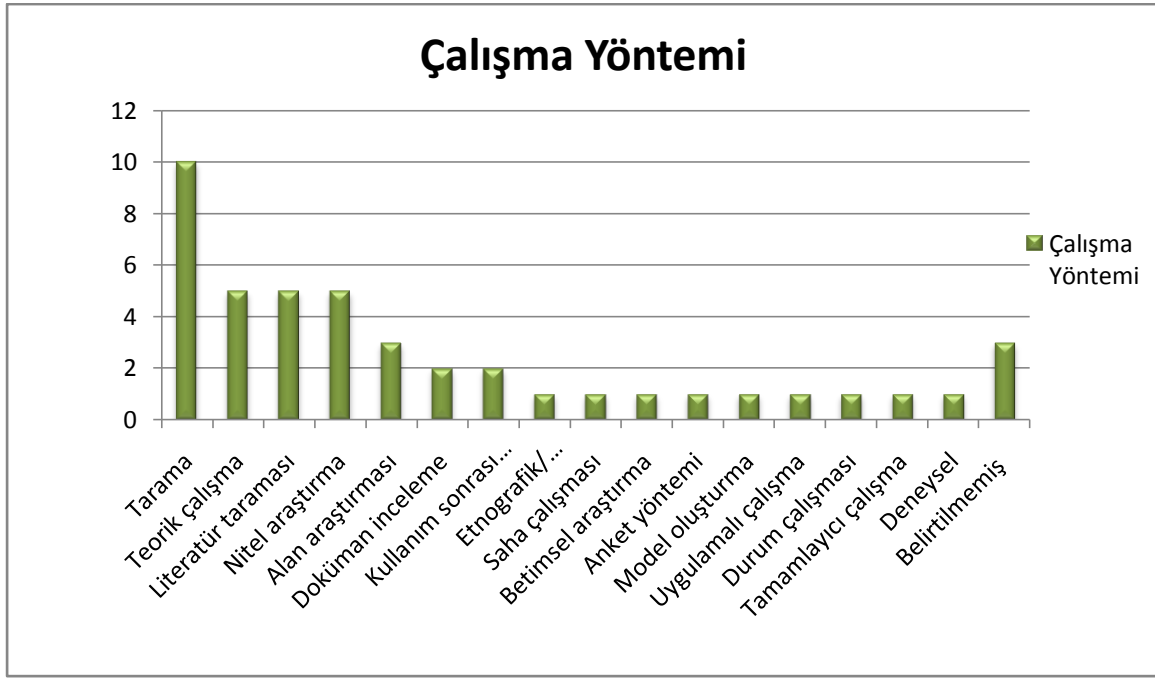
Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı

Yıl aralığı	Yöntem	2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Tarama		4	9.1	3	6.8	1	2.3	2	4.6	10	22.7
Teorik çalışma		2	4.6	2	4.6	1	2.3	-	-	5	11.4
Literatür taraması		1	2.3	2	4.6	2	4.6	-	-	5	11.4
Nitel araştırma		3	6.8	2	4.6	-	-	-	-	5	11.4
Alan araştırması		3	6.8	-	-	-	-	-	-	3	6.8
Doküman inceleme		-	-	2	4.6	-	-	-	-	2	4.6
Kullanım sonrası değerlendirme metodu		-	-	2	4.6	-	-	-	-	2	4.6
Etnografik/ fenomenografik çalışma		1	2.3	-	-	-	-	-	-	1	2.3
Saha çalışması		1	2.3	-	-	-	-	-	-	1	2.3
Betimsel araştırma		1	2.3	-	-	-	-	-	-	1	2.3
Anket yöntemi		1	2.3	-	-	-	-	-	-	1	2.3
Model oluşturma		-	-	1	2.3	-	-	-	-	1	2.3
Uygulamalı çalışma		-	-	1	2.3	-	-	-	-	1	2.3
Durum çalışması		-	-	1	2.3	-	-	-	-	1	2.3
Tamamlayıcı çalışma		-	-	1	2.3	-	-	-	-	1	2.3
Deneysel		-	-	-	-	-	-	1	2.3	1	2.3
Belirtilmemiş		1	2.3	-	-	1	2.3	1	2.3	3	6.8
Toplam		18	40.9	17	38.6	5	11.4	4	9.1	44	100.0

*Bazı çalışmalarda iki yöntem belirtildiği için toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar, tam metine ulaşamayan çalışmalara aittir.

Tablo3.4.9'da ve Şekil 3.4.10'da görüldüğü üzere, yapılan çalışmalarda %22.7 sıklıkla tarama yöntemi, %11.4 sıklıkla teorik çalışma, %11.4 sıklıkla literatür taraması, %11.4 sıklıkla nitel araştırma ve %6.8 sıklıkla alan araştırması kullanılmıştır. Bununla birlikte %4.6sıklıkla doküman inceleme veya kullanım sonrası değerlendirme metodu tercih edilmiştir.

Şekil 3.4.10. Diyarbakir ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı

d) Çalışmaların örneklem büyüklüğüne (1-10, 11-30 kişi vb.) ve grubuna (aile, hane, anne, baba, vb.) göre dağılımları nasıldır?

Diyarbakir ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüklerine göre dağılımı Tablo 3.4.10'da ve Şekil 3.4.11'de gösterildiği gibidir.

Tablo 3.4.10.

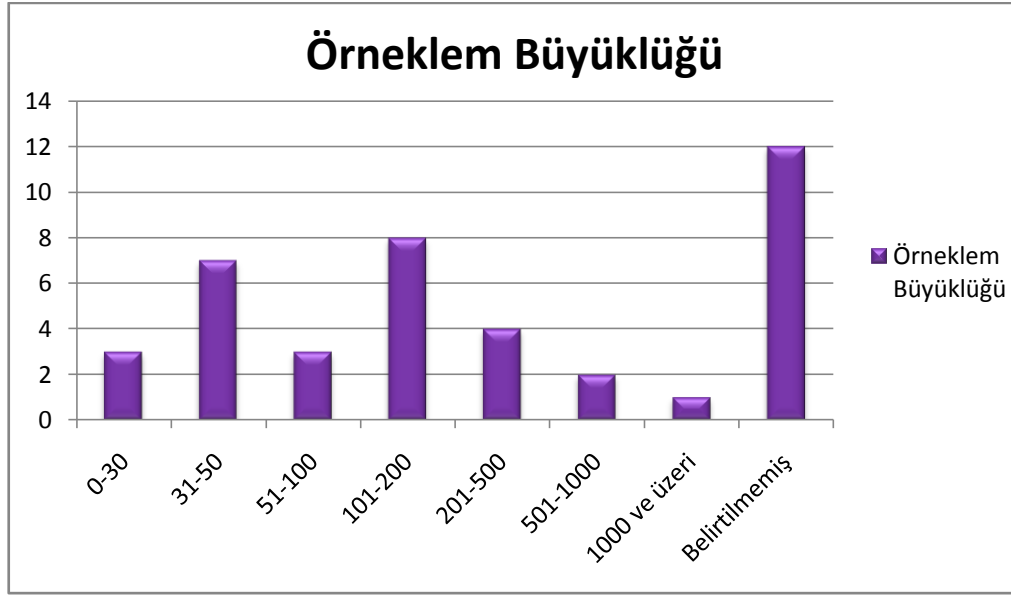
Diyarbakir ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı

Yıl aralığı / Örneklem büyüklüğü	2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0-30	3	7.5	-	-	-	-	-	-	3	7.5
31-50	3	7.5	4	10.0	-	-	-	-	7	17.5
51-100	2	5.0	1	2.5	-	-	-	-	3	7.5
101-200	1	2.5	4	10.0	1	2.5	2	5.0	8	20.0
201-500	1	2.5	2	5.0	-	-	1	2.5	4	10.0
501-1000	1	2.5	1	2.5	-	-	-	-	2	5.0
1000 ve üzeri	1	2.5	-	-	-	-	-	-	1	2.5
Belirtilmemiş	2	5.0	5	12.5	4	10.0	1	2.5	12	30.0

Toplam	14	35.0	17	42.5	5	12.5	4	10.0	40	100.0
--------	----	------	----	------	---	------	---	------	----	-------

* Belirtilmemiş olan çalışmalar; ya teorik çalışmalar ya da tam metine ulaşılamayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.4.10’da ve Şekil 3.4.11’de görüldüğü üzere analiz edilen çalışmaların; üçü 0-30 kişi ile, yedisi 31-50 kişiyle, üçü 51-100 kişi ile, sekizi 101-200 kişi ile, dördü 201-500 kişiyle, ikisi 501-1000 kişi ile ve biri 1000 ve üzer kişi ile gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında 12 çalışmada örneklem büyüklüğüne ulaşılamamıştır. 2016-2011 yılları arasında en fazla 0-30 veya 31-50 kişiyle çalışılırken, 2010-2006 yılları arasında en fazla 31-50 veya 101-200 kişi ile sürdürülmüştür. Bununla birlikte 12 çalışmada örneklem büyüklüğü yer almamaktadır.

Şekil 3.4.11. Diyarbakir ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı

Diyarbakir ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların örneklem gruplarına göre dağılımı ise Tablo 3.4.11’de ve Şekil 3.4.12’de yer verilmiştir.

Tablo 3.4.11.

Diyarbakir ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı

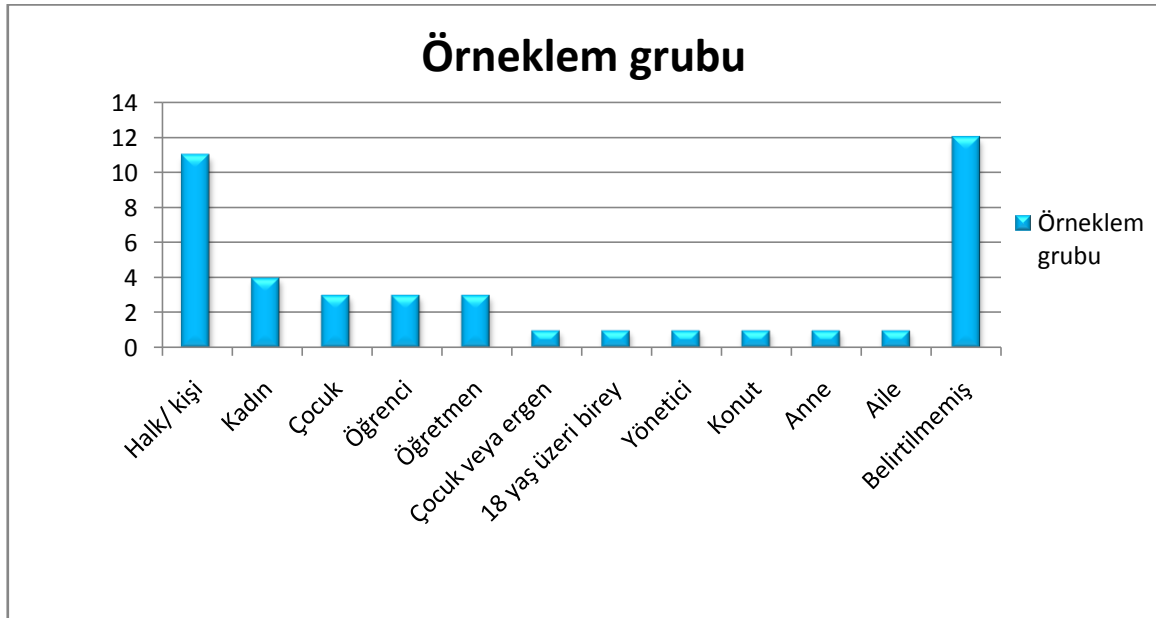
Yıl aralığı Örneklem grubu	2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Halk/ kişi	4	9.5	4	9.5	1	2.4	2	4.8	11	26.2
Kadın	3	7.1	1	2.4	-	-	-	-	4	9.5
Çocuk	1	2.4	2	4.8	-	-	-	-	3	7.1

Öğrenci	1	2.4	2	4.8	-	-	-	-	3	7.1
Öğretmen	2	4.8	-	-	-	-	1	2.4	3	7.1
Çocuk veya ergen	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
18 yaş üzeri birey	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
Yönetici	1	2.4	-	-	-	-	-	-	1	2.4
Konut	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
Anne	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
Aile	-	-	1	2.4	-	-	-	-	1	2.4
Belirtilmemiş	2	4.8	5	11.9	4	9.5	1	2.4	12	28.6
Toplam	16	38.1	17	40.5	5	11.9	4	9.2	42	100.0

*Bazı çalışmalarda iki farklı grupta çalışıldığından toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar; ya teorik çalışmalar ya da tam metine ulaşılamayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.4.11’de ve Şekil 3.4.12’de görüldüğü üzere, analiz edilen çalışmalarda %26.2 sıklıkla halk/kişilerle, %9.5 sıklıkla kadınlarla, %7.1 sıklıkla çocuklarla, %7.1 sıklıkla öğrencilerle ve %7.1 sıklıkla öğretmenlerle çalışılmıştır. Bununla birlikte 12 çalışmada ise çalışma grubu yer almamaktadır.

Şekil 3.4.12. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı

e) Çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı Tablo 3.4.12’de ve Şekil 3.4.13’te yer almaktadır.

Tablo 3.4.12.

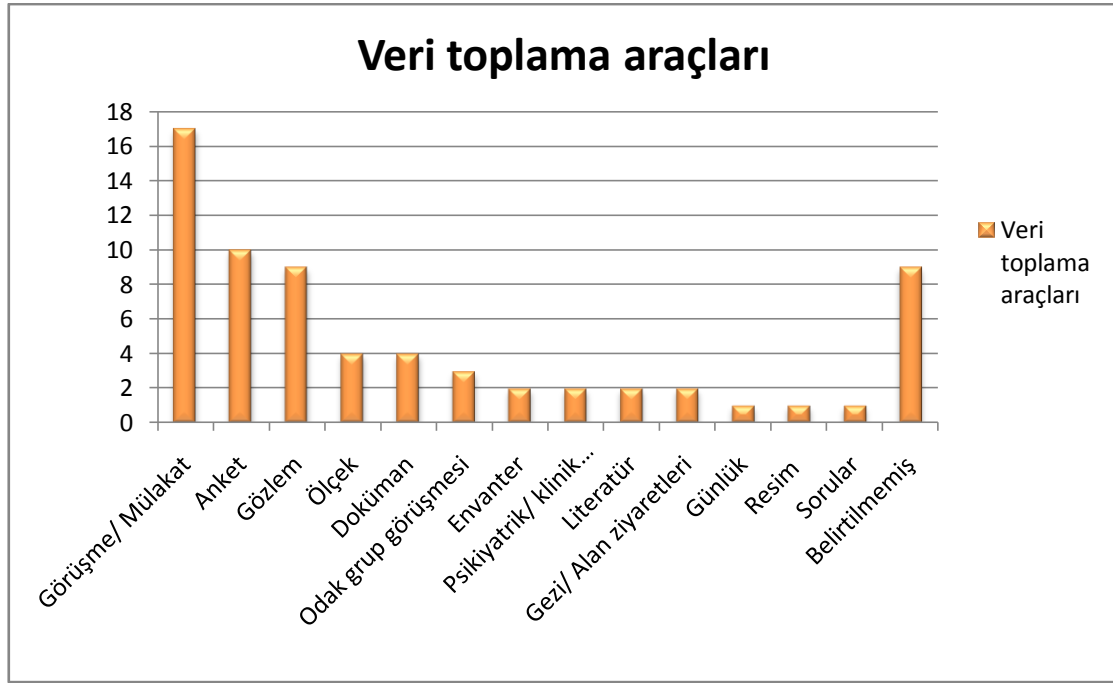
Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

Yıl aralığı	2016-2011		2010-2006		2005-2001		2000-1996		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Görüşme/ Mülakat	9	13.4	8	11.9	-	-	-	-	17	25.4
Anket	4	6.0	4	6.0	1	1.5	1	1.5	10	14.9
Gözlem	4	6.0	5	7.5	-	-	-	-	9	13.4
Ölçek	1	1.5	2	3.0	-	-	1	1.5	4	6.0
Doküman	2	3.0	2	3.0	-	-	-	-	4	6.0
Odak grup görüşmesi	1	1.5	2	3.0	-	-	-	-	3	4.5
Envanter	1	1.5	-	-	-	-	1	1.5	2	3.0
Psikiyatrik/ klinik görüşme	1	1.5	1	1.5	-	-	-	-	2	3.0
Literatür	1	1.5	1	1.5	-	-	-	-	2	3.0
Gezi/ Alan ziyaretleri	2	3.0	-	-	-	-	-	-	2	3.0
Günlük	1	1.5	-	-	-	-	-	-	1	1.5
Resim	-	-	1	1.5	-	-	-	-	1	1.5
Sorular	-	-	1	1.5	-	-	-	-	1	1.5
Belirtilmemiş	2	3.0	2	3.0	4	6.0	1	1.5	9	13.4
Toplam	29	43.3	29	43.3	5	7.8	4	6.0	67	100.0

*Bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanıldığında toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışma, tam metine ulaşamayan veya teorik çalışmalara aittir.

Tablo 3.4.12.'de ve Şekil 3.4.13'te görüldüğü üzere yapılan çalışmalarda %25.4 sıklıkla görüşme/mülakat, %14.9 sıklıkla anket ve %13.4 sıklıkla gözlem kullanılmıştır. Bunun yanında %6.0 sıklıkla ölçek, %6.0 sıklıkla doküman ve %4.5 sıklıkla odak grup görüşmesi çalışmalarda tercih edilen veri toplama araçlarıdır.

Şekil 3.4.13. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

f) Çalışmaların sonuçlarına göre dağılımları nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımına Tablo 3.4.13'te ve Şekil 3.4.14'te yer verilmiştir.

Tablo 3.4.13.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

Tema	Kategori	Kod	f	%	f	%
Göç ve eğitim	Başarı durumu	Öğrencilerin ana dilleri dışında başka bir dille eğitim gördüklerinden başarısız oldukları	1	1.2	15	18.5
		Yerinden edinen çocukların doğdukları andan beri maruz kaldıkları sosyal ve ekonomik eşitsizlikler başarı seviyelerini arttırmak ve beşeri sermayelerini geliştirmek için önlerinde engel oluşturduğu	1	1.2		
		Çocukların çoğunun sokakta çalışmaya başladıktan sonra okul başarılarının bu durumdan olumsuz etkilendiği	1	1.2		
		Çevrelerinde görüp etkilendikleri kültürel ve sosyal yaşantıları, olayları, anılarını ve duygularını yansıttıklarını ancak anlatımda yeterli düzeyde olmadıkları	1	1.2		
	Eğitim hakkı	Mevsimlik gezici ve geçici tarım işçisi olarak çalıştırılan çocukların eğitim hakkına erişimleri engellendiği	1	1.2		
		Mevsimlik gezici ve geçici tarım işçisi olarak çalıştırılan çocukların eğitim hayatları genellikle uzun olmadığı	1	1.2		
		Yerinden edinen çocukların lise eğitimi aracılığıyla hayatlarını iyileştirmekten uzak göründükleri	1	1.2		
	Beceri	Okula ara verip tekrar döndüklerinde hissettikleri yoğun suçluluk duygusu ile mevsimlik tarım işçisi olarak çalıştırılan çocukların sosyal beceri yeterliliklerinin yeteri kadar gelişmediği	1	1.2		

	Göçe maruz kalan çocukların yapmış oldukları resimlerin, çocukların resimsel gelişimi açısından yaşlarına göre geri oldukları	1	1.2		
	Göçe maruz kalmayan çocukların da yapmış olduğu resimler sonucu sanatsal gelişim seviyelerinin altında oldukları	1	1.2		
Eğitim durumu	Mevsimlik gezici ve geçici tarım işçisi olarak çalıştırılan çocukların sınıflarında utangaç oldukları, kendilerini okula ait hissetmedikleri	1	1.2		
	Köyden kente göç olgusunun, Diyarbakır il merkezindeki ilköğretim okullarında çeşitli sorunlar oluşturduğu	1	1.2		
	Sorunların içinde en önemli olarak görülen; fiziksel koşullarla ilgili boyutta bulunan problemler olması	1	1.2		
Eğitimde göç ve değişken	Ortaokul öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıkları puanlarının cinsiyet, sınıf, ek ders, göç durumu ve kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı	1	1.2		
	Göç ile aidiyet duygusunda problemler yaşandığı, okulu bırakma ve okuldan kaçmanın sıklıkla yaşandığı, anne babanın yaşadığı bunalımların çocuklara yansıtıldığı	1	1.2		
Depresif özellikler	Sokakta çalışan çocukların depresif belirti düzeyleri, sokakta çalışmayan çocuklarınkine göre daha yüksek olduğu	1	1.2		
	Göç etmiş ailelerin çocuklarının, fazla kardeşe sahip olan çocukların, anne-babalarının eğitim ve gelir düzeyleri düşük olan çocukların depresif belirti düzeyleri de yüksek olduğu	1	1.2		
	Yerinden edilme gibi travmatik olayların erişkin kadınların ruh sağlığını olumsuz olarak etkilediği	1	1.2		
	Annelerdeki travma sonrası stres bozukluğu ve majör depresyon yaygınlıkları sırasıyla %16.7 ve %23.3 olarak saptanmış	1	1.2		
	Stres bozukluğu ve majör depresyon yaygınlıklarının çocuklarda görülme yaygınlığı ise %6.7 olduğu	1	1.2		
Göç sonucu sağlık sorunu	Göçün tüm ruhsal özellikleri etkilediği, özellikle travma sonrası stres bozukluğu gelişiminde önemli bir etken olduğu	1	1.2	13	16.1
	Anne veya baba kayıpları, yüksek yaş travma sonrası stres bozukluğu için risk faktörleri olarak bulunduğu	1	1.2		
	Travma sonrası stres bozukluğu gelişmesinde sosyal desteğin çok önemli bir yeri olduğu	1	1.2		
	Zoraki göçün travma sonrası stres bozukluğu gelişiminde önemli bir risk faktörü olduğu	1	1.2		
	Kardeş sayısı, anne, babanın hayatta olması gibi sosyal desteklerin göçün travma sonrası stres bozukluğu gelişimini engelleyici etkilerinin olduğu	1	1.2		
	Tüm çocuklar ve ergenler psikiyatrik sorunlar ve rahatsızlıklar sergilendiği	1	1.2		
	Katılımcılarına % 50'sinde bir psikiyatrik sorun varken %50'sinde birden fazla psikiyatrik sorunlar olduğu	1	1.2		
En çok karşılaşılan sorunlar uyku bozukluğu ve depresyon olduğu	1	1.2			
Kadınlar ve sosyal durum	Kadınların, sosyal ve politik dönüşümün güçlü birer sembolü olurken geleneksel sürekliliğin de en belirgin taşıyıcıları olduğu	1	1.2		
	Kadınların zorunlu göç sonrası sürecine dair anlatılarında sıklıkla yer alan bir temanın, sosyal alana ilişkin problemler olduğu	1	1.2		
	Kadının ve erkeğin eşit olarak yaşamlarını sürdürmediği	1	1.2		
	Diyarbakır'a göç eden insanların uzun yıllar kente adapte olamadıkları	1	1.2	11	13.6
	Bu insanların temelde yaşadığı ekonomik yoksunluk, işsizlik, barınma, sağlık gibi sorunlarında kent koşullarına uyumlarını oldukça geciktirdiği	1	1.2		
Diyarbakır'a göç edenlerin karşılaştıkları bütün olumsuz koşullara rağmen kadınların kentte yaşama isteği erkeklere göre daha	1	1.2			

		yüksek olduğu				
	Dil	Kadınların Kürtçe konuşmaları kimlikten ayrı düşünmedikleri	1	1.2		
		Türkçeyi bilmeyen ya da çok az bilen kadınlar için bu 'dilsizlik' hali bir başka ülkede olma hissini yarattığı, göçün var olan ağır koşullarını iki katına çıkardığı	1	1.2		
		Türkçe dışında dillerin konuşulmasının sadece devlet kurumları tarafından değil, insanlar tarafından da kabul edilir olmadığı	1	1.2		
	Sosyal değişim	Diyarbakır'da belli bir sosyal değişim süreci yaşanıyor olmasına rağmen değişimin hala çok taze ve genç olduğu	1	1.2		
		Diyarbakır'da göçle birlikte sorun olarak belirginleşen konut, eğitim, sokak çocukları, sağlık, yasal olmayan imar uygulamaları ve göç tahribatına yönelik vurdumduymazlıklar; kentin birer sosyal simgesi olma özelliklerini hala muhafaza ettiği	1	1.2		
	Konutlara uyum	KDRP konutlarında odalar da büyüklük açısından kullanıcılar tarafından yeterli bulunmadığı/küçük bulunduğu	2	2.5		
		Yeni konutların göç eden kişilerin önceki yaşam alanlarına ait tasarım anlayışına uygun olmadıkları	1	1.2		
		Kullanıcıların %91'i köyde kendi yaptıkları ilk evlerinden, %7'si ise şimdiki evlerinden memnun oldukları	1	1.2		
		KDRP kapsamında yaşadıkları evi, hiçbir kullanıcının çok iyi bulmadığı	1	1.2		
Göç ve mimari		Diyarbakır'daki yaşanan konut ihtiyacının yanı sıra altyapıdaki yetersizlik de kent yaşamını olumsuz yönde etkilediği	1	1.2	10	12.3
	Plansız kentleşme	Diyarbakır, yoğun göçler nedeniyle modern görünümünün yanında plansız büyüyen bir kent sorunlarıyla boğuştuğu	1	1.2		
		Başta Diyarbakır olmak üzere birçok kentin hızlı bir köyleşme, gecekondulaşma, yoksullaşma sürecine girdiği	1	1.2		
		Psikolojik ve sosyal altyapısı çarpık olan Bağlar ilçesi yetersiz kentsel altyapısıyla fiziksel mekân olarak da çarpık bir halde olduğu	1	1.2		
		Diyarbakır'ın Nesrin evleri mahallesinin göç nedeniyle kötü yapılanmaya maruz kaldığı	1	1.2		
	Göç oranları	İstanbul'da 944,481, Adana'da 346,423, İzmir'de 263,077 Güneydoğu Anadolu Bölgesi kökenli kişi yaşadığı	1	1.2		
		Bölge dışındaki illerde sırasıyla en çok Mardin, Diyarbakır ve Şanlıurfa nüfusuna kayıtlı olanların yaşadığı	1	1.2		
		Güneydoğu Anadolu Projesi'ne rağmen bölge dışına göç eğiliminin devam ettiği	1	1.2		
		Diyarbakır'm; Mardin, Şanlıurfa ve Batman'dan göç aldığı	1	1.2		
Göç ve iller		16. yüzyılın ilk yarısında Diyarbakır şehir nüfusunun yıllık %23,58 arttığı	1	1.2	9	11.1
	Göç sonucu ilin durumu	Diyarbakır'ın, şehir düzeni, sosyal ve kültürel özellikleri açısından önemli ölçüde değiştiği	1	1.2		
		16. yüzyılın ilk yarısında Diyarbakır şehir merkezi için göçlerden kaynaklanan bir nüfus yığılmasının olduğu	1	1.2		
		Tarihi bir kent dokusuna sahip tarihi eserlerin bakımsızlık yüzünden tahrip olduğu	1	1.2		
		Diyarbakır son yıllarda kırsal alandan aldığı büyük boyutlardaki göçler sonucunda aşırı bir kentsel büyüme olgusuyla karşılaştığı	1	1.2		
Göç neden ve sonuçlar	Göç nedenleri	Diyarbakır'a göç nedenleri arasında; ekonomik koşullar, terör ve kan davası yer aldığı	1	1.2		
		Aşiret mensuplarını yerleşik hayata sevk eden sebeplerin, iş bulma, güvenlik kaygısı ve daha rahat bir yaşam beklentisi olduğu	1	1.2	8	9.9
		Kırsal göçün göç hareketini gerçekleştirenler üzerinde ekonomik ve	1	1.2		

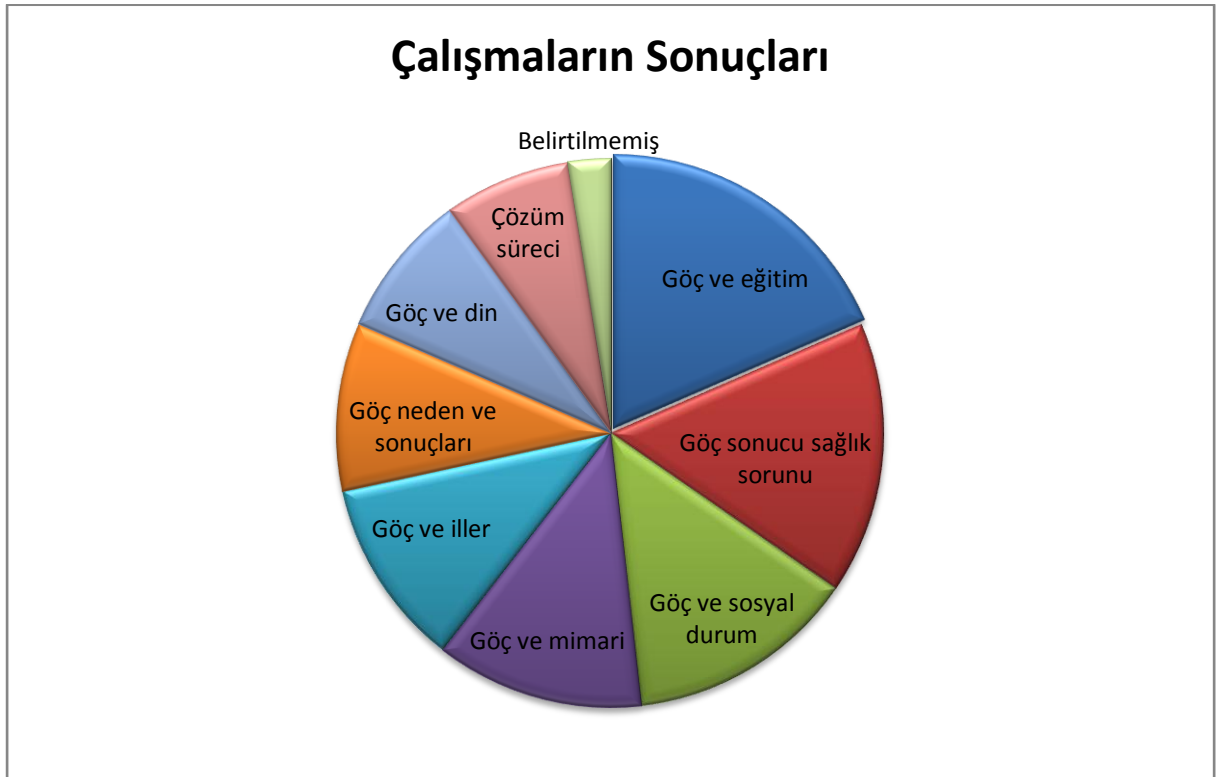
	sosyal etkileri olduğu				
	Sokakta çalışan çocukların ailelerin de çoğunun son yıllarda kırsal alanlardan terör ve güvenlik olayları nedeniyle göç ettikleri	1	1.2		
Göç sonuçları	Zorunlu göç; ülke içinde yerinden olmuş çocuklar ve kadınlar için belirsiz bir konumda yaşama yol açtığı	1	1.2		
	Yaşanılan göç cinayetleri ortaya çıkaran törelerin dayandığı sosyal ve ekonomik nedenleri ortadan kaldırdığı için töreleri de bir çözülme sürecine soktuğu	1	1.2		
	Gecekondu bölgelerinde yaşayanlar içerisinde kente zorunlu göç edenlerde geri dönme isteği daha yüksek olduğu	1	1.2		
	Her iki kente 1990 sonrasında göç edenlerin, geldikleri yerlere geri dönüş içinde bir planlama yapmalarını da olanaksız kıldığı	1	1.2		
	Şehirleşme sürecinin modernleştirici bir etkide bulunduğu ve bunun kadınların dinsel dünyalarına da yansıdığı	1	1.2		
Göç ve din	Dinsel kültürün doğal taşıyıcıları olan kadınların, bir taraftan modernleşmenin ve siyasallaşmanın önemli yüzleri olurken diğer yandan da halk dindarlığının en önemli sürdürücüleri oldukları	1	1.2		
	Diyarbakır'a göç eden kadınların dini hayatlarının inanç ibadet ve sosyal hayat boyutlarında artış olduğu	1	1.2		
	Orta yaş ve üstü göçmen kadınlar modern anlayış ve uygulamalara daha mesafeli davranırken daha genç olanlar ise bu tür inanç ve uygulamalara karşı daha olumlu bir tavır sergiledikleri	1	1.2	7	8.6
	Kadınlar kırsaldaki popüler inanç ve uygulamaları göçle birlikte kente taşıdıkları	1	1.2		
	1990 ile 2013 yılları arasında Diyarbakır'da belirgin bir dinsel artışı olduğu	1	1.2		
Din durumu	Diyarbakır'da dinsel kırılmalara rağmen dinle ilgili bir tanıdıklık hissinin ve dine kayıtsız kalamama halinin canlı olduğu	1	1.2		
	Zorunlu göçün nedenleri arasında yer alan eğitim olanakları yaygınlaştırılarak arttırılmalı, toprak reformu gibi konularda çözümlerin üretilmesi ve kırsal kesimdeki sosyal yaşamın canlandırılması kırdan kente göç oranını düşüreceği düşünülmekte	1	1.2		
Çözüm Süreci	Öneriler	1	1.2		
	Nesrin mahallesinin düşük olan yaşam çevre standartlarının ve yapı kalitesinin yükseltilmesi için sürdürülebilir bir planlama yapılması gerektiği	1	1.2		
	Diyarbakır'da konut sorununun çözümü için atılması gerekli ilk adım, göçün önlenmesi olurken, diğer taraftan da konut sorunu ana hatlarıyla ele alınması gerektiği	1	1.2	6	7.4
Sivil toplum	Sivil toplum	1	1.2		
	Sivil toplum kuruluşlarının zorunlu göç eden kadınlara yönelik hazırladıkları çalışmalarında yeterince başarılı olamadığı	1	1.2		
	Diyarbakır'da, sivil toplumun, sınıfsal ve cinsel mücadeleleri barındırmadığı yönündeki eleştirilerin haklılık payı gözlemlendiği	1	1.2		
	Diyarbakır'a göçle gelen nüfusun kadın bireylerine yönelik yeni kurumsallaşmalar (Örn; çamaşirevleri) ve çalışmalara sahne olduğu	1	1.2		
Belirtilmemiş		2	2.5	2	2.5
Toplam		81	100.0	81	100.0

*Bazı çalışmalarda birden fazla sonuç yer aldığı için toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar tam metne ulaşamayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.4.13'te ve Şekil 3.4.14'te görüldüğü üzere; analiz edilen çalışmaların sonuçları; göç ve eğitim (%18.5), göç sonucu sağlık sorunu (%16.1), göç ve sosyal durum (%13.6), göç ve mimari (%12.3), göç ve iller (%11.1), göç neden ve sonuçları (%9.9), göç ve din (%8.6),

çözüm süreci (%7.4) üzerinedir. Göç ve eğitim üzerine olan çalışmalar; başarı durumu, eğitim hakkı, beceri, eğitim durumu, eğitimde göç ve değişkenlerle ilgili iken, göç sonucu sağlık durumu ise depresif özellikler, stres bozukluğu ve psikiyatrik sorunlarla ilgilidir. Göç ve sosyal durum teması; kadınlar ve sosyal durum, uyum, dil ve sosyal değişim kategorilerinden oluşmaktadır. Yapılan çalışmalarda %2.5 sıklıkla KDRP konutlarında odalar da büyüklük açısından kullanıcılar tarafından yeterli bulunmadığı/küçük bulunduğu, %1.2 sıklıkla öğrencilerin ana dilleri dışında başka bir dille eğitim gördüklerinden başarısız oldukları, %1.2 sıklıkla göçün tüm ruhsal özellikleri etkilediği, özellikle travma sonrası stres bozukluğu gelişiminde önemli bir etken olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte incelenen çalışmalarda; %1.2 sıklıkla kadınların, sosyal ve politik dönüşümün güçlü birer sembolü olurken geleneksel sürekliliğin de en belirgin taşıyıcıları olduğu, %1.2 sıklıkla Diyarbakır'a göç nedenleri arasında; ekonomik koşullar, terör ve kan davası yer aldığı, %1.2 sıklıkla Kadınlar kırsaldaki popüler inanç ve uygulamaları göçle birlikte kente taşıdıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Şekil 3.4.14. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı

g) Çalışmaların önerilerine göre dağılımları nasıldır?

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı Tablo 3.4.14'te ve Şekil 3.4.15'te gösterildiği gibidir.

Tablo 3.4.14.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı

Kategori	Kod	f	%	f	%
Kente uyuma ilişkin öneriler	Göç eden insanların kent yaşamına adapte olabilmeleri için gerekli desteğin sunulması	1	2.3		
	Resmi ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılması	1	2.3		
	Yüksek yaşam kalitesini oluşturacak bir modelle sosyal açıdan da sürdürülebilirlik sağlanabileceği	1	2.3		
	Yeni çocuk ve gençlik merkezlerinin açılması	1	2.3	6	13.9
	Yeni çocuk ve gençlik merkezlerindeki meslek elemanı sayısının yeterli hale getirilmesi ve kurumlar arasında işbirliği ve desteğin sağlanması	1	2.3		
	Gelecek nüfus için yerleşim alanları belirlenmeli ve gerekli sosyal donatıların yerleri seçilmeli	1	2.3		
Eğitime yönelik öneriler	Okulların ders saatleri dışında kalan zamanlarda ders çalışma ortamları oluşturmaları gerektiği	1	2.3		
	İl eğitim denetmenleri tarafından okul müdürleri ve öğretmenlere yönelik eğitime erişim ve devam konusunda bilgilendirme yapılmalı	1	2.3		
	Göç alan bölgelerde olan okullarda görev yapan öğretmenlerin, çocukların görsel sanatlar alanında gelişim aşamalarının altında olduklarını dikkate almaları	1	2.3	4	9.3
	Sivil toplum kuruluşlarının ve sosyal hizmet birimlerini eğitim odaklı projelerinin üzerinde önemle durulması gerektiği	1	2.3		
Kent dokusuna ilişkin öneriler	KDRP konutlarının kullanıcıları “kendi evini yapma” fikrini desteklemeli	1	2.3		
	Tarihi eserleri korumaya yönelik çalışmalar yapılmalı	1	2.3		
	Konut planlaması yapılmadan önce kullanıcıların ihtiyaç ve isteklerini belirleyecek kapsamlı bir görüşme ve anket çalışması yapılması gerektiği	1	2.3	4	9.3
	Kent dokusunun yapılanmasına yönelik büyük ölçekli projeler geliştirilmeli	1	2.3		
Yeni çalışmalara yönelik	Dini hayat araştırmaları için uzun süreli gözlem ve derinlikli görüşmeler yapılması gerektiği	1	2.3		
	Benzer bir araştırma modeli ile veriler başka kaynaklardan da (veliler, çocuklar, okul yöneticileri vb.) toplanmalı	1	2.3		
	Zorunlu göçün cinsiyetlendirilmiş bir olgu olması üzerine betimsel bilgiyi genişletmek adına yeni alan çalışmaları tasarlanmalı	1	2.3	4	9.3
	Türkiye’de yerinden edilmeler konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu	1	2.3		
Psikolojik sorunlara yönelik	Çocukların ve ergenlerin psikolojik destek almaları gerektiği	1	2.3	3	6.9
	Çocukların ruh sağlığını tehlikeye düşürecek çevresel	1	2.3		

önlemler	faktörlerin tespit edilmesi ve gereken önlemlerin alınması				
	Ruh sağlığı uygulamalarının yerinden edilmeyi yaşayanlar ve ikinci kuşak çocuklarını içerecek şekilde düzenlenmesi gerektiği	1	2.3		
Göçün azaltılması	Köylere dönüşlerin sağlanması	1	2.3		
	Kırsal göçün süt- et- balık vb sektörlerinin canlandırılması gibi seçeneklerle azaltılması gerektiği	1	2.3	2	4.7
Belirtilmemiş		20	46.5	2.3	46.5
Toplam		43	100.0	43	100.0

*Bazı çalışmalarda birden fazla öneri yer aldığı için toplam sayı değişmiştir.

** Belirtilmemiş olan çalışmalar, ya tam metine ulaşamayan ya öneri bulunmayan çalışmalara aittir.

Tablo 3.4.14'te ve Şekil 3.4.15'te görüldüğü üzere incelenen araştırmalarda %46.5 sıklıkla öneri belirtilmemiştir. Önerilere yer verilen çalışmalarda; kente uyuma, eğitime, kent dokusuna, yeni çalışmalara, psikolojik sorunlara ve göçün azaltılmasına ilişkin öneriler verilmiştir. Çalışmalarda %2.3 sıklıkla göç eden insanların kent yaşamına adapte olabilmeleri için gerekli desteğin sunulması, %2.3 sıklıkla KDRP konutlarının kullanıcıları "kendi evini yapma" fikrini desteklenmesi, %2.3 sıklıkla Türkiye'de yerinden edilmeler konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu, %2.3 sıklıkla çocukların ve ergenlerin psikolojik destek almaları gerektiği yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Şekil 3.4.15. Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların önerilerine göre dağılımı

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde Diyarbakır ilinde gerçekleşen göç, şiddet, aile ve çocuk kavramını ele alan araştırmalara ilişkin tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Aile Kavramına İlişkin Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bu kısmında; Diyarbakır ilinde gerçekleşen aile kavramını temel alan akademik çalışmaların genel ve içerik özelliklerine ilişkin tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen ve aile kavramını temel alan araştırmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde; çalışmaların 1999 yılında başladığı ve giderek arttığı görülmektedir. Ailenin Türk toplumunun temel yapı taşı oluşturduğu düşünüldüğünde, bu konuda çalışmaların yapılması olağan görülmektedir. Bununla birlikte son yıllarda Türk toplum yapısında meydana gelen hızlı değişimler, bu değişime paralel olarak aile ve akrabalık ilişkilerindeki çözümler, boşanmaların artması, sanayileşme, göç, kentleşme, gibi sosyolojik olgular aile kavramının bilimsel araştırmalar ile ele alınmasına zemin hazırlamıştır (Aktaş, 2015).

Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların yarısından fazlasını makaleler oluşturmaktadır. Makalelerin büyük bir kısmının TR dizin tarafından indekslendiği belirlenmiştir. Ulakbim tarafından oluşturulan TR Dizin; Sağlık Bilimleri (Tıp), Mühendislik ve Temel Bilimler, Sosyal ve Beşeri Bilimler, Yaşam Bilimleri ve Hukuk olmak üzere beş ayrı temel konu alanında dergileri bünyesinde barındırmaktadır. Araştırma kapsamında temel alınan konunun aile olması ve ailenin biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurum (Doğan, 2008) olması göz önünde bulundurulduğunda farklı disiplin alanlarında çalışmaların yapılmış olması beklenen bir durumdur.

Araştırma kapsamında değerlendirmeye alınana makalelerden beşinin SCI veya SSCI kapsamında taranan *Maternal and Child Health Journal* ve *Journal of Family Planning and Reproductive Health Care*, *Newborn & Infant Nursing Reviews* gibi dergilerinde yayımlandığı görülmektedir. Dergilerin kapsamı incelendiğinde sağlık konularında yayım yaptıkları belirlenmiştir. Türkiye’de 2001 yılından itibaren bilhassa mühendislik, sağlık ve fen bilimleri alanlarındaki akademik yükselmelerde, SCIEExpanded ve SSCI kapsamındaki dergilerde makale yayınlama zorunluluğu getirildiğinden, belirtilen dergilerde Türk üniversiteleri adresli makale sayılarında artış yaşanmıştır (Asan, 2006). İlgili makalelerin

(Ceylan, Ertem, Saka & Akdeniz, 2009; Coşkun & Karakaya, 2013; Durmaz, Baş, & Gümüş, 2016; Ertem, Ergenek, Elmaci, & Ilcin, 2001; Ertem & Koçturk, 2008) yayım yıllarına bakıldığında bu durumu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Bu durum ayrıca aile kavramının sağlık boyutunun ulusal alan yazına ek olarak uluslararası alan yazında da kendine yer bulduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamında incelemeye alınan bilimsel yayınları sayıca makalelerden sonra yüksek lisans tezleri izlemektedir. İlgili tezlerin büyük bir kısmının Diyarbakır ilinde bulunan Dicle Üniversitesinde gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Benzer olarak araştırma kapsamında incelenen çalışmaların büyük bir kısmının Dicle Üniversitesi, Diyarbakır Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Diyarbakır Polis Müdürlüğü gibi Diyarbakır ilinde yer alan kurumlarda görev yapan araştırmacılar tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bilimsel araştırmalarda zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklem kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilebileceği (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2012) göz önünde bulundurulduğunda bu durum olağan görülmektedir.

Araştırma kapsamında Diyarbakır ilinde aile kavramına odaklanan sadece iki adet doktora tezine rastlanmıştır. Bu durum aile çalışmaları açısından önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Türkiye’de son yıllarda lisansüstü eğitim tez sayıları artmakla birlikte, doktora tez sayısı yüksek lisans tez sayısının neredeyse dörtte birinde kalmaktadır (Gürgen, 2009’dan aktaran Hazır Bıkmaz, Aksoy, Tatar, & Atak Altınyüzük, 2013). Bu durumun sebebi olarak Türkiye’deki yüksek lisans ve doktora programlarının ve tezleri yönetecek öğretim elemanı sayısının azlığı gösterilebilir (Erdoğan & Çağıltay, 2009). Araştırma kapsamında incelenen iki doktora tezinin de Türkiye’nin gelişmiş olarak nitelendirilebilecek Gazi ve Sakarya Üniversitelerinde gerçekleştirilmesi bu durumu desteklemektedir.

İncelenen çalışmaların büyük çoğunluğunun tek yazarlı (%59.01) olarak gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bu durumun incelenen çalışmaların yarısına yakınının tezlerden oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Tek yazarlı çalışmaları %18.03 sıklıkla iki yazarlı çalışmalar izlemektedir. Bununla birlikte sıklıkla tercih edilmemekle birlikte çalışmaların üç, dört ve altı yazarlı olarak da gerçekleştirildiği görülmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde farklı çalışma alanlarında da benzer olarak araştırmaların sıklıkla tek ve iki yazarlı gerçekleştirildiği araştırma sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir (Akaydın & Çeçen, 2015; Alper & Gülbahar, 2009; Arık & Türkmen, 2009; Bacanak, Değirmenci,

Karamustafaoğlu, & Karamustafaoğlu, 2011; Ozan & Köse, 2014; Saban vd., 2010; Varışoğlu, Şahin, & Göktaş, 2013). Bacanak, Değirmenci, Karamustafaoğlu, & Karamustafaoğlu'na (2011) göre bu durumun sebebi araştırma sürecinde yazarların görev dağılımının yeterince açık olmamasından kaynaklanmaktadır. Buna ek olarak durumun Türkiye'deki akademik yükselme ve atanma ölçütlerini sağlama çabasıyla kaynaklandığı düşünülmektedir (Akaydın & Çeçen, 2015; Ozan & Köse, 2014; Varışoğlu, Şahin, & Göktaş, 2013).

Araştırma kapsamında değerlendirmeye alınan çalışmaların büyük kısmının (%64.60) erkek yazarlar tarafından gerçekleştirildiği belirlenmiştir. 2010-2006 yılları arasında kadın ve erkek araştırmacı sayısı eşitlenirken son beş yıllık süreçte kadın araştırmacı oranının düşmesine paralel olarak erkek araştırmacı sayısında artış yaşanmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde benzer araştırma sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir. Buna göre; Kanlı vd. (2014) fizik eğitimi araştırmalarını incelediği çalışmasındaki yazarların çoğunluğunu erkek (%66) olarak belirlemiştir. Fazlıoğulları & Kurul (2012) eğitim bilimleri alanında yapılan doktora tezlerini incelediği araştırmasında doktora tez danışman (%67.5) ve araştırmacılarının (%57.7) çoğunlukla erkeklerden oluştuğunu tespit etmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen makale ve tez konularının sırasıyla aile içi etkileşim, ailenin eğitime etkisi, aile planlaması ve sağlık, aile/evlilik kurumu, aile içi şiddet ve aile içi ruhsal sorunlar olmak üzere altı başlık altında toplandığı belirlenmiştir. Aile içi etkileşime yönelik çalışmaları; suç ve problem davranışlar (Ayna, 2005; Çoban, 2012; Erdoğan, 2005; Metin Keskin, 2003), ebeveyn kabul reddi (Erkan & Toran, 2004; Toran, 2005), kadının aile içerisindeki statüsü (Kulak, 2008; Yılmaz, 2008) ve iş-aile çatışması (Dönmez, Duru & Bez, 2013; Zincirkıran & Tiftik, 2014) oluşturmaktadır. Ailenin eğitime etkisi konusunda yapılan çalışmaların ile akademik başarı (Bars, 2012; Pakır, 2006) ve okul aile işbirliği (Atayeter, 2004; Özmen & Yalçın, 2011) kavramlarına odaklandığı belirlenmiştir. Aile planlaması ve sağlık kavramına yönelik çalışmaların doğum kontrol yöntem kullanımı (Ceylan, Ertem, Saka & Akdeniz, 2009; Elmacı, İlçin, Ertem, Saka, Ceylan, & Gösterici, 2001; Ertem, Ergeneko, Elmacı, & İlçin, 2001), güvenli annelik uygulamaları (Coşkun & Karakaya, 2013; Karakaya & Coşkun, 2013) ve yeni doğan bakımına (Uslu, Can, Özdemir, & Bülbül, 2010; Zengin, 2009) dönük olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere aile içi etkileşim temelli çalışmalar en fazla çalışılan konular arasında olup özellikle suç ve problem davranışların aile ile ilişkisi üzerinde durulmaktadır. Çocuk suçluluğu çeşitli nedenlerle ailesinden kopmuş, ailesinin denetim ve gözetiminden mahrum kalmış çocuklarda daha yaygın gözlemlenmektedir (Ünlü,

2008). Avcı (2010) gerçekleştirdiği araştırmasında aile yapısının, ailenin göç etmiş olmasının, ailenin konut ve demografik özelliklerinin suça yönelmeye etkisinin olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte suç işleme davranışı ile anne-babanın öğrenim durumu, çocuk yetiştirme tutumları, çocuğun aile ortamında kendini mutlu hissetme durumu ve ailenin çocuğun arkadaşlarını onaylama durumu arasında anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir (Balkaya & Ceyhan, 2007). Bu kapsamda çocuk suç ve problem davranışlarının azaltılmasında ailelere büyük rol ve sorumluluklar düştüğü görülmektedir.

Diyarbakır ilinde yapılan ve aile kavramını temel alan çalışmalar; ailenin eğitime etkisinin incelenmesi, aile içi etkileşimin incelenmesi, aile planlamasının incelenmesi, aile/evlilik kurumunun incelenmesi, sağlık durumlarının incelenmesi, aile içi şiddetin incelenmesi ve toplumsal yapının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. İncelenen çalışmalarda; kadın sağlığına yönelik planlı eğitimin annelerin sağlık davranışlarına etkisini belirlemek (Elmacı, İlçin, Ertem, Saka, Ceylan, & Gösterici, 2001; Ceylan, Ertem, Saka & Akdeniz, 2009; Çakmak & Ertem, 2005), doğum kontrol yöntemi kullanımını etkileyen faktörleri incelemek (Ertem, Ergenekon, Elmacı, & Ilcin, 2001; Ertem, Ergenekon, & Elmacı, 2000) ve yeni doğan kliniğine yatan bebeklerin annelerinin, anne sütü ve emzirme hakkındaki bilgi düzeylerini incelemek (Uslu, Can, Özdemir, & Bülbül, 2010; Zengin, 2009) amaçlarına yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bu durumun Diyarbakır'da yıllık nüfus artış hızının Türkiye ortalamasının üstünde yer almasından kaynaklandığı düşünülmektedir (TÜİK, 2010). Diyarbakır doğurganlık hızı en yüksek on il arasında yer almaktadır. 2016 doğum istatistiklerinde Türkiye'de toplam doğurganlık hızı 2,10 (çocuk) iken Diyarbakır 3.12'lik doğurganlık hızı ile Türkiye ortalamasının üzerindedir (TÜİK, 2017). Doğurganlık hızının bu denli yüksek oluşunun toplumda meydana getireceği sorunlar göz önünde bulundurulduğunda bu alanda gerçekleştirilecek çalışmaların önemi ortaya çıkmakta ve çözülmesi gereken bir sorun olarak kendisini göstermektedir. Bununla birlikte aile planlaması hizmetlerine olan ihtiyacın gebeliğe bağlı ölüm oranına paralel olarak arttığı düşünülmektedir. Ülkemizde gebeliğe bağlı ölüm oranı 100,000 canlı doğumda 38.3 (\pm 2.8) olarak hesaplanmıştır. Diyarbakır ilini de kapsayan Güney Doğu Anadolu Bölgesinde ise bu oran 100,000 canlı doğumda 45,4 ile Türkiye ortalamasının üzerindedir (Türkiye Ulusal Anne Ölümleri Çalışması, 2005).

Araştırma kapsamında aile/evlilik kurumunun incelenmesi başlığı altında sıklıkla kültüre özgü evlilik türlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda kültüre özgü evlilik olarak nitelendirilebilecek olan erken yaş evliliklerinin sıklığı, nedenleri, sonuçları ve

bu evlilik türlerini yaşayanların görüş ve deneyimleri incelenmiştir. Erken yaş evlilikleri çalışmanın yapıldığı Diyarbakır'da yaygın bulunmuştur. Acemoğlu, Ceylan, Saka, & Ertem (2005)'e göre; Diyarbakır'da erken yaş evlilikler yaygın olarak görülmektedir. Kadının eğitim düzeyi ve yaşadığı ailenin geleneksel yapısından etkilenen erken erken yaş evlilikler anne ve çocuk sağlığı açısından da önemli görülmektedir. Bu kapsamda bölge halkı için çözülmesi gereken önemli bir toplumsal sorun olduğu düşünülmektedir.

Aile içi şiddetin incelenmesine yönelik gerçekleştirilen çalışmaların; şiddetin yaygınlığı (Uysal, Kır, Korkmaz, Bozkurt, Sivri, & Bez, 2014; Akyüz, 2011; Demir Akçer, 2006), nedenleri (Erkan & Bozgöz, 2004), cinsel şiddet (Çavlin Bozbeyoğlu, Koyuncu, Kardam & Sungur, 2010; Simsek, Uysal, Bez & Gencoglan, 2014) ve töre cinayetleri (Aslan (2007) gibi var olan durumu ortaya koymayı amaçladığı görülmektedir. Aileyi ve dolayısıyla toplumsal yapıyı tehdit eden aile içi şiddet olgusu özellikle kadın ve çocukların fiziksel, ahlaki ve psikolojik yapısını olumsuz olarak etkilemektedir (Könzeoğlu, 2006). Bu doğrultuda aile içi şiddetin azaltılmasına yönelik erkekleri de içerisine alan aile içi şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalarına yer verilmesi oldukça önem kazanmaktadır.

Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen ve aile kavramını temel alan çalışmalarda en fazla genel tarama (Bars, 2012; Özkan, 2011; Laboç, 2010; Özmen & Yalçın, 2011), ilişkisel tarama (Dönmez, Duru & Bez, 2013; Simsek, Uysal, Bez & Gencoglan, 2014; Yılmaz Dinç, 2013), kesitsel (Acemoğlu, Ceylan, Saka & Ertem, 2005; Zengin, 2009) ve alan araştırması yöntemlerinin (Şenol & Yıldız, 2010; Yıldız, 2004) kullanıldığı belirlenmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde; bu sonucun araştırmaların sıklıkla taramaya dayalı olarak gerçekleştirildiği (Selçuk, Palancı, Kandemir, & Dündar, 2014; Ulutaş & Ubuz, 2008; Çiltaş, Güler, & Sözbilir, 2012) araştırma sonucuyla paralel olduğu görülmektedir. Araştırmalarda ayrıca nitel yöntem (Coşkun & Karakaya, 2013; Kuş, Merey & Karatekin, 2014) ve nitel yöntem içerisinde yer alan durum çalışması deseninin (Aslan 2007; Bağlı & Sever, 2005) kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durumun aile kavramının ekonomik, sosyal, kültürel, eğitsel ve psikolojik gibi çok fonksiyonlu yapıya sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Buna göre; çok boyutlu aile yapısını ortaya koyabilmek adına derinlemesine gözlem ve görüşmelerin yapılması gerektiği düşünüldüğünde nitel çalışmaların gerçekleştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan çalışmaların çoğunlukla 301-500 kişi ve 31-100 kişilik örneklem gruplarıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Yıllara göre değişim

incelendiğinde son beş yıllık dönemde daha büyük örneklem sayıları ile çalışıldığı tespit edilmişken 0-30 kişilik örneklem ile çalışılmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Çalışılan örneklem grubunun genellikle anne/baba, kadın, öğrenci ve çocuklar olduğu belirlenmiştir. Çalışma kapsamında aile kavramını temel alan çalışmaların incelenmesi göz önünde bulundurulduğunda en fazla çalışılan örneklem grubunu anne/babaların oluşturması beklenen bir durumdur. İncelenen araştırmaların aile kavramını temel alma kriterine göre seçildiği göz önünde bulundurulduğunda bu durumun olağan olduğu düşünülmektedir. Burada anne/babadan sonra en fazla çalışılan örneklem grubunu kadınların oluşturması ilginç bir sonuç olarak görülmektedir. Bu durumun bölgede kadınların yaşadıkları sorunların daha fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak sorunların çözümü aşamasında ataerkil toplum yapısının hüküm sürdüğü kentte erkeklerin araştırmalara daha fazla dâhil edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen araştırmalarda veri toplama aracı olarak en fazla anket (Atan, Eliöz & Polatcan, 2012; Atayeter, 2004; Cengiz, 2009; Çakmak & Ertem, 2005; Erkan & Bozgöz, 2004; Metin Keskin, 2003; Özyoğurtçu, 2007), ölçek (Arpacı (2014; Durmaz, Baş, & Gümüş, 2016; Zincirkıran & Tiftik, 2014), kişisel bilgi formu (Atalay, 2010; Pakır, 2006; Toran, 2005) ve görüşme (Aslan, 2015; Bağlı & Sever, 2005; Ertem, Ergenekon, & Elmacı, 2000) kullanılmıştır. Bu durumun kullanılan yöntemlere paralel olarak beklendik bir durum olarak görülmektedir.

Araştırma sonuçları en fazla aile içi şiddet, ailenin eğitime etkisi, aile planlaması, ailede ruh sağlığı, aile rolünün önemi, toplumsal yapı, aile/evlilik kurumu, ebeveynlik algısı, ebeveyn yoksunluğu, yeni doğan bakımı ve iş-aile çatışmasına yöneliktir. İncelenen çalışmaların; suç işlemiş çocukların aile yapılarının sağlıksız olduğu (Ayna, 2005; Çoban, 2012; Erdoğan, 2005), kadınlara yönelik şiddette ekonomik nedenlerden kaynaklanan sıkıntıların önemli bir etken olduğu (Akyüz, 2011; Erkan & Bozgöz, 2004), annenin emzirme bilgi düzeyinin doğum yapılan yer, ailenin yaşadığı yerleşim yeri, bebeğin yaşı, evde yaşayan kişi sayısı vb. değişkenlerden etkilendiği (Uslu, Can, Özdemir, & Bülbül, 2010; Zengin, 2009), güvenli annelik uygulamalarının öz bakım ve sağlık hizmeti beceri ve bilgisini arttırdığı (Coşkun & Karakaya, 2013; Karakaya & Coşkun, 2013), kavram yanılgısı ya da yanlış inançlar, evin gelirine katkıda bulunmak için dışarıda çalışan 14 yaşından küçük çocuğa sahip olmak, beklenen ve gerçekte olan erkek çocuk sayısı arasındaki fark, dini karşıtlık, eşiyile aile planlaması konusunda tartışabiliyor olması ve daha önce ölen toplam çocuk sayısı olduğu vb. gibi faktörlerin aile planlamasını etkilediği (Ceylan, Ertem, Saka & Akdeniz,

2009; Elmacı, İlçin, Ertem, Saka, Ceylan, & Gösterici, 2001; Ertem, Ergeneko, Elmacı, & Ilcin, 2001) sonuçlarına ulaştığı belirlenmiştir.

Aile içi şiddet olgu araştırma sonuçlarında sıklıkla yer almaktadır. Bu kapsamda aile içi şiddete ilişkin sonuçlar; yaygınlık, cinsel istismar/ensest, şiddetin nedenleri, sonuçları ve töre cinayetleri boyutlarından oluşmaktadır. Araştırma sonuçları kadınların çok yönlü aile içi şiddete -fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik- maruz kaldığı, bu durumun küçük yaştan itibaren başladığı ve tüm hayat boyunca devam ettiği (Demir Akçer, 2006), aile içinde şiddete daha çok evli genç kadınların maruz kaldığı (Erkan & Bozgöz, 2004) bununla birlikte sağlık çalışanlarının kendilerinin de aile içi şiddete maruz kalabildiği (Uysal, Kır, Korkmaz, Bozkurt, Sivri, & Bez, 2014) belirlenmiştir.

Ailede ruh sağlığını olumsuz etkileyen faktörlerin annelerin deneyimsiz olması ve ilk kez bir bebeğin bakım sorumluluğunu alması (Gülçek, 2015), hasta çocuğa sahip olma (Karadeniz, 2013), yerinden edilme (Aker, 2006) ve riskli gebelik yaşama (Oruçlu, 2011) olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte başlıca intihar nedeninin ailevi sorunlar olduğu (Goren, Subasi, Tirasci & Ozen, 2004), planlı eğitimle annelerin anksiyete düzeyinin azaltılabileceği (Gülçek, 2015) tespit edilmiştir. Bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde ruh sağlığını etkileyen faktörlere ilişkin durumun belirlenmesine rağmen problemlerin çözümüne yeteri kadar değinilmediği düşünülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına paralel olarak sorunların önlenmesi ve çözümüne yönelik yeni çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Kentteki toplumsal yapıya ilişkin araştırma sonuçları yaşam koşulları ve toplumsal cinsiyet rolleri başlıkları altında toplanmıştır. Buna göre; bölgedeki eğitim seviyesinin düşük olduğu (Simsek, Uysal, Bez & Gencoglan, 2014; Şenol & Yıldız, 2010) bu nedenle eğitim gerektirmeyen işlerin daha fazla tercih edildiği (Şenol & Yıldız, 2010) sonucuna ulaşılmıştır. Bölgede kadının ve erkeğin eşit olarak yaşamlarını sürdürmediği ve kent yaşamına katılmada cinsler arası eşitsizliğin derinleştiği (Yılmaz, 2008), erkek baskın satın alma kararlarının hâkim olduğu (Cengiz (2009) tespit edilmiştir. Bu durumun bölgede ataerkil aile yapısının hüküm sürmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ataerkil aile yapısından en fazla etkilenen kesimin kadınlar olduğu bilinmektedir. Kadınların daha çok aşiret ya da topluma uygun davrandığı erkek egemen bu anlayış geleneklerden törelere, toplumsal ve bireysel davranışlara kadar geniş bir alanda yansıma bulmaktadır (Ökten, 2009).

Araştırma kapsamında incelenen çalışmalarda; sağlık uygulamalarının iyileştirilmesine yönelik, okul yaşantısının iyileştirilmesine yönelik, aile destek hizmetlerinin sağlanmasına yönelik, aile içi ilişkilerin iyileştirilmesine yönelik, gelecek araştırmalara yönelik başlıkları altında öneriler verildiği belirlenmiştir. Çalışmalarda; sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesine dönük olarak danışmanlık hizmetlerinin verilmesine yönelik öneriler yer almaktadır. Bu kapsamda yeni doğan bakımı (Zengin, 2009), anne sütü ile beslenme (Uslu, Can, Özdemir, & Bülbül, 2010), aile planlamasına yönelik danışmanlık hizmetlerinin sağlanması (Ceylan, Ertem, Saka & Akdeniz, 2009) önerilmektedir.

Okul yaşantısının iyileştirilmesine yönelik önerilerin; öğretim programları/derslere ilişkin ve okul-aile işbirliğinin sağlanmasına ilişkin olarak iki boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen çalışmalarda aile destek hizmetlerinin sağlanmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur. Burada özellikle aile bilinçlendirme çalışmalarının yapılması (Atan, Eliöz & Polatcan, 2012; Atalay, 2010; Pakır, 2006), kadınların desteklenmesi (Kulak, 2008; Yılmaz, 2008) ve MTİ ailelerin göç etmesinin önüne geçmek adına ekonomik destek sağlanması (Uzundere, 2015) önerilmektedir. Bununla birlikte araştırma kapsamında aile içi şiddetin önlenmesine ilişkin önerilerde sunulmaktadır. Bu kapsamda aile içinde yaşanan sorunların, şiddete dönüşmeden, aile danışma merkezlerinde uzman kişiler tarafından çözüme kavuşturulması (Akyüz, 2011), cinsel istismar ve ensestlin önlenmesinde öncelikli hedeflerin; çocuk işçiliğinin önlenmesi, okuryazarlık oranlarının artırılması ve aile planlaması uygulamalarının yaygınlaştırılması (Simsek, Uysal, Bez & Gencoglan, 2014) ve tüm çocukları korumaya yönelik bir sistemin geliştirilmesi (Çavlin Bozbeyoğlu, Koyuncu, Kardam & Sungur, 2010) önerilmektedir. Bununla birlikte çalışmalarda büyük oranda herhangi bir öneriye yer verilmediği tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları genel olarak incelendiğinde; Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen ve aile kavramını temel alan çalışmalarda en fazla suç ve problem davranışların aile ile ilişkisi, ebeveyn kabul reddinin aileye ilişkin değişkenler ile ilişkisi, kadının aile içindeki statüsü ve iş-aile çatışmasını bünyesinde barındıran aile içi etkileşim boyutuna odaklanıldığı tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere çalışmaların çoğunlukla var olan durumu ve ilişkileri belirlemeye dönük olduğu, çözüm odaklı çalışmalara ise daha az rastlandığı belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışma ile ailelerin yaşadıkları, aile yapısını tehdit eden sorunlar göz önünde bulundurularak çözüm odaklı yeni çalışmaların planlanması gerektiği düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının eğitim, sağlık, evlilik, aile içi şiddet, ruhsal sorunlar, aile içi etkileşim vb. alanlara dağılmış olması aile kurumunun birçok faktörle bağlantılı olduğunu, buna paralel

olarak öneminin de giderek arttığını düşündürmektedir. Bu doğrultuda aile destek hizmetlerinin sağlanması, olumsuz aile koşullarının asgari düzeye indirilmesi, aile bağlarının kuvvetlendirilmesi önemli görülmektedir. Aile kurumunda yapılan iyileştirmelerin yayılarak tüm toplumu kapsayacağı unutulmamalıdır.

4.2. Çocuk Kavramına İlişkin Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bu kısmında; Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların genel ve içerik özelliklerine ilişkin tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; Diyarbakır ilinde çocuk kavramını ele alan kırk yedi yüksek lisans tezine, otuz sekiz bilimsel makale, altı doktora tezi, beş tıpta uzmanlık tezi ve üç kongre bildirisi olmak üzere toplam doksan dokuz çalışmaya erişilmiştir. Analizler sonucunda çocuk ve çocuğu etkileyen durumların gelecek için önemli bir konu olmasına rağmen konu üzerine çalışılmış doktora be tıpta uzmanlık tez sayılarının az olmasının bu alan için önemli bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çocuk kavramını derinlemesine ele alan doktora ve tıpta uzmanlık tezi çalışmaları yapılmasının gerekliliği olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmadan elde edilen bulgularda; Diyarbakır ilinde çocuk konusunda ilk çalışmaların 1989 yılında gerçekleştirildiği iki yüksek lisans tezi olduğu anlaşılmıştır. Çocuk kavramını ele alan bu ilk çalışmalardan ilki Koçak tarafından araştırılan Çukurova'ya pamuk toplamaya gelen mevsimlik tarım işçisi çocukların eğitim durumları ve diğeri ise Kavak tarafından araştırılan Diyarbakır merkez ve kırsal alanlarında 7-11 yaş grubu ilkokul çocuklarının boy-ağırlık ölçümleri ve karşılaştırılması konulu yüksek lisans tezleridir. Bu çalışmaları 1992 yılında Büyüköztürk tarafından yayınlanan Türkiye'de temel eğitim ve ortaöğretimde nüfusun eğitim hizmetlerinden yararlanmasında fırsat ve eşitliğinin derecesini bölgeler, iller, yerleşim birimi, yaş ve cinsiyete göre belirlemek konulu yüksek lisans tezi ve 1993 yılında Tacar tarafından yayınlanan Diyarbakır merkez ve merkeze bağlı köy ilkokulları 7-11 yaş grubu öğrencilerde başın antropometrik ölçümleriyle boy uzunluğu ve vücut ağırlığının karşılaştırılması konulu doktora tezi takip etmiştir. Bununla birlikte 1996 ve 1998 yıllarında birer çalışmanın yapıldığı ve 2001, 2004 ve 2005 yıllarında üçer ve 2002, 2003 yıllarında ikişer çalışmanın yapıldığı belirlenmiştir. Bu durum konunun öneminin her geçen gün daha iyi kavrandığı şeklinde yorumlanabilir.

Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan doktora tezlerinin Gazi Üniversitesi (Kanat, 2012), Dicle Üniversitesi (Tacar, 1993), Fırat Üniversitesi (Bilgin, 2008), Hacettepe Üniversitesi (Çoban, 2012) ve İnönü Üniversitesi (Çakmak-Tolan, 2015); yüksek lisans

tezlerinin on altısının Dicle Üniversitesi (Çocuk, 2016; Lala, 2013; Öge, 2014), beşinin Hacettepe Üniversitesi (Karaman, 2013; Yağcıoğlu, 2011), dördünün İnönü Üniversitesi (Yıldız, 2010), üçünün Ankara Üniversitesi (Büyüköztürk, 1992), ikişerinin Hasan Kalyoncu Üniversitesi (Binay, 2016) ve Sakarya Üniversitesi (Okuyucu, 2001), birerinin ise Abant İzzet Baysal Üniversitesi (Karakuş, 2010), Beykent Üniversitesi (Ekşim, 2016), Ege Üniversitesi (Özalpuk, 2006) gibi üniversiteler; tıpta uzmanlık tezlerinden ikisinin Dicle Üniversitesi (Korkmaz, 2015; Özdemir, 2006) ve diğerinin Çukurova Üniversitesi (Zorba, 2010) gibi çeşitli üniversiteler tarafından araştırılmıştır. Bu durum konunun farklı üniversiteler tarafından araştırılmış olsa da daha çok Diyarbakır ve çevre illerdeki üniversiteler (İnönü Üniversitesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İnönü Üniversitesi vb.) ile daha çok öğrenci kabul eden köklü ve büyük üniversiteler (Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi vb.) tarafından araştırıldığı şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte birerinin Educational Sciences: Theory & Practice (Yıldız ve Duy, 2013), Injury-International Journal Of The Care Of The Injured (Yağmur, Güloğlu, Aldemir ve Orak, 2004), International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism (Şarvan Cengiz, Baş ve Elaltunkara, 2016) gibi SSCI; dört çalışmanın Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (Bilgin, Emhan ve Bez, 2011; Kızmaz ve Bilgin, 2010), birerinin Dinbilimleri Akademik (Okumuş, 2009), Turkish Journal Of Medical Sciences (Demirbilek ve Özbek, 2013) gibi Ulakbim dizinli ve diğerlerinin Düzce Tıp Dergisi (Kara, Dikici, Yel ve Özdemir, 2010), Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi (Dağlı ve Baysal, 2012) gibi veri tabanlarındaki farklı dergilerde yayınlandığı anlaşılmıştır. Çocuk konusunun özellikle SSCI gibi uluslararası alanda yayınlanan hakemli dergilerde ele alınmasının konunun uluslararası alanda önem taşıdığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak bu noktada SSCI dergilerde daha çok çocukların sağlık ve yaşam durumları gibi konuları ele alan tıp alanı dergilerinde yayımlanması dikkat çeken bir başka noktadır. Bunun ise bölgenin son zamanlarda dış göç ve iç göç çekmesiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Çünkü Diyarbakır ilinin yakın çevresindeki savaş mağdurlarının dış göç ve yerel halkın geçim sıkıntısı gibi nedenlerle mevsimlik tarım işçisi olarak civar illere iç göç etmesi ya da çocukların aileleri tarafından, sosyal çevreleri ya da kötü alışkanlıkları gibi nedenlerle sokakta yaşamaları ve çalışmalarını sonrası uygun olmayan koşullarda yaşamaları, çeşitli sağlık sorunlarının baş göstermeye başlaması nedeniyle Diyarbakır ilinde sağlık alanındaki çalışmaların daha fazla sayıda gerçekleşmesine neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yapılan çalışmadan elde edilen bulgularda; çalışmalarının üçte ikisine yakınının tek yazarlı (Çakır, 2017; Palabıyık, 2016), geri kalanların genellikle iki (Bilgin ve Kızmaz, 2015;

Yılmaz ve Kahraman, 2015) ve üç yazarlı (Pirinç, Akın ve Gökova , 2014; Turhanoglu, Alp Erdal ve Bayındır-Bilman, 2014) olduğu anlaşılmıştır. Çalışmaların büyük kısmının yüksek lisans tezi olduğu düşünüldüğünde bu sonucun çıkmasının beklendik bir durum olduğu anlaşılmaktadır. Dahası çalışmalar arasında beş, altı, yedi ve hatta on dokuz yazarlı çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar ise daha çok tıp alanındaki araştırmalarda (Penbegül, Çelik, Palancı, Yıldırım, Atar, Hatipoglu ve Bodakçı, 2013; Ak, Keleş, Karacasu, Pektaş, Akkafa, Özgür , Şahinöz, Özçırpıcı, Bozkurt, Şahinöz, Saka, Ceylan, İlçin, Acemioğlu, Palancı, Gül, Akpınar, Jones ve Özcel, 2006) görülmektedir. Bu sonuç tıp alanındaki çalışmaların daha çok tarama ve kesitsel araştırma şeklinde ilerleyen ve büyük örneklem grupların taranması gerektiren araştırmalar olmasına bağlanabilir.

Ele alınan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun erkek ve geri kalanı kadın yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu noktada çalışmanın erkek yazarlar tarafından daha çok ele alındığı söylenebilir. İncelenen çalışmalardaki yazarların üçte birinin Dicle Üniversitesi'nde (Çocuk, 2016; Korkmaz, 2015), on birinin Ankara Üniversitesi'nde (Göktaş-Timaç, 2010; Uysal, Sayılan, Yıldız, Türk, Türkmen ve Korkmaz, 2016), yedisinin İnönü Üniversitesi'nde (Atli ve Kutlu, 2012), altısının Hacettepe Üniversitesi'nde (Topçu, 2012) ve beşerinin Fırat Üniversitesi (Bilgin ve Kızmaz, 2015) ve Muş Alparslan Üniversitesi'nde (Göz, Körkoca, Dicle, Özgen, 2013) görevli akademisyenler tarafından ele alındığı anlaşılmıştır. Analiz edilen çalışmaların ikişerinin Atatürk Devlet Hastanesi (Ak, Keleş, Karacasu, Pektaş, Akkafa, Özgür , Şahinöz, Özçırpıcı, Bozkurt, Şahinöz, Saka, Ceylan, İlçin, Acemioğlu, Palancı, Gül, Akpınar, Jones ve Özcel, 2006), Diyarbakır Eğitim ve Araştırma Hastanesi (Turhanoglu, Alp Erdal ve Bayındır Bilman, 2014), birerinin Adıyaman Anatolian Vacational High School for Health (Yıldız ve Duy, 2013), Adli Tıp Kurumu (Yılmaz, Kumral, Cantürk, Erkol & Okumuş, 2015) görevli personeller tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Bu durum, çocuk sağlığı gibi önemli bir konunun akademisyenler ve doktor, hemşire, sağlık personeli gibi sağlık çalışanları tarafından birlikte ele alındığı şeklinde yorumlanabilir.

İncelenen çalışmalarda ele alınan konuların; en fazla sağlık, eğitim, sokak çocuğu/çocuk işçiliği, mevsimlik tarım işçiliği, göç ve Kürt meselesi/sorunu ile ilgili çalışmalar olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen bulgularda sağlık teması altında fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları; eğitim teması altında engelli çocukların eğitimi, değerler eğitimi, yatılı bölge okulları, öğretmen görüşleri ile öğrenme çıktıları; sokak çocuğu/çocuk işçiliği teması altında çocukların ruhsal sağlık sorunları, sokak çocuğu olgusunun sosyal boyutu ve çocukların suç ve suça karışma durumları kategorileri yer aldığı belirlenmiştir. Bu durum çocuk kavramının çok geniş yelpazede ele alındığı şeklinde söylenebilir. Analiz edilen çalışmalarda sokak

çocuğu/çocuk işçiliği (Aykal ve Günyel, 2010; Günyel, 2005), değerler eğitimi (Erkuş , 2012; Kaya, Günay ve Aydın, 2016;), Genç Kürtler (Başer, 2011; Palabıyık, 2016) gibi konular üzerine olduğu belirlenmiştir.

İncelenen çalışmaların amaçlarında; Diyarbakır ilinde çocuk kavramını temel alan çalışmaların eğitim, sağlık, sokak çocuğu/çocuk işçiliği, mevsimlik tarım işçisi aile ve çocukları, göç ve Kürt meselesini gibi konuları araştırmayı amaçlamışlardır. Analizlere göre eğitim teması kapsamında yer alan çalışmaların 5'inin engelli çocukların eğitimi, 7'sinin değerler eğitimi, 3'ünün yatılı bölge okulları, 8'inin çeşitli değişkenlere ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi, 6'sının öğrenme çıktıları ve geri kalanın eğitimle ilgili diğer konuları; sağlık teması kapsamındaki çalışmaların 21'inin fiziksel sağlık konularını ve geri kalanının ruhsal sağlık konularını; sokak çocuğu/çocuk işçiliği teması kapsamındaki çalışmaların 2'sinin çocukların ruhsal sağlık durumlarını (Yıldız ve Duy, 2015; Yıldız, 2010), 8'inin sokak çocukluğu/çocuk işçiliği olgusunun çocuklar üzerindeki sosyal boyutunu (Çakmak, 2013), 5'inin çocukların suç ve suça karışma durumlarını (Bilgin ve Kızmaz, 2015) ve geri kalanının ise diğer konuları; mevsimlik tarım işçisi teması kapsamındaki çalışmaların 6'sının çocukların eğitim durumlarını (Koçak, 1989; Uzundere, 2015) ve geri kalanının ise işçilerin çalışma ve yaşam koşullarını (Uzundere, 2015); göç teması kapsamında yer alan çalışmaların tamamının göç ve göçün çocuklar üzerindeki etkileri konusunu (Ateş, 2013; Çeri, Özer ve Nasıroğlu, 2016) ve Kürt meselesi teması kapsamındaki çalışmaların tamamının Genç Kürtler ve onların katıldıkları toplumsal gösterileri (Başer, 2011; Başer ve Çelik, 2014) ele aldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda, Diyarbakır ilinde çocuk kavramının bölge halkının günlük yaşamda karşılaştıkları temel durumlar üzerinden çok yönlü olarak araştırıldığı söylenebilir. Ancak çalışmaların sayısındaki azlık bu konular üzerinde daha çok araştırılması gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

İncelenen çalışmalarda; daha çok tarama (Pirinç, Akın ve Gökova, 2014), ardından kesitsel araştırma yöntemi (Turhanoglu, Alp Erdal ve Bayındır Bilman, 2014) ve ilişkisel tarama modeli (Ekşim, 2016) kullanıldığı anlaşılmıştır. Dahası, çocuk kavramı 2000 yılı ve öncesinde tarama, ilişkisel tarama, kesitsel araştırma ve doküman analizi yöntemleri ele alınırken ilerleyen yıllarda araştırma yönteminin çeşitlendiği belirlenmiştir. Ancak yine de konunun artan önemine nazaran araştırmalarda kullanılan yöntemlerin zayıf kaldığı şeklinde yorumlanabilir. Çünkü her ne kadar yıllar birlikte kullanılan araştırma yöntemi çeşitlense de araştırmalarda yine daha çok tarama, kesitsel araştırma gibi yöntemlerin kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Yapılan analizler sonucunda; on dokuzunun 0 ile 30 kişiyle (Öge, 2014; Selçuk, 2014), yirmi dokuzunun 31 ile 100 kişiyle (Karaman, 2013; Lala, 2013), on ikisinin 101 ile 200 (Çakmak, 2013), on altısının 201 ile 300 kişiyle (Atli ve Kutlu, 2009; 2012) ve yirmi altısının 500 ve üzerindeki kişileri (Demirbilek ve Özbek, 2013; Lala, 2013; Penbegül, Çelik, Palancı, Yıldırım, Atar, Hatipoğlu ve Bodakçı, 2013) kapsayan örneklemle gerçekleştirilmiştir. Bu sonuç beklendiği bir durumdur. Bunun nedenini gerçekleştiren çalışmalarda daha çok tarama ve kesitsel araştırma yöntemi gibi nicel araştırma yöntemlerinin kullanılması olduğu düşünülmektedir. Ancak Diyarbakır ilinde çocuk kavramının ulusal ve uluslararası araştırmacılar tarafından dikkat çeken konuya haline gelmesine rağmen, konuyu nitel boyutta ele alan çalışmaların sınırlı olması dikkat çekmektedir. Analizler sonucunda, çalışmaların otuz ikisinin ilköğretim ve lise düzeyi öğrencilerle (Ekici, 2012; Güzel, Meriç, Toprak, Yorgancılar ve Gün, 2012), yirmi ikisinin öğretmenler ile (Dündar-Kırık, 2011; Erkuş, 2012), onunun sokakta çocukları (Karakuş, 2010; Yıldız, 2010) gibi grupları örneklem olarak ele aldıkları belirlenmiştir. Dahası, çalışmalarda travmaya maruz kalan çocuk (Aker, 2006), Genç Kürtler (Binay, 2012) ve mülteci çocuklar (Çeri, Özer ve Nasıroğlu, 2012) örneklemi üzerinde çalışan çalışmaların görülmesi dikkat çekicidir. Bu bağlamda çocuk kavramını ve özellikle mevsimsel tarım işçisi çocuk, sokakta çalışan çocuk konularının derinlemesine araştırıldığı çalışmalara gereksinim duyulduğu söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen bulgularda; analiz edilen araştırmalarda veri toplama aracı olarak en fazla anket (Çocuk, 2016), ölçek (Topçu, 2012), görüşme (Yağcıoğlu, 2011), doküman (Okumuş, 2009), açık uçlu sorular (Aytekin, 2009) kullanıldığı anlaşılmıştır. İncelenen çalışmalarda dikkat çeken bir başka veri toplama aracı ise klinik/tıbbi testlerin kullanılması (Demirbilek ve Özbek, 2013; Kavak, 2006) ve bazı anketlerin özellikle de örneklemin mevcut sağlık problemi gibi koşulların araştırıldığı çalışmalarda maddelerin katılımcılara tek tek okunduğu ve işaretlenmediği söylenmiştir. Bu durum göç ile Diyarbakır'a yerleşen sığınmacıların/mültecilerin ya da ana dili Kürkçe olan yerel halkın Türkçe'yi iyi bilmemesinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda, örnekleme grubuna savaş mağduru çocuklar gibi kişileri de katabilmek, hedef katılımcı kitlesinden daha doyurucu veri çekebilmek amacıyla Arapça, Kürkçe gibi dillerde veri toplama araçlarının toplanmasının önemli olduğu söylenebilir. Dahası, Diyarbakır iline çocuk kavramını ele alan çalışma sayısının çok olmasına rağmen daha çok anket benzeri ölçme araçlarının kullanılması verilerin yüzeysel olarak toplandığını göstermektedir. Bu nedenle

çocuk kavramının derinlemesine araştırılabilmesi için daha açık uçlu soruların, görüşme ve gözlem gibi ölçme araçlarının başvurulmasının daha sağlıklı veriler sunacağı söylenebilir.

Analiz edilen araştırmaların sonuçlarının daha çok mevsimlik tarım işçisi, eğitim, sağlık, sokakta çalışan çocuk, Kürt sorunu ve göçe ilişkin temaları içeren sonuçlarını ortaya koyan nitelikte olduğu anlaşılmıştır. Çalışmalardan elde edilen veriler incelendiğinde mevsimlik tarım işçisi çocuklar ve aileleri temasında mevsimlik tarım işçilerinin eğitimi, beslenme/yaşam durumları, sağlık durumları, çalışma durumları ve işçilerin sorunlu davranışları; eğitimle ilgili genel sonuçlar temasında okullaşmadaki engeller, öğrenme çıktıları ve nedenleri; sağlık çalışmaları temasında çocukların fiziksel ve ruhsal sağlık gibi kategorilerin yer aldığı belirlenmiştir. Çalışma amaçlarına paralel olarak, Diyarbakır ilinde çocuk kavramına ilişkin çok geniş yelpazede sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir. Ancak ulaşılan sonuçların görülme sıklıklarının düşük olması (genelde bir bir) araştırma bulgularının genellenebilirliğini düşüğü şeklinde yorumlanabilir. Bu nedenle Diyarbakır ilinde çocuk kavramını ele alan benzer çalışmaların gerçekleştirilmesi, bu ilde çoğun mevcut durumunun daha iyi belirlenebilmesi, yaşam, çalışma vb. koşullarının iyileştirici çabaların başlatılabilmesi adına önemli olduğu söylenebilir.

Yapılan analizler sonucunda daha çok sokak çocuğu/çocuk işçiliği, eğitim, sağlık, mevsimlik tarım işçiliği, göç, Kürt meselesi, gelecek araştırmalara ilişkin öneriler sunulduğu belirlenmiştir. Sokak çocuğu/çocuk işçiliği temasında yer alan çalışmaların sokak çocuğu/çocuk işçiliğini önleyici (Erdoğan, 2012), çocukların mevcut durumlarını iyileştirici (Bilgin, 2012) ve geri kalan çalışmalar ise çocuk barınma ve ıslah evleri (Ayna, 2005) üzerine önerilerde bulunmuştur. Eğitim teması kapsamında yer alan çalışmaların engelli çocukların eğitimi (Buğday, 2015), değer eğitimi (Kaya, Günay ve Aydın, 2016), yatılı bölge okulları (Laboç, 2015), farklı değişkenlere ilişkin öğretmenlere ve onların görüşlerine ilişkin (Aytekin, 2009) ve geri kalan çalışmalar ise öğrenme çıktıları ve eğitim sisteminin değerlendirilmesi ile ilgili önerilerde bulunmuşlardır. Ancak tıpkı araştırma sonuçlarının mevcut durumunun belirlenmesinde karşılaşılan durumun önerilerde de gözlemlenmesi ve önerilerin tekrar etme sıklığının düşük olması ileriki çalışmalar için tavsiyeden ileriye gidememesine neden olduğu belirtilebilir.

4.3. Şiddet Kavramına İlişkin Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bu kısmında; Diyarbakır ilinde gerçekleşen şiddet kavramını temel alan akademik çalışmaların genel ve içerik özelliklerine ilişkin tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; şiddet konusunda incelenen çalışmaların sekizi yüksek lisans tezi, üçü doktora tezi, biri tıpta uzmanlık tezi ve dokuzu makale olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmaların basım türlerine göre orantılı bir şekilde dağıldığı söylenebilir. Her bir alanda çalışma olmasına karşın konuya ilişkin çalışma sayısının yeterli olmadığı düşünülmektedir. Şiddet kavramının Güneydoğu bölgesi için önemli bir sorun olduğu düşünüldüğünde; şiddet konusunda daha fazla çalışmanın yapılması gerektiği söylenebilir. Yapılan çalışma sonucunda; Diyarbakır ilinde şiddet konusundaki ilk çalışmanın 2004 (Erkan & Bozgöz, 2004) yılında yapıldığı anlaşılmıştır. Ardından 2007, 2006 ve 2004 yıllarında ikişer, 2008 ve 2010 yıllarında birer, 2011 yılında iki, 2012 ve 2013 yıllarında üçer, 2015 yılında dört, 2016 yılında bir çalışma gerçekleştirildiği söylenebilir. Anlaşılabacağı üzere 2004 yılından itibaren çalışmaların yapıldığı ve 2015 yılında en fazla çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir. Ülkemizde şiddet kavramının uzun yıllardır önemli bir kavram olduğu düşünüldüğünde, konuya ilişkin her yıl çalışma olması olağandır. Son zamanlarda şiddet olaylarının artmasına paralel olarak alanda yapılan çalışmaların artması normaldir. Ancak 2016 yılında tek bir çalışmanın olması ilginç bir sonuçtur. Ülkemizde yaşanan şiddet olaylarına paralel olarak, 2016 yılında bir önceki yıla yakın veya fazla çalışma olması beklenmektedir. Bu bağlamda şiddet olaylarının çözümüne yardımcı olabilmek için, bu konuda yapılan çalışmalara önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Diyarbakır ilinde şiddet konusunda analiz edilen yüksek lisans tezlerinin dördü Dicle Üniversitesinde (Aslan, 2007; Nakipoğlu, 2012), doktora tezleri ise Hacettepe (Çoban, 2012), Marmara ve Fırat Üniversitelerinde sürdürüldüğü anlaşılmıştır. Çalışmaların Diyarbakır ilini kapsadığı düşünüldüğünde, en fazla çalışmanın Dicle Üniversitesi'nde olması olağandır. Bunun yanında farklı illerdeki üniversitelerde de Diyarbakır ilindeki şiddet olaylarının çalışılması bu konunun önemli olduğunun da bir göstergesi olabilir. İncelenen makalelerin ise Journal of Forensic Sciences (Yılmaz, Cantürk, Erkol, Kumral & Okumuş, 2015), Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Barut, Asoğlu & Yıldırım, 2016), EKEV Akademi Dergisi gibi dergilerde yayınlandığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda alandaki makalelerin SSCI dergilerinden Ulakbimdeki dergilere kadar birçok dergi için önemli olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca SSCI/SCI veri tabanında yer alan yayınlar göz önüne alındığında, konunun ulusal literatürün yanında uluslararası literatürde de oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; analiz edilen çalışmaların yarısından fazlası tek, bir kısmı iki, üç, dört veya beş yazarlıdır. İncelenen araştırmaların birçoğunun tez olduğu düşünüldüğünde, tek yazarlı çalışma sayısının fazla olması beklenen bir sonuçtur. Bununla

birlikte makalelerde ise yazar sayılarının farklılaştığı anlaşılmıştır. Yapılan çalışmada; araştırmaların neredeyse yüzde yetmişinde erkek ve yüzde otuzunda ise kadın yazarlar yer almaktadır. Anlaşılacağı üzere Diyarbakır ilinde şiddet konusu kadın ve erkek yazarlar tarafından çalışmasına rağmen, erkek yazar sayısının daha yüksek oranda olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmadan elde edilen bulgularda; incelenen çalışma yazarlarının nerdeyse yarısı Dicle Üniversitesindeki (Lala, 2013) personel ve öğrenciler tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Bununla birlikte Harran Üniversitesi (Demir, 2013), Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü (Hançerli, Duru & Gergin, 2013), Gediz Üniversitesi gibi kurumlarda yer alan araştırmacıların çalışmaları bulunmaktadır.

Yapılan çalışmadan elde edilen bulgularda analiz edilen çalışmaların konularının; en fazla şiddet durumu, şiddetin nedenleri, şiddet ve değişkenler arası ilişki, şiddeti önleme ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan analizler sonucunda şiddet durumu teması altında şiddet olayları ve katılım ile şiddete ilişkin bakış açısı/ görüş, şiddet ve değişkenler arası ilişki teması altında ise şiddet ve sosyal çevre, şiddet ve ekonomi ile şiddet ve diğer kategorilerinin yer aldığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte analiz edilen çalışmalarda şiddetin nedenlerinin tespiti ve şiddete yönelik bakış açısı belirlenmeye yönelik çalışmaların olduğu belirlenmiştir. Anlaşılacağı üzere Diyarbakır ilinde yapılan çalışmalarda genel olarak şiddete ilişkin genel durumların belirlenmesi, nedenlerinin araştırılması ve bazı değişkenlerle ilişkilerinin belirlenmesine odaklanılmıştır. Yani yapılan çalışmaların genellikle betimsel bir mantıkla yapılan ve durum belirlemeyi amaçlayan çalışmalar olduğu söylenebilir. Ancak Diyarbakır ilinde yaşanan şiddet olayları düşünüldüğünde bunların çözümüne ilişkin yapılmış derinlemesine çalışmaların olmaması ilginç bir sonuçtur. Bunun yanında Diyarbakır ilinde de yaygın olduğu düşünülen aile içi şiddet ve özellikle kadına şiddete ilişkin veya özellikle sağlık personeline uygulanan mobbinglere ilişkin çalışmaların az olması ilginçtir. Bu bağlamda alanda sıklıkla karşılaşılan bu gibi sorunlara ilişkin çalışma sayısının artırılması gerektiği düşünülmektedir. Yapılacak olan bu çalışmaların hem alan yazın hem de bölge açısından önemli olacağı söylenebilir.

Diyarbakır ilinde şiddet kavramını temel alan çalışmaların amaçları; şiddet olaylarına ilişkin görüş, şiddet olaylarını nedenleri, şiddet ve değişkenler arası ilişki, şiddet durumunu belirleme üzerine olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmaların şiddete bakış açısı, şiddetin türü, şiddetine etkileri, toplumdaki, okullardaki ve futboldaki şiddet olayları, şiddet ve ekonomi, şiddet ve sosyal ilişki gibi amaçları içerdiği anlaşılmaktadır. Analiz edilen çalışmalarda; hastaların şiddete bakışını değerlendirmek (Arslan, 2015), yönetici ve öğretmen görüşleri temelinde okullardaki şiddet olaylarını önlemeye yönelik geliştirilecek çözüm

önerilerini belirlemek (Aküzüm & Oral, 2015), toplumsal olaya ve kanunsuz eyleme katılan grupların katılımlarına ve saldırganlığına etki eden faktörlerin neler olduğu belirlemek (Hançerli ve diğerleri, 2013), futbol antrenörlerinin saldırganlık türlerini tespit etmek (Cengiz, 2004) gibi amaçların olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda konu ve temada yer alan duruma paralel olarak, şiddetin farklı açılarından durumunu belirlemeyi amaçlayan çalışmaların yapıldığı söylenebilir. Şiddet olaylarında ise toplumdaki, okuldaki ve futboldaki şiddet üzerine çalışmalar yapılmış, hastane ve aile içi şiddet konusu göz ardı edilmiştir. Bu bağlamda özellikle bu konulardaki çalışmaların yapılmasının alan yazın açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgularda en fazla tarama yöntemi (Demir, 2013; Şimşek, Emhan, Demirtaş & Topuz, 2015), doküman analizi (Gök, 2010; Yıldırım, 2012) ve betimsel modelin (Akgündüz, Oral & Avanoğlu, 2006) tercih edildiği belirlenmiştir. Alan yazında Karadağ (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada en fazla deneysel, tarama, ilişkisel tarama ve durum çalışması modellerinin kullanıldığını belirtmiştir. Benzer olarak yapılan bu çalışmada da şiddet durumları ve şiddet ile bazı değişkenler arası ilişkiler incelendiğinden tarama veya betimsel model tercih edilmiştir. Bunun yanında yapılan çalışmalarda da doküman analizine başvurulmuştur. Bunun yanında nicel odaklı çalışmalar yapılmasına karşın deneysel veya karma yöntemin kullanıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Ayrıca bir diğer önemli nokta nitel odaklı çalışmaların azlığıdır. Aslında şiddet sorunlarını çözebilmek için derinlemesine gözlem ve görüşmelerin yapılması gerektiği düşünüldüğünde nitel çalışma sayısının artırılması önerisinde bulunulabilir. Ancak Tekin (2016) psikolojik şiddet konusundaki yüksek lisans tezlerini incelediği çalışmasında; çoğunlukla nicel yöntemin kullanıldığı, nitel araştırmaların çok az sayıda olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda nitel araştırma yöntemlerinin kullanılarak yapılacak şiddet konusundaki bir çalışmanın alan yazın açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada analiz edilen çalışmaların; beşi 51-100 kişiyle (Akyüz, 2011), beşi 201-300 kişiyle (Emhan, 2011), dördü 501-1000 kişiyle (Yiğitalp, Ertem & Özkaynak, 2007) gerçekleştirilmiştir. Ayrıca incelenen çalışmaların üçü 0-50 kişiyle ve üçü de 301-500 kişiyle yürütülmüştür. Anlaşılacağı üzere yapılan çalışmalarda genellikle fazla sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Kullanılan yöntemler dikkate alındığında, fazla sayıda katılımcı ile çalışmaları sürdürmek beklenen bir durumdur. Genellikle çalışmalar; durum belirlemeye yönelik tarama veya betimsel çalışmalar olmakla birlikte, bu çalışmalarda çok sayıda katılımcıyla çalışılmıştır. Bunun yanında daha az sayıda katılımcı ile yapılacak derinlemesine çalışmaların alan yazın için önemli olduğu düşünüldüğünde, Diyarbakır ili şiddet konusunda

derinlemesine çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir. Şiddet konusunda gerçekleştirilen araştırmada; analiz edilen çalışmalarda en fazla şiddete maruz kalan kadın/ bireylerle (Akçer, 2006), okul yöneticileriyle (Lala, 2013), öğretmenlerle (Aküzüm & Oral, 2015), üniversite öğrencileriyle (Demir, 2013) çalışılmıştır. Anlaşılacağı üzere genellikle şiddet gören kişiler üzerinden çalışmalar yapılmış, şiddeti uygulayan kişiler üzerine çok fazla odaklanılmamıştır. Şiddet olaylarında daha derinlemesine çalışmaların yapılabilmesi için, şiddet gören ve uygulayan kişilerin olduğu araştırmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Çünkü bu şekilde şiddetin önüne geçilebileceği ve şiddetin azaltılabileceği ifade edilebilir. Çalışmadan elde edilen bulgularda; analiz edilen araştırmalarda veri toplama aracı olarak en fazla anket (Bilgin, 2008; Emhan, 2011), görüşme (Aslan, 2007), gözlem (Akçer, 2006), ölçek ve dokümanın kullanıldığı belirlenmiştir. Tercih edilen yöntemlere paralel olarak anket ve görüşmenin tercih edilmesi beklenen bir durumdur. Bunun yanında aynı çalışmada birden fazla veri toplama aracının kullanılarak çeşitliliğe gidilmesi gerektiği düşünülmektedir. İncelenen bazı çalışmalarda bu duruma rastlanmasına rağmen, veri çeşitlemesine gidilen çalışma sayısının çok az olduğu söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen bulgularda; analiz edilen çalışmaların sonuçları; şiddet ve değişkenler, şiddet görme, şiddetin nedenleri/ çözümleri, suç teşkil edebilecek durumlar ve aile/ çocuk açısından şiddet şeklinde olduğu söylenebilir. Ayrıca şiddet görmenin şiddet görenlerin özellikleri ve şiddet görme/ gösterme kategorilerinden, şiddetin nedenleri/ çözümlerinin ise aile içi faktörler, dışsal faktörler ve şiddetin çözümleri şeklinde oluştuğu anlaşılmıştır. Yapılan çalışmalarda katılımcıların çoğunluğunun; terör ve şiddetin hata ve güven eksikliğini arttırdığını düşündüğü (Emhan, 2011), öğrencilerin daha çok yakın çevrelerinden şiddet gördüğü (Yiğitalp ve diğerleri, 2007), anne ve babaların çocuklarıyla yeterince ilgilenmemesi ve çocukların aile içi şiddete tanık olması, okulda yaşanan şiddetin nedenleri arasında yer aldığı (Lala, 2013), tüm suçluların erkek olduğu (Yılmaz ve diğerleri, 2015) gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Anlaşılacağı üzere şiddetin farklı değişkenlerle pozitif veya negatif ilişkisi, hangi kişilerin şiddet gördüğü, şiddetin ailesel ve dış faktöre bağlı nedenleri, aile içi şiddete ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Bu bağlamda analiz edilen çalışmalarda şiddet oluşturabilecek durumların veya kişilere ilişkin önemli sonuçların elde edilmesine paralel olarak, yapılan bu çalışmayla tüm çalışmalardan elde edilen durumun ortaya konulması sağlanabilmektedir. Yani şiddetin neden olduğu, en çok hangi gruplardan uygulandığına ilişkin teorik bilgiler oluşmuş olmaktadır. Bu sonuçlara paralel olarak alınabilecek önlemlerin tartışılmasına ve giderilmesine yönelik yeni çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışma sonucunda incelenen araştırmalarda çoğunlukla şiddeti önlemeye yönelik ve bazılarında ise ileride yapılacak çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Şiddeti önlemeye yönelik çalışmalar; ortam oluşturma, eğitim verme, sorumluluk alma ve düzenlemeler şeklinde sınıflandırılırken, yapılacak çalışmalara ilişkin öneriler; yeni çalışmalara ve benzer çalışmalara yönelik olduğu söylenebilir. Analiz edilen çalışmalarda; okullarda şiddet olaylarının önlenmesi veya azaltılması gerektiği (Aküzüm & Oral, 2015), ailelere şiddetin önlenmesine katkı sunacak konularda aileler bilinçlendirilmesi ve eğitim düzeyleri artırılması gerektiği (Lala, 2013), sağlık çalışanları, eğitimciler, sivil toplum örgütleri şiddetin azaltılmasına yönelik sorumluluk almalı (Arslan, 2015) gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında yeni değişkenlerle (iş stresi, silah kullanımı, terör ve şiddetin ekonominin farklı kesimlerindeki etkisi gibi) benzer çalışmalar yapılması (Şimşek ve diğerleri, 2015), çalışmanın gelecek çalışmalara katkı sağlayacağı ve farklı örneklerle/uzun süreli çalışmaların yapılması önerilerinde bulunulmuştur. Diyarbakır ilinde şiddet olaylarının fazlalığı göz önüne alındığında şiddeti önlemeye yönelik yapılan her bir önerinin oldukça önemli olduğu ve bu önerilerin dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, şiddet konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde Diyarbakır ilinde en fazla şiddete ilişkin durumu ve farklı değişkenlere yönelik nedenleri belirleme üzerine yapıldığı söylenebilir. Anlaşılacağı üzere Diyarbakır'da şiddet konusunda genel olarak durum belirlendiği ve özel olarak yapılan çalışmaların daha az olduğu söylenebilir. Buna karşın Diyarbakır ili hem terör olaylarına paralel olarak şiddet olaylarının yaşandığı hem de fiziksel şiddet olaylarının yaşandığı bir yerdir. Özellikle aile içi şiddet ve mobbingin bunlar arasındaki en önemlileri olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalarda bu konulara yönelik çalışmalar olmasına karşın az sayıda olduğu ifade edilebilir. Ayrıca aile içi şiddet ve mobbing kavramları Diyarbakır başta olmak üzere birçok ilde var olmasına karşın, ifade edilmemesine paralel olarak etkin olarak çalışılmamaktadır. Bu duruma paralel olarak çözüm önerileri veya önlemler alınamamaktadır. Bu bağlamda şiddet konusunda çalışmalar yapılırken bu durumun da göz önüne alınması ve çalışmaların bu şekilde planlanması gerektiği düşünülmektedir. İncelenen çalışmalarda genellikle tarama yönteminin kullanılmasına paralel olarak çalışmalardan derinlemesine sonuçların elde edilmesinde bazı eksikliklerin olduğu düşünülmektedir. Yapılan bazı çalışmalar hem çok kişiye ulaşması ve hem de çalışma gruplarının belirlenmesi açısından bilgi verici olmasına karşın, nitel odaklı çalışmalarla şiddet sorunlarının nasıl çözülebileceğine ilişkin araştırmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

4.4. Göç Kavramına İlişkin Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bu kısmında; Diyarbakır ilinde gerçekleşen göç kavramını temel alan akademik çalışmaların genel ve içerik özelliklerine ilişkin tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; Diyarbakır ilinde göç kavramına ilişkin 22 yüksek lisans tezi, altı doktora tezi, bir tane tıpta uzmanlık tezi ve 11 makale gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Diyarbakır ilinde göç konusunda yapılan çalışma sayısının özellikle yüksek lisans tez sayısının uygun olduğu söylenebilir. Bu noktada yapılan çalışmaların özelliklerine ve içeriklerine bakmak gerekmele birlikte, nicelik açısından çalışma sayısının uygun olduğu ifade edilebilir. Bu durumun Diyarbakır ilinin hem göç veren hem de göç alan bir il olmasına paralel olarak, göç konusunun çalışıldığı düşünülmektedir. Diyarbakır ilinde göç konusunda ilk çalışma 1998 yılında üç çalışma gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Ardından 2001 ve 2006 yıllarında ikişer, 2007 yılında üç, 2008 ve 2009 yıllarında dörder, 2010 yılında üç, 2011 ve 2012 yıllarında ikişer, 2013 yılında dört, 2014 ve 2015 yıllarında ikişer, 2016 yılında ise üç çalışma yapılmıştır. Bu bağlamda özellikle 2006 yılından itibaren konunun her yıl çalışıldığı ifade edilebilir. Bu durumun ilin devamlı göç alması ve vermesi, ayrıca son yıllarda Suriyelilerin ülkemize yapmış oldukları göçlerden ve terör olaylarına paralel olarak gerçekleşen göç olaylarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada; Diyarbakır ilinde göç konusunda analiz edilen yüksek lisans tezlerinin altısı Dicle Üniversitesinde(Güneş, 1998; Yiğit, 2014), üçü Hacettepe Üniversitesinde(Karaman, 2013; Turan, 2001), ikisi Orta Doğu Teknik Üniversitesinde(Arı, 2010), gerçekleştirilmiştir. Doktora tezleri ise Uludağ Üniversitesi(Yanmış, 2015), Marmara Üniversitesi(Aslan, 2014), İstanbul Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi gibi farklı üniversitelerde yapılmıştır. Bunun yanında birer çalışma; Neuropsychiatr(Ceri, Özlü-Erkilic, Özer, Yalcin, Popow & Akkaya-Kalayci, 2016), Türk Psikiyatri Dergisi(Sır, Bayram & Özkan, 1998), Folklor/Edebiyat, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi gibi farklı dergilerde yayınlanmıştır. Bu bağlamda farklı kuruluşlar ve dergiler tarafından konunun ilgi gördüğü ifade edilebilir. Çalışma konusunun Diyarbakır ilini kapsamına paralel olarak en fazla çalışmanın Dicle Üniversitesinde gerçekleştirilmesi olağan bir durumdur. Bunun yanında SSCI dergiler ve Ulakbim'de yer alan dergilerde çalışmaların yayınlandığı, bu bağlamda konunun özgün yanlarının olduğu ifade edilebilir. Yapılan çalışmadan elde edilen bulgularda; neredeyse tamamının tek yazar (Altın Soran, 2010; Asan, 2016; Göktürk, 2001; Özdoğan, 2007) ve bir kısmının ise iki, üç veya altı yazar tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Yapılan çalışmaların büyük bir kısmının tez çalışması olduğu düşünüldüğünde elde edilen

sonucun beklenen bir durum olduğu söylenebilir. İncelenen çalışmaların yarısından fazlası erkek ve neredeyse yarısı kadın yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu noktada erkek ve kadın yazar sayısı arasında paralellik olduğu, ancak erkek yazarlar tarafından konunun daha fazla çalışıldığı söylenebilir. Çalışmadan elde edilen bulgularda; incelenen çalışma yazarları en fazla Dicle Üniversitesi(Erkan & Aydın, 2010), ardından Vienna Üniversitesi(Ceri ve diğerleri, 2016), Hacettepe Üniversitesi(Pala, 2013), İstanbul Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi personelleri/öğrencileri tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Çalışmaların Diyarbakır ilini kapsamına paralel olarak Dicle Üniversitesinden en fazla yazarın olması olağandır. Bunun yanında Vienna Üniversitesinde, Hacettepe Üniversitesi gibi kuruluşlarda konuya ilişkin çalışan araştırmacıların olması bu konunun farklı kuruluşlar tarafından çalışıldığını göstermektedir.

Yapılan çalışmadan elde edilen bulgularda analiz edilen çalışma konularının; en fazla göç ve genel durum, göç ve kadınlar üzerindeki etkileri, göç ve eğitim, göç ve etkileri, göç ve mimari, göç ve sağlık ile ilgili olduğu anlaşılmıştır. Göç ve genel durum teması altında; göçün nedenleri, deneyimler, kavramlar ile iller ve göçler yer alırken, göç ve kadınlar üzerindeki etkileri temasında dine etkileri, uyum süreci ve yaşanan sorunlar yer almaktadır. Göç ve eğitim temasında göç ve eğitim ile göç ve çocuk, göç ve etkileri temasında değişim ve uyum süreci, göç ve mimari temasında konut uygunluğu ve konutlar, göç ve sağlık temasında ise bireylere etkisi ve çocuklara etkisi kategorileri bulunmaktadır. Bu bağlamda yapılan çalışmaların konularına baktığımızda göç konusunun farklı açılardan bakılarak araştırmaların yapıldığı ifade edilebilir. Analiz edilen çalışmalarda zorunlu göç olgusunu inceleme(Azizoğlu, 2013), zorunlu göç gibi dinamiklerin kadın açısından dinsel hayata ve değerlere etkileri(Aslan, 2014), göç edene kişiler için yapılan konutların uygunluğu (Acar, 2006)ve zorunlu göçün stres bozukluğuna etkileri (Bayram, 1998) gibi konuların çalışıldığı söylenebilir. Ancak yine de bazı konularda özellikle mevsimlik tarım işçileri, göçün terör ile bağlantısı gibi konularda eksikliklerin olduğu ifade edilebilir.

Diyarbakır ilinde göç kavramını temel alan çalışmaların amaçlarına ilişkin sonuçlara bakıldığında; en fazla göç ve halk, göç durumu, göç ve değişkenler, göç ve eğitim, göç ve konut, göç ve sorunlar, göç ve sağlık üzerine araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Bu durumun çalışmaların konu/ temalarına paralel olduğu ifade edilebilir. Yapılan çalışmalarda Diyarbakır şehir nüfusunun nasıl bir değişim gösterdiği ve bu değişimin nedenleri incelemek (Demir, 2009) ve Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi kapsamında inşa edilen konutların kullanım sonrası değerlendirmesi (Acar & Bekleyen, 2008) amaçlanmıştır. Genel olarak baktığımızda ise analiz edilen çalışmalarda; göç ve halk arasındaki ilişki, birbirlerine etkileri, göç eden

kişilerin uyumları, göç eğilimlerinin nasıl olduğu, göç ve din arasındaki ilişki, göç ve sosyal ilişkiler, göçün eğitime ve çocuklara etkisi gibi amaçlara yönelik çalışmaların olduğu ifade edilebilir. Bu bağlamda yapılan çalışmaların amaçları incelendiğinde; göç eden kişilerin bir yere yerleştikten sonra uyumları ve karşılaştıkları problemleri araştıran çalışmaların olduğu söylenebilir. Göç konusu temel alındığında ilk akla gelen konuların göç durumları ve buna ilişkin uyum süreci olduğu düşünüldüğünde bu konulara ilişkin çalışmaların yapılması olağandır. İncelenen çalışmaların amaçlarında çocukların eğitim durumlarının ve sağlık durumlarının sıklıkla çalışıldığı ifade edilebilir. Göç eden çocukların ve gençlerin okul süreçlerinde yaşadıkları aksaklıklara ve psikolojik sorunlara paralel olarak bu konu üzerine odaklanılmasının alan yazın açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında amaçlara baktığımızda mevsimlik tarım işçilerine yönelik çok az çalışmanın olması da unutulmaması gereken bir noktadır.

Çalışmadan elde edilen bulgularda en fazla tarama yöntemi (Ekinci, 2008; Yılmaz, 2008), teorik çalışma (Erdem, 2004), literatür taraması (Kıtay, 2002; Sami, 2009), nitel araştırma (Ateş, 2013) ve alan araştırması (Pala, 2013) kullanıldığı anlaşılmıştır. Yapılan çalışmaların yöntemlerinin genel olarak tarama ve teorik odaklı çalışmalar olduğu söylenebilir. Tarama yönteminin bir durumu belirlemek için sıklıkla kullanıldığı düşünüldüğünde yapılan bu çalışmalarda da tercih edilmesi beklenen bir durumdur. Bunun yanında teorik çalışma ve literatür çalışmaları alanda yapılan ancak çok fazla kullanılmayan çalışmalardır. İncelenen çalışmalara baktığımızda bu yöntemlerin genellikle farklı bir (nitel, tanımlayıcı gibi) yöntemle birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir. Bir durumun belirlenmesi ve alan yazında o konuda ne yapıldığının belirlenebilmesi açısından teorik çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Ancak incelenen çalışmalar içinde sıklıkla tercih edilen bir yöntem olması ilginç bir sonuçtur. Analiz edilen çalışmalarda nitel araştırma yöntemine de sıklıkla yer verilmiştir. Bir konunun derinlemesine incelenmesi ve nasıl yapıldığının belirlenmesi içinnitel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda göç konusunda daha fazla nitel çalışmanın yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada analiz edilen araştırmaların; sekizi 101-200 kişi ile (Erkan & Bağlı, 2005), yedisi 31-50 kişiyle (Karaman, 2013), dördü 201-500 kişiyle (Bilgin, 2008), üçü 0-30 kişi ile (Ateş, 2013), üçü 51-100 kişi ile (Aker, 2006) gerçekleştirilmiştir. Anlaşılacağı üzere; incelenen çalışmaların birçoğunda bir durumun belirlenmesine ilişkin tarama tercih edildiğinden, çalışmalarda çok sayıda katılımcıyla yürütülmüştür. Bu duruma paralel olarak katılımcı sayısının fazla olması beklenen bir durumdur. Az sayıda katılımcının olduğu çalışmalar ise genellikle nitel çalışmalara ilişkin araştırmalardır. Ancak unutulmaması

gereken bir durum da; ileride yapılacak çalışmalarda göç konusunda derinlemesine araştırmalar yapılırken nitel bir paradigma benimseyerek, nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı uzun soluklu çalışmaların yapılmasının önemli olacağıdır. Yapılan çalışmada analiz edilen araştırmalarda en fazla halk/kişilerle(Akıncı, 2016), ardından kadınlarla(Aslan, 2015), çocuklarla(Erdoğdu, 2012), öğrencilerle(Yiğit, 2014) ve öğretmenlerle (Bayraktar, 1999)çalışılmıştır. Çalışmaların konu ve amaçlarına paralel olarak Diyarbakır'da yaşayan ve farklı şekillerde göç etmiş veya Diyarbakır'a göç etmiş kişilere yönelik çalışmalar yapılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında göç etmiş öğrenciler ve çocuklara yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgularda; analiz edilen araştırmalarda veri toplama aracı olarak en fazla görüşme/mülakat(Gökdemir Arcan, 2012), anket(Özen, 2009)ve gözlem (Aslan, 2007)kullanılmıştır. Bunun yanında incelenen çalışmalarda ölçek, döküman ve odak grup görüşmesi çalışmalarda tercih edilen veri toplama araçlarıdır. Yapılan çalışmalarda psikiyatrik problemlerin tespitine ilişkin sıklıkla görüşmelerin kullanılması, ayrıca nitel araştırmalarda sıklıkla görüşmelere yer verilmesine paralel olarak analiz edilen çalışmalarda sıklıkla görüşme/ mülakatların kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun yanıdan çalışmaların yöntem kısmında belirtildiği üzere tarama araştırmalarına paralel olarak veri toplama aracı olarak anketlerin kullanıldığı ifade edilebilir. Analiz edilen çalışmalardaki veri toplama araçları incelendiğinde; çalışmaların bazılarında tek bir veri toplama aracı kullanılmasına rağmen, bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanılarak veri çeşitlemesine gidildiği anlaşılmıştır. Çalışmalarda veri çeşitlemesine gidilmesi hem çalışmaların güvenilirliğini arttırmak hem de daha fazla veri toplayarak çalışmanın amacına uygun olmasını sağlamak açısından önemlidir. Bu bağlamda çalışmaların daha iyi ve geçerli olması açısından veri çeşitliğine gidilmesinin önemli olduğu ifade edilebilir.

Yapılan çalışmadan elde edilen bulgularda; analiz edilen araştırmaların sonuçlarının göç ve eğitim, göç sonucu sağlık sorunu, göç ve sosyal durum, göç ve mimari, göç ve iller, göç neden ve sonuçları, göç ve din, çözüm süreci üzerine olduğu anlaşılmıştır.Yapılan çalışmalarda KDRP konutlarında odalar da büyüklük açısından kullanıcılar tarafından yeterli bulunmadığı/küçük bulunduğu (Acar & Bekleyen, 2008), öğrencilerin ana dilleri dışında başka bir dille eğitim gördüklerinden başarısız oldukları (Ateş, 2013),göçün tüm ruhsal özellikleri etkilediği, özellikle travma sonrası stres bozukluğu gelişiminde önemli bir etken olduğu (Bayram, 1998) sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte incelenen çalışmalarda; kadınların, sosyal ve politik dönüşümün güçlü birer sembolü olurken geleneksel sürekliliğin de en belirgin taşıyıcıları olduğu (Aslan, 2015),Diyarbakır'a göç nedenleri arasında ekonomik koşullar, terör ve kan davası yer aldığı (Ekmekçiler, 2011), kadınlar kırsaldaki popüler inanç

ve uygulamaları göçle birlikte kente taşıdıkları (Kaya, 2007)tespit edilmiştir.Anlaşılaçağı üzere yapılan çalışmalar sonucunda göçün eğitim üzerinde olumsuz etkileri olduğuna ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Özellikle başarı ve bazı becerilerde olumsuz etkileri olduğu, eğitim haklarına erişimde zorlandıkları, bazı öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmedikleri gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durumda göçün öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerinin olduğunun bir göstergesi olup, bu duruma ilişkin önlemler alınması gerektiği düşünölmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalara göç etmiş bireylerde depresif özelliklerin arttığı, stres bozukluklarının yaşandığı ve bazı psikiyatrik sorunlar yaşandığı belirlenmiştir. Bununla birlikte göç eden kişilerin uyum problemleri yaşadıkları, özellikle dil sorunu ile karşı karşıya kaldıkları anlaşılmıştır. Ayrıca Diyarbakır ilinde göç konusunda yapılan çalışmalarda konutlar ve kentleşmeye yönelik çalışmalar yapılmış, kişilerin yeni konutları beğenmedikleri ve ilin plansız büyümesine paralel olarak kent sorunu ortaya çıkardığı belirlenmiştir. Diyarbakır ilinin göç alan bir şehir olmasına paralel olarak gelen kişilerin gecekondulaşmaya yönelmesinin bu durumun temel kaynağı olduğu düşünölmektedir. Bunun yanında yapılan çalışmalarda ilin göç durumu, nereye göç verdiği veya aldığı, ayrıca göçün neden ve sonuçlarına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Bu bağlamda Diyarbakır ili göç konusunda yapılan çalışmalar sonucunda farklı birçok sonuca ulaşıldığı ifade edilebilir. Tek eksik durumun, çalışmalardan elde edilen sonuçların genellikle birer kez tekrar etmesi ve kodların birleşmemesidir. Bu durumun temel nedeninin çalışmaların farklı alanlarda ve konularda yapılması, benzer çalışmaların tekrarlanmamasından kaynaklandığı düşünölmektedir. Çalışmaların genellenebilmesi veya çalışmaların daha ayrıntılı olarak açıklanabilmesi için benzer çalışmaların yapılması gerektiği düşünölmektedir.

Çalışma sonucunda incelenen araştırmaların neredeyse yarısında herhangi bir öneride bulunulmadığı anlaşılmıştır. Bu noktada yapılan çalışmaların birçoğunun tez olduğu düşünöldüğünde öneri bölümünün yer almaması ilginç bir sonuçtur. Önerilere yer verilen çalışmalarda; kente uyuma, eğitime, kent dokusuna, yeni çalışmalara, psikolojik sorunlara ve göçün azaltılmasına ilişkin öneriler verilmiştir. Çalışmalarda göç eden insanların kent yaşamına adapte olabilmeleri için gerekli desteğin sunulması (Can, 2011), KDRP konutlarının kullanıcıları “kendi evini yapma” fikrini desteklenmesi (Acar & Bekleyen, 2008), Türkiye’de yerinden edilmeler konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu (Mutlu, 2009), çocukların ve ergenlerin psikolojik destek almaları gerektiği (Ceri ve diğerleri, 2016)yönünde önerilerde bulunulmuştur.Bu bağlamda verilen önerilerin dikkate alınması ve yapılması gerektiği düşünölmektedir.

Sonuç olarak, göç konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde; Diyarbakır ilinde en fazla göçe ilişkin genel durum, göçün kadınlar üzerindeki etkileri, göç ve eğitim ilişkisi, göç ve göçün etkileri, göç ve konutlar, göç ve sağlık sorunları ile ilgili çalışmaların olduğu ifade edilebilir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde göç konusunda birçok alt alana ilişkin çalışma yapıldığı ifade edilebilir. Bu bağlamda konu üzerine yapılan çalışmaların yeterli sayıda olduğu, ancak yeni çalışmalar yapılarak konunun derinlemesine çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Bunun yanında mevsimlik tarım işçileri gibi bazı konulardaki çalışma sayısının az olmasına paralel olarak, bu konuda yeni çalışmalar yapılmasının uygun olduğu düşünülmektedir. İncelenen çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre; göçün eğitim hakkı, başarı durumu, sağlık sorunları, dil problemi, kente uyum gibi birçok alanda olumsuz etkileri olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda bu sorunların ortadan kaldırılabilmesi için sorunlarının çözülmesi gerekli tedbirlerin alınması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda göç konusunda genel sonuçlara varılmakla birlikte çözüm önerilerinin sunulması ve denenmesine yönelik çalışmaların olmadığı veya az sayıda olduğu söylenebilir. Bu durumun ortadan kaldırılabilmesi için ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

5. KAYNAKÇA

- *Acemoğlu, H., Ceylan, A., Saka, G., & Ertem, M. (2005). Diyarbakırda Erken Yaş Evlilikleri. *Aile ve Toplum*, 2(9), 115-120.
- *Aker, A. T. (2006). *Zorunlu göç yaşıyan ailelerin ikinci kuşak üyelerinin sağlık durumu*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- *Akyüz, M. (2011). *Aile içi şiddet mağduru kadınların sosyo-kültürel özelliklerinin incelenmesi: Diyarbakır ili örneği*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kara Harp Okulu, Ankara.
- *Arı, E. (2010). Educational perception of the internally displaced families' children: Evidence from Izmir and Diyarbakır. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
- *Arpacı, M. (2014). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersine yönelik velilerin tutumları (Diyarbakır örneği). *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(29), 159-185.
- *Aslan, E. (2007). *Töre cinayetleri: Diyarbakır'da göç sonrası töre*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Aslan, E. (2015). Zorunlu göç, değişim ve süreklilikler: Diyarbakır'da kadın dindarlığı. *Folklor/Edebiyat*, 21(81), 55-74.
- *Atalay, A. (2010). *Akran zorbalığı gösterme ve akran zorbalığına maruz kalmanın cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, anne-baba tutumları, arkadaş ilişkileri ve benlik saygısı ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Atan, T., Eliöz, M., & Polatcan, İ. (2012). Farklı bölgelerde yaşıyan velilerin çocuklarının beden eğitimi dersine katılımından beklentileri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 57-74.
- *Atayeter, H. (2004). *İlköğretim okullarında okul aile işbirliği (Diyarbakır il örneği)*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- *Ayna, Y. E. (2005). *Suç işlemiş çocuklarda aile değerlendirme ve psikopatolojik bulgular* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

- *Bağlı, M.,& Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği: Levirat ve Sororat. *Aile ve Toplum*, 2(9).
- *Bars, M. (2012). *İlköğretim II. kademedede matematik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin öğrenci görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi(Diyarbakır ili örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Cengiz, E. (2009). Satın alma kararlarında ailedeki eşlerin etkisi ve bu etkiyi şekillendiren değişkenler. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(1), 207-228.
- *Cevger, G. (2016). XVIII. yüzyılda Diyarbakır şehrinde ailenin oluşumu, dağılması ve demografik yapısı. *Tarih ve Gelecek*, 2(1), 82-108.
- *Ceylan, A., Ertem, M., Saka, G., & Akdeniz, N. (2009). Post abortion family planning counseling as a tool to increase contraception use. *BMC Public Health*, 9(20), 1-7.
- *Coşkun, A.,& Karakaya, E. (2013). Supporting Safe Motherhood Services In Diyarbakır: A Community-Based Distribution Project. *Maternal and Child Health Journal*, 17(6), 977-988.
- *Çakmak, A. & Ertem, M. (2005). Aile planlaması eğitimi için önemli bir fırsat: bir çocuk hastanesine yatan hastaların anneleri, Diyarbakır-2004. *Dicle Tıp Dergisi*, 32(4), 190-195.
- *Çavlin Bozbeyoğlu, A., Koyuncu, E., Kardam, F., & Sungur, A. (2010). Ailenin Karanlık Yüzü: Türkiye'de Ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 1-37.
- *Çoban, S. (2012). *Sosyal çevrenin etkilerinin çocukların suç ve problemli davranışları ile ilişkileri (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- *Demir Akçer, Z. (2006). *Aile içi şiddete maruz kalan kadınlar; diyarbakır örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Dönmez, M., Duru,H., & Bez, O. (2013). The determinants of work and family conflict among police officers in Diyarbakır police department. *Turkish Journal of Police Studies*, 15(4), 135-156.
- *Durmaz, G. B., Baş, N. G., & Gümüş, F. (2016). Father's Perceptions of Their Role in Fathers with Babies Aged between 4 and 12Months in Turkey. *Newborn and Infant Nursing Reviews*, 16(3), 115-118.

- *Elmacı, N., İlçin, E., Ertem, M., Saka, G., Ceylan, A., & Gösterici, S. (2001). Kadın Sağlığı: Diyarbakır'da Bir Proje Uygulaması Örneği. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (7).
- *Elmacı, N. (1999). Aile Planlamasını engelleyen toplumsal ve kültürel faktörler: Diyarbakır gecekondü örnekleri. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (5).
- *Erdoğdu, M. Y. (2006). Ana-baba tutumları ile öğretmen davranışlarının çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ile ilişkileri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13 (3), 98-105.
- *Erkan, R.,& Bozgöz, F. (2004). Kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik, dinsel ve kültürel boyutları: Diyarbakır örneği. *EKEV Akademi Dergisi*, 18, 219-42.
- *Erkan, S.,& Toran, M. (2004). Alt sosyo-ekonomik düzey annelerin çocuklarını kabul ve reddetme davranışlarının incelenmesi (Diyarbakır ili örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 91-97.
- *Eroğdu, M. Y. (2005). Suça yönlendirilen ve yönlendirilmeyen çocukların aile ilişkileri ile saldırganlık davranışlarının karşılaştırılması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12(3), 106-114.
- *Ertem, M., Ergenekon, P., & Elmacı, N. (2000). Family planning in women with high parity in Diyarbakır-Turkey, 1998: the factors affecting contraceptive use. *Dicle Tıp Dergisi*, 27(1), 23-33.
- *Ertem, M., Ergenekon, P., Elmacı, N., & İlçin, E. (2001). Family planning in grand multiparous women in Diyarbakır, Turkey, 1998: the factors affecting contraceptive use and choice of method. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*, 6(1), 1-8.
- *Ertem, M.,& Koçturk, T. (2008). Opinions on early-age marriage and marriage customs among Kurdish-speaking women in southeast Turkey. *Journal of Family Planning and Reproductive Health Care*, 34(3), 147-152.
- *Goren, S., Subasi, M., Tirasci, Y., & Ozen, S. (2004). Female suicides in Diyarbakır, Turkey. *Journal of Forensic Science*, 49(4), 1-3.
- *Göktaş Telmaç, N. G. (2010). *Anne baba tutumlarının ve çocukların davranışsal özelliklerinin sihirli aile çizim testi ile incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

- *Gülçek, E. (2015). *Yenidoğan yoğun bakım servisinde bebeği yatan annelere verilen planlı eğitimin annelerin anksiyete düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- *Kahraman, B. (2014). *Diyarbakır'ın toplumsal yapısı ve Diyarbakır halkının toplumsal kurumlara bakışı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- *Karadeniz, Y. (2013). *Fenilketonürlü çocukların ebeveynlerinin duygu durumları ve gelecekle ilgili beklentileri* (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Karakaya, E. & Coşkun, A. (2013). Diyarbakır ili toplum tabanlı güvenli annelik uygulamasının değerlendirilmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 10 (2), 20-28.
- *Kulak, S. (2008). *Diyarbakır'ın Bismil kırsalında kadınlar arası komşuluk ve akrabalık ilişkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yedi Tepe Üniversitesi, İstanbul.
- *Kuş, Z., Merey, Z., & Karatekin, K. (2014). The value preferences of the parents in Turkey towards their children. *JSSE-Journal of Social Science Education*, 14(1), 74-85.
- *Laboç, O. (2010). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında eğitim gören I. , II. ve III. sınıf öğrencilerinin resimlerine yansıyan aile özelliklerinin analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Metin Keskin, P. (2003). *Diyarbakır' da kadın mağduriyeti* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- *Oruçlu, D. (2011). *Diyarbakır kadın doğum ve çocuk hastalıkları hastanesi antenatal kliniğinde yatan riskli gebelerde algılanan sosyal destek ile stresle başetme düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- *Özkan, B. (2009). *Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- *Özkan, F. (2011). *Çocuğun din eğitiminde anne-babanın etkisi Diyarbakır örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- *Özmen, F & Yalçın, H. (2011). Devlet ilköğretim okullarının mali açıdan desteklenmesinde velileri bağış yapmaktan uzak tutan nedenler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 57-76.
- *Özyoğurtçu, S. (2017). *Anadolu güzel sanatlar liselerinde okuyan müzik bölümü öğrencilerinin güzel sanatlar liselerini seçmelerinde ailenin ve sosyal çevrenin etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- *Pakır, F. (2006). *Aile sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile mezun olunan lise türünün öğrencilerin üniversite giriş sınavındaki başarıları üzerindeki etkileri*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- *Simsek, S., Uysal, C., Bez, Y., & Gencoglan, S. (2014). Comparison of sexual abuse survivors from two different geographical regions of Turkey in terms of the sociodemographic and abuse-related characteristics. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27(4), 323-327.
- *Şenol, D. & Yıldız, S. (2009). Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenci-öğretmen ve aile etkileşimi -Diyarbakır ve Erzurum örneği. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 359-376.
- *Şenol, D. & Yıldız, S. (2010). İnsan yetiştirme sürecinde aile yapısı ve eğitimin rolü - Şanlıurfa ve Diyarbakır örnekleri-. *Ekev Akademi Dergisi*, 14(42), 275-290.
- *Tokgöz, N. H. (2007). *Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin ve ailelerinin kitle iletişim araçlarıyla olan ilişkisi (Diyarbakır İli Kulp ilçesi örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- *Toran, M. (2005). *Farklı sosyo-kültürel düzeylere sahip annelerin çocuklarını kabullenme ve reddetme davranışlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- *Uslu, S., Can, E., Özdemir, H., & Bülbül, A. (2010). Bir yenidoğan ünitesinde annelerin anne sütü ile beslenme bilgi düzeyleri. *Çocuk Dergisi*, 10(2), 82-85.
- *Uysal, C., Kır, M. Z., Korkmaz, M., Bozkurt, İ., Sivri, S., & Bez, Y. (2014). Bir üniversite hastanesinde görevli sağlık çalışanlarının aile içi şiddete maruziyetleri. *Adli Tıp Dergisi* 28(3), 245-255.

- *Uzundere, A. (2015). *Türkiye’de mevsimlik tarım işçileri: Temel eğitim sorunları ve çözüm önerileri (Fındık tarımı örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- *Yıldız, M. C. (2004). Öksüz ve yetimlerin toplumsal bütünleşme problemi: Diyarbakır yetiştirme yurdu uygulaması. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 21, 163-194.
- *Yılmaz Dinç, S. (2013). *Polislerde evlilik doyumu ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- *Yılmaz, A. (2008). *Göç sürecinde kadın: aile içi konumu üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- *Zengin, L. (2009). *Diyarbakır Çocuk Hastalıkları Hastanesi Süt Çocuğu Kliniği’nde yatan bebek annelerinin emzirmeye ilişkin bilgi düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- *Zincirkıran, M.,& Tiftik, H. (2014). Work–Family Conflicts of Practitioners of Accountancy: Practice of Diyarbakir. *Sosyoekonomi*, 21(21), 123-138.
- *Acar, B. (2006). *Diyarbakır’da köye dönüş ve rehabilitasyon projesi kapsamında üretilen konutların kullanım sonrası değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Acar, B.,& Bekleyen, A. (2008). Köye dönüş ve rehabilitasyon projesi kapsamında üretilen konutların kullanıcı memnuniyeti açısından incelenmesi: İslamköy ve Tur mezrası örneği. *Anadolu University Journal of Sciences & Technology*, 9(2), 241-259.
- *Akçer, Z. D. (2006). *Aile içi şiddete maruz kalan kadınlar: Diyarbakır örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Aker, T. (2006). *Zorunlu göç yaşayan ailelerin ikinci kuşak üyelerinin sağlık durumu*. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Bilim Uzmanlığı Tezi, Kocaeli.
- *Akgündüz, H., Oral, B. & Avanoğlu, Y. (2006). Bilgisayar oyunları ve internet sitelerinde sanal şiddet öğelerinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 67-83.
- *Akıncı, Z. (2016). *Zorunlu göç ve itici göçün etkilerine ilişkin algular: Diyarbakır örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Balıkesir.

- *Aküzüm, C.,& Oral, B. (2015). Yönetici ve öğretmen görüşleri açısından okullarda görülen en yaygın şiddet olayları, nedenleri ve çözüm önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, 19(61), 1-30.
- *Akyüz, M. (2011). *Aile içi şiddet mağduru kadınların sosyo-kültürel özelliklerinin incelenmesi: Diyarbakır ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, Ankara.
- *Altın Soran, B. (2010). *Sivil toplum kuruluşlarının kadınlara yönelik çalışmalarının sosyolojik açıdan incelenmesi: Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- *Arı, E. (2010). *Educational perception of the internally displaced families' children: Evidence from Izmir and Diyarbakir*. Unpublished Master Thesis, Orta Doğu Teknik University, Ankara.
- *Arslan, S. Y. (2015). *Hastanelere başvuran hasta ve hasta yakınlarında MVQ (Maudsley Violence Questionnaire) ölçeği ile şiddetin değerlendirilmesi*. Tıpta Uzmanlık Testi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Asan, H. (2016). *Kırım ve Kafkasya'dan Diyarbakır ve çevresine göçler (1876-1914): Elazığ, Malatya, Mardin ve Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- *Aslan, E. (2007). *Töre cinayetleri: Diyarbakır'da göç sonrası töre*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Aslan, E. (2014). *Şehirleşme ve din: Diyarbakır'da kadın dindarlığı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- *Aslan, E. (2015). Zorunlu göç, değişim ve süreklilikler: Diyarbakır'da kadın dindarlığı. *Folklor/ Edebiyat*, 21 (81), 55-74.
- *Ateş, H. (2013). *Göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkilerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri (Diyarbakır İli örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Diyarbakır.
- Aytaç, T. (2015). Öğretmenlerin okulda karşılaştıkları mobbinge ilişkin hizmet süresinin etkisi: bir meta-analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 21(2), 161-182.
- *Azizoğlu, R. (2013). Kürtlerin yoğunlukta olduğu kentlerde çatışmanın dinamikleri: diyarbakır-bağlar ilçesi örneği. *Mülkiye Dergisi*, 37(1), 189-198.
- Bahar, O.,& Bingöl, F. K. (2010). Türkiye'de iç göç hareketlerinin istihdam ve işgücü piyasalarına etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 43-61.

- *Barut, A., Asoğlu, V., & Yıldırım, N. T. (2016). Çözüm sürecinin TRC 2 (Şanlıurfa ve Diyarbakır) bölgesine ekonomik etkileri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 31-44.
- *Bayraktar, E. B. (1999). *Köyden kente göç olgusuna bağlı olarak Diyarbakır il merkezindeki İlköğretim okullarında ortaya çıkan sorunlara ilişkin öğretmen algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi. Dokuz eylül üniversitesi, İzmir.
- *Bayram, Y. (1998). Güneydoğu Anadolu bölgesinde iç göç sonrası gelişen travma sonrası stres bozukluğu ve diğer ruhsal sorunlar. Tıpta Uzmanlık, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Benek, S. & Ökten, Ş. (2011). Mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşullarına ilişkin bir araştırma: Hilvan ilçesi (Şanlıurfa) örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 653-676.
- *Bilgin, R. (2008). *Sokakta çalışan çocuklar sorununa sosyolojik bir yaklaşım: Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Bülbül, S., & Köse, A. (2010). Türkiye'de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *Istanbul University Journal of the School of Business Administration*, 39(1), 75-94.
- *Can, Y. (2011). *Göç ve kent: 1989'dan günümüze göç eden insanların kent adaptasyonu Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- *Cengiz, R. (2004). *Futbol antrenörlerinin saldırganlık türleri ve şiddet olaylarına bakış açıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- *Ceri, V., Özlü-Erkilic, Z., Özer, Ü., Yalcin, M., Popow, C., & Akkaya-Kalayci, T. (2016). Psychiatric symptoms and disorders among Yazidi children and adolescents immediately after forced migration following ISIS attacks. *neuropsychiatrie*, 30(3), 145-150.
- Coşkun, O. (2008). İç göçler açısından Erzurum ilinin analizi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20, 239-266.
- Çelik, F. (2005). İç göçler: Teorik bir analiz. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 167-184.
- *Çoban, S. (2012). *Sosyal çevrenin etkilerinin çocukların suç ve problemli davranışları ile ilişkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- *Demir, A. (2009). 16. yüzyılın ilk yarısında Diyarbakır şehir demografisine göçlerin etkisi. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Bilig Dergisi*, 50, 15-30.

- *Demir, S. (2013). *Dicle Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin psikolojik şiddet ile sosyal destek algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Donat Bacıoğlu, S. (2014). Şiddet ve Saldırganlığın azaltılmasında önleme ve müdahale programlarının etkililiği: meta analiz çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 294-304.
- Ehi, D. Y. (2011). *Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin psikolojik şiddete (mobbing) ilişkin görüşleri (Şanlıurfa ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- *Ekinci, B. (2008). *Göçe maruz kalmış 9-11 yaş çocukların kendilerini dışa vurma açısından resimlerin yorumlanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- *Ekmekçiler, Ü. S. (2011). *Kırsal göç hareketlerinin ekonomik ve sosyal etkileri: Diyarbakır ili örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Emhan, A. (2011). The effects of terror and violence on entrepreneurs in the eastern and south-eastern regions of Turkey: A field research. *Sosyoekonomi*, 16, 7-20.
- Erbek, E., Eradamlar, N., Beştepe, E., Akar, H., & Alpan, L. (2004). Kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddet: üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. *Düşünen Adam*, 17(4), 196-204.
- *Erdem, R. (2004). *Anomik kentleşme ve Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Erdoğan, M. Y. (2012). Sokakta çalışan çocukların depresif belirti düzeylerinin taranması: Karşılaştırmalı çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 77-87.
- *Erkan, R., & Aydın, D. (2010). Güneydoğu Anadolu bölgesi illerinde bölge içi ve bölge dışı göç eğilimleri. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 6(22), 31-46.
- *Erkan, R., & Bağlı, M. (2005). Göç ve yoksulluk alanlarında kentle bütünleşme eğilimi: Diyarbakır örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 105-124.
- *Erkan, R., & Bozgöz, F. (2004). Kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik, dinsel ve kültürel boyutları: Diyarbakır örneği. *EKEV Akademi Dergisi*, 18, 219-42.
- *Gök, M. (2010). *Aşiret tarzı kapalı toplum iletişim modelinde oluşan şiddet suçlarının nedenleri ve ortadan kaldırılmasına yönelik halkla ilişkiler uygulamaları: Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- *Gökdemir Arcan, İ. (2012). *Göçmen kadınlarda dil problemi: Kamusal alanda dilsizlik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- *Göktürk, A. (2001). Diyarbakır ile Mersin'e zorunlu göç. *Toplum ve Hekim*, 16(4), 281-289.
- Gökulu, G., & Hosta, N. (2013). Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi: hürriyet, sabah ve posta gazeteleri örneği (2005-2008). *International Journal of Social Science*, 6(2), 1829-1850.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., & Altıntaş, M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 112-137.
- *Güneş, H. (1998). *Nüfus hareketlerinin Diyarbakır üzerindeki sosyo ekonomik etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Gürbüz, M. (2007). Yüreğir'e göç eden nüfusun sosyo-ekonomik özellikleri ve şehirleşme sürecindeki değişimi. *Coğrafya Dergisi*, 15(1-2), 1-12.
- *Hançerli, S., Duru, H., & Gergin, N. (2013). Toplumsal olaylarda ve kanunsuz eylemlerde katılım ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, 15(2), 109-134.
- Haskan Avcı, Ö., & Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 157-168.
- Haskan, Ö., & Yıldırım, İ. (2012). Şiddet eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 165-177.
- Kandemir, Ö. (2007). Şanlıurfa ili Viranşehir ilçe merkezinde sağlık personelinin aile içi şiddet konusunda bilgi, tutum ve mesleki uygulamaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 49-71.
- *Karaman, Z. (2013). *Mevsimlik tarım işçisi çocukların eğitim hakkına erişim durumları ve sosyal beceri yeterliliklerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- *Kaya, A. (2007). *Göç bağlamında kadının dinsel dönüşümü (Diyarbakır örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Keser Özcan, N., & Bilgin, H. (2011). Türkiye'de sağlık çalışanlarına yönelik şiddet: Sistematik derleme. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 31(6), 1442-1456.
- Kırmızı, N. (2007). *Şanlıurfa'dan İstanbul'a göç nedeni ile kültür değişimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kış, A. (2016). Öğretmenlerin okulda karşılaştıkları yıldırma (mobbing) ilişkin medeni durumun etkisi: bir meta-analiz. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 463-478.

- *Kıtay, S. (2002). *Diyarbakır'da nüfus hareketlilikleri ve konut ihtiyacının karşılanması için çözüm yöntemleri tartışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet olgusu üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-7.
- Kocacık, F., & Çağlayandereli, M. (2009). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 25-43.
- *Lala, Ö. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinde görülen şiddetin nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri (Diyarbakır ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Mutlu, Y. (2009). *Turkey's experience of forced migration after 1980s and social integration: A comparative analysis of Diyarbakır and İstanbul*. Unpublished Master Thesis, Orta Doğu Teknik University, Ankara.
- *Nakipoğlu, R. (2012). *Futbol seyircisinde şiddet eğiliminin MVQ (maudsley violence questionnaire) ile değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Onbaş, N. (2007). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin eğitim örgütlerinde duygusal şiddete ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Ökten, Ş. (2010). "Eski vatan" ile "yeni vatan" arasında ya da hem "içeride" hem de "dışarıda" olmak: Ceylanpınar'daki Afganistan'dan göç etmiş Özbeklerin sosyal bütünleşmesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 167-184.
- *Özdoğan, S. (2007). *Orta Asya'dan Diyarbakır ve çevresine göçler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- *Özen, N. (2009). *GAP Bölgesi'nde yaşanan göçün sürdürülebilirlik bağlamında konut çevrelerine etkisi; Diyarbakır Huzurevleri örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özen, S. (2007). İşyerinde psikolojik şiddet ve nedenleri. *Is, Guc: The Journal of Industrial Relations & Human Resources*, 9(3), 1-24.
- Page, A. Z., & İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.
- *Pala, A. (2013). *Zorunlu göç ve kadın deneyimi: Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- *Sami, K. (2009). Zorunlu göçle yüzleşirken; kentsel bağlamda ortaya çıkan kültürel ve toplumsal ayrışma: Diyarbakır kent örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 250-265.
- *Sır, A., Bayram, Y., & Özkan, M. (1998). Zorunlu iç göç yaşamış bir grupta travma sonrası stres bozukluğu üzerine bir ön çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 9(3), 173-180.
- *Şimşek, M. Ş., Emhan, A., Demirtaş, Ö., & Topuz, G. (2015). Mobing, algılanan örgütsel adalet ve tükenmişlik ilişkileri üzerine bir alan araştırması. *Bartın Üniversitesi İBBF Dergisi*, 6(11), 199-214.
- Tekin, D. (2016). Psikolojik şiddet üzerine yazılan yüksek lisans tezlerine yönelik bir inceleme. *İş ve İnsan Dergisi*, 3(1), 31-41.
- Toroğlu, E. (2007). Niğde ili'nde göç faktörleri ve göçler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1), 75-96.
- *Turan, S. (2001). *Göçebelikten yerleşik hayata geçişte bir örnek olay: Beritan aşireti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üçdoğruk, Ş. (2013). İzmir'deki iç göç hareketinin çok durumlu logit teknikle incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 157-183.
- Vahip, I., & Doğanavşargil, Ö. (2006). Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(2), 107-114.
- Yakar, M. (2012). Türkiye'de iç göçlerin ilçelere göre mekansal analizi: 1995-2000 dönemi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 742-768.
- *Yanmış, M. (2015). *Diyarbakır halkının geleneksel ve dini değerlerdeki değişime yaklaşımı üzerine sosyolojik bir inceleme (1990-2013)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- *Yıldırım, İ. (2012). Hizbullah terör örgütünün şiddet eylemlerinin *betimsel analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Ankara.
- *Yılmaz, A. (2008). *Göç sürecinde kadın: Aile içi konumu üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.
- *Yılmaz, E., Cantürk, N., Erkol, Z., Kumral, B., & Okumuş, A. M. (2015). Customary homicides in Diyarbakir province. *Journal of Forensic Sciences*, 60(5), 1241-1246.

- *Yiğit, B. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Yiğitalp, G., Ertem, M., & Özkaynak, V. (2007). Üniversite öğrencilerinin şiddet konusunda deneyimleri ve bu konudaki görüşleri. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(2), 131-136.
- *Aker, A. T. (2006). *Zorunlu göç yaşayan ailelerin ikinci kuşak üyelerinin sağlık durumu*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- *Aktay, B. (2008). *Özel ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin özel okullukluk olgusunu besleyen etmenlere ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Arı, E. (2010). *Educational perception of the internally displaced families' children: Evidence from İzmir and Diyarbakır*. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atlı, A. (2008). *Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- *Aydeniz, A. (2013). *TMK mağduru çocukların gündelik hayat pratikleri bağlamında kimlik oluşumları ve siyasallaşmaları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Ayna, Y. E. (2005). *Suç işlemiş çocuklarda aile değerlendirme ve psikopatolojik bulgular*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dicle.
- *Aytekin, P. (2009). *Yatılı ilköğretim bölge okullarının işleyişinin yönetici öğretmen öğrenci ve veli görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Başer, Z. (2011). *Imagining peace and conflict: the Kurdish children and youth in Diyarbakır*. Yüksek Lisans Tezi. Sabancı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Baysal, N. (2009). *İlköğretim II. kademedeki görevli öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarına, bunların nedenlerine ve çözüm yollarına ilişkin görüşleri (Diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Bilgin, R. (2008). *Sokakta çalışan çocuklar sorununa sosyolojik bir yaklaşım: Diyarbakır örneği*. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- *Binay, H. (2016). *Suriye ve Irak'tan gelen savaş mağduru çocuk ve genç mültecilerde travma sonrası stres bozukluğu düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- *Büyüköztürk, Ş. (1992). *Türkiye'de nüfus ve eğitim de fırsat eşitliği*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Çakmak, S. (2013). *Sokakta çalışan çocuklar üzerine örnek bir müzik eğitimi uygulaması - Diyarbakır ili örneği-*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- *Çakmak-Tolan, Ö. (2015). *Evlilik uyumunun kişilik özellikleri, ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması (Diyarbakır ili örneği)*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- *Çaltık, İ. (2004). *Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokul ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin uygulanan okulöncesi eğitim programına ve programının kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Çoban, S. (2012). *Sosyal çevrenin etkilerinin çocukların suç ve problemli davranışları ile ilişkileri*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Çocuk, s. (2016). *İngilizce öğretmenlerinin çocuklara İngilizce öğretiminde şarkı kullanımına ilişkin görüşleri (Diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Dündar-Kırık, E. (2011). *Okul öncesi eğitimin ilköğretimdeki başarıya etkisine ilişkin öğretmen görüşleri (Diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- *Ekinci, B. (2008). *Göçe maruz kalmış 9-11 yaş çocukların kendilerini dışa vurma açısından resimlerin yorumlanması (Diyarbakır örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- *Ekşim, S. (2016). *Bağlanma stilleri ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Erkuş, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Göktaş-Telmaç, N. G. (2010). *Anne baba tutumlarının ve çocukların davranışsal özelliklerinin sihirli aile çizim testi ile incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Kanat, S. (2012). *Anadolu güzel sanatlar ve spor lisesi resim bölümü ile genel lise öğrencilerinin görsel sanatlar eğitimi alma durumlarına göre temel değer düzeylerinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Kara, İ. H. (2006). *Diyarbakır merkez ilköğretim okulları öğrencilerinin beslenme davranışlarının incelenmesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, Diyarbakır.
- *Karakuş, M. (2010). *Sokak çocuklarının sosyo-kültürel durumları ve gelecek beklentileri (Diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- *Karaman, Z. (2013). *Mevsimlik tarım işçisi çocukların eğitim hakkına erişim durumları ve sosyal beceri yeterliliklerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Kavak, V. (1989). *Diyarbakır merkez ve kırsal alanlarında 7-11 yaş grubu ilköğretim çocuklarının boy-ağırlık ölçümleri ve karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Korkmaz, M. (2015). *“Diyarbakır’ da 2007-2014 yılları arasında otopsi yapılmış elektrik akımına bağlı ölüm olgularının değerlendirilmesi”*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, Diyarbakır.

- *Küçük, A. (1998). *Şehirleşmenin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuma-anlama becerisine etkileri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Laboç, O. (2010). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında eğitim gören I., II. ve III. sınıf öğrencilerinin resimlerine yansıyan aile özelliklerinin analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Lala, Ö. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinde görülen şiddetin nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri (diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Öğreten, A. (2008). *Okulöncesi eğitimde özel okulluk olgusunu besleyen etmenlere ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- *Önder, M. S. (2007). *Diyarbakır'da kapkaç ve yankesicilik olaylarına karışan 18 yaş altı kişilerin sosyolojik analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dicle.
- *Özalpuk, B. (2006). *Sokakta çalışan çocuklar (Diyarbakır örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- *Özkan, B. (2009). *Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- *Özkan, F. (2011). *Çocuğun din eğitiminde anne-babanın etkisi Diyarbakır örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- *Selçuk, C. (2014). *Karma ve ayrık eğitim sisteminin lise öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- *Topcu, Z. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve türkçe dil becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Toran, M. (2005). *Farklı sosyo-kültürel düzeylere sahip ailelerin çocuklarını kabullenme ve reddetme davranışlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Uzundere, A. (2015). *Türkiye'de mevsimlik tarım işçileri: Temel eğitim sorunları ve çözüm önerileri (Fındık tarımı örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- *Yağcıoğlu, S. (2011). *Modern çocukluk paradigmasına eleştirel yaklaşımla toplumsal gösterilere katılan çocuklar üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- *Yıldız, M. A. (2010). *Sokakta çalışan ve çalışmayan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin benlik saygısı, yaşam doyumu ve depresyon düzeylerinin incelenmesi (Diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- *Zorba, H. (2010). *Adana ili Yüreğir ilçesi Solaklı Beldesi'nde yaşayanların sağlık, bilgi, tutum ve davranışlarına göçün etkisinin araştırılması*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana.
- *Okumuş, E. (2009). "Sokak Çocukları'nın sosyolojisi -Diyarbakır örneği- *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IX(1), 9-37.

- *Çavlin-Bozbeyoğlu, A., Koyuncu, E., Kardam, F. ve Sungur, A. (2010). Ailenin karanlık yüzü: türkiye’de ensest. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 1-37.
- *Yılmaz, E., Kumral, B., Canturk, N., Erkol, Z. and Okumus, A. M. (2015). Analysis and comparison of domestic femicide cases in the cities of Diyarbakir & Tekirdag, Turkey: A preliminary study . *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 34, 17-23.
- *Berber, G., Arslan, M. and Özdeş, T. (2009). Childhood Deaths Resulted from Burn Injuries in Diyarbakır. *Eur J Gen Med* 2009;6(1):25-27.
- *Simsek, S., Uysal, C., Bez, Y. and Gencoglan, S. (2014). Comparison of Sexual Abuse Survivors From Two Different Geographical Regions of Turkey in Terms of the Sociodemographic and Abuse-Related Characteristics. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27(4), 323-327.
- *Atli, A. Ve Kutlu, M. (2012). Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(1), 49-66.
- *Aykal, F. D. ve Günyel, B. (2010). Diyarbakır çocuk ve gençlik merkezinin ergonomik açıdan değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 254-268.
- * Güzel, R., Meriç, F., Toprak, S. F., Yorgancılar, A. E. ve Gün, R. (2012). Diyarbakır il ve ilçe merkezlerinde ilköğretim ve anaokulu çocuklarında efüzyonlu otitis media prevalansı ve risk faktörleri. *J Med Updates*, 2(1), 1-8.
- *Turhanoğlu, M., Alp Erdal, S. ve Bayındır Bilman, F. (2014). Diyarbakır Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Dokuz Yıllık Kutanöz Leyşmanyazis Olgularının Değerlendirilmesi. *Mikrobiyol Bul*, 48(2), 335-340.
- *Penbegül, N., Çelik, H., Palancı, Y., Yıldırım, K., Atar, M., Hatipoğlu, N. K. and Bodakçı, M. N. (2013). Prevalence of enuresis nocturna among primary school children living in Diyarbakır. *Turkish Journal of Urology*, 39(2), 101-105.
- *Al, B., Çoban, S. and Güloğlu, C. (2010). Tandir burns in and around Diyarbakır, Turkey. *Turkish Journal of Trauma & Emergency Surgery*, 16 (1), 59-62.
- *Bilgin, R. (2009). Diyarbakır’da Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 232-244.
- *Yıldız, M. A. and Duy, B. (2015). Do Working on Streets and Income Level Affect Self-esteem, Life Satisfaction and Depression Levels of Early Adolescents? *Elementary Education Online*, 14(2), 522-537.
- *Palabıyık, A. (2016). Ev’den sokak’a, Okul’dan Eylem’e son çocuk sömürge: Ydg-H gençliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47), 561-570.
- *Yağmur, Y., Güloğlu, C., Aldemir, M. and Orak, M. (2004). Falls from flat-roofed houses: a surgical experience of 1643 patients. *Injury, Int. J. Care Injured*, 35, 425—428.
- *Atan, T., Eliöz, M. ve Polatcan, İ. (2014). Farklı Bölgelerde Yaşayan Velilerin Çocuklarının Beden Eğitimi Dersine Katılımından Beklentileri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 57-74.
- *Pirinç, V., Akın, S. and Gökova, S. (2014). Female and child labour in the agricultural sector: the case of Diyarbakır. *Agriculture & Forestry*, 60(1), 83-90.
- *Kara, İ. H., Dikici, B. Ve Yel, S. (2010). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerde Sigaraya Başlama: Sosyodemografik Faktörler, Cinsiyet ve Anne-Baba Özellikleri, *Düzce Tıp Dergisi*, 12(2), 5-11.

- *Kara, İ. H., Dikici, B., Yel, S. ve Özdemir, Ö. (2010). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Okul Çocuklarında Malnutrisyon ve Obezite Prevalansı. *Düzce Tıp Dergisi*, 12(1), 54-62.
- *Dağlı, A. ve Baysal, N. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 259-271.
- *Başer, Z. and Çelik, A. B. (2014). Imagining peace in a conflict environment: Kurdish youths' framing of the Kurdish issue in Turkey. *Patterns of Prejudice*, 38(3), 265–285.
- *Yıldız, M. C. (2004). Öksüz ve Yetimlerin Toplumsal Bütünleşme Problemi: Diyarbakır Yetiştirme Yurdu Uygulaması. *Akademik Araştırma Dergisi*, 21, 163-194.
- *Kaya, Y., Günay, R. ve Aydın, H. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Drama Yöntemi ile İşlenen Değerler Eğitimi Derslerinin Farkındalık Düzeyi Üzerindeki Etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 23-37.
- *Çeri, V., Özer, Ü. Ve Nasıroğlu, S. (2016). Psychiatric evaluation Ezidi Iraqi refugee children who settle in refugee camp in Turkey. *24th European Congress of Psychiatry / European Psychiatry 33*, 114–289.
- *Yılmaz, F. and Kahraman, A. D. (2015). Science and nature perception in the images and pictures of the children. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 176, 650 – 658.
- *Bilgin, R. (2012). Sokakta çalışan çocukları bekleyen risk ve tehlikeler: Diyarbakır örneği. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 79-96.
- *Erdoğan, M. Y. (2012). Sokakta Çalışan Çocukların Depresif Belirti Düzeylerinin Taranması: Karşılaştırılmalı Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 77-87.
- *Kızmaz, Z. ve Bilgin, R. (2010). Sokakta Çalışan/Yaşayan Çocuklar Ve Suç: Diyarbakır Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 269-311.
- *Bilgin, R., Emhan, A. ve Bez, Y. (2011). Sosyal hizmet kurumu çalışanlarında iş memnuniyeti, tükenmişlik ve depresyon: Diyarbakır ili alan araştırması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 210-228.
- *Şarvan Cengiz, Ş., Baş, M. ve Elaltunkara, C. (2016). Spor Okullarına Devam Eden Otizmlili Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Çocuk Tabanlı Değişkenlere Göre Stres ve Başa Çıkma Düzeylerinin İncelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(2), 439-453.
- *Ekinci, B. (2012). Study on the illustrations of the 9 to 11-year old children who were subject to immigration (Diyarbakır Example). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 47, 201 – 206.
- *Gören, S., Gurkan, F., Tirasci, Y. and Ozen, S. (2003). Suicide in Children and Adolescents at a Province in Turkey. *The American Journal of Forensic Medicine and Pathology*, 24(2), 214-217.
- *Uysal, M., Sayılan, F., Yıldız, A., Türk, E., Türkmen, N. and Korkmaz, N. (2016). The Basic Educational Problems of Children of Seasonal Agricultural Workers. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 49(1), 183-201.
- *Ak, M., Keleş, E., Karacasu, F., Pektaş, B., Akkafa, F., Özgür, S., Şahinöz, T., Özçırpıcı, B., Bozkurt, A. İ., Şahinöz, T., Saka, E. G., Ceylan, A., İlçin, E., Acemioğlu, H., Palancı, Y., Gül, K., Akpınar, N., Jones, T. R. ve Özcel, M. A. (2006). The distribution of the

- intestinal parasitic diseases in the Southeast Anatolian (GAP=SEAP) region of Turkey. *Parasitol Res*, 99, 146–152.
- *Kuş, Z., Merey, Z. and Karatekin, K. (2015). The Value Preferences of the Parents in Turkey towards Their Children. *Journal of Social Science Education*, 14(1), 74-85.
- *Bilgin, R. ve Kızmaz, Z. (2015). Profiles Of Burglars In Turkey And Some Factors In The Process Of Criminalization. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 267-283.
- *Şenol, D. ve Yılmaz, S. (2009). Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenci-öğretmen ve aile etkileşimi -Diyarbakır ve Erzurum örneği. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 359–376.
- *Ceylan, G. (2003). Güneydoğu Anadolu projesi (GAP) ve bölgeye etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- *Koçak, Ş. (1989). Mevsimlik tarım işçi çocuklarının eğitimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- *Çakır, A. Ş. (2017). Diyarbakır ili 12-15 yaşa arası işitme ve görme engelli ve engeli olmayan öğrencilerin ağız-diş sağlığı durumlarını ve verilen ağız-diş sağlığı eğitiminin değerlendirilmesi. Tıpta Uzmanlık Tezi, Dicle Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Diyarbakır.
- *Buğday, M. (2015). Okula devam eden zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okuma yazma beceri düzeylerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- *Öge, Ş. A. (2014). Diyarbakır ilinde bulunan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin mimari tasarım açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.